



SEJM  
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ  
VIII kadencja

**Druk nr 729**  
Warszawa, 28 kwietnia 2016 r.

Pan  
Marek Kuchciński  
Marszałek Sejmu  
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

**- o restrukturyzacji kredytów  
denominowanych lub indeksowanych  
do waluty innej niż waluta polska  
oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania  
takich kredytów.**

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Andrzeja Maciejewskiego.

(-) Wojciech Bakun; (-) Józef Brynkus; (-) Paweł Grabowski; (-) Jerzy Jachnik; (-) Tomasz Jaskóła; (-) Norbert Kaczmarczyk; (-) Andrzej Kobylarz; (-) Jerzy Kozłowski; (-) Andrzej Maciejewski; (-) Robert Mordak; (-) Jarosław Porwich; (-) Jarosław Sachajko; (-) Anna Maria Siarkowska; (-) Paweł Skutecki; (-) Jacek Wilk; (-) Rafał Wójcikowski; (-) Ireneusz Zyska.

(projekt)

**Ustawa**  
**z dnia .....**  
\_\_\_\_\_ **r.**  
**o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych**  
**do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich**  
**kredytów**

Zważywszy na to, że:

- banki na masową skalę udzielały kredytów powiązanych z kursem waluty obcej,
- kilkaset tysięcy polskich rodzin zaciągnęło wieloletnie zobowiązania, których wysokość jest powiązana z kursem waluty obcej,
- banki nie informowały w sposób właściwy kredytobiorców o nieograniczonym ryzyku kursowym, jakie ponoszą w związku z zaciągnięciem tych kredytów,
- banki zabezpieczyły się w pełni przed ryzykiem kursowym poprzez przerzucenie całości tego ryzyka na kredytobiorców,
- nie jest dopuszczalne w demokratycznym państwie prawnym wykorzystywanie pozycji gospodarczej przez banki kosztem kredytobiorców,
- konieczne jest ograniczenie ryzyka kursowego na jakie wystawionych jest kilkaset tysięcy polskich rodzin,
- właściwe jest rozłożenie ryzyka kursowego pomiędzy kredytobiorców i banki,
- konieczne jest zapobieżenie powtórzenia się podobnej sytuacji w przyszłości,

uchwala się następującą ustawę:

**Ustawa z dnia \_\_\_\_\_ r.**  
**o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych**  
**do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich**  
**kredytów**

Art. 1

1. Ustawę stosuje się do kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż

waluta polska udzielonych po 1 stycznia 2000 r., na okres dłuższy niż 60 miesięcy.

2. Ustawę stosuje się również wobec kredytów, które zostały już w całości spłacone lub zostały wypowiedziane i rozliczone.

## Art. 2

Ilekroć w ustawie mowa jest o:

- 1) kredytodawcy - oznacza to bank, oddział instytucji kredytowej, oddział banku zagranicznego lub innego przedsiębiorcę, który udzielił kredytu w zakresie swojej działalności gospodarczej a także ich następców prawnych;
- 2) kredycie denominowanym - oznacza to każdy kredyt lub pożyczkę określoną w walucie obcej, które zostały wypłacone w walucie polskiej, zwane dalej kredytem;
- 3) kredycie indeksowanym - oznacza to każdy kredyt lub pożyczkę określoną i wypłaconą w walucie polskiej, które są indeksowane lub waloryzowane kursem waluty obcej, zwane dalej kredytem;
- 4) kredytobiorcy – oznacza to kredytobiorcę, którym jest konsument w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, a także inną osobę fizyczną;
- 5) notyfikacja kredytu – oznacza pisemne zawiadomienie kredytodawcy przez kredytobiorcę o zamiarze dokonania restrukturyzacji kredytu;
- 6) dzień spłaty – należy rozumieć każdy dzień wpłynięcia należności na konto kredytodawcy;
- 7) stopa bazowa – wskaźnik procentowy w oparciu, o który banki określają własne stawki procentowe;
- 8) stopa referencyjna – rentowność bonów pieniężnych emitowanych przez NBP w trakcie podstawowych operacji otwartego rynku.

## Art. 3

1. Zakazuje się wprowadzania na rynek polski kredytów i pożyczek, których rozliczenie oparte jest o walutę inną niż PLN.
2. W odniesieniu do kredytów już udzielonych, dokonuje się na wniosek kredytobiorcy, restrukturyzacji tych kredytów.
3. Restrukturyzacja kredytu polega na:
  - 1) Uznaniu za bezskuteczne od chwili zawarcia i usunięciu z treści umowy kredytowej postanowień, które wyrażają:
    - a) kwotę kredytu,

- b) wysokość rat kredytu,
  - c) wysokość bieżącego zadłużenia z tytułu kredytu,
  - d) kwotę należnych opłat i prowizji,
  - e) wysokość składek ubezpieczeniowych,
  - f) wysokość zadłużenia obliczaną w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej,
- w walucie innej niż waluta polska lub są indeksowane do waluty innej niż waluta polska.
- 2) Ustaleniu kwoty udzielonego kredytu w wysokości kwoty złotych polskich rzeczywiście wypłaconych.
  - 3) Ustaleniu oprocentowania kredytu na następujących zasadach:
    - a) oprocentowanie kredytu w każdym okresie odsetkowym wynosi sumę stopy bazowej i marży;
    - b) wysokość marży przyjmuje się w wysokości ustalonej w umowie kredytowej, jednak nie wyższej niż 4%;
    - c) stopa bazowa za każdy okres odsetkowy równa jest stopie referencyjnej Narodowego Banku Polskiego obowiązującej w pierwszym dniu danego okresu.
    - d) wartość oprocentowania składającego się ze stopy bazowej i stałej marży nie może przekroczyć 30% wysokości marży ustalonej w umowie kredytowej w całym okresie rozliczeniowym (przed i po restrukturyzacji).
  - 4) W przypadku opłat, prowizji, składek ubezpieczeniowych i innych kosztów, do których ponoszenia zobowiązany został kredytobiorca, jeżeli zostały wyrażone w walucie innej niż waluta polska lub ich wysokość jest indeksowana do waluty innej niż waluta polska, ustaleniu ich wysokości w złotych polskich, według kursu z dnia ich wpłaty do kredytodawcy.
2. Powyższe zasady stosuje się także do postanowień zawartych w aneksach, porozumieniach, regulaminach, ogólnych warunkach i innych dokumentach związanych z umową kredytu.

#### Art. 4

1. Dotychczas dokonane spłaty kredytu podlegają zaliczeniu na rzecz spłaty kredytu po restrukturyzacji.
2. Jeżeli kredytobiorca dokonywał spłat kredytu w walucie innej niż polska, zalicza się je na spłatę kredytu w złotych polskich po przeliczeniu według kursu zastosowanego

przez bank z dnia dokonania spłaty. Jeżeli spłaty dokonano w CHF według ceny zakupu CHF według kursu z tego dnia zastosowanego do przeliczeń przez kredytodawcę.

3. Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest niższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zwiększa wysokość zadłużenia kredytobiorcy. Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest wyższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zmniejsza wysokość zadłużenia kredytobiorcy. Wartość różnicy nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych.
4. Jeżeli po restrukturyzacji rata kredytu miałaby być wyższa o co najmniej 10% od pierwszej raty spłaty kredytu, kredytobiorcy przysługuje prawo wydłużenia okresu spłaty kredytu o okres konieczny, aby rata kredytu nie była wyższa o więcej niż 10% od raty kredytu przed restrukturyzacją, jednak na okres nie dłuższy niż kolejne 10 lat.
5. Kredytodawca nie może żądać w związku z restrukturyzacją zmiany innych postanowień umowy kredytu, a w szczególności dotyczących:
  - a) ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia kredytu,
  - b) zapłaty prowizji lub opłaty,
  - c) podwyższenia marży,
  - d) zmiany terminu spłaty kredytu, z zastrzeżeniem ust. 4,
  - e) sprawdzania zdolności kredytowej kredytobiorcy przed lub na dzień dokonywania notyfikacji czy restrukturyzacji;
  - f) stosowania odsetek karnych.
6. Kredytodawca zwróci kredytobiorcy kwoty pobranych nieskutecznych ubezpieczeń.

#### Art. 5

1. Kredytobiorca notyfikuje kredytodawcy w formie pisemnej wolę dokonania restrukturyzacji kredytu.
2. Notyfikację kredytu można złożyć w terminie dwóch lat od dnia wejścia niniejszej ustawy w życie.
3. Jeżeli kredytobiorców jest więcej niż jeden, notyfikacji kredytu może dokonać każdy z nich.

#### Art. 6

1. Kredytodawca w terminie 30 dni od dnia notyfikacji kredytu przedstawia kredytobiorcy

na piśmie informację o tym jak po restrukturyzacji kredytu kształtować się będzie: suma należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia notyfikacji, suma rat spłaconych przez kredytobiorcę, wysokość zadłużenia kredytobiorcy, oprocentowanie kredytu po restrukturyzacji oraz harmonogram spłat rat kredytu po restrukturyzacji na okres kolejnych 12 miesięcy. Obowiązek kredytodawcy uważa się za spełniony, jeżeli informacja do sporządzenia, której wyżej zobowiązany jest kredytodawca:

- a) zostanie przesłana listem poleconym, lub
  - b) jeśli strony uzgodnią inny sposób komunikacji, informacja zostanie przesłana drogą e-mail lub zostanie pobrana bezpośrednio z danych systemu bankowego.
2. Jeżeli toczy się postępowanie egzekucyjne dotyczące roszczeń z umowy kredytu, który podlega notyfikacji, postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu na wniosek kredytodawcy złożony bezzwłocznie po zgłoszeniu notyfikacji przez kredytobiorcę.
  3. Kredytobiorca w terminie 2 miesięcy od otrzymania informacji, o której mowa w ust. 1 może złożyć wniosek o restrukturyzację kredytu przez kredytodawcę.
  4. W przypadku kwestionowania poprawności informacji przedstawionej przez kredytodawcę kredytobiorca, a w przypadku wielu kredytobiorców każdy z nich, ma prawo w terminie miesiąca po otrzymaniu informacji, o której mowa w ust. 1, złożyć wniosek o ustalenie zasad restrukturyzacji kredytu w ramach mediacji do Rzecznika Finansowego. W przypadku nie dojścia stron do porozumienia, kredytobiorcom służy prawo do złożenia wniosku do Sądu o ustalenie zasad restrukturyzacji kredytu. Wstrzymanie egzekucji obowiązuje do czasu zakończenia postępowań.
  5. W przypadku bezskutecznego upływu terminów, o których mowa w ust. 3 i 4, ustaje okres zawieszenia postępowania egzekucyjnego.

#### Art. 7

1. Jeżeli restrukturyzacja kredytu dotyczy kredytu, który został w całości spłacony, kredytodawca przedstawia kredytobiorcy na piśmie informację o tym jak po restrukturyzacji kredytu kształtować się będzie: suma należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia złożenia wniosku, suma rat spłaconych przez kredytobiorcę oraz wynikające z tego saldo rozliczenia kredytu. Na wniosek kredytobiorcy, kredytodawca zwraca kredytobiorcy nadpłatę kredytu w terminie 30 dni.
2. Jeżeli restrukturyzacja kredytu dotyczy kredytu, który został wypowiedziany, kredytodawca w terminie 30 dni od otrzymania wniosku przedstawia kredytobiorcy na piśmie informację, o której mowa w art. 6 ust. 1, a także informację o zaległości w spłacie

na dzień wypowiedzenia umowy kredytowej, na wniosek kredytobiorcy dokonuje się restrukturyzacji kredytu, a wypowiedzenie umowy kredytowej staje się bezskuteczne. W tych przypadkach na wniosek kredytobiorcy dokonuje się restrukturyzacji kredytu zwiększając kwotę zobowiązania o 1% wartości zaległości, zaliczając zwiększoną wartość zobowiązania do kapitału oraz przedstawia się nowy harmonogram spłaty.

3. Jeżeli kredytodawca spowodował powstanie u kredytobiorcy szkody, zobowiązany jest do jej naprawienia lub przywrócenia stanu z dnia zawarcia umowy kredytowej.
4. W przypadku, gdy przywrócenie stanu z dnia zawarcia umowy kredytowej nie jest możliwe z uwagi na słuszny interes osób trzecich, kredytobiorcy należy się odszkodowanie.

O wysokości odszkodowania decyduje sąd. Odszkodowanie nie podlega opodatkowaniu podatkiem od dochodów osób fizycznych.

5. Art. 6 ust. 2 – 5 stosuje się odpowiednio.

#### Art. 8

1. W każdym przypadku, wszelkie wątpliwości dotyczące wzajemnych rozliczeń oraz warunków restrukturyzacji kredytu, kredytobiorca może poddać weryfikacji, ustaleniom i ocenie sądu powszechnego, składając odpowiedni wniosek.
2. Postępowanie toczy się w trybie postępowania nieprocesowego.
3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, wnosi się do sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania któregośkolwiek z kredytobiorców lub siedziby kredytodawcy albo jego oddziału.
4. Opłata stała od wniosku wynosi 100 zł.
5. Sąd na posiedzeniu wydaje postanowienie w sprawie wniosku o restrukturyzację kredytu, orzekając o warunkach tej restrukturyzacji z uwzględnieniem warunków niniejszej Ustawy. Warunki restrukturyzacji nie mogą być gorsze niż podane w informacji przedstawionej przez kredytodawcę. W przypadku złożenia wniosku przez jednego ze współkredytobiorców, postanowienie sądu zastępuje zgodny wniosek wszystkich kredytobiorców.
6. Prawomocne zakończenie postępowania w sprawie ustalenia warunków restrukturyzacji przy braku zgody kredytobiorcy/ców na restrukturyzację kredytu kończy okres zawieszenia postępowania egzekucyjnego.

#### Art. 9

Restrukturyzacja kredytu stanowi podstawę do wykreślenia na wniosek kredytobiorcy dotychczasowej hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu. Sąd dokonuje jednocześnie wpisu hipoteki obciążającej tą samą nieruchomość w wysokości zadłużenia kredytobiorcy po restrukturyzacji, powiększonego o 20%. Kredytobiorca do wniosku załącza zgodę kredytodawcy lub postanowienie sądu, o którym mowa w art. 8 ust. 5.

#### Art. 10

Przepisy niniejszej ustawy nie stoją na przeszkodzie w stwierdzeniu bezskuteczności niektórych postanowień umowy kredytowej. W takim przypadku, sąd określa wysokość zobowiązań stron umowy biorąc pod uwagę pozostałe postanowienia umowy kredytowej, z możliwością stosowania zasad restrukturyzacji kredytu określonych w ustawie.

#### Art. 11

Naruszenie przez kredytodawcę obowiązków, o których mowa w niniejszej ustawie stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w myśl ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

#### Art. 12

Jeżeli restrukturyzacja kredytu powoduje zmiany wyceny aktywów lub pasywów w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, różnica jest uwzględniana w takim samym stopniu w wycenie aktywów lub pasywów w każdym roku, w którym kredyt pozostaje do spłaty.

#### Art. 13

W ustawie z dnia 29 sierpnia 2007 r. Prawo bankowe:

1) W art. 69 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„Art. 69 ust. 4. Zakazuje się udzielania konsumentowi kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska”.

2) Dodaje się art. 76b w brzmieniu:

„Art. 76b. W przypadku, w którym kredyt został zabezpieczony hipoteką na nieruchomości, kredytobiorca będący konsumentem może zwolnić się z całości długu wynikającego z kredytu poprzez przeniesienie własności nieruchomości na rzecz kredytodawcy, a kredytodawca zobowiązany jest do nabycia własności. Koszty przeniesienia nieruchomości ponosi kredytodawca.”

3) Dodaje się art. 76c w brzmieniu:

„Art. 76c. Jeżeli nieruchomości obciążona jest więcej niż jedną hipoteką, zamiast przeniesienia własności sąd na wniosek kredytobiorcy dokonuje egzekucji z nieruchomości na podstawie przepisów Części Trzeciej. Tytułu II. Działu VI. Kodeksu postępowania cywilnego. Zwolnienie z długu następuje z dniem przysądzenia własności nabywcy.”

#### Art. 14

Tracą moc klauzule wykonalności nadane bankowym tytułom egzekucyjnym w zakresie wierzytelności wynikających z umów kredytów denominowanych lub indeksowanych.

#### Art. 15

W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny w art. 385<sup>1</sup> dodaje się § 5 w brzmieniu: „§5. Postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, jeżeli jest ono tożsame z postanowieniem umownym, które zostało uznane za niedozwolone w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, toczącym się przeciwko temu samemu kontrahentowi lub kontrahentowi o takim samym przedmiocie działalności.”

#### Art. 16

Ustawa wchodzi w życie w ciągu 1 miesiąca od dnia ogłoszenia, za wyjątkiem art. 11 – 15, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

### **UZASADNIENIE**

W latach 2005 – 2008 banki masowo udzielały kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut obcych, przede wszystkim do franka szwajcarskiego (CHF). Kredyty te, ze względu na niższe oprocentowanie, były znacznie atrakcyjniejsze oraz dostępne dla szerszej grupy osób niż kredyty udzielane w walucie polskiej.

Kredyty denominowane to kredyty, które zostały udzielone w walucie obcej, aczkolwiek kredytobiorca otrzymywał kwotę w złotych polskich stanowiącą równowartość kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej. Również raty spłaty kredytu były wyrażane w walucie obcej, lecz kredytobiorca był zobowiązany do spłaty w złotych polskich.

Kredyty indeksowane to kredyty, które zostały udzielone w walucie polskiej, jednak wysokość zadłużenia oraz wynikające z niej bieżące spłaty rat kredytu były indeksowane

(waloryzowane) do kursu waluty obcej, co oznaczało, że wartość zadłużenia i wysokość raty kredytu zmieniała się wraz ze zmianą kursu walut.

W 2008 r. wybuchł globalny kryzys finansowy, którego skala jest porównywalna z kryzysem z 1929 r. Banki centralne na całym świecie podjęły bezprecedensową akcję ratowania swoich instytucji finansowych przed bankructwem. Sektor bankowy został dokapitalizowany pieniędzmi podatników, a główne stopy procentowe obniżono do poziomów praktycznie zerowych. Przez wiele lat po kryzysie banki centralne były zmuszone do wstrzykiwania płynności do sektora bankowego przez odkup aktywów (często toksycznych) w ramach operacji luzowania ilościowego (QE).

Wybuch kryzysu ujawnił przez kolejne lata patologiczne nadużywanie przez te instytucje statusu instytucji zaufania publicznego. Opinia publiczna uzyskała informację o takich kryminalnych praktykach takich: działanie zarządów na szkodę zarządzanej przez siebie instytucji, działanie na szkodę klientów nieprofesjonalnych (predatory lending, misselling). Wybrane banki dopuściły się manipulacji rynkowymi stopami procentowymi i spekulacji na masową skalę wiedząc, że w przypadku swojego bankructwa i tak zostaną uratowane przez podatników.

Główną przyczyną patologii w sektorze finansowym była jego deregulacja i poddanie go bodźcom wynikającym z doktryny wartości dla akcjonariusza. Zmiany te spowodowały modyfikację funkcji realizowanych przez sektor bankowy prowadząc do agresywnego przerzucania ryzyka finansowego na otoczenie w celu maksymalizacji zysku własnego.

Wybuch kryzysu doprowadził do wzrostu awersji do ryzyka i wyprzedazy przez globalnych inwestorów aktywów z krajów zaliczanych do emerging markets. Wskutek powyższego wyprzedawano gwałtownie polską walutę i obligacje. W efekcie tego zjawiska doszło w 2008 r. do gwałtownej deprecjacji kursu złotówki wobec innych walut.

Po roku 2008, kiedy kurs CHF znacząco wzrósł, okazało się, że kredyty denominowane oraz indeksowane stały się pułapką dla kredytobiorców. Ponieważ wysokość zadłużenia kredytobiorcy była odnoszona do równowartości waluty obcej, to rosła nie tylko bieżąca rata kredytu, ale również i wysokość zadłużenia. W przypadku standardowego kredytu, jeżeli kredytobiorca dokonuje regularnych spłat kredytu, kwota zadłużenia maleje. Tymczasem w przypadku kredytów denominowanych oraz indeksowanych, pomimo regularnej spłaty kredytu rosło zadłużenie kredytobiorców, osiągając obecnie poziom wyższy niż początkowo pożyczona kwota. Przykładowo, typowy kredytobiorca z 2008 r., który pożyczył kwotę 325 tys. zł (średnia wysokość kredytu udzielonego w tym roku), do dnia dzisiejszego spłacił już kwotę 140 tys. zł, a pomimo to, wysokość jego zadłużenia wynosi aktualnie 465 tys. zł, a

więc o 140 tys. zł więcej, niż kwota początkowo pożyczona.

Oczywiście, wysokość zadłużenia wyrażona w walucie obcej a następnie przeliczana na złote polskie ma znaczenie wyłącznie w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej.

Nie można wykluczyć, że w przyszłości, po spadku kursu waluty obcej, wielkość zadłużenia odpowiednio się obniży. Jednak wielkość zadłużenia ma znaczenie dla wszystkich osób, których zadłużenie stało się wymagalne, skutkiem wypowiedzenia umowy kredytowej. Bank będzie bowiem dochodził należności w wysokości po przeliczeniu na złotówki, a więc często znacznie wyższej niż kwota początkowo udzielonego kredytu i to pomimo wielu lat spłaty kredytu przez kredytobiorcę. Ponadto, wysokość zadłużenia ma znaczenie przy ewentualnej odsprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką: jeżeli wysokość zadłużenia jest wyższa od wartości nieruchomości, to nieruchomość nie znajdzie nabywcy skłonnego zaryzykować transakcję.

Rozważając zgodność praktyki udzielania kredytów denominowanych oraz indeksowanych z prawem należy zwrócić uwagę na kilka zagadnień.

Po pierwsze, należy zauważyć, że klauzule indeksujące zobowiązania kredytobiorców zawarte w umowach kredytowych przygotowanych przez banki były sprzeczne z prawem, w tym zwłaszcza z przepisami dotyczącymi ochrony konsumenta. Sprzeczność z prawem polegała na tym, że kursem przyjmowanym do indeksacji kredytów był kurs dowolnie wyznaczany przez banki. Oznacza to, że bank może w dowolny sposób kształtować wysokość zobowiązań kredytobiorców. Fakt ten został wielokrotnie potwierdzony przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przy abstrakcyjnej kontroli wzorców umów, jakimi posługiwały się banki (wyrokiem z 14.12.2010 r. za zakazaną zostały uznane klauzule stosowane przez bank Millennium, wyrokiem z 26.01.2011 klauzule stosowane przez mBank, wyrokiem z 27.08.2012 klauzule stosowane przez bank BPH). Niestety, orzeczenie Sadu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie mają bezpośredniego wpływu na skuteczność zakazanych klauzul zawartych w konkretnych umowach prawnych, a więc ta droga wyeliminowania naruszających prawo postanowień umownych okazała się nieskuteczna.

Na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, praktykę rynkową uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Ustawa wprowadza zakaz stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych. W przypadku kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut obcych mieliśmy do czynienia właśnie z pominięciem istotnych informacji, które wprowadziły

konsumentów w błąd, a dotyczących możliwej amplitudy zmian kursu i ich wpływu na wysokość zadłużenia klienta oraz związanych z tym konsekwencji. Rzetelnie postępujący bank powinien: 1) jasno poinformować o tym, że kurs walutowy może wzrosnąć o 50 lub 100%, 2) przeprowadzić badanie zdolności kredytowej klienta w takim przypadku, 3) zbadać zabezpieczenie kredytu w przypadku wzrostu kursu walutowego, 4) poinformować kredytobiorcę o konsekwencjach wzrostu zadłużenia z tytułu zmian kursu walutowego, zwłaszcza w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej, oraz 5) dokonać i przekazać symulację spłaty rat kredytowych przy różnych wariantach zmian kursu walutowego. Banki jednak przekazywały tylko ogólną informację o tym, że kursy walutowe mogą się zmieniać, co było informacją oczywistą, podczas gdy rozważeniu powinna podlegać wielkość zmiany kursu i jej wpływ na pozycję finansową kredytobiorcy.

Obowiązek przedstawiania kredytobiorcom odpowiednich ostrzeżeń zawarty był w rekomendacji S ówczesnej Komisji Nadzoru Bankowego wydanej w 2006 r. na podstawie art. 137 pkt 5 Prawa bankowego. Punkt 5.1.7 stwierdzał: „Rekomenduje się, aby bank przedstawiając klientowi ofertę kredytu, pożyczki lub innego produktu, w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej informował klienta o kosztach obsługi ekspozycji kredytowej w wypadku niekorzystnej dla klienta zmiany kursu walutowego. Informacje takie mogą być przekazane na przykład w postaci symulacji wysokości rat kredytu. Informacje przekazywane klientowi powinny w szczególności zawierać:

- Koszty obsługi ekspozycji kredytowej przy aktualnym poziomie kursu złotego do waluty ekspozycji kredytowej, bez zmian poziomu stóp procentowych.
- Koszty obsługi ekspozycji kredytowej, przy założeniu, że stopa procentowa dla waluty ekspozycji kredytowej jest równa stopie procentowej dla złotego,
- Koszty obsługi ekspozycji kredytowej przy deprecjacji kursu złotego do waluty ekspozycji kredytowej w skali odpowiadającej różnicy między maksymalnym i minimalnym kursem złotego do waluty ekspozycji kredytowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy, bez zmian poziomu stóp procentowych.”

Oznacza to, że nadzór bankowy, składający się z ekspertów rynku finansowego zakładał, że maksymalne wahania kursu walutowego jakie należy dopuścić w symulacji wynosiły 20%. Tym bardziej nie można więc zakładać, aby przeciętny konsument zakładał możliwość długotrwałego odchylenia kursu rzędu 50 czy 100% z jakim mamy obecnie do czynienia. Niezależnie od tego, należy zauważyć, że banki nie przestrzegały powyższych zaleceń nadzoru i brak jest w umowach kredytowych lub innych dokumentach symulacji, jak może zmienić się rata kredytu oraz wysokość zadłużenia kredytobiorcy wraz ze zmianami kursu

waluty obcej.

Na fakt nieodpowiedzialnego zachowania banków w tym zakresie wskazuje też Unia Europejska. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi stwierdza w pkt 4 preambuły:

“Wskazano szereg problemów występujących na rynkach kredytu hipotecznego w Unii, związanych z nieodpowiedzialnym udzielaniem i zaciąganiem kredytów, oraz potencjalne możliwości występowania nieodpowiedzialnego zachowania uczestników rynku, w tym pośredników kredytowych i instytucji niekredytowych. **Niektóre problemy dotyczyły kredytów denominowanych w walucie obcej, które konsumenci zaciągnęli w danej walucie, aby skorzystać z oferowanej stopy oprocentowania, nie posiadając jednak odpowiednich informacji na temat związanego z tym ryzyka kursowego lub nie rozumiejąc dostatecznie takiego ryzyka.** Problemy te wynikają z niedoskonałości rynku i nieprawidłowości regulacyjnych, a także z innych czynników, takich jak ogólny klimat gospodarczy i niski poziom wiedzy finansowej”.

Zmieniające się okoliczności nie pozostają bez znaczenia prawnego. Art. 357<sup>1</sup> Kodeksu cywilnego, wprowadzony w roku 1990, zwany dużą klauzulą rebus sic stantibus, pozwala wziąć pod uwagę nadzwyczajne okoliczności, które powodują że wypełnienie zobowiązania w dotychczasowej treści wiązałoby się ze znaczną szkodą dla jednej ze stron. Klauzula ta stanowi wyłom w zasadzie, że umów należy dotrzymywać bez względu na zmianę okoliczności. Odstępstwo uzasadnione jest tym, że po nieprzewidywalnej zmianie stosunków, nie można nakładać na strony obowiązków, które byłyby rażąco niesprawiedliwe i których nigdy by nie zaakceptowały, gdyby zdawały sobie sprawę, w jaki sposób potoczą się okoliczności zewnętrzne, na które nie miały żadnego wpływu. W przypadku kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut obcych, w tym zwłaszcza franka szwajcarskiego wszystkie warunki ustawowe dla zastosowania tego przepisu zostały spełnione. Po pierwsze, zmiana kursu o ponad 50% była zmianą nadzwyczajną, zmianą która normalnie się nie zdarzała na rynku walutowym. Po drugie, zmiana kursu spowodowała, że zadłużenie z tytułu kredytu wzrosło na tyle, że często znacznie przewyższa wartość kredytu z dnia udzielenia i grozi doprowadzeniem do upadłości tysięcy konsumentów. I wreszcie, po trzecie, strony nie przewidywały wahań kursowych w aż takiej wysokości przy zawieraniu umowy, a w każdym razie nie przewidywali tego kredytobiorcy, a bank – podmiot

profesjonalny – nie informował ich w sposób odpowiedni o występującym ryzyku.

Ponadto, systemowego rozwiązania wymaga kwestia ryzyka kursowego na jakie zostali wystawieni kredytobiorcy. O ile banki poprzez liczne działania zabezpieczyły się w pełni przed ryzykiem kursowym i – zgodnie z ich twierdzeniami – nie zarabiają na wzroście kursu walut obcych, to jednak osiągnęły to poprzez przerzucenie całości tego ryzyka na swoich klientów. Tymczasem przeciętny konsument nie posiada wystarczającej wiedzy ekonomicznej, aby być w stanie oszacować ryzyko kursowe i wpływ wahań kursowych na saldo zadłużenia z tytułu kredytu.

Jednocześnie, należy zauważyć, że zważywszy na skalę problemu doprowadzenie umów kredytów indeksowanych do waluty obcej do stanu zgodności z prawem poprzez wyroki sądowe w indywidualnych sprawach jest utrudnione. Ponad 500 tys. rodzin zawarło bowiem umowy kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej. Jak do tej pory banki, pomimo tego, że wszystkie klauzule indeksacyjne, które były przedmiotem rozważań Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zostały uznane za sprzeczne z prawem, nie zrezygnowały z ich stosowania w wykonywanych już umowach. Wytoczenie przez każdego kredytobiorcę sprawy sądowej wiąże się zaś z koniecznością poniesienia opłat sądowych oraz kosztów pomocy profesjonalnych pełnomocników, co stanowi barierę dla wielu osób, które często – właśnie ze względu na rosnące obciążenie kredytem – są w trudnej sytuacji finansowej.

Dlatego konieczne są rozwiązania systemowe, które przywrócą stan zgodności z prawem w odniesieniu do wielu set tysięcy umów kredytowych, które na często kilkadziesiąt lat określają zobowiązania setek tysięcy polskich rodzin.

Jednocześnie, wprowadzając rozwiązania systemowe, należy zwrócić uwagę na to, że przewidziane prawem cywilnym oraz dyrektywą Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. skutki prawne uznania określonych postanowień umownych za bezskuteczne powoduje, że skutkiem uznania klauzul indeksacyjnych za bezskuteczne jest takie ukształtowanie umowy kredytu, że kredyt jest wyrażony wyłącznie w walucie polskiej, jednak jego oprocentowanie pozostaje na poziomie właściwym dla waluty obcej.

Rozwiązanie takie jest trudne do zaakceptowania dla ustawodawcy wprowadzającego uregulowania systemowe, który musi brać pod uwagę nie tylko interes poszczególnego konsumenta, lecz również bezpieczeństwo całego systemu finansowego oraz zasady słuszności względem innych kredytobiorców. Uznanie klauzul indeksacyjnych z mocy prawa za nieważne lub bezskuteczne i pozostawienie w mocy innych zapisów umownych powoduje, że kredyt indeksowany staje się kredytem wyrażonym w złotych polskich, ale z

oprocentowaniem właściwym dla waluty obcej, które na ogół będzie znacząco niższe. Rozwiązanie takie po pierwsze generowało by ogromne straty banków, które uzyskiwałyby swoje wynagrodzenie za udzielony kredyt w wysokości znacznie niższej niż rynkowe, a także niższe niż koszt pozyskania kapitału, a prowadziłyby do niezasadnego uprzywilejowania kredytobiorców, którzy uzyskaliby kredyt oprocentowany znacząco poniżej stop rynkowych. Po drugie, wprowadzałyby nierówność pomiędzy kredytobiorcami, którzy otrzymali kredyt w złotych, oprocentowany według stopy właściwej dla waluty polskiej a tymi którzy skorzystali z oferty kredytu indeksowanego, a obecnie mają również kredyt wyrażony w złotych, ale oprocentowany znacząco niżej. Dodatkowo, powyższy korzystny skutek nie dotyczyłby kredytobiorców kredytów denominowanych, których zobowiązania dalej pozostawałyby wyrażone w walucie obcej.

Z powyższych powodów, ustawodawca usuwając niedozwolone postanowienia umowne z umów kredytowych powinien dążyć do słusznego rozłożenia korzyści i ciężarów z tego wynikających. Dlatego, niniejsza ustawa wprowadza możliwość restrukturyzacji kredytu denominowanego lub indeksowanego poprzez jego zamianę na kredyt w złotych polskich ze skutkiem na dzień udzielenia kredytu i z jednoczesną zmianą oprocentowania kredytu na oprocentowanie właściwe dla kredytu w złotych polskich. W ten sposób eliminowane jest ryzyko kursowe z umów kredytowych, a jednocześnie zachowana jest konstytucyjna zasada równości, w tym przypadku znajdująca swój wyraz w identycznym traktowaniu kredytobiorców, którzy posiadają kredyt złotówkowy.

Jest przy tym oczywiste, że ingerencja w stosunki umowne jest zdarzeniem nadzwyczajnym i wymagającym szczególnego uzasadnienia. Jest to bowiem przykład działania prawa wstecz. Zasada nie działania prawa wstecz jest zasadą, która co prawda nie jest wprost wyrażona w Konstytucji, jednak stanowi zdaniem Trybunału Konstytucyjnego „podstawę porządku prawnego” (patrz wyrok z 17 grudnia 1997 r., K. 22/96, OTK ZU Nr 5-6/1997, poz. 71, s. 506). To właśnie z zasad państwa prawnego wynika zasada *lex retro non agit* oraz zasada ochrony praw słuszenie nabytych, które mają charakter zasad przedmiotowych, wyznaczających granice ingerencji władzy publicznej w sferę praw podmiotowych.

Należy jednak zwrócić uwagę na to, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego odstępstwo od zasady nie działania prawa wstecz jest dopuszczalne: „w wyjątkowych okolicznościach dopuszczalne jest nawet wprowadzenie pewnych odstępstw od zasady *lex retro non agit*, jeżeli przemawia za tym konieczność realizacji innej zasady konstytucyjnej, a jednocześnie realizacja tej zasady nie jest możliwa bez wstecznego działania prawa. Dopuszczalność odstępstw od wymienionych zasad konstytucyjnych zależy od wagi wartości

konstytucyjnych, które badana regulacja prawna ma chronić (wyrok z 7 lutego 2001 r., sygn. K. 27/00, OTK ZU Nr 2/2001, poz. 29, s. 164).

W przedmiotowej sytuacji, odstępstwo od zasady praw nabytych związane jest z koniecznością ochrony praw majątkowych konsumentów, którzy na masową skalę padli ofiarą sprzedaży im nieuczciwego produktu finansowego, który spowodował że znaleźli się w pułapce zadłużenia, wystawieni na ryzyko finansowe, z którego rozmiarów nigdy nie zdawali sobie sprawy, mając jednocześnie zaufanie do działań banków, profesjonalistów w tym zakresie, które – jak już wcześniej było wspomniane – nie tylko że nie informowały w sposób wyczerpujący konsumentów o ryzyku, ale również same w pełni zabezpieczyły się przed takim ryzykiem, w pełni przerzucając je na konsumentów. Działanie takie nie może korzystać z ochrony i nie można go również nazwać słusznym nabyciem praw. Ochrona konsumenta jest wartością konstytucyjną (art. 76 Konstytucji), jak również jedną z podstawowych zasad Unii Europejskiej (art. 169 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Dlatego ustawodawca, realizując konstytucyjną zasadę ochrony konsumenta ma prawo do ingerencji w stosunki umowne, jeżeli ich powstanie wzięło się nadużycia zaufania i wykorzystania niewiedzy konsumentów. Dodatkowo, naruszenie interesów przedsiębiorców, ingerencja wsteczna w stosunku umowne, jest dokonywana za wynagrodzeniem. Wynagrodzeniem tym jest ustalenie zasad korzystania z kapitału banku na poziomie adekwatnym do kredytu udzielonego w PLN. Oznacza to, że ustawodawca nie dopuszcza do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku umownego, lecz przeciwnie, wyrównuje zaburzoną równowagę w sposób systemowy, wprowadzając zasadę uczciwych rozliczeń, jaka od początku powinna w tych stosunkach obowiązywać. Fakt, że banki w myśl niniejszej ustawy, po restrukturyzacji kredytu uzyskają za udostępnione przez siebie środki wynagrodzenie w wysokości takiej jak za udzielane przez siebie kredyty udzielane w walucie polskiej, gwarantuje, że banki będą miały zapewniony poziom zysków na uczciwym poziomie. Należy też zwrócić uwagę, że ingerencja władcza ustawodawcy w stosunki umowne w związku z wieloletnimi zobowiązaniami kredytowymi i zmianami na rynku finansowym nie jest niczym nowym. Należy tu bowiem przywołać choćby tzw. dekret dolarowy, to jest Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych, czy też ustawa z dnia 28 grudnia 1989 r. o uporządkowaniu stosunków kredytowych (Dz. U. Nr 74, poz. 440 i z 1992 r. Nr 21, poz. 85). Ta ostatnia ustawa, która zniosła w trwających umowach kredytowych oprocentowanie stałe i preferencyjne i wprowadziło w to miejsce (znacznie wyższe) oprocentowanie zmienne co było działaniem na korzyść banków, spotkała się z pozytywną oceną Trybunału Konstytucyjnego w orzeczeniu z dnia 15 grudnia 1992 r. (K

6/92).

### **Art. 1. Zakres ustawy**

Ustawa ma zastosowanie do kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska zawartych po 1 stycznia 2000 r., o ile okres na który udzielono kredytu przekracza 60 miesięcy (art. 1 ust. 1 projektu). Oznacza to, że ustawa obejmuje kredyty długoterminowe, z reguły kredyty hipoteczne, natomiast nie obejmuje kredytów krótko i średnioterminowych. Uzasadnieniem jest fakt, że ryzyko kursowe ma ograniczone znaczenie przy kredytach zawieranych na krótszy okres, natomiast ma kolosalne znaczenie przy kredytach zawieranych na długi okres czasu.

Zgodnie a art. 1 ust. 2 ustawa ma zastosowanie również wobec umów kredytowych, które zostały już w całości wykonane lub zostały wypowiedziane. Ma to związek z faktem, że sprzeczność z prawem postanowień indeksujących kredytu oznaczała, że nie były one skuteczne wobec konsumentów od początku, a więc od dnia zawarcia umowy. Oznacza to, że należy dokonać ponownego rozliczenia również i tych umów kredytowych, które nie są już obecnie wykonywane.

### **Art. 2. Słowniczek**

Art. 2 wprowadza definicję niektórych pojęć stosowanych w ustawie, których zakres mógłby budzić wątpliwości, tak jak pojęcia kredytu denominowanego oraz indeksowanego, które zostały wprowadzone do ustawy – prawo bankowe bez ich legalnej definicji.

Zgodnie z tym artykułem, przez kredyt denominowany uznaje się taki kredyt, który co prawda określony został w walucie obcej ale został wypłacony i miał być spłacany w walucie polskiej.

Kredyt indeksowany to kredyt, którego wysokość została określona w walucie polskiej i w walucie polskiej miał być spłacany, jednak wielkość zadłużenia i należnej raty kredytu jest indeksowana (waloryzowana) kursem waluty obcej.

Zgodnie z pkt. 3 ustawa ma zastosowanie nie tylko wobec konsumentów w rozumieniu Kodeksu cywilnego, ale także i wobec innych osób fizycznych. Ustawa rozszerza więc zakres ochrony prawnej także na osoby fizyczne, które zawarły długoterminową umowę kredytową w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą, co w praktyce oznaczać będzie zakup nieruchomości na cele prowadzonej przez siebie działalności. Prawo nie może zakładać, że każda osoba prowadząca samodzielną działalność gospodarczą jest osobą w pełni świadomą ryzyka związanego ze zmiennością kursów walut. Samodzielną działalność

gospodarczą prowadzą na ogół osoby, których znajomość rynków finansowych nie jest większa od znajomości przeciętnego konsumenta. Ponadto, nie widać powodów, aby prawo chroniło podmioty stosujące nieuczciwe warunki umowne. Rozszerzenie zakresu ochrony prawnej na inne osoby niż konsumenci jest zgodne z art. 8 Dyrektywy 93/13, która dopuszcza zwiększenie zakresu ochrony, w tym objęcie nim szerszej niż minimalna grupy osób.

### **Art. 3. Zasady restrukturyzacji kredytu**

Podstawową zasadą restrukturyzacji jest przekształcenie kredytu z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej w kredyt złotówkowy. Ustawa *expressis verbis* stwierdza to, co zostało już wielokrotnie stwierdzone orzeczeniami sądowymi i co wynika z prawa ochrony konsumenta, a więc to, że niedozwolonym postanowieniem umownym jest postanowienie, które umożliwia przedsiębiorcy dowolne określanie wysokości zobowiązań konsumenta.

Dlatego za bezskuteczne wobec kredytobiorcy uznaje się wszystkie postanowienia umowne, zawarte zarówno w umowie kredytowej lub sporządzanych do niej aneksach, które wyrażają:

- kwotę kredytu,
- wysokość rat odsetkowych, kapitałowych lub kapitałowo-odsetkowych,
- kwotę należnych opłat i prowizji,
- składek ubezpieczeniowych,
- wysokość zadłużenia obliczaną w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej,

w walucie innej niż polska lub są indeksowane do waluty innej niż waluta polska.

Dla przeliczenia zawartych w umowach kredytowych wartości na złote polskie ustawa nakazuje stosować kursy z dnia dokonywania wpłaty obowiązujące w dniu dokonania tej wpłaty i stosowane w danym banku. W ten sposób, wszystkie parametry kredytu zostaną wyrażone wyłącznie w walucie polskiej i zostanie usunięte z umów kredytowych ryzyko kursowe, na jakie aktualnie wystawiony jest kredytobiorca.

Jednocześnie nie może utrzymać się ustalone w umowie oprocentowanie kredytu, gdyż wysokość tego oprocentowania była dostosowana do waluty, w której kredyt był denominowany lub indeksowany.

Dlatego ustawa wprowadza w to miejsce odniesienie do stóp procentowych właściwych dla polskich złotych.

Oprocentowanie kredytu będzie wyznaczone poprzez odniesienie się do stopy bazowej, którą jest stopa referencyjna Narodowego Banku Polskiego, powiększone o marżę banku. Oprocentowanie jest zmienne i ustalane jest dla każdego okresu odsetkowego. Niektóre banki nie opierały oprocentowania na stawkach rynkowych, powiększonych o marżę, lecz

zastrzegały sobie prawo do dowolnego wyznaczania oprocentowania, bez precyzowania marży banku. W takim przypadku, ustawa nakazuje przyjąć 0% marżę banku. Stopa referencyjna NBP została przyjęta jako punkt odniesienia, gdyż jej wysokość kształtuje stopy rynkowe w Polsce, a z kolei odnoszenie się w ustawie do stawek oprocentowania wyznaczanych przez banki, w rodzaju wskaźnika WIBOR, przy ujawnionych właśnie przypadkach manipulowania tego typu wskaźnikami przez duże banki na rynku w Londynie byłoby nierozsądne. Wprowadza się jednocześnie dla bezpieczeństwa stosowania stawki referencyjnej jako wskaźnika zmiennego w czasie ograniczenie nadmiernego oprocentowania kredytu.

#### **Art. 4. Zasady rozliczenia kredytu**

Restrukturyzacja kredytu dokonywana jest z mocą wsteczną, od dnia udzielenia kredytu. Oznacza to, że bank musi dokonać przeliczenia kredytu, obliczając jak kształtowałyby się należne spłaty raty kredytu, gdyby został on od początku udzielony w złotych polskich, przy oprocentowaniu jak wskazano w art. 3 (a więc opartym o stopę referencyjną NBP powiększoną o marżę), przy zachowaniu pozostałych warunków kredytu nie zmienionych, a więc przy takim samym okresie kredytowania, karencji w spłacie kapitału i innych warunkach umownych.

Dotychczasowe spłaty kredytu podlegają oczywiście zaliczeniu na poczet spłat należnych, z tym, że spłaty dokonywane w walutach obcych przelicza się wg kursu z dnia dokonania spłaty raty kredytowej wg kursu stosowanego przez bank. Inne przeliczenia powodują straty po stronie kredytobiorcy i nieuzasadnione zyski po stronie banku.

Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest niższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zwiększa wysokość zadłużenia kredytobiorcy. Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest wyższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zmniejsza wysokość zadłużenia kredytobiorcy.

Ponieważ wzrost kursu walut obcych, a zwłaszcza CHF, mógł doprowadzić do znaczącego wzrostu kursu raty kredytowej, należy wprowadzić możliwość wydłużenia okresu kredytowania. Jeżeli po restrukturyzacji, rata kredytu miałaby być wyższa o co najmniej 10% od pierwszej raty spłaty kredytu, kredytobiorcy przysługuje prawo wydłużenia okresu spłaty kredytu o okres konieczny, aby rata kredytu nie była więcej niż 10% wyższa od raty kredytu przed restrukturyzacją, jednak nie dłużej niż o okres kolejnych 10 lat.

#### **Art. 5. Procedura restrukturyzacji**

Ponieważ celem ustawy jest ochrona praw konsumenta, restrukturyzacja kredytu dokonywana jest wyłącznie na wniosek kredytobiorcy, zwany w ustawie notyfikacją.

Jednocześnie, ze względu na to, że stan niepewności po stronie banków co do zasad mających zastosowanie do udzielonych kredytów nie powinien trwać zbyt długo, ustawa określa dwuletni termin na złożenie notyfikacji kredytu.

### **Art. 6 Informacja**

Po złożeniu notyfikacji kredytu, bank przygotowuje pisemną informację, w której informuje kredytobiorcę, w jaki sposób restrukturyzacja wpłynie na wielkość jego kredytu. W szczególności bank musi podać:

- a) sumę należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia złożenia wniosku,
- b) sumę rat już spłaconych przez kredytobiorcę,
- c) aktualną wysokość zadłużenia kredytobiorcy,
- d) oprocentowanie kredytu po restrukturyzacji
- e) oraz harmonogram spłat rat kredytu po restrukturyzacji na okres kolejnych 12 miesięcy.

Bank dokonuje restrukturyzacji kredytu, jeżeli kredytobiorca po zapoznaniu się z informacją, jak będzie wyglądało obciążenie kredytem po jego restrukturyzacji, w terminie 2 miesięcy, zażąda restrukturyzacji kredytu.

Jednocześnie, ponieważ notyfikacja kredytu wprowadza stan niepewności co do wielkości zobowiązań kredytobiorcy, które będą inne po ewentualnej restrukturyzacji, ustawa nakazuje zawieszenie wymagalności rat kredytu do czasu decyzji w sprawie restrukturyzacji, co powinno zasadniczo nastąpić w ciągu 2 miesięcy od otrzymania informacji przez kredytobiorcę. Jeżeli kredyt poddany notyfikacji został wypowiedziany i toczy się postępowanie egzekucyjne, postępowanie to z tych samych powodów ulega zawieszeniu.

Jednocześnie, w przypadku sporów co do prawidłowości wyliczenia, kredytobiorcy przysługuje prawo złożenia wniosku do sądu o ustalenie zasad restrukturyzacji kredytu w trybie postępowania nieprocesowego. Kredytobiorca może również zwrócić się do sądu o wydarzenia orzeczenia zastępującego zgodny wniosek kredytobiorców, jeżeli kredytobiorcy nie mogą się porozumieć lub nie można ze wszystkimi się skontaktować, na przykład ze względu na emigrację.

### **Art. 7. Kredyty spłacone lub wypowiedziane**

Zważywszy na to, że kredyty denominowane oraz indeksowane były udzielane głównie w latach 2005-2008, część z nich została już spłacona w całości, a część umów została wypowiedziana, a należności z tego tytułu były lub są przedmiotem egzekucji.

Takie przypadki wymagają szczególnej regulacji.

Jeżeli restrukturyzacja dotyczy kredytu, który został w całości spłacony, bank przedstawia kredytobiorcy na piśmie informację o tym jak po restrukturyzacji kredytu kształtować się będzie: sumę należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia złożenia wniosku, sumą rat spłaconych przez kredytobiorcę oraz wynikające z tego saldo rozliczenia kredytu. Jeżeli rozliczenie wskazuje na to, że kredytobiorca spłacił bankowi więcej niż byłoby należne po restrukturyzacji, nadpłata jest na jego wniosek zwracana w terminie 30 dni. Jeżeli po restrukturyzacji, to bank miałby mieć roszczenie wobec kredytobiorcy (co jest przypadkiem teoretycznie możliwym), jest oczywiste, że kredytobiorca nie dokona takiej restrukturyzacji.

Jeżeli restrukturyzacja dotyczy kredytu, który został wypowiedziany, bank jest zobowiązany nie tylko przedstawić standardową informację, ale również sprawdzić czy po restrukturyzacji kredytu wypowiedzenie było zasadne, a więc czy na dzień wypowiedzenia kredytu, kredytobiorca rzeczywiście zalegał ze spłatami.

Jeżeli okaże się, że kredytobiorca nie zalegał ze spłatami, wypowiedzenie uznaje się za bezskuteczne, a umowa kredytowa trwa dalej.

Jeżeli kredyt był skutecznie wypowiedziany, kredytobiorca może dokonać jego restrukturyzacji, co prowadzić będzie do zmniejszenia wysokości zadłużenia. Nowa wysokość zadłużenia będzie z kolei wywierać wpływ na prowadzone czynności egzekucyjne lub będzie prowadzić do wznowienia postępowania i nowego określenia wzajemnych zobowiązań stron.

### **Art. 8. Postępowanie sądowe**

Jak wspomniano wyżej, kredytobiorca ma prawo zażądania od sądu określenia zasad restrukturyzacji kredytu jeżeli nie zgadza się z wyliczeniem przedstawionym przez bank. Postępowanie toczy się w trybie nieprocesowym w sądzie właściwym dla banku lub miejsca zamieszkania kredytobiorcy, wedle wyboru wnoszącego wniosek. Opłata od wniosku jest stała i wynosi 100 zł. Postanowienie sądu zawiera informacje konieczne dla ustalenia zasad restrukturyzacji kredytu i zastępuje wniosek kredytobiorcy. Jednocześnie, jeżeli okaże się, że bank przedstawił nierzetelne informacje, sąd obciąży go kosztami postępowania w sprawie.

### **Art. 9. Dostosowanie hipotek**

Restrukturyzacja kredytu prowadzi do zmiany wielkości aktualnego zobowiązania kredytobiorcy, które obecnie denominowane lub indeksowane jest najczęściej kursem franka szwajcarskiego a przez to bardzo wysokie. Po restrukturyzacji, kredyt staje się kredytem złotówkowym, a wysokość zadłużenia znacznie spada. Dodatkowo, należy mieć na uwadze, że kredytobiorcy spłacili już 1/3 lub 1/4 początkowego zadłużenia. Z tego względu, stosowne jest dokonanie odpowiednich zmian w księgach wieczystych, tak aby ustanowione hipoteki na rzecz banku odzwierciedlały aktualny poziom zadłużenia. Dlatego ustawa wprowadza podstawę do wykreślenia dotychczasowych hipotek i wpisania nowej, w wysokości aktualnego zadłużenia kredytobiorcy powiększonego o 20%, co zabezpiecza roszczenia banku w zakresie odsetek i innych kosztów.

#### **Art. 10. Postanowienia niedozwolone**

Jak wspomniano wyżej, ustawa zaradza skutkom posługiwania się przez banki niedozwolonymi postanowieniami umownymi, co było wielokrotnie stwierdzone przez sądy. Jednak ustawa w żaden sposób nie ogranicza dotychczas istniejących możliwości uznania, że w danej umowie kredytowej zawarte są zakazane postanowienia. Chodzi to zresztą nie tylko o postanowienia indeksacyjne, ale również i inne, często występujące w umowach kredytowych jak dotyczące na przykład ubezpieczenia niskiego wkładu własnego czy dowolnej zmiany oprocentowania. Sądy, oceniając skutki stosowania przez przedsiębiorców postanowień niedozwolonych, nie stosują szczególnych zasad restrukturyzacji kredytu, które są rozwiązaniem systemowym i nie opierającym się na tym czy w danej umowie postanowienia niedozwolone występowały czy też nie.

Jednak ustawa w art. 14 wprowadza liczne ułatwienia dla kredytobiorców w dochodzeniu swoich roszczeń przed sądem.

Dla uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych ustawa stwierdza, że sąd uznając bezskuteczność niektórych postanowień umowy kredytowej i określając wysokość zobowiązań stron, nie stosuje zasad restrukturyzacji kredytu określonych w tej ustawie, gdyż zasady restrukturyzacji kredytu zostały wprowadzone jako przepisy szczególne stosowane zamiast drogi sądowej i nie mają one na celu zastępować ogólnych zasad skutków uznania postanowień umownych za bezskuteczne, określonych w art. 385<sup>1</sup> i następnym kodeksu cywilnego.

#### **Art. 11. Sankcja administracyjna**

Naruszenie przez bank obowiązku, o którym mowa w art. 4 ust. 1 stanowi praktykę

naruszającą zbiorowe interesy konsumenta w myśl ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, co z kolei uzasadnia zastosowanie sankcji określonych w tej ustawie, włącznie z wymierzeniem kary pieniężnej określonej w art. 106 tej ustawy.

### **Art. 12. Rozliczenie wyceny aktywów lub pasywów**

Restrukturyzacja kredytu może spowodować gwałtowną zmianę w wycenie aktywów lub pasywów, zarówno po stronie banków jak i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Z tego powodu, ustawa nakazuje rozliczyć ewentualne różnice w sposób równy w każdym roku po restrukturyzacji w ciągu całego okresu kredytu.

### **Art. 13. Zwolnienie się z długu przez przeniesienie nieruchomości**

Na szeregu rynków finansowych, w tym zwłaszcza w USA, doszło do niebezpiecznej dla bezpieczeństwa depozytów praktyki udzielania kredytów na 100% czy nawet więcej wartości nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu. Takie praktyki stosowano również w Polsce. W ten sposób, kredytobiorca jest w pułapce: nieruchomości nie może sprzedać, gdyż roszczenia banku przekraczają jej wartość, a jednocześnie nie ma możliwości uwolnienia się od długu w inny sposób niż ogłoszenie upadłości (w tym konsumenckiej). Dlatego ustawa wprowadza mechanizm zwolnienia z długu poprzez przekazanie bankowi nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu. Rozwiązanie takie spowoduje rozsądniejsze szacowanie wartości nieruchomości przez banki i rozsądniejsze udzielanie kredytów, jak również pozwoli na wyrwanie się z pułapki zadłużenia osobom, które straciły możliwość spłaty kredytu, poprzez przekazanie nieruchomości bankowi. Rozwiązanie takie jest zgodne z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 14 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi, która w art. 28 ust. 4 wprost zakazuje Państwu Członkowskim regulacji, która miałaby uniemożliwić zwolnienie z długu poprzez przekazanie nieruchomości.

Jeżeli na nieruchomości ciąży więcej niż jedna hipoteka, nieruchomość jest sprzedawana w trybie egzekucji z nieruchomości przewidzianej w Kodeksie postępowania cywilnego a uzyskane środki dzielone są odpowiednio pomiędzy wierzycieli hipotecznych.

### **Art. 14. Bankowy Tytuł Egzekucyjny**

Niedawną nowelizacją prawa bankowego został zniesiony bankowy tytuł egzekucyjny, uznany za regulację niekonstytucyjną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r. (P 45/12). Jednak nowelizacja ta pozostawiła w obrocie prawnym już

wystawione bankowe tytuły egzekucyjne, co ze względu na wskazany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego narusza zasady państwa prawnego, pozwalając aby w obrocie prawnym jako podstawa działań egzekucyjnych stosowane były dokumenty wystawione w procedurze nie gwarantującej dłużnikom możliwości przedstawienia swoich racji i kwestionowania roszczeń banków. Niniejsza ustawa naprawia ten błąd poprzedniej nowelizacji i pozbawia wykonalności już wystawione bankowe tytuły wykonawcze opatrzone w uproszczonym postępowaniu sądowym klauzulą wykonalności przez sąd, powodując że bank w toczących się już postępowaniach egzekucyjnych będzie musiał skierować swoje roszczenie na drogę sądową na zasadach ogólnych.

#### **Art. 15. Klauzule niedozwolone**

Ustawa ułatwia postępowanie sądowe w sprawach, gdzie orzeczeniem sądu zostało już uznane, że dana klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne we wzorcu umownym. W takim przypadku, ustawa przesądza, że tożsame postanowienie umowne zawarte w umowie zawartej z przedsiębiorcą przeciwko któremu toczyło się postępowanie, stanowi niedozwolone postanowienie umowne bez konieczności ponownego badania tej kwestii przez sąd. Skoro postanowienie to jest tożsame z postanowieniem zawartym we wzorcu to jest oczywiste, że konsument nie miał wpływu na jego treść, a sąd już przesądził, że stanowi ono zakazane postanowienie umowne ze względu na naruszenie interesów konsumenta.

#### **Art. 15. Właściwość przemienna**

W związku z licznymi nieprawidłowościami do jakich doszło wskutek stosowania przez banki ryzykownego produktu finansowego, jakim są kredyty denominowane lub indeksowane, ustawa wprowadza całkowity zakaz udzielania takich kredytów konsumentom poprzez dodanie ust. 4 w art. 69 ustawy prawo bankowe.

Pozostawiono natomiast możliwość udzielania takich kredytów przedsiębiorcom, a w konsekwencji pozostawiono odnoszące się do takich kredytów zapisy art. 69 ust. 2 pkt 4), art. 69 ust. 3 oraz 75b ustawy prawo bankowe.

#### **Art. 16. Termin wejścia w życie.**

Zważywszy na fakt, że banki są instytucjami wysoko z informatyzowanymi czemu dały dowód przy przeprowadzeniu akcji 500+ nie potrzebują zbyt długiego czasu na wygenerowanie danych do dostarczania kredytobiorcom odpowiednich zestawień i

informacji, ustawa przewiduje 1 miesięczne vacatio legis.

### Skutki finansowe

Ustawa nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa.

W zakresie skutków finansowych dla kredytobiorców oraz banków ocena jest utrudniona o tyle, że jak do tej pory brakuje szczegółowych informacji o strukturze udzielonych kredytów denominowanych oraz indeksowanych. W dalszej części, posłużono się danymi zawartymi w raportach Komisji Nadzoru Finansowego.

Poniższa tabela pokazuje liczbę udzielonych kredytów w poszczególnych latach wraz z ich przeciętną wysokością.

	2005	2006	2007	2008	łącznie	Uwagi
Liczba udzielonych kredytów (tys)	83,1	115,5	97	162	457,6	Suma
Wartość (mld zł)	10,5	23,6	31,4	52,6	118,1	Suma
Średnia wysokość kredytu (zł)	126 354	204 329	323 711	324 691	244 771	Średnia
Średni kurs CHF	2,60	2,48	2,30	2,22	2,40	Średnia

Źródło: *Obj* Wpływ silnego osłabienia PLN względem CHF na stabilność polskiego sektora bankowego oraz sytuację finansową kredytobiorców. Prezentacja Przewodniczącego KNF wygłoszona na posiedzeniu Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP 03.02.2015 oraz dane NBP.

*Obj**Obj**Obj**Obj**Obj*

Dla oszacowania wpływu restrukturyzacji kredytów na sytuację kredytobiorców dokonano symulacji spłat przeciętnego kredytu udzielonego 1 lipca 2005, 2006, 2007 i 2008 r., przy założeniu, że marża banku wynosi 1,2%, okres kredytowania 360 miesięcy, a kredyt spłacany jest w ratach równych. Obliczenia zostały wykonane według stanu na lipiec 2015 r.

Dane w złotych.

Kredyty udzielone w roku:	2005	2006	2007	2008	łącznie	Uwagi
Kapitał pozostały do spłaty przed restrukturyzacją (stan na X 2015 r).	139 384	246 300	434 791	464 902	321 344	Średnio
Kapitał do spłaty po restrukturyzacji.	102 360	170 478	276 967	283 619	208 356	Średnio
Zmniejszenie zadłużenia kredytobiorcy.	-37 023	-75 822	-157 823	-181 283	-112 988	Średnio
Suma rat kapitałowo odsetkowych spłaconych przez kredytobiorcę.	65 518	101 282	153 895	139 649	460 344	Suma
Suma rat kapitałowo odsetkowych, które byłyby spłacone, gdyby kredytobiorca zawarł umowę kredytu w walucie polskiej.	82 908	120 329	168 949	144 421	516 607	Suma
Różnica pomiędzy spłatami należnymi, gdyby kredyt był w złotych a rzeczywistymi.	-17 389	-19 047	-15 055	-4 772	-56 263	Suma
Zobowiązanie kredytobiorcy po	119 749	189 525	292 022	288 391	222 422	Średnio

restrukturyzacji, spłacane na warunkach umowy po zmianie oprocentowania na NBP + marża.

Aktualna wysokość raty kredytowej	624	1 051	1 774	1 817	1 316	Średnio
Wysokość raty po restrukturyzacji	646	986	1 468	1 404	1 126	Średnio

Źródło: obliczenia własne.

Jak pokazuje powyższa tabela, kredytobiorcy są aktualnie zadłużeni na kwoty wyższe niż kwota udzielonego im kredytu i to pomimo regularnych spłat kredytu. Najdobitniej pokazuje to jaką pułapką okazały się kredyty denominowane oraz indeksowane.

Skutek restrukturyzacji kredytów w postaci zmniejszenia zadłużenia nominalnego jest znaczący. Jednak warto wspomnieć, jak była o tym mowa wyżej, że wysokość zadłużenia kredytobiorców ma znaczenie wyłącznie w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej. Dopiero wówczas należność ta staje się wymagalna i może być dochodzona. W innym przypadku, wielkość zadłużenia zmienia się wraz ze zmianami kursów walut obcych, lecz nie ma wpływu na wielkość środków jakie ma bank do dyspozycji.

Jednocześnie tabela pokazuje, że kredytobiorcy przeciętnie spłacili nieco mniej niż płaciłyby osoby, które zaciągnęłyby kredyt w tym samym czasie w złotych. Różnice te są tym mniejsze, im niższy był kurs CHF w dniu udzielenia kredytu. Jednakże osoby, które zaciągnęły kredyt w złotych polskich, spłaciły już jego znaczną część, a więc ich zadłużenie jest znacząco niższe.

W rezultacie zastosowanych rozwiązań, restrukturyzacja kredytu prowadziłyby z jednej strony do zmniejszenia zadłużenia kredytobiorców poprzez wyeliminowanie odniesienia do kursu waluty obcej, a z drugiej musiałaby uwzględnić niedopłatę w spłatach rat kredytu. Uwzględniając efekt obu czynników, przeciętne zadłużenie kredytobiorcy zmniejszy się o kwotę ok. 100.000 zł, przy czym należy pamiętać, że jest to spadek mający charakter wyłącznie księgowy, a nie wpływający bezpośrednio na przepływy finansowe. Jednocześnie, wysokość miesięcznej raty kredytu spadłaby przeciętnie o ok. 190 zł. Dokładna wielkość zmiany raty zależy od indywidualnych parametrów kredytu, w tym zwłaszcza od kursu waluty obcej z dnia udzielenia kredytu.

Rozważając skutki restrukturyzacji kredytów na sytuację finansową banków należy pamiętać, że wielkość nominalna zadłużenia kredytobiorców nie ma znaczenia jeżeli kredyt jest regularnie obsługiwany. Wielkość ta zależy bowiem od salda zadłużenia wyrażanego w walutach obcych (zwłaszcza CHF), a kursy zmieniają się codziennie.

Można natomiast oszacować jaki wpływ na przychody banków będzie miało zmniejszenie

raty kredytowej.

Kredyty udzielone w roku:	2005	2006	2007	2008	Łącznie	Uwagi
Roczny wpływ ze spłat rat przed restrukturyzacją (mln zł)	622	1 457	2 065	3 531	7 675	Suma
Roczny wpływ ze spłat rat po restrukturyzacji (mln zł)	644	1 367	1 709	2 729	6 449	Suma
Różnica (mln zł)	22	-90	-356	-802	-1 226	Suma

Źródło: obliczenia własne.

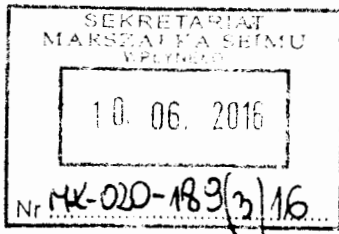
Zmniejszenie raty kredytowej powoduje zmniejszenie przychodów banków w stosunku do przychodów przed restrukturyzacją kredytów. Łącznie można oszacować wpływ zmniejszenia się wpływów na kwotę około 1,2 mld złotych rocznie. Aczkolwiek jest to znacząca wartość, to należy pamiętać, że sektor bankowy w 2014 r. odnotował przychody w wysokości blisko 58 mld zł, a zysk netto w wysokości ponad 16 mld. zł. Zmniejszenie przychodów o 1,2 mld zł stanowić więc będzie zaledwie 2% przychodów całego sektora bankowego. Dodatkowo, należy zauważyć, że możliwy w przyszłości spadek kursu CHF spowoduje zmniejszenie różnicy pomiędzy przychodami banków przed i po restrukturyzacji.

**Klub Parlamentarny Kukiz'15**

Warszawa, dnia 09.06.2016

**Posel przedstawiciel wnioskodawców**

**Andrzej Maciejewski**  
**Klub Parlamentarnego**  
**Kukiz'15**



**Szanowny Pan**  
**Marek Kuchciński**  
**Marszałek Sejmu**  
**Rzeczypospolitej Polskiej**

*Szanowny Panie Marszałku*

Na podstawie wezwania Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej 6M-WP-03-83/16 o uzupełnienie uzasadnienia do ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów składam uzupełnioną wersję .

*Z wyrazami szacunku*  
*Andrzej Maciejewski*

(projekt)

**Ustawa z dnia \_\_\_\_\_ r.**  
**o restrukturyzacji kredytów denominowanych i indeksowanych**  
**do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich**  
**kredytów**

Zważywszy na to, że:

- banki na masową skalę udzielały kredytów powiązanych z kursem waluty obcej,
- kilkaset tysięcy polskich rodzin zaciągnęło wieloletnie zobowiązania, których wysokość jest powiązana z kursem waluty obcej,
- banki nie informowały w sposób właściwy kredytobiorców o nieograniczonym ryzyku kursowym, jakie ponoszą w związku z zaciągnięciem tych kredytów,
- banki zabezpieczyły się w pełni przed ryzykiem kursowym poprzez przerzucenie całości tego ryzyka na kredytobiorców,
- nie jest dopuszczalne w demokratycznym państwie prawnym wykorzystywanie pozycji gospodarczej przez banki kosztem kredytobiorców,
- konieczne jest ograniczenie ryzyka kursowego na jakie wystawionych jest kilkaset tysięcy polskich rodzin,
- właściwe jest rozłożenie ryzyka kursowego pomiędzy kredytobiorców i banki,
- konieczne jest zapobieżenie powtórzenia się podobnej sytuacji w przyszłości,

uchwala się następującą ustawę:

**Ustawa z dnia \_\_\_\_\_ r.**  
**o restrukturyzacji kredytów denominowanych i indeksowanych**  
**do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich**  
**kredytów**

Art. 1

1. Ustawę stosuje się do kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska udzielonych po 1 stycznia 2000 r., na okres dłuższy niż 60 miesięcy.
2. Ustawę stosuje się również wobec kredytów, które zostały już w całości spłacone lub

zostały wypowiedziane i rozliczone.

## Art. 2

Ilekroć w ustawie mowa jest o:

- 1) kredytodawcy - oznacza to bank, oddział instytucji kredytowej, oddział banku zagranicznego lub innego przedsiębiorcę, który udzielił kredytu w zakresie swojej działalności gospodarczej a także ich następców prawnych;
- 2) kredycie denominowanym - oznacza to każdy kredyt lub pożyczkę określoną w walucie obcej, które zostały wypłacone w walucie polskiej, zwane dalej kredytem;
- 3) kredycie indeksowanym - oznacza to każdy kredyt lub pożyczkę określoną i wypłaconą w walucie polskiej, które są indeksowane lub waloryzowane kursem waluty obcej, zwane dalej kredytem;
- 4) kredytobiorcy – oznacza to kredytobiorcę, którym jest konsument w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, a także inną osobę fizyczną;
- 5) notyfikacja kredytu – oznacza pisemne zawiadomienie kredytodawcy przez kredytobiorcę o zamiarze dokonania restrukturyzacji kredytu;
- 6) dzień spłaty – należy rozumieć każdy dzień wpłynięcia należności na konto kredytodawcy;
- 7) stopa bazowa – wskaźnik procentowy w oparciu, o który banki określają własne stawki procentowe;
- 8) stopa referencyjna – rentowność bonów pieniężnych emitowanych przez NBP w trakcie podstawowych operacji otwartego rynku.

## Art. 3

1. Zakazuje się wprowadzania na rynek polski kredytów i pożyczek, których rozliczenie oparte jest o walutę inną niż PLN.
2. W odniesieniu do kredytów już udzielonych, dokonuje się na wniosek kredytobiorcy, restrukturyzacji tych kredytów.
3. Restrukturyzacja kredytu polega na:
  - 1) Uznanie za bezskuteczne od chwili zawarcia i usunięciu z treści umowy kredytowej postanowień, które wyrażają:
    - a) kwotę kredytu,
    - b) wysokość rat kredytu,
    - c) wysokość bieżącego zadłużenia z tytułu kredytu,

- d) kwotę należnych opłat i prowizji,
  - e) wysokość składek ubezpieczeniowych,
  - f) wysokość zadłużenia obliczaną w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej,
- w walucie innej niż waluta polska lub są indeksowane do waluty innej niż waluta polska.
- 2) Ustaleniu kwoty udzielonego kredytu w wysokości kwoty złotych polskich rzeczywiście wypłaconych.
  - 3) Ustaleniu oprocentowania kredytu na następujących zasadach:
    - a) oprocentowanie kredytu w każdym okresie odsetkowym wynosi sumę stopy bazowej i marży;
    - b) wysokość marży przyjmuje się w wysokości ustalonej w umowie kredytowej, jednak nie wyższej niż 4%;
    - c) stopa bazowa za każdy okres odsetkowy równa jest stopie referencyjnej Narodowego Banku Polskiego obowiązującej w pierwszym dniu danego okresu.
    - d) wartość oprocentowania składającego się ze stopy bazowej i stałej marży nie może przekroczyć 30% wysokości marży ustalonej w umowie kredytowej w całym okresie rozliczeniowym (przed i po restrukturyzacji).
  - 4) W przypadku opłat, prowizji, składek ubezpieczeniowych i innych kosztów, do których ponoszenia zobowiązany został kredytobiorca, jeżeli zostały wyrażone w walucie innej niż waluta polska lub ich wysokość jest indeksowana do waluty innej niż waluta polska, ustaleniu ich wysokości w złotych polskich, według kursu z dnia ich wpłaty do kredytodawcy.
2. Powyższe zasady stosuje się także do postanowień zawartych w aneksach, porozumieniach, regulaminach, ogólnych warunkach i innych dokumentach związanych z umową kredytu.

#### Art. 4

- 1. Dotychczas dokonane spłaty kredytu podlegają zaliczeniu na rzecz spłaty kredytu po restrukturyzacji.
- 2. Jeżeli kredytobiorca dokonywał spłat kredytu w walucie innej niż polska, zalicza się je na spłatę kredytu w złotych polskich po przeliczeniu według kursu zastosowanego przez bank z dnia dokonania spłaty. Jeżeli spłaty dokonano w CHF według ceny zakupu CHF według kursu z tego dnia zastosowanego do przeliczeń przez

kredytodawcę.

3. Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest niższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zwiększa wysokość zadłużenia kredytobiorcy. Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest wyższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zmniejsza wysokość zadłużenia kredytobiorcy. Wartość różnicy nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych.
4. Jeżeli po restrukturyzacji rata kredytu miałaby być wyższa o co najmniej 10% od pierwszej raty spłaty kredytu, kredytobiorcy przysługuje prawo wydłużenia okresu spłaty kredytu o okres konieczny, aby rata kredytu nie była wyższa o więcej niż 10% od raty kredytu przed restrukturyzacją, jednak na okres nie dłuższy niż kolejne 10 lat.
5. Kredytodawca nie może żądać w związku z restrukturyzacją zmiany innych postanowień umowy kredytu, a w szczególności dotyczących:
  - a) ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia kredytu,
  - b) zapłaty prowizji lub opłaty,
  - c) podwyższenia marży,
  - d) zmiany terminu spłaty kredytu, z zastrzeżeniem ust. 4,
  - e) sprawdzania zdolności kredytowej kredytobiorcy przed lub na dzień dokonywania notyfikacji czy restrukturyzacji;
  - f) stosowania odsetek karnych.
6. Kredytodawca zwróci kredytobiorcy kwoty pobranych nieskutecznych ubezpieczeń.

#### Art. 5

1. Kredytobiorca notyfikuje kredytodawcy w formie pisemnej wolę dokonania restrukturyzacji kredytu.
2. Notyfikację kredytu można złożyć w terminie dwóch lat od dnia wejścia niniejszej ustawy w życie.
3. Jeżeli kredytobiorców jest więcej niż jeden, notyfikacji kredytu może dokonać każdy z nich.
4. W przypadku toczącego się postępowania sądowego między stronami w sprawie przedmiotowego kredytu, termin, o którym mowa w ust. 2, ulega zawieszeniu do czasu prawomocnego zakończenia sporu.

#### Art. 6

1. Kredytodawca w terminie 30 dni od dnia notyfikacji kredytu przedstawia kredytobiorcy na piśmie informację o tym jak po restrukturyzacji kredytu kształtować się będzie: suma należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia notyfikacji, suma rat spłaconych przez kredytobiorcę, wysokość zadłużenia kredytobiorcy, oprocentowanie kredytu po restrukturyzacji oraz harmonogram spłat rat kredytu po restrukturyzacji na okres kolejnych 12 miesięcy. Obowiązek kredytodawcy uważa się za spełniony, jeżeli informacja do sporządzenia, której wyżej zobowiązany jest kredytodawca:
  - a) zostanie przesłana listem poleconym, lub
  - b) w jeśli strony uzgodnią inny sposób komunikacji, informacja zostanie przesłana drogą e-mail lub zostanie pobrana bezpośrednio danych z systemu bankowego.
2. Jeżeli toczy się postępowanie egzekucyjne dotyczące roszczeń z umowy kredytu, który podlega notyfikacji, postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu na wniosek kredytodawcy złożony bezzwłocznie po zgłoszeniu notyfikacji przez kredytobiorcę.
3. Kredytobiorca w terminie 2 miesięcy od otrzymania informacji, o której mowa w ust. 1 może złożyć wniosek o restrukturyzację kredytu przez kredytodawcę.
4. W przypadku kwestionowania poprawności informacji przedstawionej przez kredytodawcę kredytobiorca, a w przypadku wielu kredytobiorców każdy z nich, ma prawo w terminie miesiąca po otrzymaniu informacji, o której mowa w ust. 1, złożyć wniosek o ustalenie zasad restrukturyzacji kredytu w ramach mediacji do Rzecznika Finansowego. W przypadku nie dojścia stron do porozumienia, kredytobiorcom służy prawo do złożenia wniosku do Sądu o ustalenie zasad restrukturyzacji kredytu. Wstrzymanie egzekucji obowiązuje do czasu zakończenia postępowań.
5. W przypadku bezskutecznego upływu terminów, o których mowa w ust. 3 i 4, ustaje okres zawieszenia postępowania egzekucyjnego.

#### Art. 7

1. Jeżeli restrukturyzacja kredytu dotyczy kredytu, który został w całości spłacony, kredytodawca przedstawia kredytobiorcy na piśmie informację o tym jak po restrukturyzacji kredytu kształtować się będzie: suma należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia złożenia wniosku, suma rat spłaconych przez kredytobiorcę oraz wynikające z tego saldo rozliczenia kredytu. Na wniosek kredytobiorcy, kredytodawca zwraca kredytobiorcy nadpłatę kredytu w terminie 30 dni.
2. Jeżeli restrukturyzacja kredytu dotyczy kredytu, który został wypowiedziany,

kredytodawca w terminie 30 dni od otrzymania wniosku przedstawia kredytobiorcy na piśmie informację, o której mowa w art. 6 ust. 1, a także informację o zaległości w spłacie na dzień wypowiedzenia umowy kredytowej, na wniosek kredytobiorcy dokonuje się restrukturyzacji kredytu, a wypowiedzenie umowy kredytowej staje się bezskuteczne. W tych przypadkach na wniosek kredytobiorcy dokonuje się restrukturyzacji kredytu zwiększając kwotę zobowiązania o 1% wartości zaległości, zaliczając zwiększoną wartość zobowiązania do kapitału oraz przedstawia się nowy harmonogram spłaty.

3. Jeżeli kredytodawca spowodował powstanie u kredytobiorcy szkody, zobowiązany jest do jej naprawienia lub przywrócenia stanu z dnia zawarcia umowy kredytowej.
4. W przypadku, gdy przywrócenie stanu z dnia zawarcia umowy kredytowej nie jest możliwe z uwagi na słuszny interes osób trzecich, kredytobiorcy należy się odszkodowanie.  
O wysokości odszkodowania decyduje sąd. Odszkodowanie nie podlega opodatkowaniu podatkiem od dochodów osób fizycznych.
5. Art. 6 ust. 2 – 5 stosuje się odpowiednio.

#### Art. 8

1. W każdym przypadku, wszelkie wątpliwości dotyczące wzajemnych rozliczeń oraz warunków restrukturyzacji kredytu, kredytobiorca może poddać weryfikacji, ustaleniom i ocenie sądu powszechnego, składając odpowiedni wniosek.
2. Postępowanie toczy się w trybie postępowania nieprocesowego.
3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, wnosi się do sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania któregośkolwiek z kredytobiorców lub siedziby kredytodawcy albo jego oddziału.
4. Opłata stała od wniosku wynosi 100 zł.
5. Sąd na posiedzeniu wydaje postanowienie w sprawie wniosku o restrukturyzację kredytu, orzekając o warunkach tej restrukturyzacji z uwzględnieniem warunków niniejszej Ustawy. Warunki restrukturyzacji nie mogą być gorsze niż podane w informacji przedstawionej przez kredytodawcę. W przypadku złożenia wniosku przez jednego ze współkredytobiorców, postanowienie sądu zastępuje zgodny wniosek wszystkich kredytobiorców.
6. Prawomocne zakończenie postępowania w sprawie ustalenia warunków restrukturyzacji przy braku zgody kredytobiorcy/ców na restrukturyzację kredytu

kończy okres zawieszenia postępowania egzekucyjnego.

#### Art. 9

Restrukturyzacja kredytu stanowi podstawę do wykreślenia na wniosek kredytobiorcy dotychczasowej hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu. Sąd dokonuje jednocześnie wpisu hipoteki obciążającej tą samą nieruchomość w wysokości zadłużenia kredytobiorcy po restrukturyzacji, powiększonego o 20%. Kredytobiorca do wniosku załącza zgodę kredytodawcy lub postanowienie sądu, o którym mowa w art. 8 ust. 5.

#### Art. 10

Przepisy niniejszej ustawy nie stoją na przeszkodzie stwierdzeniu bezskuteczności niektórych postanowień umowy kredytowej. W takim przypadku, sąd określa wysokość zobowiązań stron umowy biorąc pod uwagę pozostałe postanowienia umowy kredytowej, z możliwością stosowania zasad restrukturyzacji kredytu określonych w ustawie.

#### Art. 11

Naruszenie przez kredytodawcę obowiązków, o których mowa w niniejszej ustawie stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w myśl ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

#### Art. 12

Jeżeli restrukturyzacja kredytu powoduje zmiany wyceny aktywów lub pasywów w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, różnica jest uwzględniana w takim samym stopniu w wycenie aktywów lub pasywów w każdym roku, w którym kredyt pozostaje do spłaty.

#### Art. 13

W ustawie z dnia 29 sierpnia 2007 r. Prawo bankowe:

1) W art. 69 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„Art. 69 ust. 4. Zakazuje się udzielania konsumentowi kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska”.

2) Dodaje się art. 76b w brzmieniu:

„Art. 76b. W przypadku, w którym kredyt został zabezpieczony hipoteką na nieruchomości, kredytobiorca będący konsumentem może zwolnić się z całości długu

wynikającego z kredytu poprzez przeniesienie własności nieruchomości na rzecz kredytodawcy, a kredytodawca zobowiązany jest do nabycia własności. Koszty przeniesienia nieruchomości ponosi kredytodawca.”

3) Dodaje się art. 76c w brzmieniu:

„Art. 76c. Jeżeli nieruchomość obciążona jest więcej niż jedną hipoteką, zamiast przeniesienia własności sąd na wniosek kredytobiorcy dokonuje egzekucji z nieruchomości na podstawie przepisów Części Trzeciej, Tytułu II, Działu VI, Kodeksu postępowania cywilnego. Zwolnienie z długu następuje z dniem przysądzenia własności nabywcy.”

#### Art. 14

Tracą moc klauzule wykonalności nadane bankowym tytułom egzekucyjnym w zakresie wierzytelności wynikających z umów kredytów denominowanych lub indeksowanych.

#### Art. 15

W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny w art. 385<sup>1</sup> dodaje się § 5 w brzmieniu: „§5. Postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, jeżeli jest ono tożsame z postanowieniem umownym, które zostało uznane za niedozwolone w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, toczącym się przeciwko temu samemu kontrahentowi lub kontrahentowi o takim samym przedmiocie działalności.”

#### Art. 16

Ustawa wchodzi w życie w ciągu 1 miesiąca od dnia ogłoszenia, za wyjątkiem art. 11 – 15, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

### **UZASADNIENIE**

W latach 2005 – 2008 banki masowo udzielały kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut obcych, przede wszystkim do franka szwajcarskiego (CHF). Kredyty te, ze względu na niższe oprocentowanie, były znacznie atrakcyjniejsze oraz dostępne dla szerszej grupy osób niż kredyty udzielane w walucie polskiej.

Kredyty denominowane to kredyty, które zostały udzielone w walucie obcej, aczkolwiek kredytobiorca otrzymywał kwotę w złotych polskich stanowiącą równowartość kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej. Również raty spłaty kredytu były wyrażane w walucie obcej, lecz

kredytobiorca był zobowiązany do spłaty w złotych polskich.

Kredyty indeksowane to kredyty, które zostały udzielone w walucie polskiej, jednak wysokość zadłużenia oraz wynikające z niej bieżące spłaty rat kredytu były indeksowane (waloryzowane) do kursu waluty obcej, co oznaczało, że wartość zadłużenia i wysokość raty kredytu zmieniała się wraz ze zmianą kursu walut.

W 2008 r. wybuchł globalny kryzys finansowy, którego skala jest porównywalna z kryzysem z 1929 r. Banki centralne na całym świecie podjęły bezprecedensową akcję ratowania swoich instytucji finansowych przed bankructwem. Sektor bankowy został dokapitalizowany pieniędzmi podatników, a główne stopy procentowe obniżono do poziomów praktycznie zerowych. Przez wiele lat po kryzysie banki centralne były zmuszone do wstrzykiwania płynności do sektora bankowego przez odkup aktywów (często toksycznych) w ramach operacji luzowania ilościowego (QE).

Wybuch kryzysu ujawnił przez kolejne lata patologiczne nadużywanie przez te instytucje statusu instytucji zaufania publicznego. Opinia publiczna uzyskała informację o takich kryminalnych praktykach takich: działanie zarządów na szkodę zarządzanej przez siebie instytucji, działanie na szkodę klientów nieprofesjonalnych (predatory lending, misselling). Wybrane banki dopuściły się manipulacji rynkowymi stopami procentowymi i spekulacji na masową skalę wiedząc, że w przypadku swojego bankructwa i tak zostaną uratowane przez podatników.

Główną przyczyną patologii w sektorze finansowym była jego deregulacja i poddanie go bodźcom wynikającym z doktryny wartości dla akcjonariusza. Zmiany te spowodowały modyfikację funkcji realizowanych przez sektor bankowy prowadząc do agresywnego przerzucania ryzyka finansowego na otoczenie w celu maksymalizacji zysku własnego.

Wybuch kryzysu doprowadził do wzrostu awersji do ryzyka i wyprzedaży przez globalnych inwestorów aktywów z krajów zaliczanych do emerging markets. Wskutek powyższego wyprzedawano gwałtownie polską walutę i obligacje. W efekcie tego zjawiska doszło w 2008 r. do gwałtownej deprecjacji kursu złotówki wobec innych walut.

Po roku 2008, kiedy kurs CHF znacząco wzrósł, okazało się, że kredyty denominowane oraz indeksowane stały się pułapką dla kredytobiorców. Ponieważ wysokość zadłużenia kredytobiorcy była odnoszona do równowartości waluty obcej, to rosła nie tylko bieżąca rata kredytu, ale również i wysokość zadłużenia. W przypadku standardowego kredytu, jeżeli kredytobiorca dokonuje regularnych spłat kredytu, kwota zadłużenia maleje. Tymczasem w przypadku kredytów denominowanych oraz indeksowanych, pomimo regularnej spłaty kredytu rosło zadłużenie kredytobiorców, osiągając obecnie poziom wyższy niż początkowo

pożyczona kwota. Przykładowo, typowy kredytobiorca z 2008 r., który pożyczył kwotę 325 tys. zł (średnia wysokość kredytu udzielonego w tym roku), do dnia dzisiejszego spłacił już kwotę 140 tys. zł, a pomimo to, wysokość jego zadłużenia wynosi aktualnie 465 tys. zł, a więc o 140 tys. zł więcej, niż kwota początkowo pożyczona.

Oczywiście, wysokość zadłużenia wyrażona w walucie obcej a następnie przeliczana na złote polskie ma znaczenie wyłącznie w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej.

Nie można wykluczyć, że w przyszłości, po spadku kursu waluty obcej, wielkość zadłużenia odpowiednio się obniży. Jednak wielkość zadłużenia ma znaczenie dla wszystkich osób, których zadłużenie stało się wymagalne, skutkiem wypowiedzenia umowy kredytowej. Bank będzie bowiem dochodził należności w wysokości po przeliczeniu na złotówki, a więc często znacznie wyższej niż kwota początkowo udzielonego kredytu i to pomimo wielu lat spłaty kredytu przez kredytobiorcę. Ponadto, wysokość zadłużenia ma znaczenie przy ewentualnej odsprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką: jeżeli wysokość zadłużenia jest wyższa od wartości nieruchomości, to nieruchomość nie znajdzie nabywcy skłonnego zaryzykować transakcję.

Rozważając zgodność praktyki udzielania kredytów denominowanych oraz indeksowanych z prawem należy zwrócić uwagę na kilka zagadnień.

Po pierwsze, należy zauważyć, że klauzule indeksujące zobowiązania kredytobiorców zawarte w umowach kredytowych przygotowanych przez banki były sprzeczne z prawem, w tym zwłaszcza z przepisami dotyczącymi ochrony konsumenta. Sprzeczność z prawem polegała na tym, że kursem przyjmowanym do indeksacji kredytów był kurs dowolnie wyznaczany przez banki. Oznacza to, że bank może w dowolny sposób kształtować wysokość zobowiązań kredytobiorców. Fakt ten został wielokrotnie potwierdzony przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przy abstrakcyjnej kontroli wzorców umów, jakimi posługiwały się banki (wyrokiem z 14.12.2010 r. za zakazaną zostały uznane klauzule stosowane przez bank Millennium, wyrokiem z 26.01.2011 klauzule stosowane przez mBank, wyrokiem z 27.08.2012 klauzule stosowane przez bank BPH). Niestety, orzeczenie Sadu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie mają bezpośredniego wpływu na skuteczność zakazanych klauzul zawartych w konkretnych umowach prawnych, a więc ta droga wyeliminowania naruszających prawo postanowień umownych okazała się nieskuteczna.

Na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, praktykę rynkową uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której

inaczej by nie podjął. Ustawa wprowadza zakaz stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych. W przypadku kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut obcych mieliśmy do czynienia właśnie z pominięciem istotnych informacji, które wprowadziły konsumentów w błąd, a dotyczących możliwej amplitudy zmian kursu i ich wpływu na wysokość zadłużenia klienta oraz związanych z tym konsekwencji. Rzetelnie postępujący bank powinien: 1) jasno poinformować o tym, że kurs walutowy może wzrosnąć o 50 lub 100%, 2) przeprowadzić badanie zdolności kredytowej klienta w takim przypadku, 3) zbadać zabezpieczenie kredytu w przypadku wzrostu kursu walutowego, 4) poinformować kredytobiorcę o konsekwencjach wzrostu zadłużenia z tytułu zmian kursu walutowego, zwłaszcza w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej, oraz 5) dokonać i przekazać symulację spłaty rat kredytowych przy różnych wariantach zmian kursu walutowego. Banki jednak przekazywały tylko ogólną informację o tym, że kursy walutowe mogą się zmieniać, co było informacją oczywistą, podczas gdy rozważeniu powinna podlegać wielkość zmiany kursu i jej wpływ na pozycję finansową kredytobiorcy.

Obowiązek przedstawiania kredytobiorcom odpowiednich ostrzeżeń zawarty był w rekomendacji S ówczesnej Komisji Nadzoru Bankowego wydanej w 2006 r. na podstawie art. 137 pkt 5 Prawa bankowego. Punkt 5.1.7 stwierdzał: „Rekomenduje się, aby bank przedstawiając klientowi ofertę kredytu, pożyczki lub innego produktu, w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej informował klienta o kosztach obsługi ekspozycji kredytowej w wypadku niekorzystnej dla klienta zmiany kursu walutowego. Informacje takie mogą być przekazane na przykład w postaci symulacji wysokości rat kredytu. Informacje przekazywane klientowi powinny w szczególności zawierać:

- Koszty obsługi ekspozycji kredytowej przy aktualnym poziomie kursu złotego do waluty ekspozycji kredytowej, bez zmian poziomu stóp procentowych.
- Koszty obsługi ekspozycji kredytowej, przy założeniu, że stopa procentowa dla waluty ekspozycji kredytowej jest równa stopie procentowej dla złotego,
- Koszty obsługi ekspozycji kredytowej przy deprecjacji kursu złotego do waluty ekspozycji kredytowej w skali odpowiadającej różnicy między maksymalnym i minimalnym kursem złotego do waluty ekspozycji kredytowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy, bez zmian poziomu stóp procentowych.”

Oznacza to, że nadzór bankowy, składający się z ekspertów rynku finansowego zakładał, że maksymalne wahania kursu walutowego jakie należy dopuścić w symulacji wynosiły 20%. Tym bardziej nie można więc zakładać, aby przeciętny konsument zakładał możliwość długotrwałego odchylenia kursu rzędu 50 czy 100% z jakim mamy obecnie do czynienia.

Niezależnie od tego, należy zauważyć, że banki nie przestrzegały powyższych zaleceń nadzoru i brak jest w umowach kredytowych lub innych dokumentach symulacji, jak może zmienić się rata kredytu oraz wysokość zadłużenia kredytobiorcy wraz ze zmianami kursu waluty obcej.

Na fakt nieodpowiedzialnego zachowania banków w tym zakresie wskazuje też Unia Europejska. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi stwierdza w pkt 4 preambuły:

“Wskazano szereg problemów występujących na rynkach kredytu hipotecznego w Unii, związanych z nieodpowiedzialnym udzielaniem i zaciąganiem kredytów, oraz potencjalne możliwości występowania nieodpowiedzialnego zachowania uczestników rynku, w tym pośredników kredytowych i instytucji niekredytowych. **Niektóre problemy dotyczyły kredytów denominowanych w walucie obcej, które konsumenci zaciągnęli w danej walucie, aby skorzystać z oferowanej stopy oprocentowania, nie posiadając jednak odpowiednich informacji na temat związanego z tym ryzyka kursowego lub nie rozumiejąc dostatecznie takiego ryzyka.** Problemy te wynikają z niedoskonałości rynku i nieprawidłowości regulacyjnych, a także z innych czynników, takich jak ogólny klimat gospodarczy i niski poziom wiedzy finansowej”.

Zmieniające się okoliczności nie pozostają bez znaczenia prawnego. Art. 357<sup>1</sup> Kodeksu cywilnego, wprowadzony w roku 1990, zwany dużą klauzulą rebus sic stantibus, pozwala wziąć pod uwagę nadzwyczajne okoliczności, które powodują że wypełnienie zobowiązania w dotychczasowej treści wiązałoby się ze znaczną szkodą dla jednej ze stron. Klauzula ta stanowi wyłom w zasadzie, że umów należy dotrzymywać bez względu na zmianę okoliczności. Odstępstwo uzasadnione jest tym, że po nieprzewidywalnej zmianie stosunków, nie można nakładać na strony obowiązków, które byłyby rażąco niesprawiedliwe i których nigdy by nie zaakceptowały, gdyby zdawały sobie sprawę, w jaki sposób potoczą się okoliczności zewnętrzne, na które nie miały żadnego wpływu. W przypadku kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut obcych, w tym zwłaszcza franka szwajcarskiego wszystkie warunki ustawowe dla zastosowania tego przepisu zostały spełnione. Po pierwsze, zmiana kursu o ponad 50% była zmianą nadzwyczajną, zmianą która normalnie się nie zdarzała na rynku walutowym. Po drugie, zmiana kursu spowodowała, że zadłużenie z tytułu kredytu wzrosło na tyle, że często znacznie przewyższa wartość kredytu z

dnia udzielenia i grozi doprowadzeniem do upadłości tysięcy konsumentów. I wreszcie, po trzecie, strony nie przewidywały wahań kursowych w aż takiej wysokości przy zawieraniu umowy, a w każdym razie nie przewidywali tego kredytobiorcy, a bank – podmiot profesjonalny – nie informował ich w sposób odpowiedni o występującym ryzyku.

Ponadto, systemowego rozwiązania wymaga kwestia ryzyka kursowego na jakie zostali wystawieni kredytobiorcy. O ile banki poprzez liczne działania zabezpieczyły się w pełni przed ryzykiem kursowym i – zgodnie z ich twierdzeniami – nie zarabiają na wzroście kursu walut obcych, to jednak osiągnęły to poprzez przerzucenie całości tego ryzyka na swoich klientów. Tymczasem przeciętny konsument nie posiada wystarczającej wiedzy ekonomicznej, aby być w stanie oszacować ryzyko kursowe i wpływ wahań kursowych na saldo zadłużenia z tytułu kredytu.

Jednocześnie, należy zauważyć, że zważywszy na skalę problemu doprowadzenie umów kredytów indeksowanych do waluty obcej do stanu zgodności z prawem poprzez wyroki sądowe w indywidualnych sprawach jest utrudnione. Ponad 500 tys. rodzin zawarło bowiem umowy kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej. Jak do tej pory banki, pomimo tego, że wszystkie klauzule indeksacyjne, które były przedmiotem rozważań Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zostały uznane za sprzeczne z prawem, nie zrezygnowały z ich stosowania w wykonywanych już umowach. Wytoczenie przez każdego kredytobiorcę sprawy sądowej wiąże się zaś z koniecznością poniesienia opłat sądowych oraz kosztów pomocy profesjonalnych pełnomocników, co stanowi barierę dla wielu osób, które często – właśnie ze względu na rosnące obciążenie kredytem – są w trudnej sytuacji finansowej.

Dlatego konieczne są rozwiązania systemowe, które przywrócą stan zgodności z prawem w odniesieniu do wielu set tysięcy umów kredytowych, które na często kilkadziesiąt lat określają zobowiązania setek tysięcy polskich rodzin.

Jednocześnie, wprowadzając rozwiązania systemowe, należy zwrócić uwagę na to, że przewidziane prawem cywilnym oraz dyrektywą Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. skutki prawne uznania określonych postanowień umownych za bezskuteczne powoduje, że skutkiem uznania klauzul indeksacyjnych za bezskuteczne jest takie ukształtowanie umowy kredytu, że kredyt jest wyrażony wyłącznie w walucie polskiej, jednak jego oprocentowanie pozostaje na poziomie właściwym dla waluty obcej.

Rozwiązanie takie jest trudne do zaakceptowania dla ustawodawcy wprowadzającego uregulowania systemowe, który musi brać pod uwagę nie tylko interes poszczególnego konsumenta, lecz również bezpieczeństwo całego systemu finansowego oraz zasady

słuszności względem innych kredytobiorców. Uznanie klauzul indeksacyjnych z mocy prawa za nieważne lub bezskuteczne i pozostawienie w mocy innych zapisów umownych powoduje, że kredyt indeksowany staje się kredytem wyrażonym w złotych polskich, ale z oprocentowaniem właściwym dla waluty obcej, które na ogół będzie znacząco niższe. Rozwiązanie takie po pierwsze generowało by ogromne straty banków, które uzyskiwałyby swoje wynagrodzenie za udzielony kredyt w wysokości znacznie niższej niż rynkowe, a także niższe niż koszt pozyskania kapitału, a prowadziłyby do niezasadnego uprzywilejowania kredytobiorców, którzy uzyskaliby kredyt oprocentowany znacząco poniżej stop rynkowych. Po drugie, wprowadzałyby nierówność pomiędzy kredytobiorcami, którzy otrzymali kredyt w złotych, oprocentowany według stopy właściwej dla waluty polskiej a tymi którzy skorzystali z oferty kredytu indeksowanego, a obecnie mają również kredyt wyrażony w złotych, ale oprocentowany znacząco niżej. Dodatkowo, powyższy korzystny skutek nie dotyczyłby kredytobiorców kredytów denominowanych, których zobowiązania dalej pozostawałyby wyrażone w walucie obcej.

Z powyższych powodów, ustawodawca usuwając niedozwolone postanowienia umowne z umów kredytowych powinien dążyć do słusznego rozłożenia korzyści i ciężarów z tego wynikających. Dlatego, niniejsza ustawa wprowadza możliwość restrukturyzacji kredytu denominowanego lub indeksowanego poprzez jego zamianę na kredyt w złotych polskich ze skutkiem na dzień udzielenia kredytu i z jednoczesną zmianą oprocentowania kredytu na oprocentowanie właściwe dla kredytu w złotych polskich. W ten sposób eliminowane jest ryzyko kursowe z umów kredytowych, a jednocześnie zachowana jest konstytucyjna zasada równości, w tym przypadku znajdująca swój wyraz w identycznym traktowaniu kredytobiorców, którzy posiadają kredyt złotówkowy.

Jest przy tym oczywiste, że ingerencja w stosunki umowne jest zdarzeniem nadzwyczajnym i wymagającym szczególnego uzasadnienia. Jest to bowiem przykład działania prawa wstecz. Zasada nie działania prawa wstecz jest zasadą, która co prawda nie jest wprost wyrażona w Konstytucji, jednak stanowi zdaniem Trybunału Konstytucyjnego „podstawę porządku prawnego” (patrz wyrok z 17 grudnia 1997 r., K. 22/96, OTK ZU Nr 5-6/1997, poz. 71, s. 506). To właśnie z zasad państwa prawnego wynika zasada *lex retro non agit* oraz zasada ochrony praw słusznie nabytych, które mają charakter zasad przedmiotowych, wyznaczających granice ingerencji władzy publicznej w sferę praw podmiotowych.

Należy jednak zwrócić uwagę na to, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego odstępstwo od zasady niedziałania prawa wstecz jest dopuszczalne: „w wyjątkowych okolicznościach dopuszczalne jest nawet wprowadzenie pewnych odstępstw od zasady *lex*

retro non agit, jeżeli przemawia za tym konieczność realizacji innej zasady konstytucyjnej, a jednocześnie realizacja tej zasady nie jest możliwa bez wstecznego działania prawa. Dopuszczalność odstępstw od wymienionych zasad konstytucyjnych zależy od wagi wartości konstytucyjnych, które badana regulacja prawna ma chronić (wyrok z 7 lutego 2001 r., sygn. K. 27/00, OTK ZU Nr 2/2001, poz. 29, s. 164).

W przedmiotowej sytuacji, odstępstwo od zasady praw nabytych związane jest z koniecznością ochrony praw majątkowych konsumentów, którzy na masową skalę padli ofiarą sprzedaży im nieuczciwego produktu finansowego, który spowodował że znaleźli się w pułapce zadłużenia, wystawieni na ryzyko finansowe, z którego rozmiarów nigdy nie zdawali sobie sprawy, mając jednocześnie zaufanie do działań banków, profesjonalistów w tym zakresie, które – jak już wcześniej było wspomniane – nie tylko że nie informowały w sposób wyczerpujący konsumentów o ryzyku, ale również same w pełni zabezpieczyły się przed takim ryzykiem, w pełni przerzucając je na konsumentów. Działanie takie nie może korzystać z ochrony i nie można go również nazwać słusznym nabyciem praw. Ochrona konsumenta jest wartością konstytucyjną (art. 76 Konstytucji), jak również jedną z podstawowych zasad Unii Europejskiej (art. 169 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Dlatego ustawodawca, realizując konstytucyjną zasadę ochrony konsumenta ma prawo do ingerencji w stosunki umowne, jeżeli ich powstanie wzięło się nadużycia zaufania i wykorzystania niewiedzy konsumentów. Dodatkowo, naruszenie interesów przedsiębiorców, ingerencja wsteczna w stosunku umowne, jest dokonywana za wynagrodzeniem. Wynagrodzeniem tym jest ustalenie zasad korzystania z kapitału banku na poziomie adekwatnym do kredytu udzielonego w PLN. Oznacza to, że ustawodawca nie dopuszcza do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku umownego, lecz przeciwnie, wyrównuje zaburzoną równowagę w sposób systemowy, wprowadzając zasadę uczciwych rozliczeń, jaka od początku powinna w tych stosunkach obowiązywać. Fakt, że banki w myśl niniejszej ustawy, po restrukturyzacji kredytu uzyskają za udostępnione przez siebie środki wynagrodzenie w wysokości takiej jak za udzielane przez siebie kredyty udzielane w walucie polskiej, gwarantuje, że banki będą miały zapewniony poziom zysków na uczciwym poziomie. Należy też zwrócić uwagę, że ingerencja władcza ustawodawcy w stosunki umowne w związku z wieloletnimi zobowiązaniami kredytowymi i zmianami na rynku finansowym nie jest niczym nowym. Należy tu bowiem przywołać choćby tzw. dekret dolarowy, to jest Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych, czy też ustawa z dnia 28 grudnia 1989 r. o uporządkowaniu stosunków kredytowych (Dz. U. Nr 74, poz. 440 i z 1992 r. Nr 21, poz. 85). Ta ostatnia ustawa, która zniosła w trwających

umowach kredytowych oprocentowanie stałe i preferencyjne i wprowadziło w to miejsce (znacznie wyższe) oprocentowanie zmienne co było działaniem na korzyść banków, spotkała się z pozytywną oceną Trybunału Konstytucyjnego w orzeczeniu z dnia 15 grudnia 1992 r. (K 6/92).

### **Art. 1. Zakres ustawy**

Ustawa ma zastosowanie do kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska zawartych po 1 stycznia 2000 r., o ile okres na który udzielono kredytu przekracza 60 miesięcy (art. 1 ust. 1 projektu). Oznacza to, że ustawa obejmuje kredyty długoterminowe, z reguły kredyty hipoteczne, natomiast nie obejmuje kredytów krótko i średnioterminowych. Uzasadnieniem jest fakt, że ryzyko kursowe ma ograniczone znaczenie przy kredytach zawieranych na krótszy okres, natomiast ma kolosalne znaczenie przy kredytach zawieranych na długi okres czasu.

Zgodnie a art. 1 ust. 2 ustawa ma zastosowanie również wobec umów kredytowych, które zostały już w całości wykonane lub zostały wypowiedziane. Ma to związek z faktem, że sprzeczność z prawem postanowień indeksujących kredytu oznaczała, że nie były one skuteczne wobec konsumentów od początku, a więc od dnia zawarcia umowy. Oznacza to, że należy dokonać ponownego rozliczenia również i tych umów kredytowych, które nie są już obecnie wykonywane.

### **Art. 2. Słowniczek**

Art. 2 wprowadza definicję niektórych pojęć stosowanych w ustawie, których zakres mógłby budzić wątpliwości, tak jak pojęcia kredytu denominowanego oraz indeksowanego, które zostały wprowadzone do ustawy – prawo bankowe bez ich legalnej definicji.

Zgodnie z tym artykułem, przez kredyt denominowany uznaje się taki kredyt, który co prawda określony został w walucie obcej ale został wypłacony i miał być spłacany w walucie polskiej.

Kredyt indeksowany to kredyt, którego wysokość została określona w walucie polskiej i w walucie polskiej miał być spłacany, jednak wielkość zadłużenia i należnej raty kredytu jest indeksowana (waloryzowana) kursem waluty obcej.

Zgodnie z pkt. 3 ustawa ma zastosowanie nie tylko wobec konsumentów w rozumieniu Kodeksu cywilnego, ale także i wobec innych osób fizycznych. Ustawa rozszerza więc zakres ochrony prawnej także na osoby fizyczne, które zawarły długoterminową umowę kredytową w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą, co w praktyce oznaczać

będzie zakup nieruchomości na cele prowadzonej przez siebie działalności. Prawo nie może zakładać, że każda osoba prowadząca samodzielną działalność gospodarczą jest osobą w pełni świadomą ryzyka związanego ze zmiennością kursów walut. Samodzielną działalność gospodarczą prowadzą na ogół osoby, których znajomość rynków finansowych nie jest większa od znajomości przeciętnego konsumenta. Ponadto, nie widać powodów, aby prawo chroniło podmioty stosujące nieuczciwe warunki umowne. Rozszerzenie zakresu ochrony prawnej na inne osoby niż konsumenci jest zgodne z art. 8 Dyrektywy 93/13, która dopuszcza zwiększenie zakresu ochrony, w tym objęcie nim szerszej niż minimalna grupy osób.

### **Art. 3. Zasady restrukturyzacji kredytu**

Podstawową zasadą restrukturyzacji jest przekształcenie kredytu z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej w kredyt złotówkowy. Ustawa *expressis verbis* stwierdza to, co zostało już wielokrotnie stwierdzone orzeczeniami sądowymi i co wynika z prawa ochrony konsumenta, a więc to, że niedozwolonym postanowieniem umownym jest postanowienie, które umożliwia przedsiębiorcy dowolne określanie wysokości zobowiązań konsumenta.

Dlatego za bezskuteczne wobec kredytobiorcy uznaje się wszystkie postanowienia umowne, zawarte zarówno w umowie kredytowej lub sporządzanych do niej aneksach, które wyrażają:

- kwotę kredytu,
  - wysokość rat odsetkowych, kapitałowych lub kapitałowo-odsetkowych,
  - kwotę należnych opłat i prowizji,
  - składek ubezpieczeniowych,
  - wysokość zadłużenia obliczaną w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej,
- w walucie innej niż polska lub są indeksowane do waluty innej niż waluta polska.

Dla przeliczenia zawartych w umowach kredytowych wartości na złote polskie ustawa nakazuje stosować kursy z dnia dokonywania wpłaty obowiązujące w dniu dokonania tej wpłaty i stosowane w danym banku. W ten sposób, wszystkie parametry kredytu zostaną wyrażone wyłącznie w walucie polskiej i zostanie usunięte z umów kredytowych ryzyko kursowe, na jakie aktualnie wystawiony jest kredytobiorca.

Jednocześnie nie może utrzymać się ustalone w umowie oprocentowanie kredytu, gdyż wysokość tego oprocentowania była dostosowana do waluty, w której kredyt był denominowany lub indeksowany.

Dlatego ustawa wprowadza w to miejsce odniesienie do stóp procentowych właściwych dla polskich złotych.

Oprocentowanie kredytu będzie wyznaczone poprzez odniesienie się do stopy bazowej, którą

jest stopa referencyjna Narodowego Banku Polskiego, powiększone o marżę banku. Oprocentowanie jest zmienne i ustalane jest dla każdego okresu odsetkowego. Niektóre banki nie opierały oprocentowania na stawkach rynkowych, powiększonych o marżę, lecz zastrzegały sobie prawo do dowolnego wyznaczania oprocentowania, bez precyzowania marży banku. W takim przypadku, ustawa nakazuje przyjąć 0% marżę banku. Stopa referencyjna NBP została przyjęta jako punkt odniesienia, gdyż jej wysokość kształtuje stopy rynkowe w Polsce, a z kolei odnoszenie się w ustawie do stawek oprocentowania wyznaczanych przez banki, w rodzaju wskaźnika WIBOR, przy ujawnionych właśnie przypadkach manipulowania tego typu wskaźnikami przez duże banki na rynku w Londynie byłoby nierozsądne. Wprowadza się jednocześnie dla bezpieczeństwa stosowania stawki referencyjnej jako wskaźnika zmiennego w czasie ograniczenie nadmiernego oprocentowania kredytu.

#### **Art. 4. Zasady rozliczenia kredytu**

Restrukturyzacja kredytu dokonywana jest z mocą wsteczną, od dnia udzielenia kredytu. Oznacza to, że bank musi dokonać przeliczenia kredytu, obliczając jak kształtowałyby się należne spłaty raty kredytu, gdyby został on od początku udzielony w złotych polskich, przy oprocentowaniu jak wskazano w art. 3 (a więc opartym o stopę referencyjną NBP powiększoną o marżę), przy zachowaniu pozostałych warunków kredytu nie zmienionych, a więc przy takim samym okresie kredytowania, karencji w spłacie kapitału i innych warunkach umownych.

Dotychczasowe spłaty kredytu podlegają oczywiście zaliczeniu na poczet spłat należnych, z tym, że spłaty dokonywane w walutach obcych przelicza się wg kursu z dnia dokonania spłaty raty kredytowej wg kursu stosowanego przez bank. Inne przeliczenia powodują straty po stronie kredytobiorcy i nieuzasadnione zyski po stronie banku.

Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest niższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zwiększa wysokość zadłużenia kredytobiorcy. Jeżeli suma dotychczas dokonanych spłat jest wyższa niż suma spłat należnych po restrukturyzacji kredytu, różnica zmniejsza wysokość zadłużenia kredytobiorcy.

Ponieważ wzrost kursu walut obcych, a zwłaszcza CHF, mógł doprowadzić do znaczącego wzrostu kursu raty kredytowej, należy wprowadzić możliwość wydłużenia okresu kredytowania. Jeżeli po restrukturyzacji, rata kredytu miałaby być wyższa o co najmniej 10% od pierwszej raty spłaty kredytu, kredytobiorcy przysługuje prawo wydłużenia okresu spłaty kredytu o okres konieczny, aby rata kredytu nie była więcej niż 10% wyższa od raty kredytu

przed restrukturyzacją, jednak nie dłużej niż o okres kolejnych 10 lat.

### **Art. 5. Procedura restrukturyzacji**

Ponieważ celem ustawy jest ochrona praw konsumenta, restrukturyzacja kredytu dokonywana jest wyłącznie na wniosek kredytobiorcy, zwany w ustawie notyfikacją.

Jednocześnie, ze względu na to, że stan niepewności po stronie banków co do zasad mających zastosowanie do udzielonych kredytów nie powinien trwać zbyt długo, ustawa zakreśla dwuletni termin na złożenie notyfikacji kredytu.

### **Art. 6 Informacja**

Po złożeniu notyfikacji kredytu, bank przygotowuje pisemną informację, w której informuje kredytobiorcę, w jaki sposób restrukturyzacja wpłynie na wielkość jego kredytu. W szczególności bank musi podać:

- g) sumę należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia złożenia wniosku,
- h) sumę rat już spłaconych przez kredytobiorcę,
- i) aktualną wysokość zadłużenia kredytobiorcy,
- j) oprocentowanie kredytu po restrukturyzacji
- k) oraz harmonogram spłat rat kredytu po restrukturyzacji na okres kolejnych 12 miesięcy.

Bank dokonuje restrukturyzacji kredytu, jeżeli kredytobiorca po zapoznaniu się z informacją, jak będzie wyglądało obciążenie kredytem po jego restrukturyzacji, w terminie 2 miesięcy, zażąda restrukturyzacji kredytu.

Jednocześnie, ponieważ notyfikacja kredytu wprowadza stan niepewności co do wielkości zobowiązań kredytobiorcy, które będą inne po ewentualnej restrukturyzacji, ustawa nakazuje zawieszenie wymagalności rat kredytu do czasu decyzji w sprawie restrukturyzacji, co powinno zasadniczo nastąpić w ciągu 2 miesięcy od otrzymania informacji przez kredytobiorcę. Jeżeli kredyt poddany notyfikacji został wypowiedziany i toczy się postępowanie egzekucyjne, postępowanie to z tych samych powodów ulega zawieszeniu.

Jednocześnie, w przypadku sporów co do prawidłowości wyliczenia, kredytobiorcy przysługuje prawo złożenia wniosku do sądu o ustalenie zasad restrukturyzacji kredytu w trybie postępowania nieprocesowego. Kredytobiorca może również zwrócić się do sądu o wydarzenia orzeczenia zastępującego zgodny wniosek kredytobiorców, jeżeli kredytobiorcy nie mogą się porozumieć lub nie można ze wszystkimi się skontaktować, na przykład ze

względu na emigrację.

### **Art. 7. Kredyty spłacone lub wypowiedziane**

Zważywszy na to, że kredyty denominowane oraz indeksowane były udzielane głównie w latach 2005-2008, część z nich została już spłacona w całości, a część umów została wypowiedziana, a należności z tego tytułu były lub są przedmiotem egzekucji.

Takie przypadki wymagają szczególnej regulacji.

Jeżeli restrukturyzacja dotyczy kredytu, który został w całości spłacony, bank przedstawia kredytobiorcy na piśmie informację o tym jak po restrukturyzacji kredytu kształtować się będzie: sumę należnych spłat rat kredytu od dnia udzielenia kredytu do dnia złożenia wniosku, sumą rat spłaconych przez kredytobiorcę oraz wynikające z tego saldo rozliczenia kredytu. Jeżeli rozliczenie wskazuje na to, że kredytobiorca spłacił bankowi więcej niż byłoby należne po restrukturyzacji, nadpłata jest na jego wniosek zwracana w terminie 30 dni. Jeżeli po restrukturyzacji, to bank miałby mieć roszczenie wobec kredytobiorcy (co jest przypadkiem teoretycznie możliwym), jest oczywiste, że kredytobiorca nie dokona takiej restrukturyzacji.

Jeżeli restrukturyzacja dotyczy kredytu, który został wypowiedziany, bank jest zobowiązany nie tylko przedstawić standardową informację, ale również sprawdzić czy po restrukturyzacji kredytu wypowiedzenie było zasadne, a więc czy na dzień wypowiedzenia kredytu, kredytobiorca rzeczywiście zalegał ze spłatami.

Jeżeli okaże się, że kredytobiorca nie zalegał ze spłatami, wypowiedzenie uznaje się za bezskuteczne, a umowa kredytowa trwa dalej.

Jeżeli kredyt był skutecznie wypowiedziany, kredytobiorca może dokonać jego restrukturyzacji, co prowadzić będzie do zmniejszenia wysokości zadłużenia. Nowa wysokość zadłużenia będzie z kolei wywierać wpływ na prowadzone czynności egzekucyjne lub będzie prowadzić do wznowienia postępowania i nowego określenia wzajemnych zobowiązań stron.

### **Art. 8. Postępowanie sądowe**

Jak wspomniano wyżej, kredytobiorca ma prawo zażądania od sądu określenia zasad restrukturyzacji kredytu jeżeli nie zgadza się z wyliczeniem przedstawionym przez bank. Postępowanie toczy się w trybie nieprocesowym w sądzie właściwym dla banku lub miejsca zamieszkania kredytobiorcy, wedle wyboru wnoszącego wniosek. Opłata od wniosku jest stała i wynosi 100 zł. Postanowienie sądu zawiera informacje konieczne dla ustalenia zasad restrukturyzacji kredytu i zastępuje wniosek kredytobiorcy. Jednocześnie, jeżeli okaże się, że

bank przedstawił nierzetelne informacje, sąd obciąży go kosztami postępowania w sprawie.

### **Art. 9. Dostosowanie hipotek**

Restrukturyzacja kredytu prowadzi do zmiany wielkości aktualnego zobowiązania kredytobiorcy, które obecnie denominowane lub indeksowane jest najczęściej kursem franka szwajcarskiego a przez to bardzo wysokie. Po restrukturyzacji, kredyt staje się kredytem złotówkowym, a wysokość zadłużenia znacznie spada. Dodatkowo, należy mieć na uwadze, że kredytobiorcy spłacili już 1/3 lub 1/4 początkowego zadłużenia. Z tego względu, stosowne jest dokonanie odpowiednich zmian w księgach wieczystych, tak aby ustanowione hipoteki na rzecz banku odzwierciedlały aktualny poziom zadłużenia. Dlatego ustawa wprowadza podstawę do wykreślenia dotychczasowych hipotek i wpisania nowej, w wysokości aktualnego zadłużenia kredytobiorcy powiększonego o 20%, co zabezpiecza roszczenia banku w zakresie odsetek i innych kosztów.

### **Art. 10. Postanowienia niedozwolone**

Jak wspomniano wyżej, ustawa zaradza skutkom posługiwania się przez banki niedozwolonymi postanowieniami umownymi, co było wielokrotnie stwierdzone przez sądy. Jednak ustawa w żaden sposób nie ogranicza dotychczas istniejących możliwości uznania, że w danej umowie kredytowej zawarte są zakazane postanowienia. Chodzi to zresztą nie tylko o postanowienia indeksacyjne, ale również i inne, często występujące w umowach kredytowych jak dotyczące na przykład ubezpieczenia niskiego wkładu własnego czy dowolnej zmiany oprocentowania. Sądy, oceniając skutki stosowania przez przedsiębiorców postanowień niedozwolonych, nie stosują szczególnych zasad restrukturyzacji kredytu, które są rozwiązaniem systemowym i nie opierającym się na tym czy w danej umowie postanowienia niedozwolone występowały czy też nie.

Jednak ustawa w art. 14 wprowadza liczne ułatwienia dla kredytobiorców w dochodzeniu swoich roszczeń przed sądem.

Dla uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych ustawa stwierdza, że sąd uznając bezskuteczność niektórych postanowień umowy kredytowej i określając wysokość zobowiązań stron, nie stosuje zasad restrukturyzacji kredytu określonych w tej ustawie, gdyż zasady restrukturyzacji kredytu zostały wprowadzone jako przepisy szczególne stosowane zamiast drogi sądowej i nie mają one na celu zastępować ogólnych zasad skutków uznania postanowień umownych za bezskuteczne, określonych w art. 385<sup>1</sup> i następnego kodeksu cywilnego.

### **Art. 11. Sankcja administracyjna**

Naruszenie przez bank obowiązku, o którym mowa w art. 4 ust. 1 stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumenta w myśl ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, co z kolei uzasadnia zastosowanie sankcji określonych w tej ustawie, włącznie z wymierzeniem kary pieniężnej określonej w art. 106 tej ustawy.

### **Art. 12. Rozliczenie wyceny aktywów lub pasywów**

Restrukturyzacja kredytu może spowodować gwałtowną zmianę w wycenie aktywów lub pasywów, zarówno po stronie banków jak i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Z tego powodu, ustawa nakazuje rozliczyć ewentualne różnice w sposób równy w każdym roku po restrukturyzacji w ciągu całego okresu kredytu.

### **Art. 13. Zwolnienie się z długu przez przeniesienie nieruchomości**

Na szeregu rynków finansowych, w tym zwłaszcza w USA, doszło do niebezpiecznej dla bezpieczeństwa depozytów praktyki udzielania kredytów na 100% czy nawet więcej wartości nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu. Takie praktyki stosowano również w Polsce. W ten sposób, kredytobiorca jest w pułapce: nieruchomości nie może sprzedać, gdyż roszczenia banku przekraczają jej wartość, a jednocześnie nie ma możliwości uwolnienia się od długu w inny sposób niż ogłoszenie upadłości (w tym konsumenckiej). Dlatego ustawa wprowadza mechanizm zwolnienia z długu poprzez przekazanie bankowi nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu. Rozwiązanie takie spowoduje rozsądniejsze szacowanie wartości nieruchomości przez banki i rozsądniejsze udzielanie kredytów, jak również pozwoli na wyrwanie się z pułapki zadłużenia osobom, które straciły możliwość spłaty kredytu, poprzez przekazanie nieruchomości bankowi. Rozwiązanie takie jest zgodne z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 14 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi, która w art. 28 ust. 4 wprost zakazuje Państwu Członkowskim regulacji, która miałaby uniemożliwić zwolnienie z długu poprzez przekazanie nieruchomości.

Jeżeli na nieruchomości ciąży więcej niż jedna hipoteka, nieruchomość jest sprzedawana w trybie egzekucji z nieruchomości przewidzianej w Kodeksie postępowania cywilnego a uzyskane środki dzielone są odpowiednio pomiędzy wierzycieli hipotecznych.

### **Art. 14. Bankowy Tytuł Egzekucyjny**

Niedawną nowelizacją prawa bankowego został zniesiony bankowy tytuł egzekucyjny, uznany za regulację niekonstytucyjną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r. (P 45/12). Jednak nowelizacja ta pozostawiła w obrocie prawnym już wystawione bankowe tytuły egzekucyjne, co ze względu na wskazany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego narusza zasady państwa prawnego, pozwalając aby w obrocie prawnym jako podstawa działań egzekucyjnych stosowane były dokumenty wystawione w procedurze nie gwarantującej dłużnikom możliwości przedstawienia swoich racji i kwestionowania roszczeń banków. Niniejsza ustawa naprawia ten błąd poprzedniej nowelizacji i pozbawia wykonalności już wystawione bankowe tytuły wykonawcze opatrzone w uproszczonym postępowaniu sądowym klauzulą wykonalności przez sąd, powodując że bank w toczących się już postępowaniach egzekucyjnych będzie musiał skierować swoje roszczenie na drogę sądową na zasadach ogólnych.

#### **Art. 15. Klauzule niedozwolone**

Ustawa ułatwia postępowanie sądowe w sprawach, gdzie orzeczeniem sądu zostało już uznane, że dana klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne we wzorcu umownym. W takim przypadku, ustawa przesądza, że tożsame postanowienie umowne zawarte w umowie zawartej z przedsiębiorcą przeciwko któremu toczyło się postępowanie, stanowi niedozwolone postanowienie umowne bez konieczności ponownego badania tej kwestii przez sąd. Skoro postanowienie to jest tożsame z postanowieniem zawartym we wzorcu to jest oczywiste, że konsument nie miał wpływu na jego treść, a sąd już przesądził, że stanowi ono zakazane postanowienie umowne ze względu na naruszenie interesów konsumenta.

#### **Art. 15. Właściwość przemienna**

W związku z licznymi nieprawidłowościami do jakich doszło wskutek stosowania przez banki ryzykownego produktu finansowego, jakim są kredyty denominowane lub indeksowane, ustawa wprowadza całkowity zakaz udzielania takich kredytów konsumentom poprzez dodanie ust. 4 w art. 69 ustawy prawo bankowe.

Pozostawiono natomiast możliwość udzielania takich kredytów przedsiębiorcom, a w konsekwencji pozostawiono odnoszące się do takich kredytów zapisy art. 69 ust. 2 pkt 4), art. 69 ust. 3 oraz 75b ustawy prawo bankowe.

#### **Art. 16. Termin wejścia w życie.**

Zważywszy na fakt, że banki są instytucjami wysoko z informatyzowanymi czemu dały dowód przy przeprowadzeniu akcji 500+ nie potrzebują zbyt długiego czasu na wygenerowanie danych do dostarczania kredytobiorcom odpowiednich zestawień i informacji, ustawa przewiduje 1 miesięczne vacatio legis.

### Skutki finansowe

Ustawa nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa.

W zakresie skutków finansowych dla kredytobiorców oraz banków ocena jest utrudniona o tyle, że jak do tej pory brakuje szczegółowych informacji o strukturze udzielonych kredytów denominowanych oraz indeksowanych. W dalszej części, posłużono się danymi zawartymi w raportach Komisji Nadzoru Finansowego.

Poniższa tabela pokazuje liczbę udzielonych kredytów w poszczególnych latach wraz z ich przeciętną wysokością.

	2005	2006	2007	2008	łącznie	Uwagi
Liczba udzielonych kredytów (tys)	83,1	115,5	97	162	457,6	Suma
Wartość (mld zł)	10,5	23,6	31,4	52,6	118,1	Suma
Średnia wysokość kredytu (zł)	126 354	204 329	323 711	324 691	244 771	Średnia
Średni kurs CHF	2,60	2,48	2,30	2,22	2,40	Średnia

Źródło: *Wpływ silnego osłabienia PLN względem CHF na stabilność polskiego sektora bankowego oraz sytuację finansową kredytobiorców*. Prezentacja Przewodniczącego KNF wygłoszona na posiedzeniu Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP 03.02.2015 oraz dane NBP.

*Obj*

Dla oszacowania wpływu restrukturyzacji kredytów na sytuację kredytobiorców dokonano symulacji spłat przeciętnego kredytu udzielonego 1 lipca 2005, 2006, 2007 i 2008 r., przy założeniu, że marża banku wynosi 1,2%, okres kredytowania 360 miesięcy, a kredyt spłacany jest w ratach równych. Obliczenia zostały wykonane według stanu na lipiec 2015 r.

Dane w złotych.

Kredyty udzielone w roku:	2005	2006	2007	2008	łącznie	Uwagi
Kapitał pozostały do spłaty przed restrukturyzacją (stan na X 2015 r).	139 384	246 300	434 791	464 902	321 344	Średnio
Kapitał do spłaty po restrukturyzacji.	102 360	170 478	276 967	283 619	208 356	Średnio
Zmniejszenie zadłużenia kredytobiorcy.	-37 023	-75 822	-157 823	-181 283	-112 988	Średnio
Suma rat kapitałowo odsetkowych spłaconych przez kredytobiorcę.	65 518	101 282	153 895	139 649	460 344	Suma
Suma rat kapitałowo odsetkowych, które byłyby spłacone, gdyby kredytobiorca zawarł umowę kredytu w walucie polskiej.	82 908	120 329	168 949	144 421	516 607	Suma

Różnica pomiędzy spłatami należnymi, gdyby kredyt był w złotych a rzeczywistymi.	-17 389	-19 047	-15 055	-4 772	-56 263	Suma
Zobowiązanie kredytobiorcy po restrukturyzacji, spłacane na warunkach umowy po zmianie oprocentowania na NBP + marża.	119 749	189 525	292 022	288 391	222 422	Średnio
Aktualna wysokość raty kredytowej	624	1 051	1 774	1 817	1 316	Średnio
Wysokość raty po restrukturyzacji	646	986	1 468	1 404	1 126	Średnio

Źródło: obliczenia własne.

Jak pokazuje powyższa tabela, kredytobiorcy są aktualnie zadłużeni na kwoty wyższe niż kwota udzielonego im kredytu i to pomimo regularnych spłat kredytu. Najdobitniej pokazuje to jaką pułapką okazały się kredyty denominowane oraz indeksowane.

Skutek restrukturyzacji kredytów w postaci zmniejszenia zadłużenia nominalnego jest znaczący. Jednak warto wspomnieć, jak była o tym mowa wyżej, że wysokość zadłużenia kredytobiorców ma znaczenie wyłącznie w przypadku wypowiedzenia umowy kredytowej. Dopiero wówczas należność ta staje się wymagalna i może być dochodzona. W innym przypadku, wielkość zadłużenia zmienia się wraz ze zmianami kursów walut obcych, lecz nie ma wpływu na wielkość środków jakie ma bank do dyspozycji.

Jednocześnie tabela pokazuje, że kredytobiorcy przeciętnie spłacili nieco mniej niż płaciłyby osoby, które zaciągnęłyby kredyt w tym samym czasie w złotych. Różnice te są tym mniejsze, im niższy był kurs CHF w dniu udzielenia kredytu. Jednakże osoby, które zaciągnęły kredyt w złotych polskich, spłaciły już jego znaczną część, a więc ich zadłużenie jest znacząco niższe.

W rezultacie zastosowanych rozwiązań, restrukturyzacja kredytu prowadziłyby z jednej strony do zmniejszenia zadłużenia kredytobiorców poprzez wyeliminowanie odniesienia do kursu waluty obcej, a z drugiej musiałaby uwzględnić niedopłatę w spłatach rat kredytu. Uwzględniając efekt obu czynników, przeciętne zadłużenie kredytobiorcy zmniejszy się o kwotę ok. 100.000 zł, przy czym należy pamiętać, że jest to spadek mający charakter wyłącznie księgowy, a nie wpływający bezpośrednio na przepływy finansowe. Jednocześnie, wysokość miesięcznej raty kredytu spadłaby przeciętnie o ok. 190 zł. Dokładna wielkość zmiany raty zależy od indywidualnych parametrów kredytu, w tym zwłaszcza od kursu waluty obcej z dnia udzielenia kredytu.

Rozważając skutki restrukturyzacji kredytów na sytuację finansową banków należy pamiętać, że wielkość nominalna zadłużenia kredytobiorców nie ma znaczenia jeżeli kredyt jest

regularnie obsługiwany. Wielkość ta zależy bowiem od salda zadłużenia wyrażanego w walutach obcych (zwłaszcza CHF), a kursy zmieniają się codziennie.

Można natomiast oszacować jaki wpływ na przychody banków będzie miało zmniejszenie raty kredytowej.

Kredyty udzielone w roku:	2005	2006	2007	2008	łącznie	Uwagi
Roczny wpływ ze spłat rat przed restrukturyzacją (mln zł)	622	1 457	2 065	3 531	7 675	Suma
Roczny wpływ ze spłat rat po restrukturyzacji (mln zł)	644	1 367	1 709	2 729	6 449	Suma
Różnica (mln zł)	22	-90	-356	-802	-1 226	Suma

Źródło: obliczenia własne.

Zmniejszenie raty kredytowej powoduje zmniejszenie przychodów banków w stosunku do przychodów przed restrukturyzacją kredytów. Łącznie można oszacować wpływ zmniejszenia się wpływów na kwotę około 1,2 mld złotych rocznie. Aczkolwiek jest to znacząca wartość, to należy pamiętać, że sektor bankowy w 2014 r. odnotował przychody w wysokości blisko 58 mld zł, a zysk netto w wysokości ponad 16 mld. zł. Zmniejszenie przychodów o 1,2 mld zł stanowić więc będzie zaledwie 2% przychodów całego sektora bankowego. Dodatkowo, należy zauważyć, że możliwy w przyszłości spadek kursu CHF spowoduje zmniejszenie różnicy pomiędzy przychodami banków przed i po restrukturyzacji.

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 18 maja 2016 r.

BAS-WAPEiM-903/16

Pan  
Marek Kuchciński  
Marszałek Sejmu  
Rzeczypospolitej Polskiej

### **Opinia**

**w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej Maciejewski)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

#### **1. Przedmiot projektu ustawy**

**1.1.** Projekt reguluje zasady restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska. Przepisy projektu odnoszą się do kredytów, które zostały udzielone po 1 stycznia 2000 r. na okres dłuższy niż 60 miesięcy, przy czym dotyczą zarówno umów wykonywanych, jak również tych kredytów, które spłacono w całości, bądź zostały wypowiedziane i rozliczone (art. 1).

Projekt określa w szczególności:

- 1) katalog definicji ustawowych (art. 2);
- 2) zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż polska (art. 3 ust. 1; art. 13 pkt 1);
- 4) zasady restrukturyzacji udzielonych kredytów, których rozliczenie oparto na walucie innej niż polska (art. 3-9);
- 5) rozszerzenie katalogu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2015 r. poz. 184, ze zm.; dalej: u.k.k) (art. 11);

6) regulacje dotyczące zwolnienia z długu kredytobiorcy (konsumenta), gdy kredyt jest zabezpieczony hipoteką (art. 13 pkt 2 oraz 3);

7) przepis przewidujący utratę mocy klauzul wykonalności nadanych bankowym tytułem egzekucyjnym z zakresie wierzytelności wynikających z umów kredytów denominowanych lub indeksowanych (art. 14);

8) skutki uznania postanowienia umownego za niedozwolone (art. 15).

Projekt przewiduje zmiany w:

a) ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128, ze zm.; dalej: Pr. bank.); art. 13 projektu – dodawane art. 69 ust. 4, art. 76b oraz art. 76c Pr. bank.;

b) ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.; dalej: k.c.); art. 15 projektu – dodawany art. 385<sup>1</sup> § 5 k.c.

**1.2.** W art. 16 projektu określono, że proponowana ustawa ma wejść w życie „w ciągu 1 miesiąca od dnia ogłoszenia”, za wyjątkiem art. 11-15, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

## **2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy**

**2.1.** Kwestie zawarte w przepisach opiniowanego projektu zostały uregulowane w:

a) art. 49 i nast. Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), w zakresie w jakim dotyczą swobody przedsiębiorczości, oraz w art. 63 i nast. TfUE, w zakresie w jakim dotyczą swobody przepływu kapitału;

b) dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów (Dz. Urz. UE L 110 z 1.5.2009, s. 30, ze zm.; dalej: dyrektywa 2009/22/WE);

c) dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 (Dz. Urz. UE L 343 z 14.12.2012 r., s. 32; dalej: dyrektywa 2014/17/UE; dalej: dyrektywa 2014/17/UE);

d) decyzji Rady 98/415/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. w sprawie konsultacji Europejskiego Banku Centralnego udzielanych władzom krajowym w sprawie projektów przepisów prawnych (Dz. Urz. UE L 189 z 3.7.1998, s. 42; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne: Rozdział 1, Tom 1, s. 446; dalej: decyzja 98/415/WE)

2.2. Przepisy dotyczące swobody przedsiębiorczości uregulowano w art. 49-55 TfUE. Zgodnie z art. 49 TfUE wspomniana swoboda obejmuje podejmowanie i wykonywanie działalności prowadzonej na własny rachunek, jak również zakładanie i zarządzanie przedsiębiorstwami (w tym spółkami) na warunkach określonych przez ustawodawstwo państwa przyjmującego dla własnych obywateli (zasada traktowania narodowego). Zakazane są ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego państwa członkowskiego na terytorium innych państw członkowskich. Zakazem tym objęte są również ograniczenia w tworzeniu agencji, oddziałów lub filii przez obywateli danego państwa członkowskiego na terytorium innych państw. W ramach swobody wyróżnić można zakaz dyskryminacji bezpośredniej i pośredniej. Dyskryminacja bezpośrednia (prawna) wynika ze zróżnicowania sytuacji prawnej podmiotów w zależności od tego czy posiadają obywatelstwo bądź siedzibę w państwie przyjmującym. Dyskryminacja pośrednia (faktyczna) przejawia się w tym, iż wobec osób fizycznych i prawnych są co prawda stosowane te same regulacje prawne, lecz po uwzględnieniu całokształtu okoliczności faktycznych i prawnych podmioty pochodzące z innych państw członkowskich znajdują się w niekorzystnej sytuacji faktycznej wobec podmiotów krajowych.

Wyłączenia od zakazu dyskryminacji zawarto w art. 51 i 52 TfUE. Zgodnie z pierwszym z wymienionych przepisów, wskazane regulacje nie mają zastosowania do działalności, która w jednym z państw członkowskich jest związana, choćby przejściowo, z wykonywaniem władzy publicznej. Drugie wyłączenie, zawarte w art. 52 TfUE, przewiduje, iż postanowienia art. 49-55 TfUE i środki podjęte na ich podstawie nie mogą przesądzać o zastosowaniu przepisów ustawowych, wykonawczych lub administracyjnych przewidujących szczególne traktowanie osób fizycznych i osób prawnych pochodzących z innych państw członkowskich, uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego.

W ramach swobody przedsiębiorczości, oprócz zakazu dyskryminacji ze względu na pochodzenie, niedopuszczalne są również ograniczenia o charakterze niedyskryminującym. W wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE) z 30 listopada 1995 r. w sprawie C-55/94 *Gebhard*, stwierdzono, iż wszelkie przepisy krajowe mogące ograniczyć lub czynić mniej atrakcyjnym korzystanie z fundamentalnych swobód gwarantowanych traktatem, w tym swobody przedsiębiorczości, powinny być stosowane w sposób niedyskryminujący, muszą być usprawiedliwione wymogami imperatywnymi w interesie publicznym (ogólnym), muszą być odpowiednie do realizacji zamierzonego celu i nie mogą wykraczać poza to co jest niezbędne do jego osiągnięcia.

Należy podkreślić, iż wskazane wymogi w zakresie dopuszczalności nakładanych ograniczeń należy stosować wobec wszystkich swobód.

Regulacje dotyczące zasady swobody przepływu kapitału określono w art. 63-66 TfUE. Odnosząc się do tej swobody należy również uwzględnić przepisy dyrektywy Rady nr 88/361/EWG z dnia 24 czerwca 1988 r. w sprawie wykonania art. 67 Traktatu (Dz. Urz. UE L 178 z 8.7.1988, s. 5; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne: Rozdział 10, Tom 1, s. 10; dalej: dyrektywa 88/361/EWG). Wprawdzie art. 67 TEWG został uchylony przez Traktat Amsterdamski, niemniej jednak, ponieważ traktaty nie definiują pojęcia przepływu kapitału, TSUE uznaje, że dyrektywa 88/361/EWG stanowi istotny instrument wyjaśniający znaczenie tego pojęcia (C-578/10 *Staatssecretaris van Financiën*, pkt 28). W załączniku do dyrektywy określono rodzaje przepływów kapitału, przy czym katalog ten nie ma charakteru zamkniętego. W pkt VIII załącznika (pożyczki pieniężne i kredyty) do traktatowej kategorii kapitału zaliczono m.in. kredyty długoterminowe, udzielane na okres co najmniej pięciu lat. Zgodnie z wyjaśnieniem pojęć zawartym we wskazanym załączniku, kategoria ta obejmuje pożyczki hipoteczne, kredyty konsumpcyjne i leasing finansowy, jak również inne instrumenty zabezpieczające oraz emisje papierów dłużnych.

Jeśli chodzi o regulacje TfUE zgodnie z art. 63 tego aktu, zakazane są wszelkie ograniczenia w przepływie kapitału między państwami członkowskimi oraz między państwami członkowskimi a państwami trzecimi. TSUE szeroko rozumie pojęcie środków krajowych ograniczających swobodę przepływu kapitału – zalicza do nich wszelkie przepisy krajowe, które mogą zakłócić lub uczynić mniej atrakcyjnym korzystanie z tej swobody przez obywateli Unii, niezależnie od tego, czy mają one charakter dyskryminujący, czy też nie. Jednocześnie TSUE dopuszcza możliwość wprowadzania przez państwa członkowskie ograniczeń w swobodzie przepływu kapitału.

Analogicznie jak w przypadku swobody przedsiębiorczości, aby przepisy krajowe utrudniające korzystanie ze swobody przepływu kapitału były zgodne z TfUE, muszą służyć osiągnięciu celu leżącego w interesie ogólnym, a także być właściwe dla zapewnienia realizacji tego celu i nie wykraczać poza zakres konieczny do jego osiągnięcia (zasada proporcjonalności) (C-89/09 *Komisja p. Republice Francuskiej*, pkt 44; C-212/09 *Komisja p. Republice Portugalskiej*, pkt 48; C-98/01 *Komisja p. Zjednoczonemu Królestwu Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej*, pkt. 42-43, 47).

**2.3.** Dyrektywa 2009/22/WE dotyczy zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do powództw o zaprzestanie szkodliwych praktyk, mających na celu ochronę zbiorowych interesów konsumentów, objętych aktami Unii wymienionymi w załączniku I do wspomnianej dyrektywy, w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

**2.4.** Dyrektywa 2014/17/UE reguluje wspólne ramy dla niektórych aspektów przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących umów obejmujących kredyt konsumencki zabezpieczony hipoteką lub w inny sposób, a związanych z nieruchomościami mieszkalnymi. Przepisy dotyczące kredytów w walucie obcej zostały określone w art. 23 dyrektywy 2014/17/UE.

Zgodnie z art. 42 dyrektywy 2014/17/UE państwa członkowskie powinny przyjąć i opublikować, do dnia 21 marca 2016 r., przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania tego aktu. Państwa członkowskie powinny niezwłocznie przekazać Komisji tekst tych przepisów. Przyjęte przez państwa członkowskie przepisy powinny być stosowane od dnia 21 marca 2016 r. Do dnia sporządzenia niniejszej opinii Polska nie implementowała dyrektywy 2014/17/UE.

**2.5.** Należy również wskazać na obowiązek konsultacji projektu z Europejskim Bankiem Centralnym (EBC) na podstawie art. 127 ust. 4 oraz art. 282 ust. 5 TfUE oraz art. 2 ust. 1 tiret szóste decyzji 98/415/WE. Zgodnie z art. 127 ust. 4 oraz art. 282 ust. 5 TfUE, EBC jest konsultowany przez władze krajowe w sprawie każdego projektu regulacji w dziedzinach podlegających jego kompetencji. W ramach wspomnianych konsultacji EBC może wydawać opinie skierowane do władz krajowych. Na podstawie art. 2 ust. 1 tiret szóste decyzji 98/415/WE władze państw członkowskich zasięgają opinii EBC w sprawie każdego projektu przepisu prawnego w dziedzinach podlegających jego kompetencji, zgodnie z TfUE, szczególnie odnośnie do zasad mających zastosowanie do instytucji finansowych, w zakresie, w jakim wywierają istotny wpływ na stabilność instytucji finansowych i rynków.

### **3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej**

**3.1.** Zawarte w projekcie regulacje mogą stanowić ograniczenia swobody przedsiębiorczości oraz swobody przepływu kapitału. Powyższa uwaga odnosi się do przepisów przewidujących zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska (art. 3 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1). Dotyczy ona również regulacji przewidujących zastosowanie projektowanych rozwiązań w sprawie restrukturyzacji kredytów do umów kredytowych, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone (art. 1 ust. 2 oraz art. 7). Wejście w życie projektowanych rozwiązań wyłączy możliwość udzielania długoterminowych kredytów w walucie innej niż waluta polska, może również przyczynić się do ograniczenia prowadzenia działalności przez kredytodawców, zmuszonych do przeprowadzenia restrukturyzacji w stosunku do już wykonanych umów.

Tak jak już wspomniano w pkt 2.2. niniejszej opinii stwierdzenie, że wyżej wymienione regulacje utrudniają wykonywanie swobód rynku

wewnętrznego UE, nie rozstrzyga o ich niedopuszczalności. Z orzecnictwa TSUE wynika bowiem, że tego rodzaju ograniczenia są dopuszczalne, jeżeli ich celem jest ochrona wyznaczonego przez państwo członkowskie interesu publicznego, są one proporcjonalne do założonego celu i nie pozostawiają nadmiernego marginesu uznania organom krajowym. Wskazany mechanizm kontroli powinien zostać zastosowany w obu przypadkach.

W odniesieniu do przepisów przewidujących zakaz udzielania długoterminowego kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska projekt może naruszać prawo UE w zakresie braku proporcjonalności stosowanego środka. Krajowy środek ograniczający jest proporcjonalny do zakładanego celu jeśli ma charakter: 1) adekwatny (celowy) wobec wskazywanego przez państwo członkowskie celu ochrony interesu publicznego i ma rzeczywiście służyć jego ochronie oraz 2) konieczny, co oznacza, że nie mogą istnieć rozwiązania alternatywne, które byłyby porównywalnie skuteczne w realizacji zakładanego celu, a które jednocześnie w mniejszym stopniu utrudniałyby korzystanie ze swobód traktatowych. Analiza wspomnianego środka wymaga po pierwsze wskazania chronionego celu. Należy przy tym podnieść, że projektodawca w obszernym uzasadnieniu aktu nie wskazał bezpośrednio motywów wprowadzenia badanego środka. Uzasadnienie takie można domniemywać z analizy preambuły aktu oraz z całości uzasadnienia. Z preambuły wynika, że „konieczne jest zapobieżenie powtórzenia się podobnej sytuacji w przyszłości” – chodzi tutaj o sytuację udzielania przez banki dużej liczby kredytów powiązanych z kursem waluty obcej, „przy przerzuceniu całości tego ryzyka na kredytobiorców”. Z preambuły wynika zatem, iż celem ustawodawcy była ochrona kredytobiorców, będących stronami umowy o kredyt rozliczany w walutach innych niż waluta polska. Wskazany cel wynika również z analizy treści przedstawionego uzasadnienia. Należy jednocześnie zwrócić uwagę na to, że badany zakaz dotyczy udzielania kredytów w walutach obcych niezależnie od ich wysokości oraz od tego czy są one zabezpieczone hipoteką. Tymczasem projektodawcy nie przedstawili w uzasadnieniu szczegółowej analizy rynku kredytów w Polsce ze wskazaniem rynku kredytów konsumenckich oraz tych zabezpieczonych hipoteką. Niemniej proporcjonalność badanego środka zostanie oceniona wobec dwóch wymienionych grup. Niewątpliwie wprowadzenie zakazu udzielania kredytów w walutach innych niż waluta polska ma charakter adekwatny wobec stawianego celu, tj. będzie chroniło przed ryzykiem kursowym (w praktyce wyeliminuje takie ryzyko). O ile zatem można stwierdzić, że pierwsza z przesłanek badania proporcjonalności jest spełniona, przesłanka druga – ocena konieczności proponowanego środka – wymaga rozważenia alternatywnych metod osiągnięcia zakładanego celu. W tym zakresie można zwłaszcza rozważyć uniknięcie wprowadzenia zakazu udzielania kredytów w walucie obcej przy jednoczesnym określeniu w prawie krajowym mechanizmów służących ochronie kredytobiorców przed nadmiernym ryzykiem kursowym. Stosowne

mechanizmy zabezpieczające kredytobiorców zawarto w szczególności w dyrektywie 2014/17/UE. Jak już podniesiono w niniejszej opinii akt ten nie został implementowany przez Polskę. Wspomniana dyrektywa nakłada na podmioty udzielające kredytów konsumentom szczegółowe obowiązki w odniesieniu do całości procesu zawierania i wykonywania umowy. Dotyczą one w szczególności: wiedzy, kompetencji personelu i sposobu jego wynagradzania; stosowanych reklam; podawania informacji ogólnych i przedumownych; przeprowadzania oceny zdolności kredytowej; prawa do przedterminowej spłaty zaciągniętych zobowiązań. Regulacje dyrektywy 2014/17/UE nakładają na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia konsumentowi prawa przeliczenia waluty o kredyt, bądź wprowadzenia innych uzgodnień ograniczających ryzyko kursowe. Należy również wskazać, że w stosunku do umów o kredyt konsumencki, który nie jest zabezpieczony hipoteką, znajdują zastosowanie regulacje dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE L 133 z 22.5.2008, s. 66, ze zm.). Akt ten nakłada na podmioty udzielające kredytów konsumenckich szczegółowe obowiązki związane z czynnościami poprzedzającymi zarówno zawarcie umowy, jak i jej wykonywanie. Wspomniana dyrektywa została implementowana do polskiego porządku prawnego w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2014 r. poz. 1497). Analiza regulacji prawnych w badanym zakresie pozwala na stwierdzenie, iż wprowadzanie zakazu udzielania kredytów w walutach obcych może nie być koniecznym elementem dla osiągnięcia celu ochrony kredytobiorców przed ryzykiem kursowym. Wprowadzenie odpowiednich gwarancji dla kredytobiorców (wynikających w szczególności z implementacji prawa UE) pozwoli bowiem na ochronę słabszej strony stosunku prawnego, przy czym krajowy ustawodawca może tę ochronę dodatkowo wzmacniać w zakresie, w jakim nie jest to sprzeczne z prawem Unii. Tym samym projektowane ograniczenia swobody przedsiębiorczości i przepływu kapitału mogą być niezgodne z zasadą proporcjonalności.

Analiza rozwiązań dotyczących mechanizmów restrukturyzacji kredytów stosowanej wobec umów, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone wymaga wskazania chronionego przez państwo celu publicznego. Projektodawca uzasadnia wprowadzenie nowej regulacji ponieważ „ma to związek z faktem, że sprzeczność z prawem postanowień indeksujących kredytu oznaczała, że nie były one skuteczne wobec konsumentów od początku, a więc od dnia zawarcia umowy”. Przede wszystkim należy stwierdzić, że proponowany mechanizm nie służy ogólnemu celowi ustawy – nie przyczynia się on bowiem do ochrony kredytobiorców przed ryzykiem kursowym. W projekcie założono jedynie (nie podając uzasadnienia takich założeń), że wykonane umowy zawierały sprzeczne z prawem

postanowienia indeksujące. Projektodawcy odnosząc się do tego mechanizmu stwierdzili również: „Zważywszy na to, że kredyty denominowane oraz indeksowane były udzielane głównie w latach 2005-2008, część z nich została już spłacona w całości, a część umów została wypowiedziana, a należności z tego tytułu są przedmiotem egzekucji. Takie przypadki wymagają szczególnej regulacji.” Podsumowując należy zatem uznać, że badany mechanizm restrukturyzacji nie służy ochronie interesu publicznego, cel taki nie został wskazany, ani też nie wynika z analizy treści projektu i uzasadnienia. Wobec braku chronionego celu dalsza kontrola proporcjonalności nie jest możliwa. W związku z powyższym należy uznać, że projektowane ograniczenia swobody przedsiębiorczości i przepływu kapitału nie służą ochronie wyznaczonego przez państwo interesu publicznego.

**3.2.** W art. 11 badanej regulacji przewidziano, że naruszenie przez kredytodawcę obowiązków, o których mowa w projekcie, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu u.k.k. Za pomocą wspomnianej u.k.k. implementowano do polskiego porządku prawnego dyrektywę 2009/22/WE, dotyczącą powództw o zaprzestanie szkodliwych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Katalog takich praktyk został określony w załączniku I do dyrektywy 2009/22/WE. W piśmiennictwie z minimalnego charakteru harmonizacji dokonanej na podstawie wspomnianej dyrektywy wywodzi się dopuszczalność objęcia zakresem zastosowania zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów także takich zachowań, które nie stanowią naruszenia przepisów prawa krajowego implementujących dyrektywę unijne wymienione w załączniku do dyrektywy 2009/22<sup>1</sup>. Należy zatem stwierdzić, że art. 11 projektu nie jest sprzeczny z regulacjami dyrektywy 2009/22/WE.

**3.3.** Ocena zgodności mechanizmu restrukturyzacji udzielonych kredytów, których rozliczenie oparto na walucie innej niż polska (art. 3-9), z dyrektywą 2014/17/UE wymaga uwzględnienia jej art. 23. Zgodnie z ust. 1 wspomnianego artykułu państwa członkowskie zapewniają, by w przypadku, gdy umowa o kredyt mieszkaniowy dotyczy kredytu w walucie obcej, w momencie zawierania takiej umowy obowiązywały odpowiednie ramy regulacyjne, zapewniające co najmniej, aby:

- a) konsumentowi przysługiwało prawo, na konkretnych warunkach, do przeliczenia waluty umowy o kredyt na inną walutę;
- b) istniały inne uzgodnienia ograniczające ryzyko kursowe, na które narażony jest konsument w przypadku umowy o kredyt.

Państwa członkowskie mogą określić, czy konsumentowi dostępne są obie wymienione opcje, czy tylko jedna z nich, albo mogą zezwolić kredytodawcom

---

<sup>1</sup> D. Miąsik, Komentarz do art. 24 [w:] T. Skoczny (red.) Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, 2014, Legalis.

na określenie, czy konsumentowi dostępne są obie wspomniane opcje, czy tylko jedna z nich (ust. 2). Przy czym, jeżeli konsument ma prawo do przeliczenia umowy o kredyt na inną walutę zgodnie z lit. a, państwa członkowskie zapewniają, by kurs wymiany zastosowany do przeliczenia był kursem rynkowym, mającym zastosowanie w dniu, w którym występuje się o przeliczenie, chyba że w umowie o kredyt określono inaczej (ust. 3).

Zgodnie z art. 23. ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE państwa członkowskie mogą bardziej szczegółowo regulować kredyty w walucie obcej, pod warunkiem że takie przepisy nie są stosowane ze skutkiem retroaktywnym.

Projektowany mechanizm restrukturyzacji kredytu walutowego określa warunki realizacji prawa kredytobiorcy do przeliczenia waluty umowy kredytu na inną walutę. Jest on zatem objęty regulacjami art. 23 dyrektywy 2014/17/UE<sup>2</sup>.

Mechanizm ten przewiduje przeliczenie kwoty kredytu oraz innych kosztów związanych z wykonywaniem umowy kredytowej na walutę polską. Zawiera także bardziej szczegółowe uregulowania niż przewidziane w art. 23 dyrektywy 2014/17/UE. Zaliczają się do nich przepisy ograniczające maksymalną wysokość marży banku (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. b projektu), określające maksymalną wysokość oprocentowania kredytu (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. d projektu) oraz umożliwiające wydłużenie okresu jego spłaty (art. 4 ust. 4 projektu). Projekt określa również wysokość zmienionego zabezpieczenia hipotecznego wobec zrestrukturyzowanej wierzytelności (art. 9 projektu). Wymienione bardziej szczegółowe uregulowania mają jednocześnie charakter retroaktywny, naruszając tym samym zakaz wyrażony w przytoczonym wyżej art. 23 ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE.

**3.4.** Projekt dotyczy zasad mających zastosowanie do instytucji finansowych, w zakresie, w jakim wywierają one istotny wpływ na stabilność instytucji finansowych i rynków. Podlega tym samym obowiązkowej konsultacji z EBC na podstawie art. 127 ust. 4 oraz art. 282 ust. 5 TfUE oraz art. 2 ust. 1 tiret szóste decyzji Rady 98/415/WE.

#### **4. Konkluzje**

1. Zawarte w projekcie art. 3 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 (zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska) mogą naruszać art. 49 TfUE (swoboda przedsiębiorczości) oraz art. 63 TfUE

---

<sup>2</sup> Zob. również pkt 2.2. opinii Europejskiego Banku Centralnego z dnia 5 sierpnia 2015 r. w sprawie projektu ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych denominowanych w walutach obcych (CON/2015/26) (opinia została przygotowana przez EBC na wniosek Sejmu i odnosiła się do poselskiego projektu ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw (druk nr 3660)).

(swoboda przepływu kapitału) w zakresie wymogów określonych przez zasadę proporcjonalności.

2. Proponowany art. 1 ust. 2 oraz art. 7 (przewidujące zastosowanie projektowanych rozwiązań w sprawie restrukturyzacji kredytów do umów kredytowych, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone) naruszają art. 49 TfUE oraz art. 63 TfUE.

3. Przepisy ograniczające ze skutkiem retroaktywnym maksymalną wysokość marży banku (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. b projektu), określające maksymalną wysokość oprocentowania kredytu (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. d projektu), umożliwiające wydłużenie okresu jego spłaty (art. 4 ust. 4 projektu) oraz wyznaczające wysokość zmienionego zabezpieczenia hipotecznego wobec zrestrukturyzowanej wierzytelności (art. 9 projektu) są niezgodne z art. 23 ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE.

4. Projekt podlega obowiązkowej konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym na podstawie art. 127 ust. 4 oraz art. 282 ust. 5 TfUE oraz art. 2 ust. 1 tiret szóste decyzji Rady 98/415/WE.

Dyrektor  
Biura Analiz Sejmowych

*M. Warciński*

Michał Warciński

Warszawa, 18 maja 2016 r.

BAS-WAPEiM-904/16

Pan  
Marek Kuchciński  
Marszałek Sejmu  
Rzeczypospolitej Polskiej

### Opinia

**w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej Maciejewski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej**

Projekt reguluje zasady restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska. Przepisy projektu odnoszą się do kredytów, które zostały udzielone po 1 stycznia 2000 r. na okres dłuższy niż 60 miesięcy, przy czym dotyczą zarówno umów wykonywanych, jak również tych kredytów, które spłacono w całości, bądź zostały wypowiedziane i rozliczone.

Projekt przewiduje zmiany w:

- a) ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128, ze zm.)
- b) ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.).

Zawarte w projekcie art. 3 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 (zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska) mogą naruszać art. 49 TfUE (swoboda przedsiębiorczości) oraz art. 63 TfUE (swoboda przepływu kapitału) w zakresie wymogów określonych przez zasadę proporcjonalności. Proponowany art. 1 ust. 2 oraz art. 7 (przewidujące zastosowanie projektowanych rozwiązań w sprawie restrukturyzacji kredytów

do umów kredytowych, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone) naruszają art. 49 TfUE oraz art. 63 TfUE. Przepisy ograniczające ze skutkiem retroaktywnym maksymalną wysokość marży banku (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. b projektu), określające maksymalną wysokość oprocentowania kredytu (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. d projektu), umożliwiające wydłużenie okresu jego spłaty (art. 4 ust. 4 projektu) oraz wyznaczające wysokość zmienionego zabezpieczenia hipotecznego wobec zrestrukturyzowanej wierzytelności (art. 9 projektu) są niezgodne z art. 23 ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Projekt ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.**

Dyrektor  
Biura Analiz Sejmowych

*M. Warciński*

Michał Warciński

Warszawa, 16 czerwca 2016 r.

BAS-WAPEiM-1325/16

Pan  
Marek Kuchciński  
Marszałek Sejmu  
Rzeczypospolitej Polskiej

### Opinia

**w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów w wersji uwzględniającej autopoprawkę z dnia 10 czerwca 2016 r. (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej Maciejewski)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

#### 1. Przedmiot projektu ustawy

**1.1.** Projekt reguluje zasady restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska. Przepisy projektu odnoszą się do kredytów, które zostały udzielone po 1 stycznia 2000 r. na okres dłuższy niż 60 miesięcy, przy czym dotyczą zarówno umów wykonywanych, jak również tych kredytów, które spłacono w całości, bądź zostały wypowiedziane i rozliczone (art. 1).

Projekt określa w szczególności:

- 1) katalog definicji ustawowych (art. 2);
- 2) zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż polska (art. 3 ust. 1; art. 13 pkt 1);
- 4) zasady restrukturyzacji udzielonych kredytów, których rozliczenie oparto na walucie innej niż polska (art. 3-9);
- 5) rozszerzenie katalogu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2015 r. poz. 184, ze zm.; dalej: u.k.k) (art. 11);

6) regulacje dotyczące zwolnienia z długu kredytobiorcy (konsumenta), gdy kredyt jest zabezpieczony hipoteką (art. 13 pkt 2 oraz 3);

7) przepis przewidujący utratę mocy klauzul wykonalności nadanych bankowym tytułem egzekucyjnym z zakresie wierzytelności wynikających z umów kredytów denominowanych lub indeksowanych (art. 14);

8) skutki uznania postanowienia umownego za niedozwolone (art. 15).

Projekt przewiduje zmiany w:

a) ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128, ze zm.; dalej: Pr. bank.); art. 13 projektu – dodawane art. 69 ust. 4, art. 76b oraz art. 76c Pr. bank.;

b) ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.; dalej: k.c.); art. 15 projektu – dodawany art. 385<sup>1</sup> § 5 k.c.

Autopoprawka przewiduje dodanie ust. 4 w art. 5 projektu. Zgodnie z treścią dodawanego przepisu w przypadku toczącego się postępowania sądowego między stronami umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska ustawowy termin notyfikacji przez kredytobiorcę restrukturyzacji kredytu ulega zawieszeniu do czasu prawomocnego zakończenia tego postępowania.

**1.2.** W art. 16 projektu określono, że proponowana ustawa ma wejść w życie „w ciągu 1 miesiąca od dnia ogłoszenia”, za wyjątkiem art. 11-15, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

## **2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy**

**2.1.** Kwestie zawarte w przepisach opiniowanego projektu zostały uregulowane w:

a) art. 49 i nast. Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), w zakresie w jakim dotyczą swobody przedsiębiorczości, oraz w art. 63 i nast. TfUE, w zakresie w jakim dotyczą swobody przepływu kapitału;

b) dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów (Dz. Urz. UE L 110 z 1.5.2009, s. 30, ze zm.; dalej: dyrektywa 2009/22/WE);

c) dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 (Dz. Urz. UE L 343 z 14.12.2012 r., s. 32; dalej: dyrektywa 2014/17/UE; dalej: dyrektywa 2014/17/UE);

d) decyzji Rady 98/415/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. w sprawie konsultacji Europejskiego Banku Centralnego udzielanych władzom krajowym

w sprawie projektów przepisów prawnych (Dz. Urz. UE L 189 z 3.7.1998, s. 42; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne: Rozdział 1, Tom 1, s. 446; dalej: decyzja 98/415/WE)

**2.2.** Przepisy dotyczące swobody przedsiębiorczości uregulowano w art. 49-55 TfUE. Zgodnie z art. 49 TfUE wspomniana swoboda obejmuje podejmowanie i wykonywanie działalności prowadzonej na własny rachunek, jak również zakładanie i zarządzanie przedsiębiorstwami (w tym spółkami) na warunkach określonych przez ustawodawstwo państwa przyjmującego dla własnych obywateli (zasada traktowania narodowego). Zakazane są ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego państwa członkowskiego na terytorium innych państw członkowskich. Zakazem tym objęte są również ograniczenia w tworzeniu agencji, oddziałów lub filii przez obywateli danego państwa członkowskiego na terytorium innych państw. W ramach swobody wyróżnić można zakaz dyskryminacji bezpośredniej i pośredniej. Dyskryminacja bezpośrednia (prawna) wynika ze zróżnicowania sytuacji prawnej podmiotów w zależności od tego czy posiadają obywatelstwo bądź siedzibę w państwie przyjmującym. Dyskryminacja pośrednia (faktyczna) przejawia się w tym, iż wobec osób fizycznych i prawnych są co prawda stosowane te same regulacje prawne, lecz po uwzględnieniu całokształtu okoliczności faktycznych i prawnych podmioty pochodzące z innych państw członkowskich znajdują się w niekorzystnej sytuacji faktycznej wobec podmiotów krajowych.

Wyłączenia od zakazu dyskryminacji zawarto w art. 51 i 52 TfUE. Zgodnie z pierwszym z wymienionych przepisów, wskazane regulacje nie mają zastosowania do działalności, która w jednym z państw członkowskich jest związana, choćby przejściowo, z wykonywaniem władzy publicznej. Drugie wyłączenie, zawarte w art. 52 TfUE, przewiduje, iż postanowienia art. 49-55 TfUE i środki podjęte na ich podstawie nie mogą przesądzać o zastosowaniu przepisów ustawowych, wykonawczych lub administracyjnych przewidujących szczególne traktowanie osób fizycznych i osób prawnych pochodzących z innych państw członkowskich, uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego.

W ramach swobody przedsiębiorczości, oprócz zakazu dyskryminacji ze względu na pochodzenie, niedopuszczalne są również ograniczenia o charakterze niedyskryminującym. W wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE) z 30 listopada 1995 r. w sprawie C-55/94 *Gebhard*, stwierdzono, iż wszelkie przepisy krajowe mogące ograniczyć lub czynić mniej atrakcyjnym korzystanie z fundamentalnych swobód gwarantowanych traktatem, w tym swobody przedsiębiorczości, powinny być stosowane w sposób niedyskryminujący, muszą być usprawiedliwione wymogami imperatywnymi w interesie publicznym (ogólnym), muszą być odpowiednie do realizacji

zamierzonego celu i nie mogą wykraczać poza to co jest niezbędne do jego osiągnięcia.

Należy podkreślić, iż wskazane wymogi w zakresie dopuszczalności nakładanych ograniczeń należy stosować wobec wszystkich swobód.

Regulacje dotyczące zasady swobody przepływu kapitału określono w art. 63-66 TfUE. Odnosząc się do tej swobody należy również uwzględnić przepisy dyrektywy Rady nr 88/361/EWG z dnia 24 czerwca 1988 r. w sprawie wykonania art. 67 Traktatu (Dz. Urz. UE L 178 z 8.7.1988, s. 5; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne: Rozdział 10, Tom 1, s. 10; dalej: dyrektywa 88/361/EWG). Wprawdzie art. 67 TEWG został uchylony przez Traktat Amsterdamski, niemniej jednak, ponieważ traktaty nie definiują pojęcia przepływu kapitału, TSUE uznaje, że dyrektywa 88/361/EWG stanowi istotny instrument wyjaśniający znaczenie tego pojęcia (C-578/10 *Staatssecretaris van Financiën*, pkt 28). W załączniku do dyrektywy określono rodzaje przepływów kapitału, przy czym katalog ten nie ma charakteru zamkniętego. W pkt VIII załącznika (pożyczki pieniężne i kredyty) do traktatowej kategorii kapitału zaliczono m.in. kredyty długoterminowe, udzielane na okres co najmniej pięciu lat. Zgodnie z wyjaśnieniem pojęć zawartym we wskazanym załączniku, kategoria ta obejmuje pożyczki hipoteczne, kredyty konsumpcyjne i leasing finansowy, jak również inne instrumenty zabezpieczające oraz emisje papierów dłużnych.

Jeśli chodzi o regulacje TfUE zgodnie z art. 63 tego aktu, zakazane są wszelkie ograniczenia w przepływie kapitału między państwami członkowskimi oraz między państwami członkowskimi a państwami trzecimi. TSUE szeroko rozumie pojęcie środków krajowych ograniczających swobodę przepływu kapitału – zalicza do nich wszelkie przepisy krajowe, które mogą zakłócić lub uczynić mniej atrakcyjnym korzystanie z tej swobody przez obywateli Unii, niezależnie od tego, czy mają one charakter dyskryminujący, czy też nie. Jednocześnie TSUE dopuszcza możliwość wprowadzania przez państwa członkowskie ograniczeń w swobodzie przepływu kapitału.

Analogicznie jak w przypadku swobody przedsiębiorczości, aby przepisy krajowe utrudniające korzystanie ze swobody przepływu kapitału były zgodne z TfUE, muszą służyć osiągnięciu celu leżącego w interesie ogólnym, a także być właściwe dla zapewnienia realizacji tego celu i nie wykraczać poza zakres konieczny do jego osiągnięcia (zasada proporcjonalności) (C-89/09 *Komisja p. Republice Francuskiej*, pkt 44; C-212/09 *Komisja p. Republice Portugalskiej*, pkt 48; C-98/01 *Komisja p. Zjednoczonemu Królestwu Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej*, pkt. 42-43, 47).

**2.3.** Dyrektywa 2009/22/WE dotyczy zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do powództw o zaprzestanie szkodliwych praktyk, mających na celu ochronę

zbiorowych interesów konsumentów, objętych aktami Unii wymienionymi w załączniku I do wspomnianej dyrektywy, w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

**2.4.** Dyrektywa 2014/17/UE reguluje wspólne ramy dla niektórych aspektów przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących umów obejmujących kredyt konsumencki zabezpieczony hipoteką lub w inny sposób, a związanych z nieruchomościami mieszkalnymi. Przepisy dotyczące kredytów w walucie obcej zostały określone w art. 23 dyrektywy 2014/17/UE.

Zgodnie z art. 42 dyrektywy 2014/17/UE państwa członkowskie powinny przyjąć i opublikować, do dnia 21 marca 2016 r., przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania tego aktu. Państwa członkowskie powinny niezwłocznie przekazać Komisji tekst tych przepisów. Przyjęte przez państwa członkowskie przepisy powinny być stosowane od dnia 21 marca 2016 r. Do dnia sporządzenia niniejszej opinii Polska nie implementowała dyrektywy 2014/17/UE.

**2.5.** Zgodnie z art. 127 ust. 4 oraz art. 282 ust. 5 TfUE, Europejski Bank Centralny (EBC) jest konsultowany przez władze krajowe w sprawie każdego projektu regulacji w dziedzinach podlegających jego kompetencji. W ramach wspomnianych konsultacji EBC może wydawać opinie skierowane do władz krajowych. Na podstawie art. 2 ust. 1 tiret szóste decyzji 98/415/WE władze państw członkowskich zasięgają opinii EBC w sprawie każdego projektu przepisu prawnego w dziedzinach podlegających jego kompetencji, zgodnie z TfUE, szczególnie odnośnie do zasad mających zastosowanie do instytucji finansowych, w zakresie, w jakim wywierają istotny wpływ na stabilność instytucji finansowych i rynków.

### **3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej**

**3.1.** Zawarte w projekcie regulacje mogą stanowić ograniczenia swobody przedsiębiorczości oraz swobody przepływu kapitału. Powyższa uwaga odnosi się do przepisów przewidujących zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska (art. 3 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1). Dotyczy ona również regulacji przewidujących zastosowanie projektowanych rozwiązań w sprawie restrukturyzacji kredytów do umów kredytowych, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone (art. 1 ust. 2 oraz art. 7). Wejście w życie projektowanych rozwiązań wyłączy możliwość udzielania długoterminowych kredytów w walucie innej niż waluta polska, może również przyczynić się do ograniczenia prowadzenia działalności przez kredytodawców, zmuszonych do przeprowadzenia restrukturyzacji w stosunku do już wykonanych umów.

Tak jak już wspomniano w pkt 2.2. niniejszej opinii stwierdzenie, że wyżej wymienione regulacje utrudniają wykonywanie swobód rynku wewnętrznego UE, nie rozstrzyga o ich niedopuszczalności. Z orzecznictwa TSUE wynika bowiem, że tego rodzaju ograniczenia są dopuszczalne, jeżeli ich celem jest ochrona wyznaczonego przez państwo członkowskie interesu publicznego, są one proporcjonalne do założonego celu i nie pozostawiają nadmiernego marginesu uznania organom krajowym. Wskazany mechanizm kontroli powinien zostać zastosowany w obu przypadkach.

W odniesieniu do przepisów przewidujących zakaz udzielania długoterminowego kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska projekt może naruszać prawo UE w zakresie braku proporcjonalności stosowanego środka. Krajowy środek ograniczający jest proporcjonalny do zakładanego celu jeśli ma charakter: 1) adekwatny (celowy) wobec wskazywanego przez państwo członkowskie celu ochrony interesu publicznego i ma rzeczywiście służyć jego ochronie oraz 2) konieczny, co oznacza, że nie mogą istnieć rozwiązania alternatywne, które byłyby porównywalnie skuteczne w realizacji zakładanego celu, a które jednocześnie w mniejszym stopniu utrudniałyby korzystanie ze swobód traktatowych. Analiza wspomnianego środka wymaga po pierwsze wskazania chronionego celu. Należy przy tym podnieść, że projektodawca w obszernym uzasadnieniu aktu nie wskazał bezpośrednio motywów wprowadzenia badanego środka. Uzasadnienie takie można domniemywać z analizy preambuły aktu oraz z całości uzasadnienia. Z preambuły wynika, że „konieczne jest zapobieżenie powtórzenia się podobnej sytuacji w przyszłości” – chodzi tutaj o sytuację udzielania przez banki dużej liczby kredytów powiązanych z kursem waluty obcej, „przy przerzuceniu całości tego ryzyka na kredytobiorców”. Z preambuły wynika zatem, iż celem ustawodawcy była ochrona kredytobiorców, będących stronami umowy o kredyt rozliczany w walutach innych niż waluta polska. Wskazany cel wynika również z analizy treści przedstawionego uzasadnienia. Należy jednocześnie zwrócić uwagę na to, że badany zakaz dotyczy udzielania kredytów w walutach obcych niezależnie od ich wysokości oraz od tego czy są one zabezpieczone hipoteką. Tymczasem projektodawcy nie przedstawili w uzasadnieniu szczegółowej analizy rynku kredytów w Polsce ze wskazaniem rynku kredytów konsumenckich oraz tych zabezpieczonych hipoteką. Niemniej proporcjonalność badanego środka zostanie oceniona wobec dwóch wymienionych grup. Niewątpliwie wprowadzenie zakazu udzielania kredytów w walutach innych niż waluta polska ma charakter adekwatny wobec stawianego celu, tj. będzie chroniło przed ryzykiem kursowym (w praktyce wyeliminuje takie ryzyko). O ile zatem można stwierdzić, że pierwsza z przesłanek badania proporcjonalności jest spełniona, przesłanka druga – ocena konieczności proponowanego środka – wymaga rozważenia alternatywnych metod osiągnięcia zakładanego celu. W tym zakresie można zwłaszcza rozważyć uniknięcie wprowadzenia zakazu udzielania kredytów w walucie obcej przy

jednoczesnym określeniu w prawie krajowym mechanizmów służących ochronie kredytobiorców przed nadmiernym ryzykiem kursowym. Stosowne mechanizmy zabezpieczające kredytobiorców zawarto w szczególności w dyrektywie 2014/17/UE. Jak już podniesiono w niniejszej opinii akt ten nie został implementowany przez Polskę. Wspomniana dyrektywa nakłada na podmioty udzielające kredytów konsumentom szczegółowe obowiązki w odniesieniu do całości procesu zawierania i wykonywania umowy. Dotyczą one w szczególności: wiedzy, kompetencji personelu i sposobu jego wynagradzania; stosowanych reklam; podawania informacji ogólnych i przedumownych; przeprowadzania oceny zdolności kredytowej; prawa do przedterminowej spłaty zaciągniętych zobowiązań. Regulacje dyrektywy 2014/17/UE nakładają na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia konsumentowi prawa przeliczenia waluty o kredyt, bądź wprowadzenia innych uzgodnień ograniczających ryzyko kursowe. Należy również wskazać, że w stosunku do umów o kredyt konsumencki, który nie jest zabezpieczony hipoteką, znajdują zastosowanie regulacje dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE L 133 z 22.5.2008, s. 66, ze zm.). Akt ten nakłada na podmioty udzielające kredytów konsumenckich szczegółowe obowiązki związane z czynnościami poprzedzającymi zarówno zawarcie umowy, jak i jej wykonywanie. Wspomniana dyrektywa została implementowana do polskiego porządku prawnego w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2014 r. poz. 1497). Analiza regulacji prawnych w badanym zakresie pozwala na stwierdzenie, iż wprowadzanie zakazu udzielania kredytów w walutach obcych może nie być koniecznym elementem dla osiągnięcia celu ochrony kredytobiorców przed ryzykiem kursowym. Wprowadzenie odpowiednich gwarancji dla kredytobiorców (wynikających w szczególności z implementacji prawa UE) pozwoli bowiem na ochronę słabszej strony stosunku prawnego, przy czym krajowy ustawodawca może tę ochronę dodatkowo wzmacniać w zakresie, w jakim nie jest to sprzeczne z prawem Unii. Tym samym projektowane ograniczenia swobody przedsiębiorczości i przepływu kapitału mogą być niezgodne z zasadą proporcjonalności.

Analiza rozwiązań dotyczących mechanizmów restrukturyzacji kredytów stosowanej wobec umów, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone wymaga wskazania chronionego przez państwo celu publicznego. Projektodawca uzasadnia wprowadzenie nowej regulacji ponieważ „ma to związek z faktem, że sprzeczność z prawem postanowień indeksujących kredytu oznaczała, że nie były one skuteczne wobec konsumentów od początku, a więc od dnia zawarcia umowy”. Przede wszystkim należy stwierdzić, że proponowany mechanizm nie służy ogólnemu celowi ustawy – nie przyczynia się on bowiem do ochrony kredytobiorców przed

ryzykiem kursowym. W projekcie założono jedynie (nie podając uzasadnienia takich założeń), że wykonane umowy zawierały sprzeczne z prawem postanowienia indeksujące. Projektodawcy odnosząc się do tego mechanizmu stwierdzili również: „Zważywszy na to, że kredyty denominowane oraz indeksowane były udzielane głównie w latach 2005-2008, część z nich została już spłacona w całości, a część umów została wypowiedziana, a należności z tego tytułu są przedmiotem egzekucji. Takie przypadki wymagają szczególnej regulacji.” Podsumowując należy zatem uznać, że badany mechanizm restrukturyzacji nie służy ochronie interesu publicznego, cel taki nie został wskazany, ani też nie wynika z analizy treści projektu i uzasadnienia. Wobec braku chronionego celu dalsza kontrola proporcjonalności nie jest możliwa. W związku z powyższym należy uznać, że projektowane ograniczenia swobody przedsiębiorczości i przepływu kapitału nie służą ochronie wyznaczonego przez państwo interesu publicznego.

**3.2.** W art. 11 badanej regulacji przewidziano, że naruszenie przez kredytodawcę obowiązków, o których mowa w projekcie, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu u.k.k. Za pomocą wspomnianej u.k.k. implementowano do polskiego porządku prawnego dyrektywę 2009/22/WE, dotyczącą powództw o zaprzestanie szkodliwych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Katalog takich praktyk został określony w załączniku I do dyrektywy 2009/22/WE. W piśmiennictwie z minimalnego charakteru harmonizacji dokonanej na podstawie wspomnianej dyrektywy wywodzi się dopuszczalność objęcia zakresem zastosowania zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów także takich zachowań, które nie stanowią naruszenia przepisów prawa krajowego implementujących dyrektywy unijne wymienione w załączniku do dyrektywy 2009/22<sup>1</sup>. Należy zatem stwierdzić, że art. 11 projektu nie jest sprzeczny z regulacjami dyrektywy 2009/22/WE.

**3.3.** Ocena zgodności mechanizmu restrukturyzacji udzielonych kredytów, których rozliczenie oparto na walucie innej niż polska (art. 3-9), z dyrektywą 2014/17/UE wymaga uwzględnienia jej art. 23. Zgodnie z ust. 1 wspomnianego artykułu państwa członkowskie zapewniają, by w przypadku, gdy umowa o kredyt mieszkaniowy dotyczy kredytu w walucie obcej, w momencie zawierania takiej umowy obowiązywały odpowiednie ramy regulacyjne, zapewniające co najmniej, aby:

- a) konsumentowi przysługiwało prawo, na konkretnych warunkach, do przeliczenia waluty umowy o kredyt na inną walutę;
- b) istniały inne uzgodnienia ograniczające ryzyko kursowe, na które narażony jest konsument w przypadku umowy o kredyt.

---

<sup>1</sup> D. Miąsik, Komentarz do art. 24 [w:] T. Skoczny (red.) Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, 2014, Legalis.

Państwa członkowskie mogą określić, czy konsumentowi dostępne są obie wymienione opcje, czy tylko jedna z nich, albo mogą zezwolić kredytodawcom na określenie, czy konsumentowi dostępne są obie wspomniane opcje, czy tylko jedna z nich (ust. 2). Przy czym, jeżeli konsument ma prawo do przeliczenia umowy o kredyt na inną walutę zgodnie z lit. a, państwa członkowskie zapewniają, by kurs wymiany zastosowany do przeliczenia był kursem rynkowym, mającym zastosowanie w dniu, w którym występuje się o przeliczenie, chyba że w umowie o kredyt określono inaczej (ust. 3).

Zgodnie z art. 23. ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE państwa członkowskie mogą bardziej szczegółowo regulować kredyty w walucie obcej, pod warunkiem że takie przepisy nie są stosowane ze skutkiem retroaktywnym.

Projektowany mechanizm restrukturyzacji kredytu walutowego określa warunki realizacji prawa kredytobiorcy do przeliczenia waluty umowy kredytu na inną walutę. Jest on zatem objęty regulacjami art. 23 dyrektywy 2014/17/UE<sup>2</sup>.

Mechanizm ten przewiduje przeliczenie kwoty kredytu oraz innych kosztów związanych z wykonywaniem umowy kredytowej na walutę polską. Zawiera także bardziej szczegółowe uregulowania niż przewidziane w art. 23 dyrektywy 2014/17/UE. Zaliczają się do nich przepisy ograniczające maksymalną wysokość marży banku (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. b projektu), określające maksymalną wysokość oprocentowania kredytu (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. d projektu) oraz umożliwiające wydłużenie okresu jego spłaty (art. 4 ust. 4 projektu). Projekt określa również wysokość zmienionego zabezpieczenia hipotecznego wobec zrestrukturyzowanej wierzytelności (art. 9 projektu). Wymienione bardziej szczegółowe uregulowania mają jednocześnie charakter retroaktywny, naruszając tym samym zakaz wyrażony w przytoczonym wyżej art. 23 ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE.

**3.4.** Projekt ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów z dnia 28 kwietnia 2016 r. został skierowany do konsultacji z EBC w dniu 7 czerwca 2016 r. Autopoprawka z dnia 10 czerwca 2016 r. modyfikuje treść projektu w zakresie, w którym nie ma wpływu na jego ocenę przez EBC na podstawie art. 127 ust. 4 oraz art. 282 ust. 5 TfUE oraz art. 2 ust. 1 tiret szóste decyzji 98/415/WE.

---

<sup>2</sup> Zob. również pkt 2.2. opinii Europejskiego Banku Centralnego z dnia 5 sierpnia 2015 r. w sprawie projektu ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych denominowanych w walutach obcych (CON/2015/26) (opinia została przygotowana przez EBC na wniosek Sejmu i odnosiła się do poselskiego projektu ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw (druk nr 3660)).

#### 4. Konkluzje

1. Zawarte w projekcie art. 3 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 (zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska) mogą naruszać art. 49 TfUE (swoboda przedsiębiorczości) oraz art. 63 TfUE (swoboda przepływu kapitału) w zakresie wymogów określonych przez zasadę proporcjonalności.
2. Proponowany art. 1 ust. 2 oraz art. 7 (przewidujące zastosowanie projektowanych rozwiązań w sprawie restrukturyzacji kredytów do umów kredytowych, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone) naruszają art. 49 TfUE oraz art. 63 TfUE.
3. Przepisy ograniczające ze skutkiem retroaktywnym maksymalną wysokość marży banku (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. b projektu), określające maksymalną wysokość oprocentowania kredytu (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. d projektu), umożliwiające wydłużenie okresu jego spłaty (art. 4 ust. 4 projektu) oraz wyznaczające wysokość zmienionego zabezpieczenia hipotecznego wobec zrestrukturyzowanej wierzytelności (art. 9 projektu) są niezgodne z art. 23 ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE.

Dyrektor  
Biura Analiz Sejmowych

*M. Warciński*

Michał Warciński

Warszawa, 16 czerwca 2016 r.

BAS-WAPEiM-1326/16

Pan  
Marek Kuchciński  
Marszałek Sejmu  
Rzeczypospolitej Polskiej

### Opinia

**w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów w wersji uwzględniającej autopoprawkę z dnia 10 czerwca 2016 r. (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej Maciejewski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej**

Projekt reguluje zasady restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska. Przepisy projektu odnoszą się do kredytów, które zostały udzielone po 1 stycznia 2000 r. na okres dłuższy niż 60 miesięcy, przy czym dotyczą zarówno umów wykonywanych, jak również tych kredytów, które spłacono w całości, bądź zostały wypowiedziane i rozliczone.

Projekt przewiduje zmiany w:

- a) ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128, ze zm.)
- b) ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.).

Zawarte w projekcie art. 3 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 (zakaz udzielania kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska) mogą naruszać art. 49 TfUE (swoboda przedsiębiorczości) oraz art. 63 TfUE (swoboda przepływu kapitału) w zakresie wymogów określonych przez zasadę proporcjonalności. Proponowany art. 1 ust. 2 oraz art. 7 (przewidujące zastosowanie projektowanych rozwiązań w sprawie restrukturyzacji kredytów

do umów kredytowych, które wykonano w całości, bądź zostały one wypowiedziane i rozliczone) naruszają art. 49 TfUE oraz art. 63 TfUE. Przepisy ograniczające ze skutkiem retroaktywnym maksymalną wysokość marży banku (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. b projektu), określające maksymalną wysokość oprocentowania kredytu (art. 3 ust. 3, pkt 3 lit. d projektu), umożliwiające wydłużenie okresu jego spłaty (art. 4 ust. 4 projektu) oraz wyznaczające wysokość zmienionego zabezpieczenia hipotecznego wobec zrestrukturyzowanej wierzytelności (art. 9 projektu) są niezgodne z art. 23 ust. 5 dyrektywy 2014/17/UE.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Projekt ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów w wersji uwzględniającej autopoprawkę z dnia 10 czerwca 2016 r. **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.**

Dyrektor  
Biura Analiz Sejmowych

*M. Warciński*

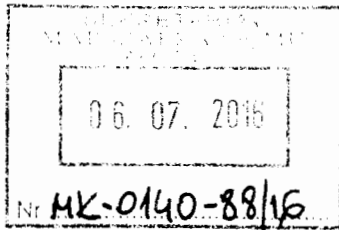
Michał Warciński



SEJM  
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 6 lipca 2016 r.

Komisja Ustawodawcza  
UST-00 - AS /16



**Pan**  
**Marek KUCHCIŃSKI**  
**Marszałek Sejmu**  
**Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku

Przekazuję – przyjętą na posiedzeniu w dniu 6 lipca 2016 r. – opinię Komisji Ustawodawczej:  
- o poselskim projekcie ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów (przedstawiciel wnioskodawców poseł Andrzej Maciejewski).

Z poważaniem

Przewodniczący Komisji

/Marek Ast/

**OPINIA nr 70**  
**Komisji Ustawodawczej**

**w sprawie poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych  
lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu  
udzielania takich kredytów**

przyjęta na posiedzeniu  
w dniu 6 lipca 2016 r.

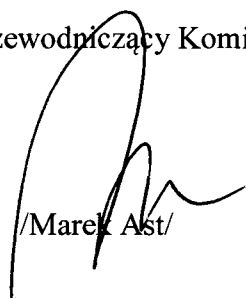
**dla Marszałka Sejmu**

Komisja Ustawodawcza, na posiedzeniu w dniu 6 lipca 2016 r., rozpatrzyła skierowany przez Marszałka Sejmu – w trybie art. 34 ust. 8 regulaminu Sejmu RP, celem wyrażenia opinii w świetle zgłoszonych wątpliwości w sprawie zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej – poselski projekt ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów.

Komisja, po przedstawieniu projektu i wysłuchaniu ekspertów, przeprowadziła dyskusję. W wyniku głosowania Komisja

- **uznała ten projekt za dopuszczalny.**

Przewodniczący Komisji

  
/Marek Aist/



ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

25  
LAT  
1991-2016



KRZYSZTOF PIETRASZKIEWICZ

PREZES

Warszawa, 31 maja 2016 r.

NK-020-189(2)/16

Pan

Marek Kuchciński

Marszałek Sejmu RP

*Szanowny Panie Marszałku,*

W związku z przedstawieniem do opinii poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów przekazuję następujące uwagi do projektu ustawy.

Projekt ustawy został oparty na nieprawdziwych założeniach, apriorycznie zakładających, iż:

- banki nie informowały w sposób właściwy kredytobiorców o nieograniczonym ryzyku kursowym, jaki ponoszą w związku z zaciągnięciem tych kredytów,
- banki przerzuciły całości ryzyka kursowego na kredytobiorców,
- banki wykorzystywały pozycję gospodarczą kosztem kredytobiorców.

W uzasadnieniu do projektu wymienia się zaś m.in. patologiczne nadużywanie przez banki statusu instytucji zaufania publicznego, kryminalne praktyki banków, manipulacje rynkowymi stopami procentowymi i spekulację na masową skalę, bez wyraźnego wskazania, czy uwagi te odnoszą się do całego sektora finansowego na świecie, czy też do polskiego sektora bankowego. Natomiast z pewnością do polskiego sektora bankowego adresowane są uwagi z uzasadnienia

mówiące, że klauzule indeksujące zobowiązania kredytobiorców zawarte w umowach kredytowych przygotowanych przez banki były sprzeczne z prawem, w tym zwłaszcza z przepisami dotyczącymi ochrony konsumenta. W innym miejscu zarzuca się bankom praktykę rynkową polegającą na zaniechaniu wprowadzającym w błąd.

Trzeba wyraźnie powiedzieć, że wymienione w preambule i uzasadnieniu przesłanki, zarówno wymienione powyżej, jak i wiele innych zawartych w dokumencie, są nieprawdziwe. Chcę w tym miejscu odnieść się tylko do kilku kwestii ogólnych podniesionych w projekcie.

Po pierwsze, banki zostały zobowiązane na mocy zapisów rekomendacji S Komisji Nadzoru Finansowego z 2006 r. do informowania osób składających wnioski kredytowe o ryzyku wynikającym z zaciągnięcia kredytu w walucie obcej, czyli o kosztach kredytu w przypadku niekorzystnej dla klienta zmiany kursu walutowego. Informacje takie były przekazywane także w formie symulacji wysokości rat. Co więcej, klienci banków musieli podpisać oświadczenie, potwierdzające, że klient dokonał wyboru oferty w walucie obcej lub indeksowanej do waluty obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami, pożyczkami i innymi produktami zaciąganyymi w walucie obcej lub indeksowanej do waluty obcej.

Po drugie, banki zabezpieczały się przed ryzykiem kursowym, ale nie kosztem kredytobiorcy, lecz operacji zawieranych na rynku finansowym. Banki pożyczaly walutę obcą na rynku finansowym lub zawierały transakcje na rynku instrumentów pochodnych. Potwierdza ten stan raport KNF dotyczący obliczenia skutków wdrożenia projektu ustawy przygotowanego w Kancelarii Prezydenta RP. Trzeba też zauważyć, że nie jest możliwe przerzucenie ryzyka walutowego na klienta w całości, gdy sam kredyt stanowi otwartą pozycję walutową dla stron umowy. W przypadku silnego umocnienia waluty polskiej względem franka szwajcarskiego, to bank kredytujący ponosiłby w całości ryzyko zmiany kursu wynikające z umowy kredytowej. Ograniczeniu ryzyka służyło zatem wykorzystanie innych instrumentów, które wiążą się z koniecznością poniesienia określonych kosztów dla strony ograniczającej ryzyko.

Po trzecie, polscy kredytobiorcy nie mieli obowiązku ani wyłącznej możliwości zaciągnięcia kredytu mieszkaniowego denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej. W okresie największej dynamiki akcji kredytowej walutowych kredytów mieszkaniowych rozwijała się także akcja kredytowa w zakresie kredytów mieszkaniowych wyrażonych w polskiej walucie. Z tego względu sytuacja na polskim rynku kredytowym była nieporównywalna do rynku kredytów mieszkaniowych na Węgrzech czy w innych krajach naszego regionu. W tamtych krajach udział kredytów walutowych w całości akcji kredytowej banków był znacznie wyższy.

Trzeba też przypomnieć, że kredytobiorcy bardziej ostrożni decydowali się na zaciągnięcie kredytu w walucie polskiej, mimo iż na skutek różnicy wysokości stóp procentowych był on droższy niż podobny kredyt walutowy. Kredyt złotowy nie był zatem niedostępny dla klientów, lecz był on relatywnie droższy niż kredyt walutowy. Jednak ceną za niższe raty kredytowe przy kredycie walutowym, było ryzyko zmiany kursu walutowego i możliwy wzrost raty kredytowej z tego tytułu.

Część klientów wybierała też kredyt walutowy z tego powodu, że zaciągnięcie go w walucie obcej pozwalało na zakup większego mieszkania czy domu niż w przypadku kredytu złotowego. Wyższe obciążenia miesięczne z tytułu raty kredytu złotowego powodowało, że klient miał zdolność kredytową do spłaty kredytu złotowego o niższej wysokości nominalnej niż w przypadku kredytu walutowego.

Trzeba też zauważyć, że dziś ci klienci, którzy świadomie ograniczyli swoje ryzyko ograniczając wartość kredytu i płacąc wyższe miesięczne raty kredytu bankowego, są najbardziej sfrustrowanymi klientami bankowymi. Mają oni bowiem poczucie, że projektodawcy ustawy proponują zmniejszyć ciężary tym kredytobiorcom, którzy podjęli ryzyko walutowe w nadziei, że ryzyko to nigdy nie zmaterializuje się w istotny sposób i koszty kredytu walutowego w dłuższym okresie pozostaną niższe niż podobnego kredytu złotowego.

Także krytycznie należy odnieść się do przedstawionej w załączeniu opinii, że klauzule indeksujące zobowiązania kredytobiorców zawarte w umowach kredytowych przygotowanych przez banki były sprzeczne z prawem, w tym zwłaszcza z przepisami dotyczącymi ochrony konsumenta. Jeśli takie zjawiska miały miejsce, to miały one wyłącznie charakter incydentalny i kwestie te mogą i w pojedynczych przypadkach są rozstrzygane na drodze sądowej. Niezależnie od rozstrzygnięć sądowych, które zresztą w większości przypadków są na korzyść banku, nie można na tej podstawie wyciągać generalnych oskarżeń dotyczących sprzeczności z prawem klauzul indeksujących zobowiązania kredytobiorców.

Projekt ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów wymaga starannej analizy pod kątem skutków ekonomicznych i prawnych ewentualnego wprowadzenia jej w życie. Projekt obejmuje dwie zasadnicze kwestie: restrukturyzację dotychczasowego portfela kredytowego oraz zakaz udzielania nowych kredytów denominowanych w walucie obcej.

Zacznę od drugiej z tych kwestii. Zakaz całkowitego udzielania kredytów w walucie obcej jest nieracjonalny ekonomicznie i może być jednocześnie rozwiązaniem nieskutecznym. Nieracjonalność

ekonomiczna wynika z wyłączenia możliwości zaciągania kredytów w walucie obcej przez tych kredytobiorców, którzy osiągają dochody w walucie obcej. W przypadku takich osób zaciągnięcie kredytu w złotych niesie za sobą takie same ryzyko walutowe jak kredyt walutowy dla kredytobiorcy osiągającego wyłącznie dochody w walucie polskiej. Dlatego tak restrykcyjne ograniczenie nie jest w mojej ocenie racjonalne ekonomicznie i może narazić grupę klientów na ryzyko, którego nie będą chcieli ponosić.

Restrykcyjny przepis dotyczący udzielania konsumentom kredytów w walucie będzie też zapewne cechował się niską skutecznością. Dziś w ramach polityki tzw. jednego paszportu bankowego w UE i prawa banków do świadczenia tzw. usług transgranicznych, istnieje możliwość zaciągania przez polskich obywateli kredytów oferowanych przez banki mające swoją siedzibę w innym kraju członkowskim UE. Tym samym ewentualne ustanowienie ustawowego ograniczenia będzie mogło być obchodzone poprzez większą akwizycję prowadzoną przez banki zagraniczne dla polskich obywateli. To ograniczenie pogorszy tylko pozycję konkurencyjną polskich banków względem zagranicznej konkurencji. Dlatego też lepszym rozwiązaniem jest stałe prowadzenie działań służących poprawie edukacji ekonomicznej obywateli, tak aby minimalizowali oni swoje ryzyko zaciągania nadmiernych zobowiązań finansowych nie tylko w walucie obcej, ale także w złotych. Związek Banków Polskich wraz z bankami od wielu lat uczestniczy w takich programach i warto je popularyzować także z zaangażowaniem instytucji publicznych.

Warto też odnotować, że dziś udział kredytów walutowych w całej puli nowo udzielanych kredytów mieszkaniowych jest już niewielki. Jest to efekt większej świadomości obywateli, ale także obowiązywania od kilku lat rekomendacji S Komisji Nadzoru Finansowego w nowym kształcie oraz nałożenia wyższych wymogów kapitałowych na banki w zakresie udzielanych kredytów denominowanych w walucie obcej. Te ograniczenia wydają się skutecznym hamulcem rozwoju akcji kredytowej w walucie obcej dla kredytobiorców niebędących przedsiębiorcami.

W odniesieniu do restrukturyzacji istniejącego portfela kredytów denominowanych i indeksowanych trzeba podnieść aspekt prawny i ekonomiczny przedstawionej propozycji rozwiązania problemu. Projekt stanowi próbę ustawowej ingerencji w obowiązujące umowy cywilnoprawne zawarte między bankami i ich klientami. Podobnie jak w przypadku projektu ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki przygotowanej w Kancelarii Prezydenta RP, projekt ustawy musi być oceniony jako niezgodny z Konstytucją RP, naruszając kilka fundamentalnych zasad konstytucyjnych takich jak:

- zasada społecznej gospodarki rynkowej (art. 20 Konstytucji RP)

Dopuszcza ustawową ingerencję państwa w sferze funkcjonowania rynku finansowego (kredytowego), ale nie pozwala na zniekształcenie istoty ekonomicznej i prawnej umownych stosunków kredytowych lub pożyczkowych. Niedopuszczalne jest przerzucanie przez państwo obowiązku udzielenia pomocy kredytobiorcom (pożyczkobiorcom) w spłacie ich zobowiązań na tych, którzy im tych kredytów lub pożyczek udzielili. Państwo nie ma żadnego tytułu prawnego, aby to czynić, bo taka ingerencja nie znajduje oparcia w konstrukcji nadzoru bankowego sprawowanego przez państwo.

- zasada wolności gospodarczej oraz zasada proporcjonalności (art. 22 Konstytucji RP)

Na organach władz publicznych spoczywa obowiązek powstrzymywania się od ingerowania w dziedzinę wolnej gospodarki i to zarówno w formie działań prawnych, jak i faktycznych. Państwo nie powinno zatem ingerować ustawowo także w sferę umownych stosunków kredytowych i pożyczkowych, ponieważ ogranicza to w sposób bezzasadny swobodę wykonywania działalności gospodarczej przez zawodowych kredytodawców i pożyczkodawców. Ważny interes publiczny, o którym jest mowa w art. 22 Konstytucji RP, nie może być interpretowany rozszerzająco i prowadzić do ograniczenia innego odrębnego prawa. Ocena, czy akt normatywny ograniczający wolność działalności gospodarczej został wprowadzony ze względu na „ważny interes publiczny”, nie może abstrahować od innych zasad, w tym zasady proporcjonalności oraz zakazu naruszenia istoty konstytucyjnego prawa podmiotowego i zakazu nadmiernej ingerencji. Wprowadzenie ustawowego zakazu rozliczania kredytów i pożyczek w walucie innej niż PLN (art. 3 ust. 1 projektu) stoi w sprzeczności z art. 358 Kodeksu cywilnego.

- zasada pacta sunt servanda

Prawodawca może tylko w wyjątkowych, uzasadnionych nadzwyczajnymi okolicznościami sytuacjach wkraczać w sferę stosunków regulowanych umowami prawa cywilnego, w tym umowę kredytu i umowę pożyczki. Wahania kursów walut obcych nie należą do sytuacji wyjątkowych, lecz są zjawiskiem normalnym w bankowości. Jeśli zatem nawet wysokość kredytów (pożyczek) denominowanych lub indeksowanych do walut obcych ulegnie na skutek zmiany wysokości kursu waluty obcej istotnemu podwyższeniu, to nie uzasadnia to jeszcze możliwości podjęcia ingerencji przez państwo, zwłaszcza gdy interwencja ta narusza konstytucyjne prawa kredytodawców i pożyczkodawców. Wadą rozwiązań zaproponowanych w projekcie ustawy jest możliwość restrukturyzacji kredytu w całości spłaconego oraz wypowiedzianego (art. 1 ust. 2, art. 7 projektu).

- zasada ochrony własności (art. 21 Konstytucji RP)

To nie państwo, lecz prywatne instytucje kredytowe i finansowe miałyby ponosić uszczerbek majątkowy wynikający z uznania za bezskuteczne od chwili zawarcia i usunięcia z treści umowy postanowień wyrażających: kwotę kredytu, wysokość kredytu, wysokość bieżącego zadłużenia z tytułu kredytu, kwotę należnych opłat i prowizji, składek ubezpieczeniowych i wysokość zadłużenia obliczaną w razie wypowiedzenia umowy (art. 3 ust. 1 projektu). Nie ulega wątpliwości to, że wiarytelności wynikające ze stosunków kredytowych lub pożyczkowych należą do kredytodawców lub pożyczkodawców, a ich częściowe przejęcie stanowi wyłączenie kredytodawców i pożyczkodawców. Tymczasem Konstytucja RP dopuszcza możliwość wyłączenia tylko na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem (art. 21 ust. 3). Natomiast zastosowanie przymusowej restrukturyzacji kredytów lub pożyczek, do których odnosi się projekt ustawy, następowaloby w celu zaspokojenia interesów prywatnych i nie wiązałoby się z wypłatą słusznego odszkodowania na rzecz kredytodawców lub pożyczkodawców.

Przepis art. 13 pkt 2 projektu ustawy przewiduje uprawnienie konsumenta do złożenia kredytodawcy (pożyczkodawcy) oświadczenia o skorzystaniu z możliwości przeniesienia własności nieruchomości w zamian za zwolnienie z długu. Przepis ten narusza autonomię woli każdego podmiotu gospodarczego w zakresie bycia podmiotem prawa rzeczowych.

- zasada równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji RP)

Wszystkie podmioty (adresaci norm prawnych) charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu mają być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących.

Projekt ustawy zamiast naprawiać rzekome nierówności w stosunkach umownych może przyczynić się do ich realnego wprowadzenia. Projektodawca nie wziął pod uwagę tego, że sytuacja kredytobiorców i pożyczkobiorców objętych proponowaną ustawą stanie się nierówną z sytuacją innych kredytobiorców i pożyczkobiorców (np. tych, którzy zawarli umowy kredytu lub pożyczki w walucie polskiej bądź tych, którzy są osobami prawnymi lub z innych powodów nie zostali objęci postanowieniami projektowanej ustawy). Wartość waluty polskiej też ulega zmianie w czasie obowiązywania zawartych umów kredytowych lub pożyczkowych. Projektodawcę nie interesuje zupełnie to, czy kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę stać lub nie stać na samodzielny spłatę zaciągniętych zobowiązań. Beneficjentami ustawy mogą zatem stać się także osoby, które regularnie spłacają raty kredytu lub pożyczki i nie wymagają pomocy ze strony ustawodawcy. Projekt nie dotyczy kredytobiorców i pożyczkobiorców, którym udzielono kredytów w walucie polskiej.

Projekt wprowadza także nierówność po stronie kredytodawców i pożyczkodawców, bowiem tylko część z nich zostanie dotknięta ujemnymi konsekwencjami ingerencji ustawowej. Pozostali, czyli przykładowo kredytobiorcy i pożyczkodawcy udzielający tych samych kredytów, lecz osobom prawnym lub w walucie polskiej, nie będą obciążeni negatywnymi skutkami proponowanej interwencji. Może to prowadzić do ich uprzywilejowania wobec pozostałych kredytodawców i pożyczkodawców oraz do zakłócenia konkurencji między nimi.

- zasada demokratycznego państwa prawnego i wynikające z niej dyrektywy dotyczące poprawnej legislacji (zasada bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa, zasada *pacta sunt servanda*, zasada zaufania do państwa, zasada *lex retro non agit*, zasada prawidłowego oznaczenia *vacatio legis*, zasada określoności, zasada ochrony praw nabytych i interesów w toku)

- zasada bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa – nakazuje:

- poszanowanie przez ustawodawcę istniejących stosunków prawnych. Dokonywanie w procesie stanowienia prawa, nieusprawiedliwionych żadnymi okolicznościami obiektywnymi, zmian przekreślających wcześniejszy kierunek procesu legislacyjnego narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego;

- w ramach względnej swobody ustawodawcy w kształtowaniu treści porządku prawnego zgodnego z Konstytucją, poszanowanie istniejących stosunków prawnych i umożliwienie jednostce racjonalnego planowania przyszłych działań. Zmiany zasadniczo ingerujące w istniejący porządek prawny muszą być usprawiedliwione potrzebą ochrony innych wartości.

Ustawowa ingerencja państwa w stosunki umowne dotyczące kredytów i pożyczek narusza zasadę bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa. Ingerencja ta może prowadzić do poprawy sytuacji tylko jednej strony stosunków umownych, natomiast drugą stronę obciąża skutkami finansowymi wprowadzonych rozwiązań. Wobec tego kredytodawcy i pożyczkodawcy nie mogą czuć się bezpiecznie i polegać na tym, że państwo przestrzeże będzie wcześniej ustanowionego prawa.

- zasada zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa

Umożliwia jednostce decydowanie o swoim postępowaniu przy pełnej znajomości przesłanek działania organów państwowych oraz konsekwencji prawnych, jakie jej działania mogą pociągnąć za sobą. Jednostka powinna mieć możliwość określenia konsekwencji poszczególnych zachowań i zdarzeń na podstawie obowiązującego prawa, a także zasadnie oczekiwać, że prawodawca nie zmieni tego prawa w sposób arbitralny. W wypadku podjęcia ustawowej ingerencji w umowne stosunki kredytowe i pożyczkowe zasada zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa jest ewidentnie

naruszona. Banki mogą stracić to zaufanie w sposób w pełni zasadny. Istotne znaczenie ma przy tym horyzont czasowy działań podejmowanych przez jednostkę w danej sferze życia. Im dłuższa jest perspektywa czasowa podejmowanych działań, tym silniejsza powinna być ochrona zaufania do państwa i do stanowionego przez nie prawa (wyroki TK z: 28 kwietnia 1998 r., K 3/99 i z 13 marca 2000 r., K 1/99). Ma to istotne znaczenie dla opisywanej kwestii, ponieważ kredytów hipotecznych udziela się z reguły na okresy wieloletnie (nawet 30-letnie). Tymczasem interwencja ustawowa jest podejmowana bez uwzględnienia tej okoliczności.

- zasada *lex retro non agit*

Następstwa prawne zdarzeń, mających miejsce pod rządami dawnych norm, należy oceniać według tych norm, nawet jeżeli w chwili dokonywania tej oceny obowiązują już nowe przepisy. Ustawowa ingerencja państwa w istniejące już stosunki kredytowe i pożyczkowe, zwłaszcza wygaśnięcie na skutek spłaty kredytu lub pożyczki jest z tym sprzeczna. Niedopuszczalne jest stanowienie norm z mocą wsteczną, jeśli podmioty, których te normy dotyczą, nie mogły racjonalnie przewidzieć tego rodzaju decyzji, a nadzwyczajne okoliczności czy dobra podlegające ochronie konstytucyjnej, decyzji takiej nie usprawiedliwiają. Można od niej odstąpić, jednak tylko wyjątkowo i z usprawiedliwionych względów, nadając normom możliwości oddziaływania na sytuacje zastane, jeżeli zaistniały ważne powody, a zainteresowane podmioty miały podstawy, by oczekiwać uchwalenia takich norm.

Projekt ustawy narusza tę zasadę, skoro odnosi rozwiązania ustawy do dowolnie wybranego okresu z przeszłości (np. od 1 stycznia 2000 r.). W analizowanej sprawie ma miejsce wyraźne pogorszenie sytuacji prawno-majątkowej i finansowej kredytodawców i pożyczkodawców.

- zasada prawidłowego oznaczania *vacatio legis*

Stosownie do zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa prawodawca ma nie tylko umożliwić adresatowi zapoznanie się z nowymi regulacjami, lecz także pozwolić mu dostosować się do zmieniającego się stanu prawnego. Na odpowiedniość *vacatio legis* składa się stopień ingerencji prawodawcy w dotychczasową sytuację prawną adresata oraz wzgląd na umożliwienie adresatom zapoznania się z treścią regulacji. Projekt przewiduje, że konsumenci będą mogli skorzystać z przyznanych im przez ustawę uprawnień w czasie dłuższym niż miesiąc. Tymczasem kredytodawcy i pożyczkodawcy mają być gotowi do realizowania ustawy już po miesiącu od dnia ogłoszenia ustawy. Kredytodawcy i pożyczkodawcy potrzebują zdecydowanie więcej czasu na przygotowanie się do realizacji postanowień ustawy niż konsumenci na podjęcie decyzji co do sposobu skorzystania z dobrodziejstw ustawy.

- zasada dostatecznej określoności i stabilności unormowań prawnych

Poprawność legislacyjna to stanowienie przepisów prawa w sposób logiczny i konsekwentny, z poszanowaniem zasad ogólnosystemowych oraz z zachowaniem należytych aksjologicznych standardów. Niezgodne z tą zasadą jest więc wprowadzanie do obrotu prawnego przepisów (nawet gdy celowość takich przepisów mogłaby się wydawać słuszna), które tworzą regulacje prawne niekonsekwentne i nie pozostające w zgodzie z innymi przepisami prawa. Celowość i ewentualna zasadność wprowadzania w życie danych regulacji prawnych nie może być zatem usprawiedliwieniem dla tworzenia prawa w sposób chaotyczny i przypadkowy.

- zasada ochrony praw nabytych i interesów w toku (art. 2 Konstytucji RP)

Zakazuje arbitralnego znoszenia lub ograniczania praw podmiotowych przysługujących jednostce. Ich ograniczanie lub znoszenie jest dopuszczalne w razie kolizji wartości zawartych w podstawach tej zasady z innymi wartościami konstytucyjnymi, pod warunkiem, że jest konieczne dla realizacji innych wartości konstytucyjnych, które w danej sytuacji mają pierwszeństwo. Prawodawca powinien jednak ograniczyć do niezbędnego minimum negatywne skutki dla jednostki i wprowadzić rozwiązania, które ułatwiają dostosowanie się do nowej sytuacji. Ustawodawca, dokonując kolejnych modyfikacji stanu prawnego, nie może tracić z pola widzenia interesów, które ukształtowały się przed dokonaniem zmiany stanu prawnego. Nakaz ochrony interesów w toku (pewność prawa) nie ma charakteru bezwzględnego. Powołana zasada ma jednak szczególnie kategorię charakter, jeżeli ustawodawca wyznaczył pewne ramy czasowe, w których jednostka może realizować określone przedsięwzięcie według z góry ustalonych reguł, w zaufaniu, że nie zostaną one zmienione, a jednocześnie dane przedsięwzięcie ma charakter rozłożony w czasie i jednostka faktycznie rozpoczęła realizację danego przedsięwzięcia.

Zasada ochrony „interesów w toku” zapewnia ochronę jednostki w sytuacjach, w których rozpoczęła ona określone przedsięwzięcia na gruncie dotychczasowych przepisów. Interesy w toku podlegają bardziej intensywnej ochronie, jeżeli prawodawca ustanowił regulacje prawne dotyczące ściśle określonych rodzajów przedsięwzięć.

W wyniku zawarcia umowy kredytu lub pożyczki dochodzi do nabycia prawa zarówno przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę, jak i przez podmioty udzielające kredytu lub pożyczki. Są to prawa różne pod względem przedmiotowym, lecz ochrona praw nabytych, zwłaszcza nabytych słusznie, przysługuje obu stronom stosunku kredytowego i pożyczkowego, a więc także kredytodawcom i pożyczkodawcom. Co więcej, podmioty te realizują swoje interesy w toku realizacji stosunku kredytowego i pożyczkowego, co również podlega ochronie. Należy zauważyć, że ustawowa ingerencja w umowne stosunki kredytowe i pożyczkowe godzi wyłącznie w interesy kredytodawców i pożyczkodawców. Konsumenci mogą z niej natomiast osiągnąć tylko same korzyści. Wymóg

zabezpieczenia „interesu w toku” trzeba zatem odnosić tylko do interesów kredytodawców i pożyczkodawców.

Na potrzeby projektu ustawy z Kancelarii Prezydenta RP Związek Banków Polskich zamówił kilka opinii prawnych u znanych autorytetów prawnych, które potwierdziły zasadność zarzucenia projektowi niezgodności z prawem. Projekt ustawy budzi także wiele szczegółowych zastrzeżeń o charakterze prawnym, które zostały przedstawione przy szczegółowym odniesieniu się do poszczególnych propozycji zapisów ustawowych.

W zakresie oceny skutków regulacji wartość przedstawionych wyliczeń nie może być uznana za obiektywne przedstawienie rzeczywistej skali problemu. Sami autorzy projektu przyznali, że mieli trudności z obliczeniem skutków regulacji dla kredytobiorców i dla banków m.in. na skutek braku dostatecznych danych. Pomijając już kwestię braku szczegółowych danych, to już same podstawowe założenia przyjęte do kalkulacji budzą zasadnicze wątpliwości. Z niewyjaśnionych powodów analiza skutków dotyczy tylko portfela kredytów udzielonych w latach 2005-2008. Nie obejmuje ona kredytów z innych roczników. Analiza skutków odnosi się do szacunków średnich rocznych przychodów dla banków i dla kredytobiorców i zupełnie abstrahuje od konieczności ujęcia skutków w sposób zgodny z wymogami rachunkowości. Projekt ustawy zawiera wprawdzie propozycję zmiany ustawy o rachunkowości, ale autorzy nie biorą pod uwagę, że banki mające portfel kredytów walutowych będąc w większości podmiotami notowanymi na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie są zobowiązane do przygotowywania sprawozdań finansowych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości. Te ostatnie zaś z racji ich międzynarodowego charakteru i potrzeby stosowania w porównywalny sposób w skali globalnej nie mogą być zmieniane w drodze nowelizacji polskiej ustawy o rachunkowości. W końcu, warto też wskazać, że analiza skutków nie określa innych konsekwencji finansowych wdrożenia ustawy, takich jak np. konieczność zmiany waluty finansowania portfela kredytów mieszkaniowych denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej. W ocenie sektora bankowego tylko ten koszt jest wyższy od oszacowanego przez projektodawców rocznego kosztu restrukturyzacji portfela kredytowego. W ocenie skutków nie ma także jakiegokolwiek oceny skutków wprowadzenia w życie propozycji zakładającej możliwość zwolnienia się z długu kredytobiorcy w wyniku przeniesienia na bank własności nieruchomości, która stanowiła zabezpieczenie spłaty kredytu.

Zgadzam się z tezą przedstawioną w uzasadnieniu do projektu, że ocena skutków regulacji wymaga pełniejszego dostępu do informacji finansowych i z tej racji powinna być przeprowadzona

przez profesjonalistów. Z pewnością jednak ocena skutków finansowych wdrożenia ustawy jest nieporównanie wyższa od kwoty przedstawionej w uzasadnieniu do projektu ustawy.

#### Uwagi szczegółowe

##### Art. 1 ust. 1 projektu

Projektowane rozwiązanie budzi uzasadnione wątpliwości co do zgodności z Konstytucją w zakresie zasady niedziałania prawa wstecz. Ugruntowanym stanowiskiem jest, że przepisy nakładające wsteczne obowiązki, powinny być stosowane wyjątkowo, nie mogą mieć charakteru rozszerzającego. W demokratycznym państwie prawa przyjęto stosować wyłącznie regulacje na przyszłość co ma na celu zapewnienie adresatom norm prawnych pewności prawa.

##### Art. 1 ust. 2 projektu

Wątpliwości budzi stosowanie ustawy również do kredytów, które zostały już spłacone bądź wypowiedziane i rozliczone. Nie dochodzi wówczas do „restrukturyzacji”, gdyż nie poprawia się zdolność kredytobiorcy do obsługi kredytu. Ponadto projekt może w ten sposób ingerować w rozszczenia, których ustawowy okres wypowiedzenia już upłynął. Projektowane rozwiązanie budzi uzasadnione wątpliwości co do zgodności z Konstytucją w zakresie zasady niedziałania prawa wstecz. Ugruntowanym stanowiskiem jest, że przepisy nakładające wsteczne obowiązki, powinny być stosowane wyjątkowo, nie mogą mieć charakteru rozszerzającego. W demokratycznym państwie prawa przyjęto stosować wyłącznie regulacje na przyszłość co ma na celu zapewnienie adresatom norm prawnych pewności prawa.

Projekt ustawy nie reguluje kwestii postępowania z kredytami, które podlegały poolingowi, zostały sprzedane innemu podmiotowi (np. bankowi lub w ramach transakcji z funduszami sekurytyzacyjnymi) lub zostały przejęte przez inny bank w wyniku fuzji banków. W przypadku sprzedaży kredytu niejasne jest, który podmiot jest właściwy po podejmowania kroków restrukturyzacyjnych zgodnie z projektem ustawy. Definicja kredytodawcy określa sytuację banku wyłącznie jako podmiotu, który udzielił kredytu.

##### Art. 2 projektu

W zakresie projektowanych definicji, wskazać należy, iż definicja np. „kredytodawcy”, czy „stopy referencyjnej” została już wskazana w ustawie o kredycie konsumenckim, w tej sytuacji należałoby utrzymać spójność definicji.

#### Art. 2 pkt 2 projektu

Jest rzeczą znamioną, że restrukturyzacji na mocy ustawy mają podlegać tylko kredyty denominowane w walucie obcej, które zostały wypłacone w walucie obcej. Nie obejmuje on zatem kredytów wypłaconych faktycznie w walucie obcej. Trudno jest zrozumieć propozycję odmiennego podejścia zaproponowanego w projekcie dla obu rodzajów kredytów.

#### Art. 2 pkt 7 projektu

Definiuje on pojęcie stopy bazowej jako wskaźnik procentowy w oparciu, o który banki określają własne stawki procentowe. Ten zapis budzi wiele wątpliwości prawnych, w tym np. pojęcie „własne stawki procentowe” banku.

#### Art. 3 ust. 1 projektu

Wprowadzenie ustawowego zakazu udzielania kredytów walutowych jest nieracjonalne, o czym była mowa wyżej w części ogólnej uwag. W tym miejscu warto wskazać uwagę na trzy elementy. Po pierwsze, zakaz wprowadzania na rynek „kredytów i pożyczek, których rozliczenie oparte jest o walutę inną niż PLN” jest pojęciem niezwykle szerokim i dotyczy wszystkich kredytów (także kredytów udzielanych na cele gospodarcze), czy też innych instrumentów finansowych (w tym międzybankowych). Biorąc pod uwagę rosnącą wymianę handlową Polski wprowadzenie tak szerokiego wyłączenia prawa dla kredytobiorców jest nieracjonalne i będzie traktowane jako niezgodne z europejskim prawem. Nie jest również jasne, czy taki zapis nie będzie traktowany jako dyskryminujący wobec osób otrzymujących wynagrodzenie w walucie obcej. Po drugie, projekt posługuje się pojęciem „wprowadzenie na rynek polski kredytów i pożyczek”, co nie jest pojęciem zdefiniowanym w polskim prawie. Nie jest ono także zdefiniowane w analizowanym projekcie. Po trzecie, zakaz udzielania kredytów opartych o walutę stoi w sprzeczności z zasadą swobody umów wyrażoną w art. 353(1) Kodeksu cywilnego. Zasada ta nie jest nieograniczona, ale brak jest

uzasadnienia dla uniemożliwienia obywatelom i innym podmiotom zaciągania kredytów opartych na walucie obcej.

Warto też zauważyć, że dzisiejsza rekomendacja S Komisji Nadzoru Finansowego wskazuje na obowiązek banków posiadania polityki dotyczącej przypadków, gdy w trakcie spłaty kredytu kredytobiorca zmieni walutę swojego dochodu. Udzielanie kredytu w walucie osiąganego dochodu ma na celu wyeliminowanie ryzyka walutowego klienta. Proponowany zapis, niedopuszczający udzielanie kredytów walutowych, z założenia zwiększa takie ryzyko dla klientów.

#### Art. 3 ust. 2 projektu

Projekt ustawy nie wyczerpuje możliwych sytuacji, jakie mogą mieć miejsce w praktyce. Nie wiadomo bowiem, jak należy postępować w przypadku, gdy kredyt był w dniu udzielenia wyrażony w walucie obcej a następnie waluta kredytu została zmieniona na walutę polską na wniosek banku lub kredytobiorcy. Co więcej, możliwe były nawet przypadki, gdy kredyt był wyrażony w walucie polskiej, ale następnie zastosowano indeksowanie kredytu do waluty obcej.

#### Art. 3 ust. 3 projektu

Projekt zawiera zapis, iż restrukturyzacja kredytu polega na uznaniu za bezskuteczne od chwili zawarcia i usunięcia z treści umowy kredytowej postanowień, które wyrażają wielkości wyrażone w walucie obcej. Można mieć wątpliwość dotyczącą zrozumienia pojęć zastosowanych w projekcie przez projektodawców. Ponadto uznanie indeksacji/denominacji kredytu za bezskuteczną od chwili zawarcia umowy kredytu jest naruszeniem zasady niedziałania prawa wstecz, gdyż przepisy prawa obowiązujące do tej pory wyraźnie traktowały indeksację/denominację jako dopuszczalną.

Z drugiej strony projekt nie przewiduje usunięcia zapisów umowy kredytowej, które także odnoszą się do kredytów denominowanych w walucie obcej. Przykładowo projekt nie wymienia definicji stawki referencyjnej LIBOR/EURIBOR, przeliczeń kursowych na walutę kredytu w przypadku spłaty kredytu z rachunku prowadzonego w walucie polskiej.

#### Art. 3 ust. 3 pkt. 3 ppkt. a)

Proponowany zapis jest sprzeczny z definicją stopy bazowej (art. 2 pkt 7), zgodnie z którą stopa bazowa to wskaźnik procentowy w oparciu, o który banki określają własne oprocentowanie. Definicja stopy bazowej jest zbędna skoro zgodnie z analizowanym zapisem oprocentowanie ma być ustalone o oparciu o stopę referencyjną i marżę.

Art. 3 ust. 3 pkt. 3 ppkt. b)

Ustalenie wysokości marży nie wyższej niż 4% godzi w zasadę swobody umów i jest sztywnym ustaleniem maksymalnego elementu ceny kredytu.

Art. 3 ust. 3 pkt. 3 ppkt. c)

Stopa referencyjna Narodowego Banku Polskiego nie jest właściwym wskaźnikiem bazowym, gdyż nie jest to stopa, po której na rynku bankowym pożyczane są pieniądze (w odróżnieniu od WIBORu).

Art. 3 ust. 3 pkt. 3 ppkt. d)

Zapis ten jest niezrozumiały. Przykładowo mamy sytuację, że marża w umowie wynosi 3%. Suma stopy bazowej (stopy referencyjnej NBP 1,5 pp.) i marży 3pp, wynosi 4,5%. Wartość oprocentowania nie może przekroczyć 30% wysokości marży ustalonej w umowie (3%) tj. ca 1 p.p.? Stoi to w sprzeczności z zapisem, że oprocentowanie kredytu to suma stopy referencyjnej + marżą, skoro w podanym przykładzie oprocentowanie nie osiąga nawet poziomu stopy referencyjnej. W związku z powyższym pojawia się pytanie, jak oprocentowanie może wynosić maks. 30% marży, skoro w ppkt. a) jest mowa, że składa się ono stopy bazowej i marży i jest równa stopie referencyjnej NBP?

Dodatkowo błąd w numeracji ustępów, literówka w słowie „śladającego”.

Art. 3 ust. 3 pkt. 4 projektu

Brak wskazania, jaki kurs (np. średni NBP) ma zastosowanie do opłat i prowizji w związku z zapisem „według kursu z dnia wpłaty kredytodawcy”.

#### Art. 4 ust. 2 projektu

Zapis ten odnosi się do spłaty w walucie innej niż waluta polska i zasad przeliczania przez bank z dnia dokonania spłaty. W takiej sytuacji, jaki będzie przyjmowany kurs przeliczania waluty obcej na walutę polską w przypadku, gdy kredytobiorca sam kupował walutę i wpłacał do banku? Ponadto w tym punkcie projektodawca odnosi się tylko do CHF, zaś projekt ustawy zgodnie z art. 1 dotyczy kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej innej niż waluta polska.

#### Art. 4 ust. 3 projektu

Projekt nie określa, w jaki sposób restrukturyzacja kredytu przekłada się na zmianę wysokości rat płaconych przez kredytobiorcę.

Projektowany artykuł ten nie precyzuje, po jakim kursie sprzedaży/kupna należy dokonywać spłaty. Jeżeli spłata następuje w walucie kredytu (innej niż waluta polska), to przeważnie mamy do czynienia z sytuacją, w której klient sam dokonuje zasilenia rachunku walutowego daną walutą, którą nabył, przykładowo w kantorze internetowym. W tym przypadku nie ma już przeliczenia kursowego - spłata odbywa się w walucie kredytu. Dlaczego w takiej sytuacji ma być dokonane przeliczenie według nieokreślonego kursu zastosowanego z dnia dokonania spłaty? Zatem ustawa nie przewiduje takich przypadków.

Dodatkowo projekt ustawy reguluje w tym artykule wyłącznie spłaty w walucie CHF, nie przewiduje natomiast kredytów udzielonych i spłacanych w innych walutach (np. EUR, USD, GBP) mimo, że w tytule projektu ustawy jest mowa, iż dotyczy ona kredytów we wszystkich walutach innych niż waluta polska.

Można także dostrzec sprzeczność, tego artykułu z art. 4 ust. 1, gdzie jest mowa, że dotychczas dokonane spłaty kredytu podlegają zaliczeniu na rzecz spłaty kredytu po restrukturyzacji.

#### Art. 4 ust. 4 projektu

Proponowany zapis zakłada możliwość wydłużenie okresu spłaty kredytu o okres nie dłuższy niż 10 lat. Projekt nie wyjaśnia jednak, co stanie się, jeśli wydłużenie okresu spłaty powinno na ogólnych zasadach nastąpić na okres dłuższy niż 10 lat. Projekt nie wyjaśnia również, jak wydłużenie okresu kredytowania odnosić się będzie do Rekomendacji S (rekomendacja 7) w zakresie okresu spłaty kredytu 25 do 35 lat maksymalnie.

#### Art. 4 ust. 5 projektu

Treść tego artykułu jest sprzeczna z art. 74 Ustawy Prawo Bankowe, które reguluje kwestię dostarczania na żądanie banku informacji i dokumentów niezbędnych do oceny sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy. Dodatkowo art. 75 Prawa Bankowego przyznaje bankom możliwość obniżenia kwoty kredytu lub wypowiedzenia umowy w przypadku utraty przez kredytobiorców zdolności kredytowej.

Ponadto projektowane rozwiązanie jest sprzeczne z Rekomendacją S, obligującą banki do odpowiedniego zarządzania ryzykiem i dostosowania zabezpieczeń do poziomu ryzyka związanego z danymi ekspozycjami kredytowymi.

#### Art. 4 ust. 6

W tym zapisie jest mowa o kwocie pobranych nieskutecznych ubezpieczeń. Niestety, projekt nie definiuje tego pojęcia i nie wskazuje procedury oceny nieskutecznych ubezpieczeń (m. in. kto będzie tego dokonywał w oparciu, o jakie przesłanki, w jakim terminie będzie następował zwrot kwot z tego tytułu).

Bank pobrane składki ubezpieczeniowe przekazuje towarzystwu ubezpieczeniowemu, nie jest więc jasne, w jaki więc sposób miałyby nastąpić zwrot tych kwot przez kredytodawcę. Ubezpieczenia dotyczą okresu ochrony, jaką objęty jest klient lub przedmiot ubezpieczenia przed wystąpieniem określonego w umowie ryzyka. Konieczne jest doprecyzowanie, co znaczy określenie nieskuteczne ubezpieczenie. Brak tego rodzaju produktów w umowie kredytowej i określania ich jako nieskutecznych ubezpieczeń może doprowadzić do znaczącego wycofywania się banków z kredytowania gospodarstw domowych. W przypadku takiego produktu jak ubezpieczenie budynku od zalania, kradzieży, a który jest przedmiotem finansowania kredytu / stanowi zabezpieczenie wierzyciel ma zabezpieczenie na wypadek zdarzeń losowych niezależnych od banku i klienta. Koszty takiego zdarzenia mogą przerosnąć możliwości finansowe klienta i spowodować zaliczenie kredytu do pozycji wierzytelności z utratą wartości.

#### Art. 5 ust. 2

Przyznanie kredytobiorcy okresu dwóch lat na podjęcie decyzji o złożeniu wniosku o restrukturyzację kredytu jest bardzo długim okresem i nie służy ono rozwiązaniu problemu kredytu walutowego, lecz spekulowaniu na zmianę kursu walutowego w przyszłości. Kredytodawcy dopiero wówczas mają poznać skutki w postaci zakresu restrukturyzowanych kredytów i skali kosztów finansowych. To oznacza brak przewidywalności wyników finansowych banków w tym okresie. Pragnę przypomnieć, że są to w dużej części podmioty notowane na giełdzie, gdzie akcjonariusze oczekują po zakończeniu roku wypłaty dywidendy. Takie podejście będzie prowadzić do olbrzymiej niestabilności banków w wymienionym okresie.

Trzeba także zauważyć, że nie wszyscy kredytobiorcy muszą złożyć notyfikację – szczególnie w przypadku, gdy efektem restrukturyzacji jest wydłużenie okresu kredytowania o kolejne 10 lat (zwiększającym w efekcie koszty z tytułu kredytu).

Ponadto należy zwrócić uwagę, czy proponowana forma notyfikacji należy traktować jako oświadczenie woli?

#### Art. 5 ust. 3 projektu

Niezrozumiały jest zapis, że każdy z kredytobiorców jednej umowy kredytowej może bez zgody pozostałych współkredytobiorców podjąć decyzję o zmianie zasad spłaty kredytu. Jak wskazano wyżej, to notyfikacja może oznaczać wzrost kosztu kredytu i dla wielu kredytobiorców może być niedopuszczalnym, aby pozostali kredytobiorcy nic nie wiedzieli o tak drastycznej zmianie zasad spłaty kredytu. Zapis ten stoi w sprzeczności z art. 371 Kodeksu cywilnego, który stanowi, iż działania i zaniechania jednego z dłużników solidarnych nie mogą szkodzić współdłużnikom.

Dlatego też taka notyfikacja powinna być składana przez wszystkich kredytobiorców. W przeciwnym przypadku zapis dotyczący możliwości złożenia wniosku powinien bardziej szczegółowo regulować taką procedurę, np. czy i kto informuje kredytobiorców, którzy nie składają takiego wniosku, zwłaszcza w kontekście problemów interpretacyjnych występujących przy składaniu wniosków na podstawie ustawy z 9.10.2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy.

#### Art. 6 projektu

Niezrozumiała jest koncepcja zawieszenia egzekucji od momentu zgłoszenia wniosku przez kredytobiorcę o restrukturyzację kredytu. To zawieszenie, choć czasowe, może być wykorzystywane przez kredytobiorców, wobec których toczą się już postępowania egzekucyjne.

Jest rzeczą znamioną, że w art. 6 jest mowa, że po notyfikacji należy zawiesić postępowanie egzekucyjne i zawrzeć restrukturyzację, która zgodnie z art. 4 ust. 5 ppkt. e projektu nie może być uzależniona od sprawdzania zdolności kredytowej. Jednocześnie projekt w art. 4 ust 4 przewiduje wzrost raty.

#### Art. 6 ust. 1 projektu

W ocenie Związku Banków Polskich w wielu przypadkach termin 30 dni jest w praktyce niewykonalny. Przygotowanie informacji będzie związane z wykonaniem prac ręcznych i wyczeniem oraz przygotowaniem danych archiwalnych.

#### Art. 6 ust. 2 projektu

Pojawia się w tym kontekście pytanie, czy zawieszenie egzekucji dotyczy również sytuacji, kiedy kredytobiorca nie jest stroną postępowania egzekucyjnego (dłużnikiem z tytułu wykonawczego)?

Zapis nie precyzuje, czy zawieszenie postępowania egzekucyjnego dotyczy każdego przypadku, także w przypadku, gdy egzekucja prowadzona jest wobec kredytobiorców, którzy nie ustanowili zabezpieczeń/wykorzystali kredyt niezgodnie z jego przeznaczeniem, czy też dotyczy tylko kredytobiorców, którzy nie spłacali kredytu, ze względu na nagły wzrost raty kredytowej?

Zgodnie z projektem zawieszenie postępowania egzekucyjnego może dotyczyć bliżej nieokreślonego czasu, ponieważ kredytobiorca może zakwestionować rozliczenia przedłożone przez bank oraz warunki restrukturyzacji kredytu i wystąpić na drogę sądową, co powoduje że bank przez długi czas nie może dochodzić swoich roszczeń.

#### Art. 6 ust. 3 projektu

Zdaniem Związku Banków Polskich konieczne jest przedstawienie wzoru takiego wniosku z zapisami dotyczącymi oświadczeń klienta i przyjęcia do wiadomości skutków wyczerpująco szczegółowo opisanych.

#### Art. 7 ust. 1 projektu

W ocenie Związku Banków Polskich proponowany termin nie jest możliwy do zastosowania. Ponadto projektodawca nie wskazuje, od jakiego terminu biegnie okres 30 dni.

Przeprowadzenie restrukturyzacji zadłużenia wiąże się z dużymi nakładami osobowymi i finansowymi np. koszty egzekucji\koszty ewentualnych kapitalizacji przy restrukturyzacjach. Jeśli aneksy są unieważniane, to również podwyższenia należy przeliczać po kursie z dnia wypłaty podwyższenia i uznawać za przeliczone w walucie krajowej. Taki proces wymaga ręcznej analizy każdego wniosku i podzieleniu na okresy między poszczególnymi aneksami.

Ponadto pojawia się pytanie, jak należy traktować niedopłaty. Czy w takiej sytuacji bank ma klientowi je skredytować? W jaki sposób kredytobiorca ma oddać niedopłaty? Jeśli takie jest rozumienie tego przepisu, to stanowi to nierówne podejście wobec klienta i banku i dotyczy kredytów już całkowicie spłaconych. W takim razie zastosowanie do nich niniejszej ustawy jest działaniem prawa w wstecz.

#### Art. 7 ust. 2 projektu

Pojawia się pytanie, jak należy postępować w sytuacji, kiedy wierzytelność wynikająca z umowy kredytu została sprzedana i wraz z hipoteką przeniesiona na nabywcę? Czy wówczas również wypowiedzenie umowy kredytu uznaje się za bezskuteczne? W takiej sytuacji treść tego artykułu wpłynie niewątpliwie na możliwość sekurytyzacji zadłużenia i na realizację umów sprzedaży portfeli wierzytelności kredytowych. Konieczne jest także doprecyzowanie, czy mowa jest tu o kredycie w trakcie trwania okresu wypowiedzenia, czy może o sytuacji, kiedy umowa została rozwiązana.

Innym pytaniem jest, czy z tego przywileju mogą korzystać również kredytobiorcy, którzy np. nie ustanowili zabezpieczenia, wykorzystali kredyt niezgodnie z jego przeznaczeniem itp. Kolejna wątpliwość odnosi się do kwestii, czy wymienione rozwiązanie stosuje się tylko w sytuacji, w której klient nie spłacał kredytu, ze względu na nagły wzrost raty kredytowej?

Projekt ustawy nie przewiduje sytuacji, w której bank mógłby dokonać zbycia wierzytelności, a kredytodawca nie jest wierzycielem. Jednocześnie bank zobowiązany jest do restrukturyzacji. Należy uzupełnić przepisy o tą kwestię.

Ponadto czytając literalnie przepis kwota długu wynosiłaby po wypowiedzeniu tylko 1%. Prawdopodobnie intencją było dopisanie 1% zaległości z tytułu odsetek do kapitału. Rozwiązanie takie spowodowałoby umorzenie 99% kwoty odsetek, co nie ma żadnego uzasadnienia. Wysokość odsetek od zaległości naliczana jest zgodnie z obowiązującymi przepisami i jest niezależna od waluty kredytu. Kwestia nieuregulowaną jest, czy umarzana kwota odsetek stanowi przysporzenie.

#### Art. 7 ust. 3 projektu

W tej części projektu mówi się o szkodzie, którą spowodował kredytodawca u kredytobiorcy. Podobnie jak w innych częściach projektu, niestety nie zdefiniowano używanych pojęć w projekcie. Nie wskazano również w wyniku, jakich działań banku może powstać szkoda kredytobiorcy. Zastrzeżenia budzi również niejasny obowiązek przywrócenia stanu z dnia zawarcia umowy kredytowej.

Jednocześnie brak jest zapisu mówiącego o szkodzie dla banku i brak opisu, jak należy postępować w przypadku dokonania wypowiedzenia w skutek przestępstwa.

#### Art. 7 ust. 4 projektu

Brak jest wyjaśnienie znaczenia i określenia zastosowania i trybu orzekania sformułowania "słuszny interes stron". Ważne jest ustalenie, kto o tym będzie orzekał/decydował w tej sprawie. Czy będzie mógł to robić bank? Czy przepis dotyczy sytuacji, kiedy wierzytelność została sprzedana i hipoteka przeniesiona na nabywcę? Czy chodzi tu o przypadki gdy właścicielem nieruchomości jest osoba trzecia?

#### Art. 8 ust.1 projektu

Mówi się w nim o warunkach restrukturyzacji kredytu, co nie zostało zdefiniowane w projekcie. Ponadto, mowa jest w tym, że wątpliwości w tym zakresie ma na wniosek kredytobiorcy poddawać weryfikacji, ustaleniom i ocenie sąd powszechny. Jest to propozycja nałożenia na sądy powszechne całkiem nowych zadań, które prawdopodobnie nie zostały z nimi skonsultowane.

Można uznać, że treść art. 8 podważa zasadność projektu ustawy. Jeżeli proponowane zasady są na tyle nieczytelne i nie standaryzują procesu restrukturyzacji, to stwarzanie możliwości

indywidualnego procesu dochodzenia i ustalania warunków na drodze sądowej podważa jej sens. Składanie zaś wniosku do sądu jedynie przez jedną stronę w przypadku, gdy stron jest kilka wydaje się być nadużyciem. Pozostali wnioskodawcy mogą nie akceptować wniosku do sądu.

#### Art. 9 projektu

W ocenie Związku Banków Polskich treść zapisu jest mocno kontrowersyjna. Po wykreśleniu dotychczasowej hipoteki powstaje opróżnione miejsce hipoteczne, które kredytobiorca może zagospodarować dowolnie, zatem nowa hipoteka będzie wpisana na kolejnym miejscu, co w sposób znaczący zmienia pozycję banku w kolejności zaspokajania się.

Dodatkowo po wejściu w życie ustawy o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości z zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz zmianie niektórych ustaw, wpisanie nowej hipoteki w wysokości zadłużenia powiększonego o 20 %, może być niemożliwe z uwagi na ograniczenia wartości wpisu hipoteki. Dodatkowo zapis wymaga doprecyzowania, o jaką zgodę chodzi i do jakiego wniosku kredytobiorca ją dołącza. Czy chodzi o oświadczenie banku o wpis nowej hipoteki składane do wniosku o wpis w księdze wieczystej? Czy postanowienie sądu będzie zawierało także oświadczenie o wpis do hipoteki ?

Nadto wpisanie nowej hipoteki w miejsce dotychczasowej może mieć negatywne konsekwencje dla wierzyciela wynikające z Prawa upadłościowego (potencjalna bezskuteczność zabezpieczenia ustanowionego w ciągu sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości – art. 127 ust. 3).

Pojawi się tu kolejny problem wymagający odpowiedzi, kto ponosi koszt zmian wpisów w hipotece. W szczególności warto zwrócić uwagę na brak rozwiązania dla działek rolnych i leśnych. Podobnie w przypadku, gdy wartość nieruchomości uległa obniżeniu a aktualna ustawa o księgach wieczystych i hipotece umożliwia wpisanie hipoteki do wartości obecnej.

Przedmiotowy zapis nie uwzględnia sytuacji kiedy zabezpieczeniem kredytu zaciągniętego przez kredytobiorcę jest nieruchomość należąca do osoby trzeciej. Jak wówczas miały się odbyć ten proces kiedy kredytobiorca nie jest właścicielem nieruchomości.

Pomijając kwestię zmiany hipoteki, który jest nieracjonalnym wynikiem restrukturyzacji kredytu, to wymienia się w nim obowiązek załączenia zgody, o której mowa w art. 8 ust. 5. Ten odesłany zapis nic jednak nie mówi o zgodzie kredytodawcy.

#### Art. 12 projektu

Kwestia zmian w zasadach rachunkowości została już zaprezentowana powyżej, przy analizie skutków regulacji.

#### Art. 13 projektu

Koncepcja zwolnienia się z długu poprzez przeniesienie własności nieruchomości jest całkowicie nowym rozwiązaniem w polskim systemie prawnym, która rodzi poważne kontrowersje. Jest rzeczą znamioną, że zapis ma charakter uniwersalny i nie dotyczy tylko kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej. Jest też rzeczą ważną, że propozycja tego sposobu zwolnienia się z długu dotyczy tylko banków a nie innych wierzycieli występujących w obrocie gospodarczym.

Projektowany zapis jest też sprzeczny z ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego - bank nie może być nabywcą nieruchomości rolnej.

Ponadto zmianie musiałyby ulec zapisy o eksmisji w taki sposób, aby dłużnicy dokonali opuszczenia nieruchomości przed jej przekazaniem. W przeciwnym przypadku osoby chronione przepisami o eksmisji będą dalej zamieszkiwać nieruchomość, a jednocześnie byłyby one zwolnione z długu.

Wątpliwości budzi również, jak zapis art. 13 pkt 3 odnosił się będzie do innych regulacji, w tym art. 921 Kodeksu postępowania cywilnego, który stanowi, iż egzekucja z nieruchomości należy do komornika działającego przy sądzie, w którego okręgu nieruchomość jest położona. Ponadto podstawą wniosku o wszczęcie egzekucji jest tytuł wykonawczy (art. 776 kpc), zaś tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonej w klauzulę wykonalności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

#### Art.13 ust. 2 projektu

Ze strony Związku Banków Polskich pojawia się pytanie, jak postępować w przypadku nieruchomości rolnych. Czy w takiej sytuacji kredytobiorca będzie mógł skutecznie przenieść własność nieruchomości na bank? Czy przepis dotyczy jedynie prawa własności nieruchomości? Co w

sytuacji, kiedy wierzytelność została sprzedana i hipoteka przeniesiona na nabywcę? Czy wówczas również przepis będzie miał zastosowanie?

#### Art. 13 ust. 3 projektu

Można zakładać, że zgodnie z proponowaną treścią zapisu kredytobiorca nie złoży wniosku o egzekucję z uwagi na egzekucje z całego majątku.

#### Art. 14 projektu

W ocenie Związku Banków Polskich proponowany zapis oznacza nierówne traktowanie kredytobiorców, którzy spłacali kredyty regularnie i tych którzy nie spłacali szczególnie, że raty kredytów w PLN były zwykle większe niż w walucie obcej. Po pierwsze proponowany zapis jest niekonstytucyjny, faworyzuje określoną grupę dłużników - co było głównym zarzutem wobec BTE. Po drugie zostaje złamana zasada niedziałania prawa wstecz. Uznaje także za bezwartościowe dotychczasowe orzeczenia sądów.

Dłużnicy mogą na podstawie proponowanego zapisu mieć roszczenia wobec banków o zwrot wyegzekwowanych środków. Trudno oszacować skutki finansowe wprowadzenia takiego zapisu, ale na pewno byłyby one katastrofalne i niemożliwe do pokrycia przez sektor bankowy.

#### Art. 15 projektu

Przepis budzi wątpliwości interpretacyjne: co oznacza klauzula „tożsama” z klauzulą niedozwoloną? Niejasność powodowałaby prawdopodobnie różnice w orzecznictwie poszczególnych sądów oraz dużą niepewność co do zakresu związania stron umową, co narusza zasadę pewności prawa.

#### Art. 16 projektu

Bardzo krótkie *vacatio legis* uniemożliwia kredytodawcom prawne, operacyjne i finansowe przygotowanie się do stosowania przepisów ustawy.

Reasumując, w mojej ocenie projekt ustawy zawiera tak dużo błędów i niejasności skutków proponowanych rozwiązań, że nie nadaje się on do procedowania jako projekt ustawy.

Jednocześnie korzystając z okazji, pragnę przekazać na ręce Pana Marszałka raport przygotowany na zlecenie ZBP przez firmę doradczą EY, która pokazuje potencjalne skutki wdrożenia w życie projektu ustawy przygotowanej w Kancelarii Prezydenta RP. Pokazuje on jak poważne mogą być konsekwencje mikro- i makroekonomiczne zbyt swobodnego przedstawiania propozycji restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w Polsce.

N  
w. przeni. skutku  
inf.

**Raport z analizy wpływu  
ekonomicznego propozycji Ustawy  
o sposobach przywrócenia równości  
stron niektórych umów kredytu i umów  
pożyczki**

**Wersja FINAL**

**24 marca 2016**



**EY**

Building a better  
working world



# Spis treści

Streszczenie

2

Wyniki analizy księgowej

33

Wyniki analizy wpływu finansowego

35

Wyniki analizy podatkowej

76

Wyniki analizy makroekonomicznej

89

Załączniki

110

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

# Kontekst Projektu

- ▶ W dniu 15 stycznia 2016 roku Kancelaria Prezydenta zaprezentowała propozycję treści Ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki („Propozycja Ustawy”). Jednym z proponowanych rozwiązań jest przeliczenie walutowego kredytu hipotecznego na złote po tzw. „kursie sprawiedliwym”. Propozycja Ustawy została ponadto przekazana do Komisji Nadzoru Finansowego z prośbą o opinię.
- ▶ Ze względu na fundamentalny zasięg i wpływ Propozycji Ustawy na sytuację finansową poszczególnych banków oraz ryzyko systemowe polskiego sektora finansowego niezbędne jest przeprowadzenie analiz ukazujących wpływ proponowanych w Propozycji Ustawy rozwiązań.
- ▶ Firma EY została wybrana przez Związek Banków Polskich („ZBP”) jako doradca w celu przeprowadzenia projektu mającego na celu określenie potencjalnych skutków przyjęcia Propozycji Ustawy w wybranych aspektach („Projekt”).
- ▶ Projekt został zrealizowany na zlecenie Związku Banków Polskich na mocy umowy z dnia 12 lutego 2016 roku.
- ▶ W projekt zaangażowani byli przedstawiciele ZBP oraz 10 banków (BGŻ BNP Paribas, BPH, BZ WBK, Deutsche Bank, Getin Noble Bank, Millennium Bank, mBank, PKO BP, Raiffeisen Bank oraz Santander Consumer Bank).
- ▶ Wielkość portfela 10 Banków - objętych Projektem stanowi około 90 % wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy (równowartość 154 mld złotych z całego portfela 169 mld złotych<sup>1</sup> według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku).
- ▶ Analizy w ramach Projektu były prowadzone według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku, wszystkie liczby i dane podane w raporcie podane są według stanu na ten dzień, chyba że opisano inaczej. W ramach naszych prac konieczne było przyjmowanie określonych założeń i uproszczeń, z których najbardziej istotne opisane są w niniejszym raporcie (założenia oraz dane wykorzystane na potrzeby przeprowadzonych analiz zaprezentowane zostały w Załączniku 2 oraz Załączniku 3). Analiza wyników prac powinna odbywać się z uwzględnieniem powyższych założeń i uproszczeń. Ponadto nasza analiza bazowała na danych dotyczących portfela kredytów otrzymanych od banków. Dane te nie podlegały naszej niezależnej weryfikacji.

<sup>1</sup>Łączna wartość walutowych kredytów mieszkaniowych w sektorze bankowym na koniec grudnia 2015 r., źródło: UKNF

# Podsumowanie wyników analiz wpływu Propozycji Ustawy

## **Wdrożenie mechanizmów proponowanych w Propozycji Ustawy powoduje nierównomierne korzyści dla poszczególnych grup kredytobiorców walutowych**

Zaproponowane w Propozycji Ustawy mechanizmy różnicują korzyści osiągane przez kredytobiorców w różnych walutach oraz datach zaciągnięcia zobowiązania. Relatywnie najwięcej zyskują kredytobiorcy, którzy zaciągnęli swoje zobowiązania w latach 2007-2008. Jednocześnie, w ramach wariantu tzw. restrukturyzacji przymusowej, wszyscy kredytobiorcy, którzy zaciągnęli zobowiązania w CHF lub EUR odnoszą korzyści z punktu widzenia spadku wysokości raty kapitałowo-odsetkowej.

## **Wdrożenie mechanizmów proponowanych w Propozycji Ustawy skutkować będzie bardzo negatywnym wpływem na sytuację finansową banków oraz stabilność sektora finansowego**

W przypadku wszystkich analizowanych scenariuszy restrukturyzacji<sup>1</sup> wszystkie 10 banków podlegających analizie wymaga dokapitalizowania (w zależności od analizowanego scenariusza, przy założeniu zniesienia domiarów kapitałowych, jest to kwota od 20 mld złotych do 41 mld złotych). Dodatkowo w scenariuszu restrukturyzacji przymusowej 5 banków ma ujemne fundusze własne.

## **Wdrożenie mechanizmów proponowanych w Propozycji Ustawy ma dodatkowo negatywne konsekwencje na sektor finansów publicznych oraz całą gospodarkę**

Wdrożenie mechanizmów proponowanych w Propozycji Ustawy może spowodować ograniczenie wpływów budżetu Państwa z tytułu tzw. podatku bankowego. Dodatkowo skutkować będzie spadkiem wpływów niepodatkowych (w tym z tytułu dywidend od banków z udziałem Skarbu Państwa) oraz wzrostem wydatków (np. związanych z koniecznością dokapitalizowania niektórych banków).

Jednoczesne przewalutowanie dużego wolumenu kredytów walutowych może wymagać specjalnych działań ze strony NBP mających na celu umożliwienie zamknięcia pozycji walutowej przez banki oraz zapewnienie stabilności kursu złotego. Działania te mogą mieć negatywne przełożenie na poziom rezerw walutowych Polski.

Wdrożenie mechanizmów proponowanych w Propozycji Ustawy może, w sposób bezpośredni, poprawić sytuację części gospodarstw domowych zmniejszając poziom ich zadłużenia oraz wysokość płaconych rat kredytów. Jednocześnie inne efekty wdrożenia Propozycji Ustawy (destabilizacja sektora bankowego, zacieśnienie polityki kredytowej banków) mogą prowadzić do znaczących, lecz trudno kwantyfikowalnych kosztów w postaci spadku dynamiki zatrudnienia, wzrostu bezrobocia i zmniejszenia dynamiki realnych wynagrodzeń, które dotknęłyby sektor gospodarstw domowych oraz całą gospodarkę.

<sup>1</sup>Opis analizowanych scenariuszy zaprezentowany został na stronie 16.

# Zakres prac

Niniejszy dokument („Raport”) stanowi wynik prac realizowanych przez Ernst & Young sp. z o.o. Business Advisory sp.k. („EY”) na podstawie umowy o świadczenie usług doradczych („Umowy”) zawartej pomiędzy EY a Związkiem Banków Polskich („ZBP”) w dniu 12 lutego 2016 roku.

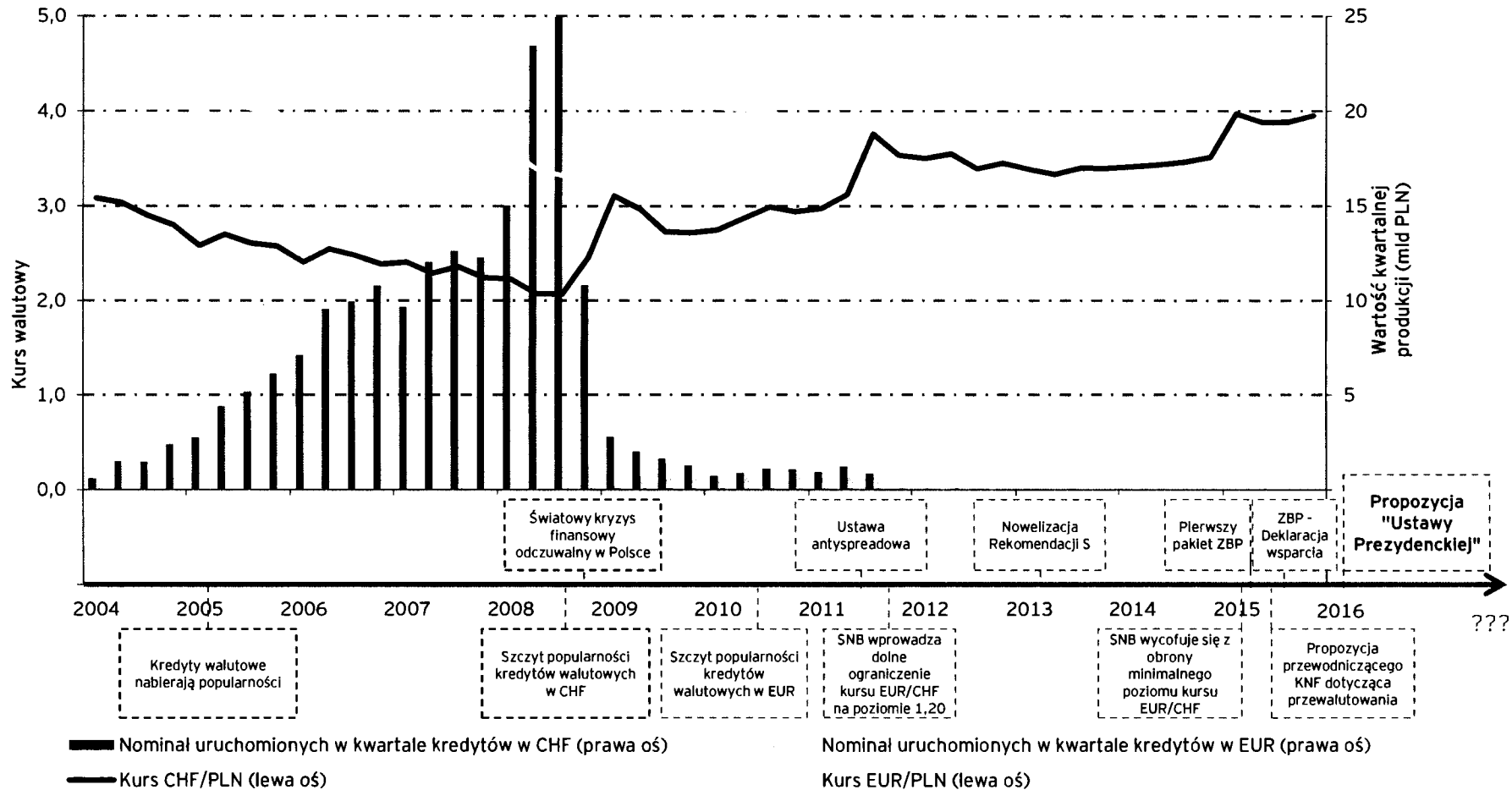
Raport powinien być rozpatrywany jako całość, gdyż samodzielna analiza poszczególnych jego części może prowadzić do mylących wniosków. Raport powinien być analizowany w kontekście zakresu pracy oraz ograniczeń wynikających z zapisów Umowy.

Zaprezentowane wyniki zostały uzyskane na bazie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od wszystkich Banków uczestniczących w Projekcie. W przypadku, gdy otrzymane dane nie pokrywały całości zgłoszonego zapotrzebowania informacyjnego dla danej instytucji, szacowano dane na podstawie średnich wartości otrzymanych z analizy informacji od pozostałych Banków uczestniczących w Projekcie. Zwracamy uwagę, że jakakolwiek zmiana w przekazanych danych mieć istotny wpływ na wyniki prezentowane w Raporcie.

Obszar	Zrealizowane zadania
1 Analiza księgowa	<p>Analiza implikacji księgowych Propozycji Ustawy Wskazanie potencjalnych niejasności w zapisach Propozycji Ustawy, które mogą budzić wątpliwości co do ich interpretacji</p>
2 Analiza wpływu finansowego	<p>Oszacowanie wpływu finansowego implementacji Propozycji Ustawy Oszacowanie wpływu Propozycji Ustawy na adekwatność kapitałową Oszacowanie koniecznego poziomu dokapitalizowania banków w wyniku zastosowaniu Propozycji Ustawy Analiza zgodności z zapisami prawa bankowego oraz rekomendacjami KNF w zakresie dobrych praktyk zarządzania ryzykiem w kwestiach związanych z zastosowaniem Propozycji Ustawy</p>
3 Analiza podatkowa	<p>Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków oraz po stronie klientów Symulacja wpływu proponowanego rozwiązania na rozliczenia banków z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od niektórych instytucji finansowych</p>
4 Analiza makroekonomiczna	<p>Analiza w obszarach: rezerwy walutowe i polityka pieniężna, gospodarka i PKB, finanse publiczne.</p>

# Hipoteczne kredyty walutowe w Polsce

Większość (85% tj. 131 mld PLN) hipotecznych kredytów walutowych udzielonych przez Banki uczestniczące w projekcie stanowią kredyty indeksowane lub denominowane w CHF, 14,5% (22 mld PLN) stanowią kredyty w EUR. Pozostałe waluty stanowią marginalną część (~1% tj. 1 mld PLN) portfela hipotecznych kredytów walutowych.



Źródło: Opracowanie własne EY na podstawie danych NBP oraz banków uczestników projektu

Analiza wpływu finansowego propozycji Ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki

Wersja FINAL

# Propozycja Ustawy

Zaprezentowana przez Kancelarię Prezydenta Propozycja Ustawy dopuszcza następujące warianty restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych:

restrukturyzacja dobrowolna (Art. 5 Propozycji Ustawy),

restrukturyzacja przymusowa (Art. 6 Propozycji Ustawy),

przeniesienie własności nieruchomości w zamian za zwolnienie z długu (Art. 7 Propozycji Ustawy).

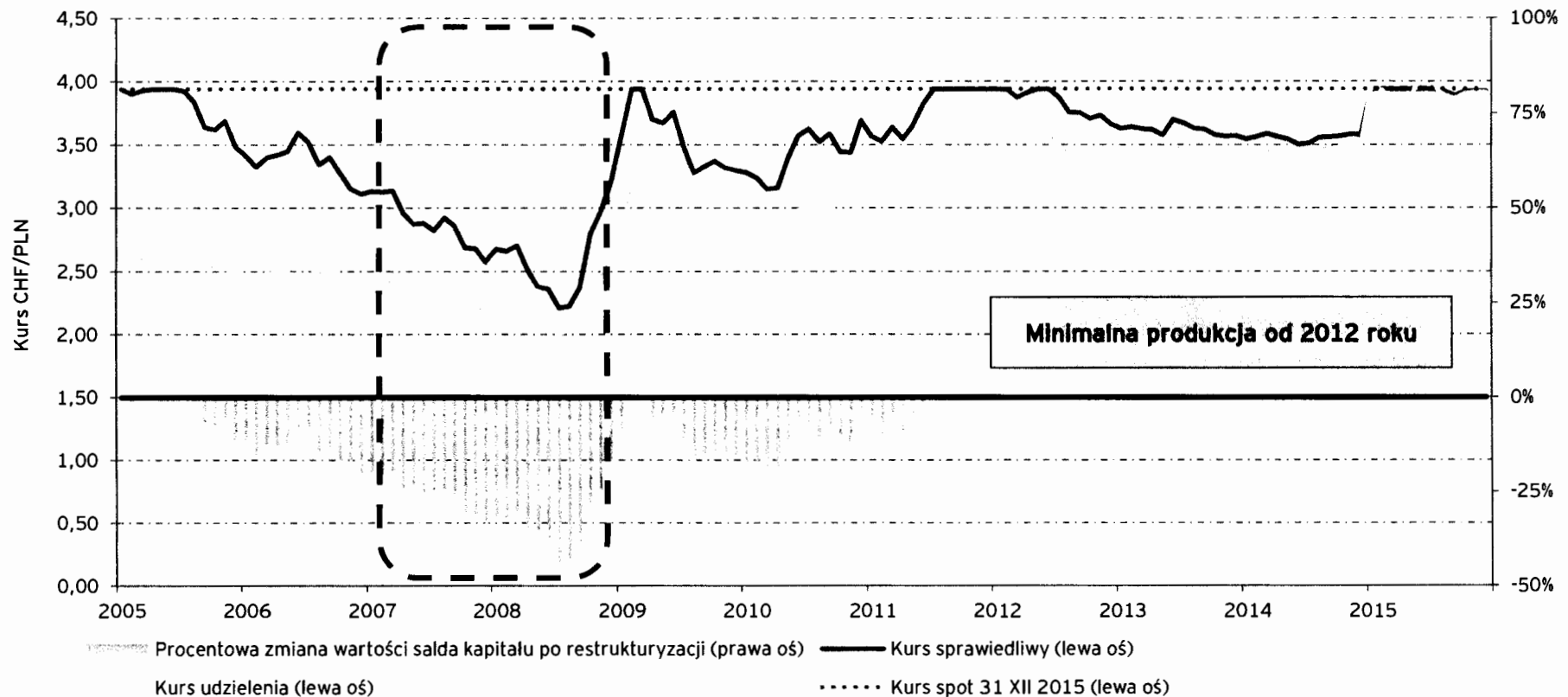
	Przed restrukturyzacją	Po restrukturyzacji
<b>Restrukturyzacja dobrowolna</b>	<p>Kapitał do spłaty wyrażony w walucie obcej/ indeksowany do kursu waluty obcej</p> <p>Spłaty w PLN na bazie aktualnego kursu rynkowego waluty obcej</p> <p>Oprocentowanie na bazie formuły: LIBOR/ EURIBOR + marża</p>	<p>Kapitał do spłaty wyrażony w PLN</p> <p>Spłaty w PLN na bazie „kursu sprawiedliwego”/lub kursu lepszego dla klienta</p> <p>Oprocentowanie na bazie formuły: WIBOR + marża</p> <p>Marża nie wyższa od średniej marż kredytów hipotecznych dla 3 największych banków</p>
<b>Restrukturyzacja przymusowa</b>	<p>Kapitał do spłaty wyrażony w walucie obcej/ indeksowany do kursu waluty obcej</p> <p>Spłaty w PLN na bazie aktualnego kursu rynkowego walut obcej</p> <p>Oprocentowanie na bazie formuły: LIBOR/ EURIBOR + marża</p>	<p>Kapitał do spłaty wyrażony w PLN</p> <p>Spłaty w PLN na bazie „kursu sprawiedliwego”</p> <p>Oprocentowanie na bazie formuły: LIBOR/ EURIBOR + marża</p>
<b>Przeniesienie własności nieruchomości w zamian za zwolnienie z długu</b>	<p>Kapitał do spłaty wyrażony w walucie obcej/ indeksowany do kursu waluty obcej</p> <p>Spłaty w PLN na bazie aktualnego kursu rynkowego waluty obcej</p> <p>Oprocentowanie na bazie formuły: LIBOR/ EURIBOR + marża</p>	<p>Przeniesienie własności i innych praw odnoszących się do nieruchomości</p> <p>Łączne przesłanki pozytywne:</p> <p>Kredytobiorca nie uzyskiwał dochodów w walucie obcej,</p> <p>Rata kredytu przekraczała 20% dochodu kredytobiorcy,</p> <p>Kapitał do spłaty na dzień wejścia w życie ustawy wzrósł o ponad 30% względem kwoty udzielonego kredytu.</p>

# Propozycja Ustawy a sytuacja kredytobiorców

## Wpływ na saldo kapitału pozostałego do spłaty - kredyty CHF

- ▶ Zaproponowany w Propozycji Ustawy mechanizm kalkulacji kursu sprawiedliwego powoduje, że największą korzyść w postaci obniżenia salda kapitału pozostałego do spłaty uzyskują kredytobiorcy CHF, którzy zaciągnęli swoje zobowiązania w latach 2007 - 2008.

- ▶ Wykres salda kapitału pozostałego do spłaty na dzień 31 grudnia 2015 r. przed i po restrukturyzacji dobrowolnej lub przymusowej oraz kursu sprawiedliwego, w zależności od daty udzielenia kredytu, na przykładzie standardowego kredytu o nominale 300 000 PLN, marży 1,5 pp. i terminie spłaty 30 lat



Źródło: Opracowanie własne EY na podstawie danych NBP oraz banków uczestników projektu

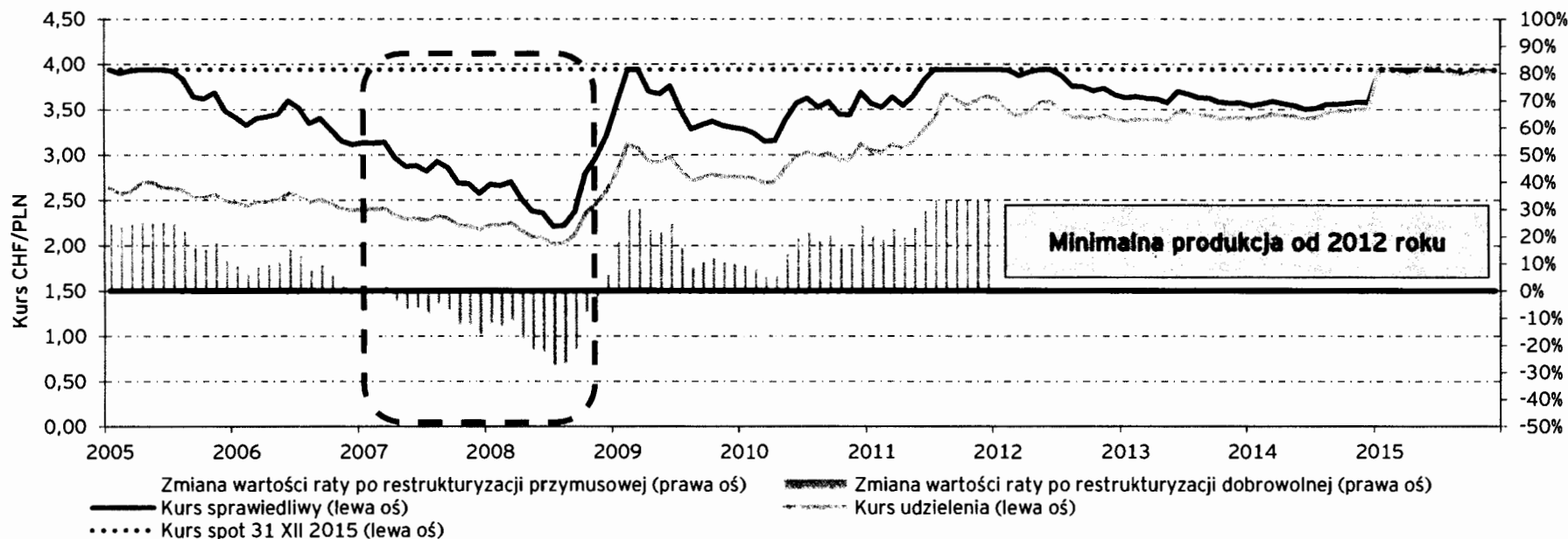
# Propozycja Ustawy a sytuacja kredytobiorców

## Wpływ na wysokość miesięcznej raty kapitałowo - odsetkowej - kredyty CHF

- ▶ W przypadku wariantu restrukturyzacji dobrowolnej, spadek wysokości raty miesięcznej uzyskują kredytobiorcy CHF, którzy zaciągnęli swoje zobowiązania w latach 2007 - 2008. Dla pozostałych kredytobiorców obserwowany jest wzrost wysokości miesięcznej raty o 10 do 20%.
- ▶ Restrukturyzacja dobrowolna kredytów w CHF skutkuje spadkiem wysokości raty dla kredytów stanowiących 61% wartości bilansowej portfela na dzień 31 grudnia 2015 r.
- ▶ W przypadku wariantu restrukturyzacji przymusowej dla kredytów w CHF, spadek lub brak zmiany wysokości raty miesięcznej jest obserwowany dla wszystkich kredytobiorców.

CHF - % wartości bilansowej na dzień 2015-12-31	Spadek wartości raty	Brak zmiany wartości raty	Wzrost wartości raty
Restrukturyzacja dobrowolna	61,22%	0,00%	38,78%
Restrukturyzacja przymusowa	96,06%	3,94%	0,00%

- ▶ Wykres zmiany wysokości raty kapitałowo - odsetkowej po restrukturyzacji dobrowolnej / przymusowej oraz kursu sprawiedliwego, w zależności od daty udzielenia kredytu, na przykładzie standardowego kredytu o nominale 300 000 PLN, marży 1,5 pp. i terminie spłaty równym 30 lat.



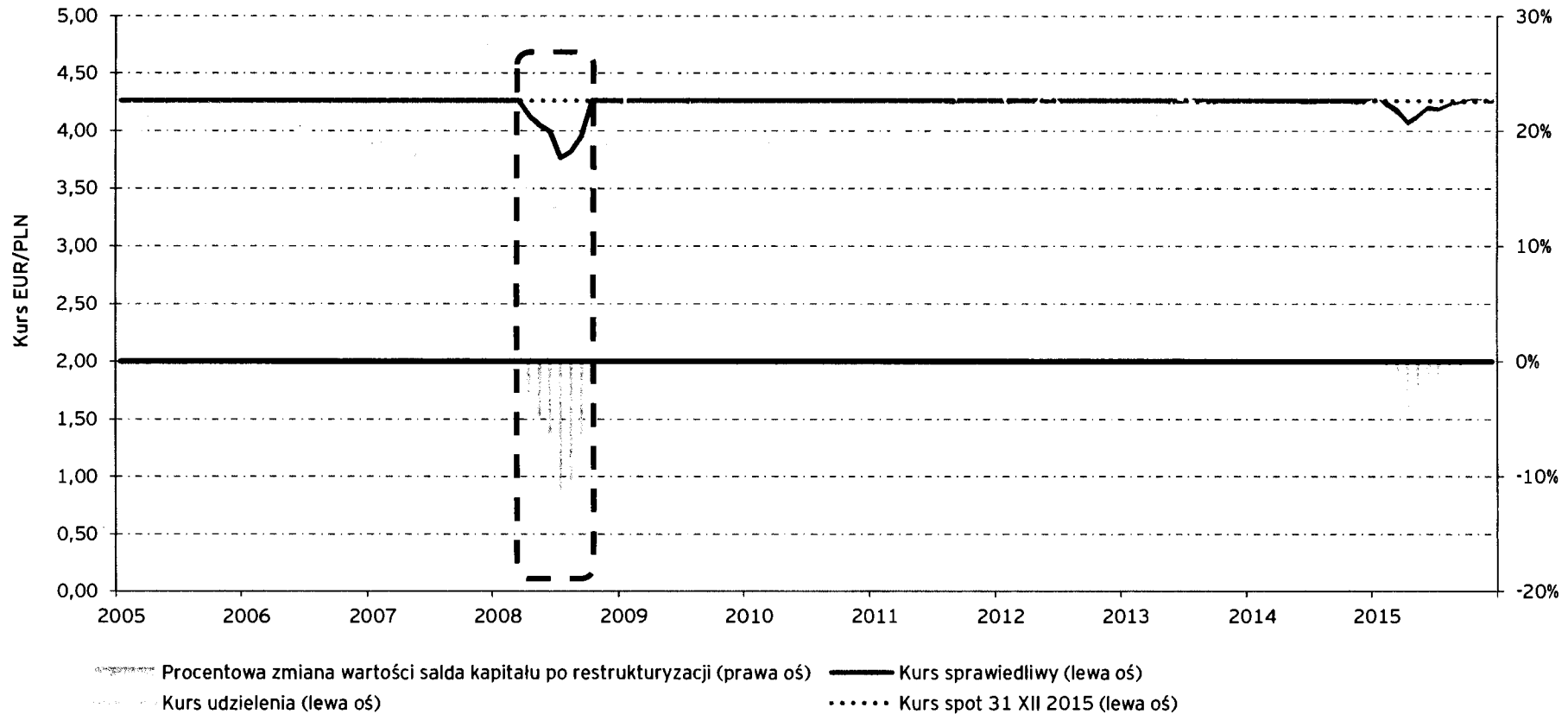
Źródło: Opracowanie własne EY na podstawie danych NBP oraz banków uczestników projektu

# Propozycja Ustawy a sytuacja kredytobiorców

## Wpływ na saldo kapitału pozostałego do spłaty – kredyty EUR

- ▶ Korzyści z restrukturyzacji odnoszą kredytobiorcy którzy zaciągnęli kredyt w EUR w roku 2008 oraz 2015. Produkcja w tych okresach stanowi jednak tylko ok. 1% całości produkcji kredytów w EUR.
- ▶ Zwracamy uwagę, że zaproponowany w Propozycji Ustawy mechanizm kalkulacji kursu sprawiedliwego nie uwzględnia specyfiki waluty EUR. Zaproponowany mechanizm nie uwzględnia sytuacji, w której kurs udzielenia kredytu jest wyższy od kursu spot.

- ▶ Wykres salda kapitału pozostałego do spłaty na dzień 31 grudnia 2015 r. przed i po restrukturyzacji dobrowolnej lub przymusowej oraz kursu sprawiedliwego, w zależności od daty udzielenia kredytu, na przykładzie standardowego kredytu o nominale 300 000 PLN, marży 1,5 pp. i terminie spłaty 30 lat



Źródło: Opracowanie własne EY na podstawie danych NBP oraz banków uczestników projektu

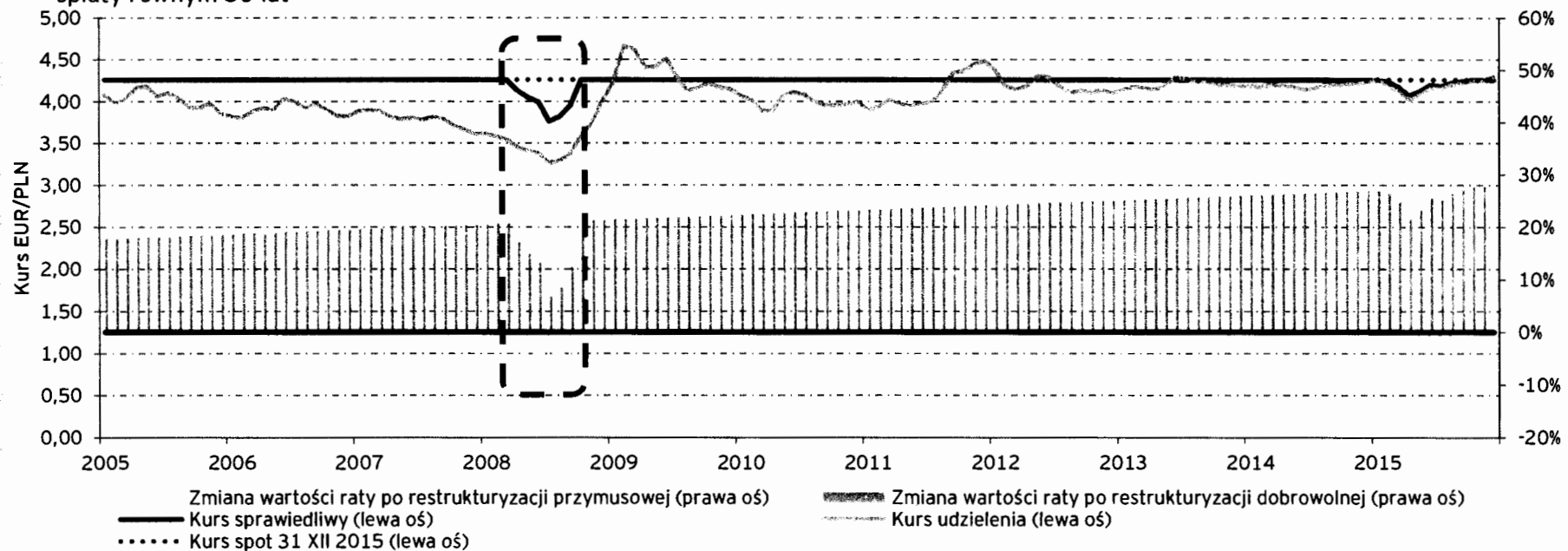
# Propozycja Ustawy a sytuacja kredytobiorców

## Wpływ na wysokość miesięcznej raty kapitałowo - odsetkowej - kredyty EUR

- ▶ W przypadku zastosowania wariantu restrukturyzacji dobrowolnej kredytów w EUR, wysokość miesięcznej raty kredytu wzrosłaby dla wszystkich kredytobiorców o co najmniej 20%.
- ▶ W przypadku wariantu restrukturyzacji przymusowej, spadek lub brak zmiany wysokości raty miesięcznej jest obserwowany dla wszystkich kredytobiorców.
- ▶ Zwracamy uwagę, że z wariantu restrukturyzacji przymusowej mogą skorzystać również kredytobiorcy EUR dla których nie jest obserwowany spadek wysokości raty. Korzyścią ekonomiczną dla tej grupy będzie zabezpieczenie ryzyka walutowego związanego z kredytem przy niezmięnionej wysokości raty.

EUR - % wartości bilansowej na dzień 2015-12-31	Spadek wartości raty	Brak zmiany wartości raty	Wzrost wartości raty
Restrukturyzacja dobrowolna	0,00%	0,00%	100,00%
Restrukturyzacja przymusowa	1,29%	98,71%	0,00%

- ▶ Wykres zmiany wartości raty kapitałowo - odsetkowej po restrukturyzacji dobrowolnej / przymusowej oraz kursu sprawiedliwego, w zależności od daty udzielenia kredytu, na przykładzie standardowego kredytu o nominale 300 000 PLN, marży 1,5 pp. i terminie spłaty równym 30 lat



Źródło: Opracowanie własne EY na podstawie danych NBP oraz banków uczestników projektu

A decorative border composed of numerous hand-drawn black and white icons representing office supplies and documents, such as folders, papers, pens, and calculators, arranged in a dense, irregular pattern around the central text area.

# Streszczenie

Wyniki analizy księgowej

Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wyniki analizy podatkowej

Wyniki analizy makroekonomicznej

# Wyniki analizy księgowej

## Wnioski w zakresie ujęcia księgowego efektów Propozycji Ustawy

- ▶ **Skutki ustawy (kiedy?)**
  - ▶ Wejście w życie Ustawy (lub wcześniej, gdy Ustawa praktycznie przyjęta). Niezależnie od przyjętego podejścia ujęcie jednorazowe (natychmiastowe) całej straty odpowiadającej oszacowanej wielkości wszystkich wpływów korzyści ekonomicznych w przyszłości (zwrot spreadów + efekt zastosowania kursu z restrukturyzacji)
- ▶ **Zwrot spreadów walutowych**
  - ▶ Ujęcie zobowiązania w kwocie oszacowanych zwrotów spreadów walutowych
  - ▶ Na dzień rozliczenia zwrotu, pomniejszenie kapitału kredytu, bądź wypłata środków pieniężnych zgodnie z wyborem klienta
- ▶ **Ujęcie restrukturyzacji**

**Możliwe podejścia - efektywnie brak wpływu wybranego podejścia na wysokość jednorazowej (natychmiastowej) straty w momencie wejścia w życie Ustawy**

  1. Zmiana szacunków oczekiwanych przepływów pieniężnych z udzielonych kredytów - analogia do MSR 39.OS8
  2. Rozpoznanie utraty wartości udzielonych kredytów MSR 39.63
  3. Ujęcie instrumentu pochodnego (wystawionej opcji)
  4. Ujęcie zobowiązania z tytułu przewidywanych restrukturyzacji jako obecnego obowiązku wynikającego z przeszłych zdarzeń
- ▶ **Ujęcie restrukturyzacji na dzień przeprowadzenia restrukturyzacji**
  - ▶ Istotna modyfikacja warunków kredytowania i w konsekwencji usunięcie kredytu walutowego z ksiąg rachunkowych i ujęcie nowego instrumentu finansowego według wartości godziwej
  - ▶ MSR 39 - W restrukturyzacji przymusowej dodatkowo pojawi się wbudowany instrument pochodny niepodlegający wydzieleniu (MSSF 9 - całość ekspozycji wyceniania do wartości godziwej, brak spełnienia testu przepływów pieniężnych)
- ▶ **Ujęcie księgowe efektów przeniesienia własności**
  - ▶ Efekt ujmowany w modelu impairmentowym
  - ▶ Na dzień przeniesienia własności nieruchomości usunięcie kredytu i ujęcie nieruchomości w wartości rynkowej

# Wyniki analizy księgowej

## Wnioski w zakresie ujęcia księgowego efektów Propozycji Ustawy

### Porównanie możliwych podejść ujęcia efektów restrukturyzacji na dzień wejścia w życie Ustawy

	+	-
<b>Podejście 1 - Zmiana szacunków oczekiwanych przepływów pieniężnych</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Brak klasyfikacji do portfela NPL ekspozycji podlegających restrukturyzacji, w których kredytobiorcy nie mają trudności finansowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Czy można stosować MSR 39.OS8 do zmian przepływów pieniężnych, które nie wynikają bezpośrednio ze zmiany umowy?</li> <li>▶ Czy możliwe jest ujęcie portfelowe korekty w księgach rachunkowych?</li> </ul>
<b>Podejście 2 - Odpisy aktualizujące</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Ujęcie na poziomie portfelowym stanowi ułatwienie w aspekcie operacyjnym</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Obiektywne przesłanki utraty wartości zgodnie z MSR 39.63?</li> <li>▶ Klasyfikacja kredytów podlegających restrukturyzacji, w których kredytobiorcy nie mają trudności finansowych jako NPL do daty faktycznego przeprowadzenia restrukturyzacji wpływa na: <ul style="list-style-type: none"> <li>• poziom wskaźnika NLP,</li> <li>• modele impairmentowe oraz modele scoringowe.</li> </ul> </li> </ul>
<b>Podejście 3 - Instrument pochodny</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Brak klasyfikacji do portfela NPL ekspozycji podlegających restrukturyzacji, w których kredytobiorcy nie mają trudności finansowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Czy spełnia definicję instrumentu pochodnego z MSR 39.9?</li> <li>▶ Czy możliwe jest ujęcie jednej opcji?</li> <li>▶ Brak zmiany wartości bilansowej kredytów walutowych na moment wejścia w życie Ustawy</li> </ul>
<b>Podejście 4 - Zobowiązanie</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Ujęcie zobowiązania na poziomie zagregowanym</li> <li>▶ Brak klasyfikacji do portfela NPL ekspozycji podlegających restrukturyzacji, w których kredytobiorcy nie mają trudności finansowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Brak zmiany wartości bilansowej kredytów walutowych na moment wejścia w życie Ustawy</li> </ul>

Szczegółowa analiza implikacji księgowych rozwiązań przewidzianych w ramach Propozycji Ustawy znajduje się w sekcji Wyniki analizy księgowej.

A decorative border composed of various black and white line-art icons related to business, finance, and office work, such as documents, charts, calculators, and briefcases, framing the central text.

# Streszczenie

Wyniki analizy księgowej

Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wyniki analizy podatkowej

Wyniki analizy makroekonomicznej

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Podejście do kalkulacji wpływu finansowego - Kluczowe założenia

### Kredyty/ pożyczki podlegające analizie

Umowy kredytu/ pożyczki zawarte od dnia 1 stycznia 2000 do dnia 31 grudnia 2015 i jednocześnie obowiązujące w tym dniu umowy kredytu o kredyt denominowany lub kredyt indeksowany oraz umowy pożyczki o pożyczkę denominowaną lub pożyczkę indeksowaną, zabezpieczonych hipoteką i nie spłacone do dnia 31 grudnia 2015.

Zakresem objęte również:

Umowy kredytu/ pożyczki spłacone do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu),

Umowy kredytu/ pożyczki, które wygasły do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu).

Umowy kredytu/ pożyczki zawarte z:

Konsumentami (w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego),

Osobami fizycznymi prowadzącymi jednoosobową działalność gospodarczą.

### Scenariusze

Scenariusz 1 - restrukturyzacja dobrowolna wszystkich kredytów/ pożyczek podlegających analizie,

Scenariusz 2 - restrukturyzacja przymusowa wszystkich kredytów/ pożyczek podlegających analizie,

Scenariusz 3 - przeniesienie własności nieruchomości dla kredytów/ pożyczek o LTV powyżej 100% (dodatkowe kryteria zdefiniowane w Art. 7.4 Propozycji Ustawy nie były brane pod uwagę)

Scenariusz 4 - łączony (dla poszczególnych kredytów/ pożyczek podlegających analizie wybierany jest wariant restrukturyzacji dający najbardziej negatywny efekt dla banku).

Założenia odnośnie danych rynkowych:

Kursy walutowe wg stanu na 31 grudnia 2015/wyższe o 25% od kursów wg stanu na 31 grudnia 2015/wyższe o 50% od kursów wg stanu na 31 grudnia 2015,

Stopy referencyjne na poziomie stóp z 31 grudnia 2015 roku.

### Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Różnica wartości zobowiązań klientów/ przejętych przez banki aktywów przed i po przeprowadzeniu restrukturyzacji kredytów objętych Propozycją Ustawy.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Niejasności interpretacyjne mające wpływ na szacunek wpływu Propozycji Ustawy

Obszar	Zidentyfikowane zagadnienia	Założenia przyjęte na potrzeby analizy
Zakres produktów objętych Propozycją Ustawy (Art. 2)	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Podejście do restrukturyzacji kredytów, które zostały sprzedane, zrefinansowane <i>Sformułowania zawarte w Ustawie nie pozwalają na jednoznaczną interpretację w odniesieniu do restrukturyzacji kredytów, które zostały sprzedane. W Ustawie zdefiniowano instytucję odpowiedzialną za restrukturyzację kredytu, jako kredytodawcę, czyli podmiot, który udzielił kredytu.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Umowy kredytu/ pożyczki zawarte od dnia 1 stycznia 2000 r. do dnia 31 grudnia 2015 i jednocześnie obowiązujące w tym dniu zabezpieczone hipoteką i nie spłacone do dnia 31 grudnia 2015</li> </ul>
Zwrot kosztu spreadu (Art. 3)	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Stosowana stopa odsetek ustawowych <i>Ustawa nakłada na Bank obowiązek wypłaty ustawowo naliczonych odsetek od różnic kursowych wynikających z zastosowanych spreadów walutowych za okres od dnia, w którym środki zostały postawione do dyspozycji konsumenta do dnia obliczenia odsetek.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Zakresem objęte również: <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Umowy kredytu/ pożyczki spłacone do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu),</li> <li>▶ Umowy kredytu/ pożyczki, które wygasły do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu).</li> </ul> </li> <li>▶ W analizie przyjęto założenie o zastosowaniu historycznej stawki odsetek ustawowych obowiązującej na datę spreadów walutowych</li> </ul>
Restrukturyzacja dobrowolna (Art. 5)	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Moment wejścia w życie <i>W Ustawie nie ma wyraźnie określonej daty pojawienia się skutków prawnych wynikających z restrukturyzacji dobrowolnej</i></li> <li>▶ Waluta kredytu po restrukturyzacji <i>Na podstawie zapisów Ustawy nie jest jednoznacznie określone czy po przeprowadzeniu restrukturyzacji kredyt jest nadal kredytem walutowym, czy w związku z przeliczeniem po stałym „kursie sprawiedliwym” staje się kredytem złotówkowym</i></li> <li>▶ Podejście do wyznaczenia średniej marży <i>W ramach restrukturyzacji dobrowolnej Ustawa przewiduje obniżenie pierwotnej marży odsetkowej, w przypadku gdy jest ona wyższa od średniej marż kredytów hipotecznych oferowanych w miesiącu zawarcia umowy przez trzy banki o największej sumie bilansowej. W Ustawie nie jest jednoznacznie wskazanie, jakie portfele kredytów mają być podstawą wyliczenia średniej marży.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Moment wejścia w życie 31 grudnia 2015 roku</li> <li>▶ Waluta kredytu po restrukturyzacji <i>Na potrzeby wyliczenia wpływu na wymogi kapitałowe, przyjęto, że jest to pozycja w PLN</i></li> <li>▶ Podejście do wyznaczenia średniej marży <i>W analizie założono brak zmiany marży kredytowej. W analizie przyjęto aktualny poziom marży</i></li> </ul>
Restrukturyzacja przymusowa (Art. 6)	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Waluta kredytu po restrukturyzacji <i>Na podstawie zapisów Ustawy nie jest jednoznacznie określone czy po przeprowadzeniu restrukturyzacji kredyt jest nadal kredytem walutowym, czy w związku z przeliczeniem po stałym „kursie sprawiedliwym” staje się kredytem złotówkowym</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Waluta kredytu po restrukturyzacji <i>Na potrzeby wyliczenia wpływu na wymogi kapitałowe, przyjęto, że jest to pozycja w PLN</i></li> </ul>

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wpływ finansowy przy założeniu kursów walutowych z dnia 31 grudnia 2015 roku  
(mld PLN)

- ! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

	Scenariusz 1	Scenariusz 2	Scenariusz 3	Scenariusz 4
1 Zwrot z tytułu spreadu walutowego	11,5	11,5	11,5	11,5
2 Restrukturyzacja kredytu	33,1	54,7	33,8	54,9
<b>Σ Szacowany wpływ finansowy</b>	<b>44,6</b>	<b>66,2</b>	<b>45,3</b>	<b>66,4</b>
▶ Wymagane dokapitalizowanie	20 do 27	41 do 47	28 do 36	41 do 47

- ▶ Efekt restrukturyzacji kredytu w Scenariuszu 3 oszacowany został na bazie arbitralnie przyjętego założenia odnośnie spadku cen nieruchomości o 25%. Wpływ przyjętego założenia na uzyskane wyniki wynosi 13,9 mld PLN.
- ▶ Przy szacunku wartości przejętych nieruchomości na poziomie 55,6 mld PLN, założenie spadku cen przejętych nieruchomości o 1% przekłada się na zwiększenie kosztu dla tego wariantu restrukturyzacji o 0,56 mld PLN.
- ▶ Wartość dokapitalizowania oznacza minimalny wzrost funduszy własnych, który pozwoli na uzyskanie współczynników adekwatności kapitałowej na poziomie 13,25%. Jeżeli w momencie przeprowadzania Projektu (czyli na 31.12.2015), wartości współczynników adekwatności kapitałowej były poniżej wartości regulacyjnych, za wymagany poziom uznawano aktualną wartość tych współczynników.

Koszt restrukturyzacji przymusowej jest zawsze wyższy od kosztu restrukturyzacji dobrowolnej. Wynika to z korzystnego dla kredytobiorcy rozwiązania, polegającego na oprocentowaniu długu w PLN stopą referencyjną dla waluty obcej. Dysparytet stóp procentowych dla walut obcych oraz PLN rzutuje na obniżenie wartości godziwej posiadanego przez bank aktywa. Scenariusz, zakładający wybór przez wszystkich klientów restrukturyzacji przymusowej (Scenariusz 2), generuje koszt niewiele mniejszy od scenariusza łącznego (Scenariusz 4). Oznacza to, że wariant restrukturyzacji, zakładający zwrot nieruchomości, jest w przypadku restrukturyzacji przymusowej korzystny jedynie dla niewielkiej części kredytobiorców. Restrukturyzacja będzie się ponadto wiązała z innymi efektami (koszt zamknięcia pozycji walutowej oraz wpływ na uzyskiwaną przez banki marżę odsetkową). Efekty te nie zostały uwzględnione w powyższym wyliczeniu. Ilustracyjny szacunek tych efektów opisano na stronach 56 do 59 niniejszego Raportu. Narodowy Bank Polski w Raporcie o stabilności systemu finansowego na miesiąc luty 2016 opublikował analizę możliwych skutków finansowych restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych. Porównanie wyników analizy NBP i EY znajduje się w Załączniku 4 do niniejszego Raportu.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Zarządzanie ryzykiem kredytowym

▲	Wzrost wartości	✓	Efekt wystąpi
▼	Spadek wartości	✗	Efekt nie wystąpi
▲▼	Wpływ niepewny	?	Wystąpienie niepewne
■	Brak wpływu		

### Sytuacja w momencie wejścia w życie ustawy

	Ocena	Uwagi
Utrata wartości (wg MSR 39)	?	W zależności od przyjętej metody księgowego ujęcia ekspozycji w tym okresie.
Forbearance (zg. z rozp. EBA)	✗	Wejście w życie ustawy nie powoduje uznania ekspozycji kredytowych za <i>forborne</i> .
Badanie zdolności kredytowej (Prawo bankowe i rek. S)	✗	Kwestia dotycząca badania zdolności kredytowej Klienta występuje w momencie złożenia przez Klienta wniosku o zmianę warunków kredytowania, a nie w momencie wejścia w życie ustawy.
<b>Jakość portfela kredytowego:</b>		
Dtl	■	-
PD	▼	Zakładamy, że część Klientów w przyszłości skorzysta z rozwiązań, więc prognoza poziomu ryzyka spada.
LtV	▼/■	LtV liczone przy wykorzystaniu wartości bilansowej netto ekspozycji może spaść, co zależy od przyjętej metody księgowego ujęcia ekspozycji w analizowanym momencie. LtV liczone w oparciu o wartość zaangażowania kredytowego pozostaje niezmiennione.
LGD	▼	Zakładamy, że część Klientów w przyszłości skorzysta z rozwiązań, więc prognoza poziomu ryzyka spada.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Sytuacja w momencie restrukturyzacji lub umorzenia kredytu  
w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia

▲	Wzrost wartości	✓	Efekt wystąpi
▼	Spadek wartości	✗	Efekt nie wystąpi
▲▼	Wpływ niepewny	?	Wystąpienie niepewne
■	Brak wpływu		

	Scenariusz 1*	Scenariusz 2*	Scenariusz 3*	Uwagi
Utrata wartości (wg MSR 39)	✗	✗	✗	W związku z restrukturyzacją opisaną w Ustawie występuje konieczność usunięcia dotychczasowego kredytu z ksiąg rachunkowych i rozpoznania nowego instrumentu finansowego według wartości godziwej.
Forbearance (zg. z rozp. EBA)	✓	✓	✗	Jeżeli ma miejsce umorzenie części kredytu, to ekspozycja powinna być sklasyfikowana jako <i>forbearance</i> zgodnie z rozp. EBA niezależnie od wystąpienia trudności finansowych dłużnika:  „Nevertheless the following shall be treated as <i>forbearance</i> measures: (...) (b) the modification that has been made to a contract involves a total or partial cancellation by write-offs of the debt;”
Badanie zdolności kredytowej (Prawo bankowe i rek. S)	✗	✗	✗	Zgodnie z Projektem ustawy, w przypadku restrukturyzacji dobrowolnej kredytodawca nie jest uprawniony do uzależniania restrukturyzacji kredytu od wyników ponownego badania zdolności kredytowej konsumenta.  W przypadku restrukturyzacji przymusowej podobnych bezpośrednich zapisów nie ma, jednak konstrukcja tej restrukturyzacji wskazuje na konieczność jej akceptacji przez kredytodawcę. Wobec tego w obu przypadkach udzielenie restrukturyzacji nie powinno być uzależnione przez bank od zdolności kredytowej kredytobiorcy.
Jakość portfela kredytowego:				
Dtl	▲▼	▼	-	W przypadku przeniesienia nieruchomości brak ekspozycji kredytowej.
PD	▲▼	▼	-	W przypadku przeniesienia nieruchomości brak ekspozycji kredytowej.
LtV	▼	▼	-	W przypadku przeniesienia nieruchomości brak ekspozycji kredytowej.
LGD	▼	▼	-	W przypadku przeniesienia nieruchomości brak ekspozycji kredytowej.

\*) Scenariusz 1 - restrukturyzacja dobrowolna, Scenariusz 2 - restrukturyzacja przymusowa, Scenariusz 3 - umorzenie kredytu w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia

# Efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Wpływ na fundusze własne

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

	Obecnie	Scenariusz							
		Restrukturyzacja dobrowolna		Restrukturyzacja przymusowa		Przeniesie własności nieruchomości		Scenariusz łączony	
Współczynnik wypłacalności TCR	15,80%	9,23%	↓	4,88%	↓	8,11%	↓	4,85%	↓
Suma Funduszy własnych (licznik TCR) [mld PLN]	89,3	44,7 (-49,92%)	↓	23,1 (-74,1%)	↓	44,1 (-50,68%)	↓	23 (-74,24%)	↓
Suma łącznej ekspozycji na ryzyko (mianownik TCR) [mld PLN]	565,2	484,8 (-14,22%)	↓	474,3 (-16,08%)	↓	543,1 (-3,91%)	↓	474,8 (-15,99%)	↓
		Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem
Dokapitalizowanie* [mld PLN]	-	20,4	27,0	40,7	47,1	28,3	36,1	40,8	47,3
Liczba Banków wymagająca dokapitalizowania	-	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10
Liczba Banków o współczynniku kapitału podstawowego Tier1 < 5,75% (5,75% + domiar)	-	4/10	6/10	6/10	7/10	5/10	6/10	6/10	7/10
Liczba Banków z ujemnymi funduszami własnymi	-	0/10		5/10		1/10		5/10	

\*) Wartość dokapitalizowania oznacza minimalny wzrost funduszy własnych, który pozwoli na uzyskanie współczynników adekwatności kapitałowej na poziomie 13,25%. Jeżeli w momencie przeprowadzania Projektu (czyli na dzień 31.12.2015), wartości współczynników adekwatności kapitałowej były poniżej wartości regulacyjnych, za wymagany poziom uznawano aktualną wartość tych współczynników.

Bez domiaru oznacza sytuację, w której nie uwzględnia się dodatkowych wymogów kapitałowych na pokrycie ryzyka związanego z kredytami walutowymi. Z domiarem oznacza sytuację przeciwną.

A decorative border composed of numerous hand-drawn black and white icons representing various business and office concepts, such as documents, folders, calculators, and charts, arranged in a dense, irregular pattern around the central text area.

# Streszczenie

Wyniki analizy księgowej

Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wyniki analizy podatkowej

Wyniki analizy makroekonomicznej

# Wyniki analizy podatkowej

Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków oraz po stronie klientów

## Scenariusz 1 i 2 :

**Restrukturyzacja dobrowolna oraz przymusowa (w trybie art. 5 i 6 Propozycji Ustawy) oraz restrukturyzacja wygasłych umów (w trybie art. 8 Propozycji Ustawy)**

### Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy – koszty podatkowe

- ▶ Zwolnienie kredytobiorcy z długu nie powinno stanowić dla banków kosztu uzyskania przychodu

### Rozwiązanie rezerw – przychód podatkowy

- ▶ Rozwiązanie odpisów aktualizujących/rezerw na kredyty podlegające restrukturyzacji oraz zmniejszenie rezerwy IBNR spowoduje rozpoznanie przez banki przychodu podatkowego - w wartości, w jakiej odpisy te zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów

### Konsekwencje podatkowe po stronie banków

#### Różnice kursowe

- ▶ W przypadku braku powstania różnic kursowych dla celów księgowych brak efektu podatkowego

#### Podatek od niektórych instytucji finansowych

- ▶ Banki są uprawnione do odliczenia od podatku od niektórych instytucji finansowych wartości kredytów umorzonych w trybie restrukturyzacji dobrowolnej oraz przymusowej (w trybie art. 5 i 6 Propozycji Ustawy), odliczenie nie może przekroczyć 20% wartości podatku

### Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy – przychody podatkowe

- ▶ Umorzenie rat kredytowych nie będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych

### Konsekwencje podatkowe po stronie kredytobiorców

#### Obowiązki informacyjne w zakresie PIT

- ▶ Brak obowiązków po stronie banków

# Wyniki analizy podatkowej

## Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków oraz po stronie klientów

### Scenariusz 3:

#### Przeniesienie własności nieruchomości (w trybie art. 7 Propozycji Ustawy)

#### Konsekwencje podatkowe po stronie banków

##### Przeniesienie własności nieruchomości ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy

- ▶ Przeniesienie nieruchomości powinno zostać rozliczone zgodnie ze stosowanymi w danym banku zasadami dotyczącymi zasad spłaty kredytu/kolejnością zaspokajania składowych kredytu - brak regulacji szczegółowych w Propozycji Ustawy

##### Rozwiązanie rezerw - przychód podatkowy

- ▶ Rozwiązanie odpisów aktualizujących/rezerw na kredyty podlegające restrukturyzacji oraz zmniejszenie rezerwy IBNR spowoduje rozpoznanie przez banki przychodu podatkowego - w wartości, w jakiej odpisy te zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów

##### Różnice kursowe

- ▶ W przypadku braku powstania różnic kursowych dla celów księgowych brak efektu podatkowego

##### Podatek od niektórych instytucji finansowych

- ▶ Z obecnego brzmienia Ustawy nie wynika czy od kwoty podatku bankowego można odliczyć kwoty kredytów umorzonych w związku z przeniesieniem własności nieruchomości na bank, w części w jakiej wartość przejętej nieruchomości nie pokryła wartości zadłużenia

#### Konsekwencje podatkowe po stronie kredytobiorców

##### Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy - przychody podatkowe

- ▶ Umorzenie rat kredytowych nie będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych

##### Obowiązki informacyjne w zakresie PIT

- ▶ Brak obowiązków po stronie banków

# Wyniki analizy podatkowej

## Podsumowanie

### Główne skutki podatkowe dla banków:

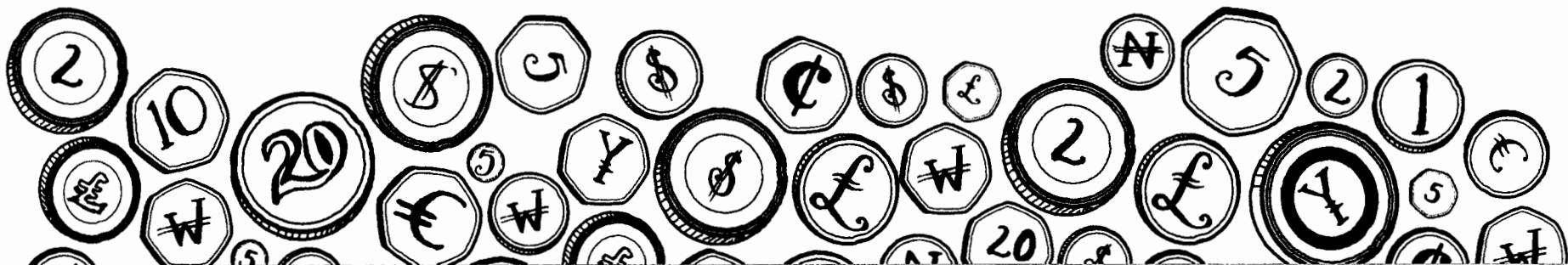
W każdym ze scenariuszy restrukturyzacyjnych umorzenie kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu spowoduje powstanie po stronie banku dodatkowego obciążenia podatkowego w wysokości 19% wartości umorzenia, wynikającego z:

- konieczności rozpoznania przychodu podatkowego z rozwiązania rezerw/odpisów KUP;
- braku możliwości rozpoznania wartości umorzenia w KUP.

### Wpływ na podatek bankowy:

Stosunek kosztu umorzeń do zobowiązań z tytułu podatku przy 20% limicie odliczenia nie będzie stanowił istotnej kompensaty ekonomicznej straty ponoszonej przez banki w związku z zastosowaniem przepisów Propozycji Ustawy.

Istnieje jednak ryzyko, że w efekcie przeprowadzenia restrukturyzacji większość banków zostanie objęta programem postępowania naprawczego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, a w konsekwencji powinna podlegać zwolnieniu z podatku od niektórych instytucji finansowych.



# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy w zakresie skutków podatkowych

## Wpływ finansowy przy założeniu kursów walutowych z dnia 31 grudnia 2015 roku (mld PLN)

- ▶ Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia kredytobiorcy z długu nie powinno stanowić dla banków kosztu uzyskania przychodu, wobec czego nie powinno wpłynąć na rozliczenia banków w podatku CIT.
- ▶ Prezentowany efekt liczbowy rozwiązania odpisów aktualizujących/rezerw na kredyty podlegające restrukturyzacji oraz zmniejszenie rezerwy IBNR przy założeniu, że każdy klient skorzysta z restrukturyzacji.
- ▶ Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od 5 z 10 Banków uczestniczących w Projekcie.

		Restrukturyzacja dobrowolna	Restrukturyzacja przymusowa	Przeniesienie własności nieruchomości
<b>Wpływ restrukturyzacji na podatek CIT</b>				
1	Wartość umorzenia części rat kredytu, która powinna stanowić KUP	0	0	0
2	Maksymalna wartość rozwiązyanych rezerw, która powinna zostać rozpoznana jako przychód podatkowy	0,2	0,2	0,2

- ▶ Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. dla wszystkich 10 Banków uczestniczących w Projekcie.

	Restrukturyzacja dobrowolna	Restrukturyzacja przymusowa	Przeniesienie własności nieruchomości
<b>Wpływ restrukturyzacji na podatek podlegający niektórym instytucjom finansowym</b>			
Wartość podatku od niektórych instytucji finansowych (tzw. podatek bankowy), z którego banki byłyby potencjalnie zwolnione w przypadku wdrożenia postępowania naprawczego.	2,5 <sup>1</sup> - 2,8 <sup>2</sup>	2,5 - 2,8	2,5 - 2,8

<sup>1</sup> Szacunek dla 10 Banków za 2016 rok

<sup>2</sup> Szacunek dla 10 Banków za 2017 rok

A decorative border composed of various black and white line-art icons related to office work, such as papers, folders, pens, and calculators, surrounds the central text area.

# Streszczenie

Wyniki analizy księgowej

Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wyniki analizy podatkowej

Wyniki analizy makroekonomicznej

# Wpływ wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy na gospodarkę

## Scenariusz realizacji Propozycji Ustawy bez dodatkowych interwencji ze strony instytucji publicznych (1/2)

- ▶ **Przy założeniu pełnej realizacji Propozycji Ustawy, spadek średniego współczynnika wypłacalności w polskim sektorze bankowym wyniósłby od 3,6 do 6,0 p.p. (w zależności od formy restrukturyzacji). Oznaczałoby to pogorszenie pozycji kapitałowej sektora bankowego względem wymogów nadzorczych z obecnej nadwyżki na poziomie 3,1 p.p. (wg stanu na koniec 2015 r.) nawet do niedoboru na poziomie 3,7 p.p. (po uwzględnieniu podwyższonej od stycznia 2016 r. rekomendacji KNF), czyli o -6,8 p.p. W niektórych z rozważanych scenariuszy wiązałoby się to z upadłością kilku dużych instytucji bankowych w Polsce i utratą stabilności przez sektor finansowy.**
- ▶ **Brak dodatkowych działań ze strony wybranych instytucji publicznych w odpowiedzi na gwałtowne pogorszenie sytuacji sektora bankowego doprowadziłoby z wysokim prawdopodobieństwem do uruchomienia niekontrolowanych mechanizmów o charakterze kryzysowym, niosących ze sobą (oprócz kosztów dla samych banków: ich właścicieli i klientów) bardzo negatywne konsekwencje dla gospodarstw domowych, przedsiębiorstw niefinansowych oraz sektora finansów publicznych.**
- ▶ Podstawowym mechanizmem destabilizacji sektora finansowego w przypadku pełnej realizacji Propozycji Ustawy bez dodatkowych interwencji ze strony instytucji publicznych, ukierunkowanych na ograniczenie negatywnych skutków Propozycji Ustawy, byłby spadek zaufania do instytucji finansowych oraz drastyczne pogorszenie sytuacji płynnościowej banków. Wraz ze wzrostem prawdopodobieństwa upadłości niektórych instytucji bankowych (w związku ze spadkiem ich kapitałów własnych w wyniku realizacji Propozycji Ustawy) nasilałoby się dążenie deponentów (gospodarstw domowych, przedsiębiorstw) do wycofywania środków zgromadzonych w bankach. W rozpatrywanym przypadku bardzo prawdopodobne byłoby przekształcenie się tego procesu w zjawisko masowe (tzw. panikę bankową). Co istotne, zjawisko to – poprzez kanał oczekiwań – mogłoby mieć miejsce już w momencie podjęcia decyzji o realizacji ustawy w opisywanym kształcie.
- ▶ Silny spadek wzajemnego zaufania instytucji finansowych oraz *de facto* brak funkcjonowania rynku międzybankowego, jak również panika bankowa prowadziłyby do efektu zarażenia (*domina*) w sektorze finansowym. W takiej sytuacji, ze znaczącymi trudnościami płynnościowymi miałyby do czynienia nie tylko instytucje obciążone kosztami restrukturyzacji kredytów walutowych, ale również banki nieposiadające takich aktywów.
- ▶ Zatrzymanie wypłat środków zgromadzonych przez podmioty sektora niefinansowego (np. duże przedsiębiorstwa) w instytucjach bankowych, bądź utrata części tych środków ze względu na likwidację niektórych banków, doprowadziłoby do pogorszenia płynności niektórych firm niefinansowych i ich kontrahentów (np. ze względu na spadek dostępności kredytu kupieckiego, przy jednoczesnym braku dostępu do bankowego kredytu obrotowego).

# Wpływ wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy na gospodarkę

## Scenariusz realizacji Propozycji Ustawy bez dodatkowych interwencji ze strony instytucji publicznych (2/2)

- ▶ Kryzysowi bankowemu z wysokim prawdopodobieństwem towarzyszyłby szereg negatywnych zjawisk na rynkach finansowych. W opisywanym scenariuszu, przy braku zaangażowania instytucji publicznych, nastąpiłby znaczący wzrost podaży złotego na rynku walutowym. Z jednej strony byłby on związany z realizacją potrzeb płynnościowych banków zamykających posiadane ekspozycje walutowe, z drugiej zaś z bardzo prawdopodobną spekulacyjną sprzedażą PLN przez niektóre instytucje finansowe oraz z odpływem kapitału zagranicznego z Polski.
- ▶ Zwiększenie podaży złotego na rynku walutowym, wzrost premii za ryzyko obciążającej aktywa denominowane w PLN i znaczące zwiększenie niepewności na polskim rynku finansowym prowadziłyby do destabilizacji rynku złotego i skokowego osłabienia kursu PLN wobec walut obcych. Pociągałoby to za sobą nie tylko silny wzrost kosztów przeprowadzenia samej restrukturyzacji kredytów walutowych po stronie banków (większy spadek funduszy własnych), ale również wzrost kosztów obsługi zadłużenia zagranicznego przez polskie firmy i sektor finansów publicznych (które są ostatecznie ponoszone przez podatników).
- ▶ Spadek dostępności finansowania bankowego, utrata płynności przez sektor bankowy i część przedsiębiorstw niefinansowych oraz konieczne zacieśnienie polityki fiskalnej (w związku z pogorszeniem sytuacji finansów publicznych) oznaczałyby, że konsekwencją destabilizacji sektora finansowego w opisywanym scenariuszu byłaby destabilizacja polskiego systemu gospodarczego w ogóle.
- ▶ Co istotne, wyżej wymienione zdarzenia mogłyby mieć miejsce nawet bez formalnego wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy. Same oczekiwania dotyczące pogorszenia sytuacji finansowej banków w Polsce w przypadku wysokiego prawdopodobieństwa realizacji opisywanej Propozycji mogłyby bowiem wystarczyć do spadku zaufania klientów sektora finansowego i inwestorów zagranicznych oraz do spekulacyjnej wyprzedaży polskich aktywów, prowadząc do opisanych wyżej konsekwencji.
- ▶ Należy podkreślić, że koszty dopuszczenia do takich zdarzeń byłyby znacząco wyższe niż koszty podjęcia przez instytucje publiczne odpowiednio wczesnych działań zmierzających do stabilizacji sektora bankowego. Równocześnie, rzetelna kwantyfikacja kosztów powyższego scenariusza kryzysowego (przy założeniu braku odpowiednich działań ze strony instytucji publicznych) jest niemożliwa do przeprowadzenia. Z kolei, rozpatrywanie skutków takiego scenariusza bez uwzględnienia konsekwencji związanych z upadłością wybranych instytucji bankowych byłoby ćwiczeniem czysto teoretycznym. Dlatego analiza tego scenariusza ma charakter wyłącznie jakościowy. Ocenie ilościowej poddano wariancję uwzględniającą podjęcie przez instytucje publiczne dodatkowych interwencji, które zmniejszają, choć nie eliminują, ryzyka wystąpienia kryzysu finansowego i gospodarczego.

# Wpływ wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy na gospodarkę

## Scenariusz realizacji Propozycji Ustawy przy założeniu zaangażowania instytucji publicznych w działania ograniczające jej negatywne skutki - najważniejsze założenia

- Jak wcześniej zaznaczono, kwantyfikacja wpływu realizacji Propozycji Ustawy na gospodarkę bez założenia pewnych działań ze strony wybranych instytucji publicznych miałaby wyłącznie charakter teoretyczny. W konsekwencji, scenariusze poddane kwantyfikacji w ramach analizy makroekonomicznej zostały poszerzone względem scenariuszy analizowanych w innych sekcjach Raportu o pewne założenia dotyczące działań instytucji publicznych (dalej „wariant ilustracyjny”). W szczególności, przyjęto, że restrukturyzacji kredytów walutowych będą towarzyszyć (jednocześnie) następujące działania:
- 1) pozyskanie przez poszczególne banki natychmiastowego uzupełnienia (w tym ze strony sektora finansów publicznych) funduszy własnych o wartości pozwalającej na przywrócenie poziomu współczynnika wypłacalności do 9,25% RWA (w przypadku banków, których współczynniki wypłacalności obniżą się wskutek restrukturyzacji kredytów walutowych poniżej poziomu 9,25%),
  - 2) obniżenie rekomendowanego przez KNF poziomu współczynnika wypłacalności do 12,25% RWA (3,0 p.p. powyżej wymogu wskazanego w CRR, ale 1,0 p.p. poniżej rekomendacji na 2016 r., wydanej przez KNF w grudniu 2015 r.)\*,
  - 3) działania NBP zmierzające do ograniczenia wpływu zamykania pozycji walutowych banków na rynek złotego.
- Prezentowane na stronach 31-32 szacunki powinny być traktowane jako ilustracyjne odzwierciedlenie poszczególnych scenariuszy przy założeniach przedstawionych w powyższym punkcie. Brak działań lub mniejsze wsparcie ze strony instytucji publicznych niż założono powyżej oznaczałoby zwiększenie ryzyka wystąpienia kryzysu finansowego i poniesienia związanych z tym odpowiednio większych kosztów dla gospodarki. Nawet jednak w rozpatrywanym wariantcie ilustracyjnym ryzyko wystąpienia kryzysu finansowego i gospodarczego pozostawałoby istotne, choć skutki materializacji tego ryzyka nie zostały uwzględnione w obliczeniach. Można więc przyjąć, że przedstawiona kwantyfikacja skutków realizacji Propozycji Ustawy w wariantcie ilustracyjnym stanowi konserwatywne oszacowanie konsekwencji wprowadzenia w życie tej Propozycji.

*\*) należy podkreślić, że pominięcie tego dodatkowego założenia oznaczałoby przyjęcie, że począwszy od 2016 r. (mimo przeprowadzonej restrukturyzacji kredytów walutowych) banki muszą stosować się do rekomendacji KNF dotyczącej pożądanego współczynnika wypłacalności na poziomie 13,25% RWA. Pewne obniżenie rekomendowanych bankom poziomów współczynników wypłacalności po restrukturyzacji kredytów walutowych mogłoby być uzasadnione ograniczeniem jednego z głównych źródeł ryzyka w sektorze bankowym.*

# Wpływ wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy na gospodarkę

## Wariant ilustracyjny, z zaangażowaniem instytucji publicznych (1/2)

Sektor gospodarki/instytucja	Wpływ realizacji Propozycji Ustawy	Szacunkowa wartość efektu dla wariantu ilustracyjnego* w 1. roku**
<b>Sektor bankowy</b>	Negatywne konsekwencje przedstawionej Propozycji Ustawy dla sytuacji finansowej banków w Polsce mogą być bardzo znaczące. Należą do nich:	
	▶ Spadek średniego współczynnika wypłacalności w sektorze bankowym	2,8 - 3,5 p.p.
	▶ Liczba banków ze współczynnikami wypłacalności poniżej poziomów obecnie rekomendowanych przez KNF	10 z 10
	▶ Liczba banków z ujemnymi funduszami własnymi (w przypadku braku natychmiastowego dokapitalizowania)	Od 0 do 5 z 10
	▶ Obniżenie akcji kredytowej (względem scenariusza bez wstrząsu)	2,6 - 3,3 p.p.
<b>Sektor gospodarstw domowych</b>	▶ Obniżenie akcji kredytowej (względem scenariusza bez wstrząsu)	27 - 35 mld zł
	Zmiana denominacji istniejących obecnie kredytów w walutach obcych w sposób przewidziany w Propozycji Ustawy może, w sposób bezpośredni, poprawić sytuację niektórych gospodarstw domowych zmniejszając poziom ich zadłużenia i wartość rat. Jednocześnie, wtórne efekty realizacji Propozycji Ustawy (destabilizacja sektora bankowego, zmniejszenie dynamiki aktywności gospodarczej) mogą prowadzić do znaczących, lecz trudno kwantyfikowalnych kosztów w postaci spadku dynamiki zatrudnienia, wzrostu bezrobocia i zmniejszenia dynamiki realnych wynagrodzeń, które dotknęłyby sektor gospodarstw domowych w całości.	
	▶ Spadek zadłużenia gospodarstw domowych	45-66 mld zł

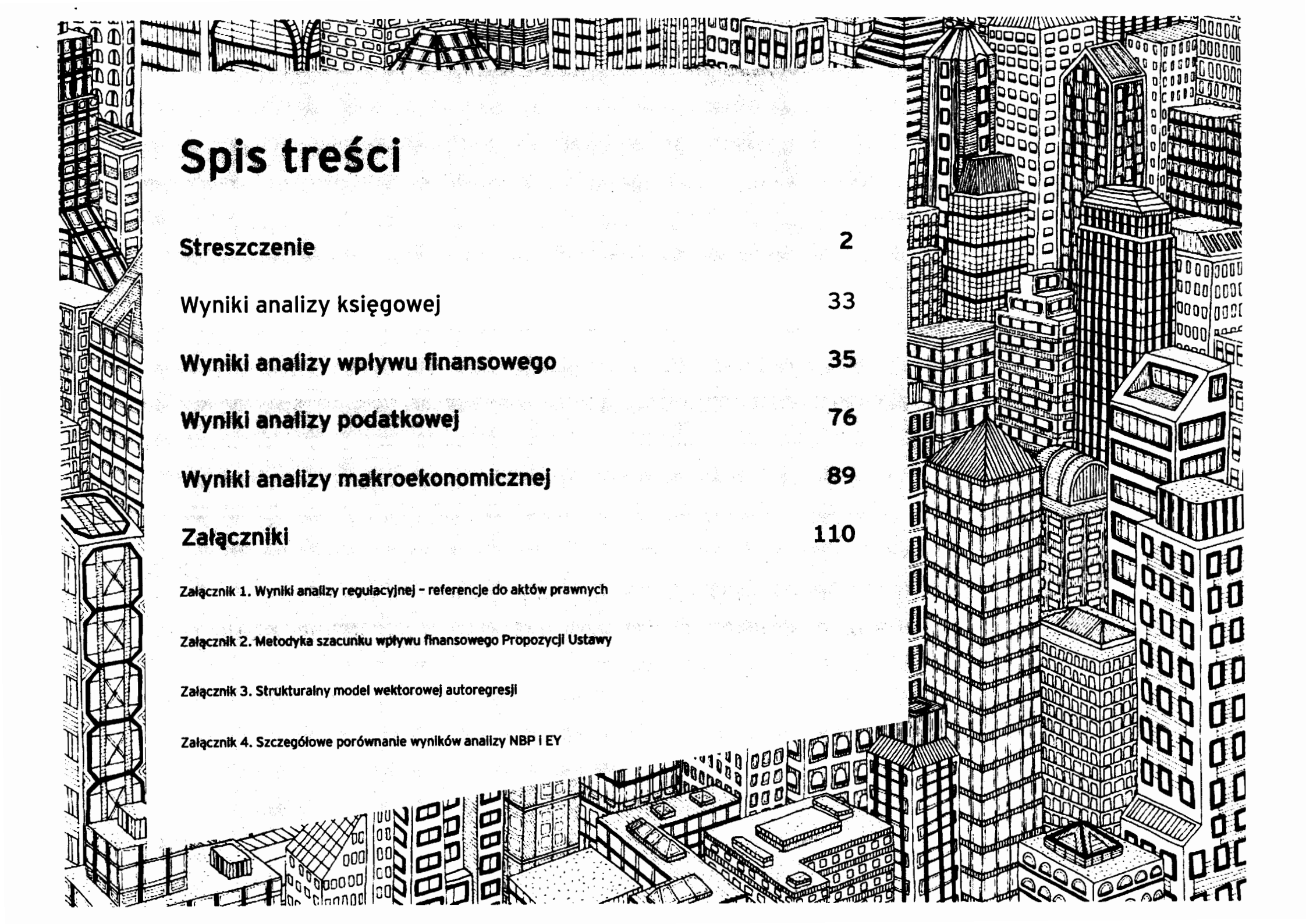
\*) efekty oszacowane przy założeniu szeregu działań ze strony sektora publicznego, zaprezentowanych na stronie 30;

\*\*) ze względu na różnice w atrakcyjności poszczególnych form restrukturyzacji z punktu widzenia kredytobiorców, bardziej prawdopodobne jest kształtowanie się wartości poszczególnych efektów bliżej górnych ograniczeń przedziałów podawanych na stronach 31 i 32 (odpowiadających wykorzystaniu restrukturyzacji przymusowej przez wszystkich bądź niemal wszystkich kredytobiorców), efekt dla sektora bankowego jako całości w zależności od analizowanej formy przewalutowania.

# Wpływ wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy na gospodarkę Wariant ilustracyjny, z zaangażowaniem instytucji publicznych (2/2)

Sektor gospodarki/instytucja	Wpływ realizacji Propozycji Ustawy	Szacunkowa wartość efektu dla wariantu ilustracyjnego w 1. roku
<b>Sektor finansów publicznych</b>	<p>Wprowadzenie w życie Propozycji Ustawy może spowodować znaczne pogorszenie sytuacji sektora finansów publicznych w związku z możliwym spadkiem wpływów podatkowych oraz pozapodatkowych (w tym z tytułu dywidend od spółek z udziałem Skarbu Państwa) i wzrostem wydatków (np. w przypadku konieczności dokapitalizowania niektórych banków).</p>	
	▶ Spadek dochodów z podatku od niektórych instytucji finansowych	2,5 mld zł
	▶ Spadek innych dochodów z powodu spowolnienia aktywności gospodarczej	13 - 17 mld zł
	▶ Potencjalne wydatki na dokapitalizowanie niektórych banków	4-20 mld zł
<b>Bank centralny</b>	<p>W wyniku wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy, banki posiadające kredyty denominowane w walutach obcych będą zmuszone zamknąć utrzymywane dotychczas finansowanie walutowe, spłacając swoje zobowiązania wobec podmiotów zagranicznych. Będzie to wymagało podjęcia przez NBP specjalnych środków w celu umożliwienia zamknięcia tych pozycji i uniknięcia nadmiernego osłabienia kursu złotego.</p>	
	▶ Wzrost zapotrzebowania na waluty obce ze strony banków	26,2 mld EUR*
<b>Gospodarka Polski jako całość</b>	<p>Znaczące pogorszenie sytuacji finansowej banków doprowadzi - nawet w scenariuszu szybkiego dokapitalizowania niektórych instytucji - do zacieśnienia polityki kredytowej (zaostżenia kryteriów przyznawania kredytów, podniesienia cen kredytu). To z kolei wpłynie negatywnie na akcję kredytową i - za jej pośrednictwem - na dynamikę aktywności gospodarczej.</p>	
	▶ Obniżenie dynamiki PKB (względem scenariusza bez wstrząsu)	1,8 - 2,3 p.p.
<b>Inne efekty</b>	<p>Oprócz efektów, które kwantyfikujemy, realizacja Propozycji Ustawy w omawianym wariantcie ilustracyjnym może doprowadzić do szeregu konsekwencji, których koszty trudno oszacować. Należą do nich między innymi: zwiększenie ryzyka systemowego w sektorze bankowym, wzrost zmienności kursu złotego, zmiana wyceny aktywów finansowych denominowanych w PLN, wzrost kosztów obsługi długu publicznego, zmniejszenie dostępności finansowania zagranicznego dla polskich podmiotów, spadek cen nieruchomości. Skala i prawdopodobieństwo materializacji tych konsekwencji byłyby wyższe w przypadku pominięcia niektórych założeń dotyczących dokapitalizowania instytucji bankowych, działań UKNF i NBP przyjętych w wariantcie ilustracyjnym analizy.</p>	

\*) wartość ta odpowiada ok. 29% wartości oficjalnych rezerw walutowych Narodowego Banku Polskiego na koniec 2015 r.



# Spis treści

**Streszczenie** 2

**Wyniki analizy księgowej** 33

**Wyniki analizy wpływu finansowego** 35

**Wyniki analizy podatkowej** 76

**Wyniki analizy makroekonomicznej** 89

**Załączniki** 110

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

# Wyniki analizy księgowej

Raport *Analiza implikacji księgowych rozwiązań przewidzianych w ramach Propozycji Ustawy* znajduje się w odrębnym dokumencie MS Word załączonym do niniejszego Raportu.



# Spis treści

**Streszczenie** 2

**Wyniki analizy księgowej** 33

**Wyniki analizy wpływu finansowego** 35

**Wyniki analizy podatkowej** 76

**Wyniki analizy makroekonomicznej** 89

**Załączniki** 110

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej – referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Podjęcie do kalkulacji wpływu finansowego - Kluczowe założenia

### Kredyty/ pożyczki podlegające analizie

Umowy kredytu/ pożyczki zawarte od dnia 1 stycznia 2000 do dnia 31 grudnia 2015 i jednocześnie obowiązujące w tym dniu umowy kredytu o kredyt denominowany lub kredyt indeksowany oraz umowy pożyczki o pożyczkę denominowaną lub pożyczkę indeksowaną, zabezpieczonych hipoteką i nie spłacone do dnia 31 grudnia 2015.

Zakresem objęte również:

- Umowy kredytu/ pożyczki spłacone do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu),
- Umowy kredytu/ pożyczki, które wygasły do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu).

Umowy kredytu/ pożyczki zawarte z:

- Konsumentami (w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego),
- Osobami fizycznymi prowadzącymi jednoosobową działalność gospodarczą.

### Scenariusze

Scenariusz 1 - restrukturyzacja dobrowolna wszystkich kredytów/ pożyczek podlegających analizie,

Scenariusz 2 - restrukturyzacja przymusowa wszystkich kredytów/ pożyczek podlegających analizie,

Scenariusz 3 - przeniesienie własności nieruchomości dla kredytów/ pożyczek o LTV powyżej 100% (dodatkowe kryteria zdefiniowane w Art. 7.4 Propozycji Ustawy nie były brane pod uwagę),

Scenariusz 4 - łączony (dla poszczególnych kredytów/ pożyczek podlegających analizie wybierany jest wariant restrukturyzacji dający najbardziej negatywny efekt dla banku).

Założenia odnośnie danych rynkowych:

Kursy walutowe wg stanu na 31 grudnia 2015/wyższe o 25% od kursów wg stanu na 31 grudnia 2015/wyższe o 50% od kursów wg stanu na 31 grudnia 2015,

Stopy referencyjne na poziomie stóp z 31 grudnia 2015 roku.

### Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Różnica wartości zobowiązań klientów/ przejętych przez banki aktywów przed i po przeprowadzeniu restrukturyzacji kredytów objętych Propozycją Ustawy.

# Niejasności interpretacyjne mające wpływ na szacunek wpływu Propozycji Ustawy

## Zakres produktów objętych Propozycją Ustawy

### Założenia do analizy

#### 1. Zakres kredytów objętych ustawą

Artykuł 2

- ▶ Ustawa nie określa jednoznacznie, czy zakresem Ustawy objęte są kredyty/pożyczki hipoteczne z zabezpieczeniami uwzględniającymi nieruchomości komercyjne

- ▶ Umowy kredytu/ pożyczki zawarte od dnia 1 stycznia 2000 r. do dnia 31 grudnia 2015 i jednocześnie obowiązujące w tym dniu zabezpieczone hipoteką i nie spłacone do dnia 31 grudnia 2015

#### 2. Obowiązek w zakresie restrukturyzacji w stosunku do kredytów sprzedanych

Artykuł 2

- ▶ Sformułowania zawarte w Ustawie nie pozwalają na jednoznaczną interpretację w odniesieniu do restrukturyzacji kredytów, które zostały sprzedane np. w ramach sekurytyzacji
- ▶ W Ustawie zdefiniowano instytucję odpowiedzialną za restrukturyzację kredytu, jako kredytodawcę, czyli podmiot, który udzielił kredytu, wobec czego powstaje wątpliwość co do zakresu odpowiedzialności podmiotu który nabył kredyt wobec kredytobiorcy oraz wobec banku, który pierwotnie udzielił kredytu

- ▶ Zakresem objęte również:
  - ▶ Umowy kredytu/ pożyczki spłacone do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu),
  - ▶ Umowy kredytu/ pożyczki, które wygasły do dnia 31 grudnia 2015 (efekt spreadu).

## Założenia dotyczące spreadów walutowych

### Założenia do analizy

#### 1. Obowiązek w stosunku do kredytów spłaconych, kredytów refinansowanych oraz kredytów sprzedanych

Artykuł 1, Artykuł 3 ust. 1

- ▶ W Ustawie nie jest jednoznacznie określone, czy zwrot kwoty różnic kursowych wynikających z zastosowanych przez kredytodawców spreadów walutowych dotyczy także kredytów, które zostały całkowicie spłacone, kredytów refinansowanych oraz sprzedanych

- ▶ Na potrzeby analizy przyjęto założenie, iż zwrot kwoty różnic kursowych dotyczy także kredytów spłaconych
- ▶ W zakresie kredytów refinansowanych oraz sprzedanych przyjmuje się, że bank ma obowiązek zwrotu faktycznie naliczonych spreadów walutowych od tych kredytów

#### 2. Stawka odsetek ustawowych

Artykuł 3.3 pkt 3, 4, 6

- ▶ Ustawa nakłada na Bank obowiązek wypłaty ustawowo naliczonych odsetek od różnic kursowych wynikających z zastosowanych spreadów walutowych za okres od dnia, w którym środki zostały postawione do dyspozycji konsumenta do dnia obliczenia odsetek

- ▶ W analizie przyjęto założenie o zastosowaniu historycznej stawki odsetek ustawowych obowiązującej na datę spreadów walutowych

# Niejasności interpretacyjne mające wpływ na szacunek wpływu Propozycji Ustawy

## Założenia dotyczące wyznaczenia „kursu sprawiedliwego”

### Założenia do analizy

#### 1. Kurs

wykorzystywany do ustalenia nominalu na dzień uruchomienia

#### Kalkulator „kursu sprawiedliwego”

- ▶ Do wyznaczenia „kursu sprawiedliwego” konieczne jest wyznaczenie nominalu kredytu denominowanego/ indeksowanego oraz kredytu hipotetycznego w PLN. Formuła kalkulatora zakłada, że przeliczenie dokonywane jest po średnim fixingu NBP. Założenie to powoduje zawyżenie „kursu sprawiedliwego” i nie ma pokrycia w ekonomice rzeczywistego kredytu.

- ▶ Na potrzeby analizy przyjęto założenie, że nominal na dzień uruchomienia ustalany jest na bazie kursu uruchomienia stosowanego przez bank

## Założenia dotyczące restrukturyzacji przymusowej

### Założenia do analizy

#### 1. Waluta kredytu po restrukturyzacji

#### Artykuł 6

- ▶ Na podstawie zapisów Ustawy nie jest jednoznacznie określone, czy po przeprowadzeniu restrukturyzacji kredyt jest nadal kredytem walutowym, czy w związku z przeliczeniem po stałym „kursie sprawiedliwym” staje się kredytem złotówkowym
- ▶ Wątpliwości interpretacyjne mogą mieć wpływ na kalkulację wymogów kapitałowych banku

- ▶ Na potrzeby wyliczenia wpływu na wymogi kapitałowe, przyjęto, że jest to pozycja w PLN
- ▶ Przyjmuje się założenie, że klient spłaca po stałym „kursie sprawiedliwym” niezależnie od kształtowania się kursów rynkowych

#### 2. Stopa referencyjna

#### Artykuł 6.1

- ▶ W Ustawie określono, że stopa referencyjna kredytu podlegającego restrukturyzacji dobrowolnej zostaje zmieniona z uprzedniej (np. LIBOR) na WIBOR, zatem kredyt zrestrukturyzowany w trybie art. 5, który teoretycznie jest kredytem walutowym jest oparty o stopę WIBOR z rynku PLN
- ▶ W przypadku restrukturyzacji przymusowej nie zostało jednoznacznie określone, czy zastosowanie ma pierwotna stopa referencyjna (np. LIBOR) czy zostaje zmieniona na WIBOR

- ▶ W analizie przyjęto założenie, że stopą referencyjną w restrukturyzacji przymusowej jest analogiczna jak pierwotna stopa referencyjna (np. LIBOR/EURIBOR)

# Niejasności interpretacyjne mające wpływ na szacunek wpływu Propozycji Ustawy

## Założenia dotyczące restrukturyzacji dobrowolnej

### Założenia do analizy

#### 1. Moment wejścia w życie

Artykuł 6, ust. 1

- ▶ W przypadku restrukturyzacji przymusowej złożenie oświadczenia woli wywołuje skutki prawne od dnia wejścia w życie Ustawy
- ▶ W Ustawie nie ma wyraźnie określonej daty pojawienia się skutków prawnych następstw restrukturyzacji dobrowolnej

- ▶ Na potrzeby analizy założono, że klient w ramach restrukturyzacji dobrowolnej może złożyć wnioski tylko raz
- ▶ Wszyscy klienci składają wniosek na dzień 31.12.2015 r.
- ▶ Przyjęto kurs sprawiedliwy z daty złożenia wniosku tj. 31.12.2015 r.

#### 2. Marża kredytowa

Artykuł 5.1 pkt. 4

- ▶ W ramach restrukturyzacji dobrowolnej Ustawa przewiduje obniżenie pierwotnej marży odsetkowej, w przypadku gdy jest ona wyższa od średniej marż kredytów hipotecznych oferowanych w miesiącu zawarcia umowy przez trzy banki o największej sumie bilansowej
- ▶ W Ustawie nie jest jednoznacznie wskazane, jakie portfele kredytów mają być podstawą wyliczenia średniej marży

Ponadto, w Ustawie nie zostało jednoznacznie określone postępowanie w przypadku kredytów, w których marża uległa zmianie w okresie życia kredytu

- ▶ W analizie założono brak zmiany marży kredytowej
- ▶ W analizie przyjęto aktualny poziom marży

#### 3. Waluta kredytu po restrukturyzacji

Artykuł 5

- ▶ Na podstawie zapisów Ustawy nie jest jednoznacznie określone czy po przeprowadzeniu restrukturyzacji kredyt jest nadal kredytem walutowym, czy w związku z przeliczeniem po stałym „kursie sprawiedliwym” staje się kredytem złotówkowym
- ▶ Wątpliwości interpretacyjne mogą mieć wpływ na kalkulację wymogów kapitałowych banku

- ▶ Na potrzeby wyliczenia wpływu na wymogi kapitałowe, przyjęto, że jest to pozycja w PLN
- ▶ Przyjmuje się założenie, że klient spłaca po stałym „kursie sprawiedliwym” niezależnie od kształtowania się kursów rynkowych

# Niejasności interpretacyjne mające wpływ na szacunek wpływu Propozycji Ustawy

## Nierówność stron

- |   |  |
|---|--|
| <b>1. Zakres Ustawy</b>                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Wyłączenie osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą</li> <li>▶ Wyłączenie kredytów spłaconych w drodze egzekucji z nieruchomości</li> </ul>  |
| <b>2. Spready walutowe</b>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Brak zwrotu różnic kursowych z spreadów walutowych w odniesieniu do kredytów spłacanych w walucie obcej</li> <li>▶ Brak zwrotu różnic kursowych z spreadów walutowych w odniesieniu do kredytów udzielonych po 26.08.2011r. (różnica kursu średniego NBP i kursu kantoru)</li> </ul>            |
| <b>3. Restrukturyzacja kredytu</b>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Możliwość przeprowadzenia restrukturyzacji bez posiadania zdolności kredytowej</li> <li>▶ Możliwość przeprowadzenia restrukturyzacji kredytu pomimo dobrej sytuacji finansowej</li> <li>▶ Założenie o porównywalnym poziomie marż w kredycie walutowym oraz kredycie złotówkowym</li> </ul>     |
| <b>4. Przymusowa restrukturyzacja kredytu</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ LIBOR jako stopa referencyjna dla kredytu w PLN</li> </ul>  |
| <b>5. Kurs sprawiedliwy</b>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Zrównanie kredytu walutowego z kredytem złotowym w wyliczeniu kursu sprawiedliwego jedynie na dzień wyliczenia kursu sprawiedliwego</li> <li>▶ W przypadku spadku kursu walutowego po dniu przeprowadzenia restrukturyzacji - spłata zobowiązania po kursie wyższym niż kurs rynkowy</li> </ul> |
| <b>6. Przeniesienie własności</b>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Możliwość zwolnienia z długu przy przeniesieniu własności zabezpieczenia niespotykana w innych relacjach bank - konsument bez wyrównania różnicy wartości wierzytelności i zabezpieczenia</li> </ul>  |
| <b>7. Ryzyko walutowe</b>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Ryzyko walutowe traktowane na innych zasadach niż inne rodzaje ryzyka (np. ryzyko stopy procentowej)</li> <li>▶ Ustawa jako zachęta do działań ryzykownych</li> </ul>   |
| <b>8. Korzystne warunki kredytowe</b>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ W latach 2005 - 2008 koszt kredytu walutowego znacznie niższy niż koszt kredytu w PLN</li> <li>▶ Dostępność kredytów hipotecznych w PLN dla kredytobiorców, którzy zaciągnęli kredyty hipoteczne w walucie obcej</li> </ul>   |

# Niejasności interpretacyjne mające wpływ na szacunek wpływu Propozycji Ustawy

## Inne wątpliwości interpretacyjne bez wpływu na ilościową analizę wpływu

### 1. Spready walutowe

- ▶ Wieloetapowe wypłaty kredytu bez podziału na transze - niejasne sformułowanie
- ▶ Obowiązek wypłaty spreadów w odniesieniu do opłat i prowizji naliczonych w walucie obcej

### 2. Restrukturyzacja

- ▶ Brak określenia waluty spłaty zobowiązań w restrukturyzacji dobrowolnej
- ▶ Warunki przeprowadzenia restrukturyzacji kredytów opartych o stałą stopę procentową

### 3. Harmonogram spłat

- ▶ Niejasność czy są możliwe zmiany harmonogramu spłaty na prośbę kredytobiorcy

### 4. Przeniesienie własności nieruchomości

- ▶ Brak jednoznacznego określenia formy prawnej oświadczenia konsumenta o skorzystaniu z przeniesieniu własności nieruchomości
- ▶ Brak określenia konieczności / trybu przeprowadzenia wyceny przejmowanej nieruchomości
- ▶ Brak określonego postępowania w przypadku, gdy wartość nieruchomości przekracza wysokość kredytu

### 5. Zdolność kredytowa kredytobiorcy

- ▶ Niejednoznaczna możliwość przeprowadzenia oceny zdolności kredytowej kredytobiorcy w przypadku restrukturyzacji dobrowolnej
- ▶ Niejednoznaczna możliwość i ewentualne skutki odmowy przeprowadzenia restrukturyzacji dobrowolnej przez bank bez podania przyczyny

### 6. Kalkulator kredytu

- ▶ Brak pokrycia odsetek od kredytu naliczanych według stopy referencyjnej WIBOR przez raty kredytu hipotetycznego w PLN w początkowym okresie kredytowania (niedopłata kapitału)
- ▶ Niepoprawne definicje zawartości kolumn w Kalkulatorze

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wpływ finansowy przy założeniu kursów walutowych z dnia 31 grudnia 2015 roku  
(mld PLN)

- ! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

		Scenariusz 1	Scenariusz 2	Scenariusz 3	Scenariusz 4
1	Zwrot z tytułu spreadu walutowego	11,5	11,5	11,5	11,5
2	Restrukturyzacja kredytu	33,1	54,7	33,8	54,9
<b>Σ</b>	<b>Szacowany wpływ finansowy</b>	<b>44,6</b>	<b>66,2</b>	<b>45,3</b>	<b>66,4</b>
	▶ Wymagane dokapitalizowanie	20 do 27	41 do 47	28 do 36	41 do 47

- ▶ Efekt restrukturyzacji kredytu w Scenariuszu 3 oszacowany został na bazie arbitralnie przyjętego założenia odnośnie spadku cen nieruchomości o 25%. Wpływ przyjętego założenia na uzyskane wyniki wynosi 13,9 mld PLN.
- ▶ Przy szacunku wartości przejętych nieruchomości na poziomie 55,6 mld PLN, założenie spadku cen przejętych nieruchomości o 1% przekłada się na zwiększenie kosztu dla tego wariantu restrukturyzacji o 0,56 mld PLN.
- ▶ Wartość dokapitalizowania oznacza minimalny wzrost funduszy własnych, który pozwoli na uzyskanie współczynników adekwatności kapitałowej na poziomie 13,25%. Jeżeli w momencie przeprowadzania Projektu (czyli na 31.12.2015), wartości współczynników adekwatności kapitałowej były poniżej wartości regulacyjnych, za wymagany poziom uznawano aktualną wartość tych współczynników.

Koszt restrukturyzacji przymusowej jest zawsze wyższy od kosztu restrukturyzacji dobrowolnej. Wynika to z korzystnego dla kredytobiorcy rozwiązania, polegającego na oprocentowaniu długu w PLN stopą referencyjną dla waluty obcej. Dysparytet stóp procentowych dla walut obcych oraz PLN rzutuje na obniżenie wartości godziwej posiadanego przez bank aktywa. Scenariusz, zakładający wybór przez wszystkich klientów restrukturyzacji przymusowej (Scenariusz 2), generuje koszt niewiele mniejszy od scenariusza łącznego (Scenariusz 4). Oznacza to, że wariant restrukturyzacji, zakładający zwrot nieruchomości, jest w przypadku restrukturyzacji przymusowej korzystny jedynie dla niewielkiej części kredytobiorców. Restrukturyzacja będzie się ponadto wiązała z innymi efektami (koszt zamknięcia pozycji walutowej oraz wpływ na uzyskiwaną przez banki marżę odsetkową). Efekty te nie zostały uwzględnione w powyższym wyliczeniu. Ilustracyjny szacunek tych efektów opisano na stronach 56 do 59 niniejszego Raportu. Narodowy Bank Polski w Raporcie o stabilności systemu finansowego na miesiąc luty 2016 opublikował analizę możliwych skutków finansowych restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych. Porównanie wyników analizy NBP i EY znajduje się w Załączniku 4 do niniejszego Raportu.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wpływ finansowy przy założeniu kursów walutowych z dnia 31 grudnia 2015 roku (mld PLN) - w podziale na walutę kredytu

- ! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

	Waluta kredytu	Zwrot z tytułu spreadu walutowego	Restrukturyzacja kredytu			
			Scenariusz 1	Scenariusz 2	Scenariusz 3	Scenariusz 4
1	CHF	9,8	33,0	51,2	32,4	51,3
2	EUR	1,6	<0,1	3,3	1,2	3,4
3	Pozostałe waluty	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
<b>Σ</b>				<b>54,7</b>	<b>33,8</b>	<b>54,9</b>

Ponad 85% kosztu zwrotu z tytułu spreadu walutowego przypada na kredyty denominowane w CHF. Liczba ta odpowiada udziałowi kredytów w CHF w całkowitej wartości portfela hipotecznych kredytów walutowych.

Zakładając kurs walutowy z dnia 31 grudnia 2015 roku, restrukturyzacja dobrowolna kredytów denominowanych w EUR generuje ograniczone koszty dla Banku.

Koszt restrukturyzacji przymusowej kredytów w EUR wynika z różnicy między stopami WIBOR i EURIBOR. Efekt dysparytetu stóp procentowych ma bezpośrednie przełożenie na wartość godziwą aktywa po restrukturyzacji.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wpływ finansowy przy założeniu kursów walutowych wyższych o 25% od kursów z dnia 31 grudnia 2015 roku (mld PLN)

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

	Scenariusz 1	Scenariusz 2	Scenariusz 3	Scenariusz 4
1 Zwrot z tytułu spreadu walutowego	11,5	11,5	11,5	11,5
2 Restrukturyzacja kredytu	71,6	93,2	63,7	93,3
<b>Σ Szacowany wpływ finansowy</b>	<b>83,1</b>	<b>104,7</b>	<b>75,2</b>	<b>104,8</b>
Zmiana do scenariusza bazowego	38,5	38,5	29,9	38,4
Procentowa zmiana do scenariusza bazowego	86%	58%	66%	58%
▶ Wymagane dokapitalizowanie	59 do 66	79 do 86	50 do 57	72 do 79

- ▶ Efekt restrukturyzacji kredytu w Scenariuszu 3 oszacowany został na bazie arbitralnie przyjętego założenia odnośnie spadku cen nieruchomości o 25%. Wpływ przyjętego założenia na uzyskane wyniki wynosi 21,4 mld PLN.
- ▶ Wraz ze wzrostem kursów walutowych rośnie udział portfela dla którego LtV > 100%. Przy szacunku wartości przejętych nieruchomości na poziomie 85,6 mld PLN, założenie spadku cen przejętych nieruchomości o 1% przekłada się na zwiększenie kosztu dla tego wariantu restrukturyzacji o 0,86 mld PLN.

Koszt zwrotu spreadu walutowego nie jest wrażliwy na zmianę kursu walutowego.

Wzrost kursu walutowego o 25% wpływa w największym stopniu na koszt restrukturyzacji dobrowolnej.

W przypadku wzrostu kursu walutowego o 25%, zwiększa się liczba zobowiązań o LtV > 100% i tym samym więcej klientów może skorzystać z możliwości umorzenia zobowiązania w zamian za zwrot nieruchomości.

Wzrost kursów walut o 25% powoduje wzrost poziomu szacowanych kosztów na poziomie sektora o ok. 30 - 40 mld PLN w każdym analizowanym scenariuszu. Wzrost kursów walut o 10 groszy powoduje zwiększenie szacowanych kosztów na poziomie sektora o ok. 3,0 - 4,0 mld PLN w każdym analizowanym scenariuszu.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

Wpływ finansowy przy założeniu kursów walutowych wyższych o 50% od kursów z dnia 31 grudnia 2015 roku (mld PLN)

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

	Scenariusz 1	Scenariusz 2	Scenariusz 3	Scenariusz 4
1 Zwrot z tytułu spreadu walutowego	11,5	11,5	11,5	11,5
2 Restrukturyzacja kredytu	110,1	131,7	94,9	131,8
<b>Σ</b>	<b>121,6</b>	<b>243,2</b>	<b>106,4</b>	<b>143,3</b>
Zmiana do scenariusza bazowego	77,0	77,0	61,1	76,9
Procentowa zmiana do scenariusza bazowego	173%	116%	135%	116%
▶ Wymagane dokapitalizowanie	90 do 97	111 do 117	81 do 88	111 do 117

- ▶ Efekt restrukturyzacji kredytu w Scenariuszu 3 oszacowany został na bazie arbitralnie przyjętego założenia odnośnie spadku cen nieruchomości o 25%. Wpływ przyjętego założenia na uzyskane wyniki wynosi 25,4 mld PLN.
- ▶ Wraz ze wzrostem kursów walutowych rośnie udział portfela dla którego LtV > 100%. Przy szacunku wartości przejętych nieruchomości na poziomie 101,5 mld PLN, założenie spadku cen przejętych nieruchomości o 1% przekłada się na zwiększenie kosztu dla tego wariantu restrukturyzacji o 1,0 mld PLN.



# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Zwrot z tytułu spreadu walutowego

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela  
 • 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

	Koszt zwrotu z tytułu spreadu walutowego w mld PLN	Procentowy udział w koszcie zwrotu
Zwrot z tytułu różnic kursowych	5,8	51%
<i>Spread naliczony przy udzieleniu - WRK2 (Art.3 ust.3 pkt.2)</i>	4,0	35%
<i>Spread naliczony przy spłacie - WRK3 (Art. 3. ust. 3 pkt 5)</i>	1,8	16%
Zwrot z tytułu odsetek ustawowych	5,7	49%
<i>Odsetki ustawowe w związku z WRK2 (Art. 3. ust. 3 pkt 4)</i>	3,9	33%
<i>Odsetki ustawowe w związku z WRK3 (Art. 3. ust. 3 pkt 6)</i>	1,8	16%
<b>Szacowany wpływ finansowy</b>	<b>11,5</b>	<b>100%</b>

Blisko połowę szacunku kosztu z tytułu spreadu walutowego stanowi koszt odsetek ustawowych

Kluczowe dla uzyskiwanych wyników są więc założenia odnośnie sposobu uwzględnienia odsetek ustawowych (np. odsetki historyczne vs odsetki na datę wejścia w życie Ustawy)

Zagadnienie to nie zostało jednoznacznie zdefiniowane w Propozycji Ustawy

Obliczenia bazowały na danych przekazanych przez banki. Nie dla wszystkich banków otrzymaliśmy pełne dane dla kredytów spłaconych/ spisanych co skutkuje zaniżeniem oszacowania skutków z tytułu zwrotu spreadu walutowego.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Wyniki szczegółowe - Umorzenie kredytu w zamian za przeniesienie praw własności nieruchomości

- ! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

Stan przed restrukturyzacją	Stan po restrukturyzacji		Wartość (mld PLN)
Wartość bilansowa netto kredytów o LtV < 100% (A)	Wartość bilansowa netto kredytów po restrukturyzacji (A)	Wartość kredytów przed restrukturyzacją (A+B)	154,1
		Wartość kredytów o LtV < 100% (A)	78,6
		Wartość kredytów o LtV > 100% (B)	75,5
Wartość bilansowa netto kredytów o LtV > 100% (B)	Wartość rynkowa przejętych nieruchomości (0,75 * C)	Wartość przejętych nieruchomości (C)	55,6
	Spadek ceny nieruchomości (0,25 * C)	Wpływ przejęcia nieruchomości (D = B - C)	19,9
	Wpływ przejęcia nieruchomości (D)	Spadek ceny nieruchomości (E = 0,25 * C)	13,9
		Łączny wpływ finansowy (D + E)	33,8

Dla sektora średni ważony poziom LtV dla kredytów o LtV > 100% wynosi 136%.

Koszt umorzenia kredytu w zamian za przeniesienie praw własności nieruchomości wynika z dwóch czynników:

Otrzymańa przez Bank nieruchomości o wartości niższej niż wartość bilansowa kredytu.

Spadku wartości przejmowanych nieruchomości w wyniku znacznego wzrostu podaży na rynku mieszkaniowym.

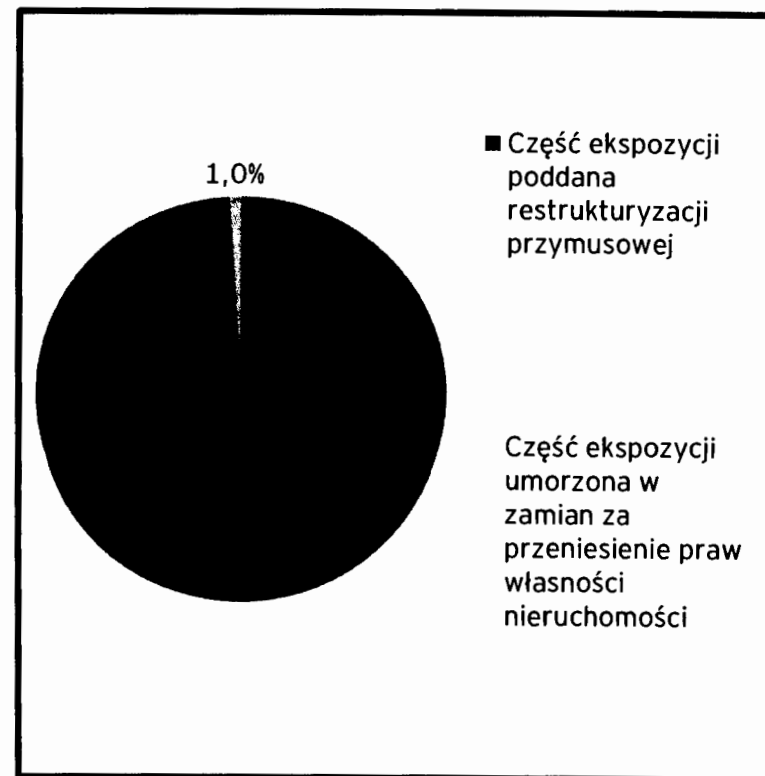
Na potrzeby analiz założono spadek cen o 25%.

# Wpływ finansowy Propozycji Ustawy

## Wyniki szczegółowe - Restrukturyzacja kredytu - Wariant łączny

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków - uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. !

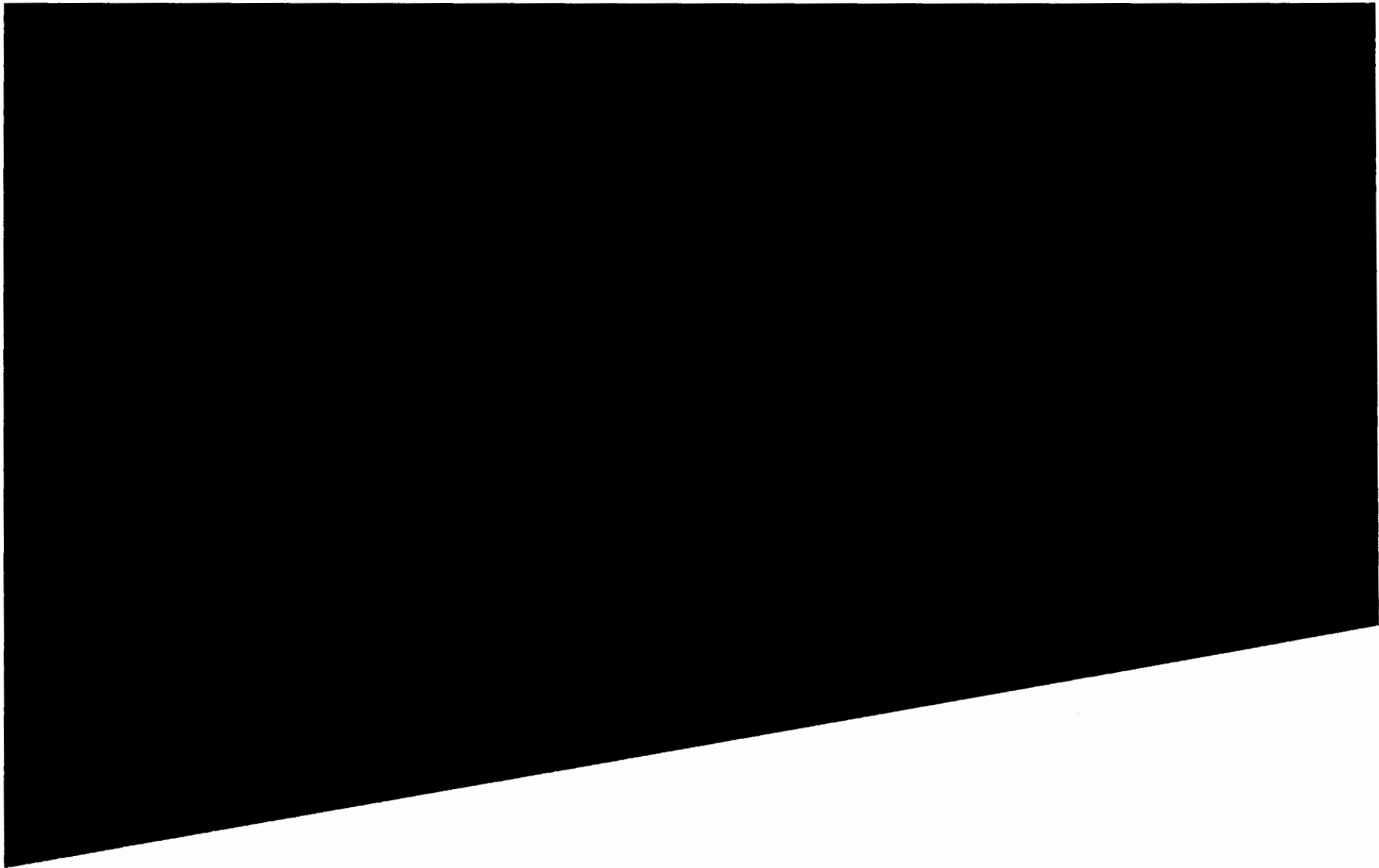
	Scenariusz bazowy	+ 25%	+ 50%
Wartość kredytów przed restrukturyzacją	154,1	192,7	231,2
Wartość kredytów po restrukturyzacji	99,2	99,4	99,5
Wpływ przejęcia nieruchomości	0,6	1,2	1,7
Wpływ restrukturyzacji przymusowej	54,3	92,1	130,1
<b>Efekt finansowy scenariusza</b>	<b>54,9</b>	<b>93,3</b>	<b>131,8</b>



Przy obecnych warunkach rynkowych wariant restrukturyzacji zakładający zwrot nieruchomości jest korzystny jedynie dla niewielkiej (~1%) części kredytobiorców.

Grupa klientów, zainteresowanych wariantem restrukturyzacji polegającym na oddaniu nieruchomości, rośnie wraz ze wzrostem poziomu kursów walutowych.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy



# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Wpływ na fundusze własne

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015r. otrzymanych od Banków biorących udział w projekcie. Wartość portfela kredytów walutowych tych Banków stanowi ok. 90% wartości kredytów walutowych sektora bankowego w Polsce !

	Obecnie	Scenariusz							
		Restrukturyzacja dobrowolna		Restrukturyzacja przymusowa		Przeniesie własności nieruchomości		Scenariusz łączony	
<b>Współczynnik wypłacalności TCR</b>	15,80%	9,23%	↓	4,88%	↓	8,11%	↓	4,85%	↓
<b>Suma Funduszy własnych (licznik TCR) [mld PLN]</b>	89,3	44,7 (-49,92%)	↓	23,1 (-74,1%)	↓	44,1 (-50,68%)	↓	23 (-74,24%)	↓
<b>Suma łącznej ekspozycji na ryzyko (mianownik TCR) [mld PLN]</b>	565,2	484,8 (-14,22%)	↓	474,3 (-16,08%)	↓	543,1 (-3,91%)	↓	474,8 (-15,99%)	↓
		Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem
<b>Dokapitalizowanie* [mld PLN]</b>	-	20,4	27,0	40,7	47,1	28,3	36,1	40,8	47,3
<b>Liczba Banków wymagająca dokapitalizowania</b>	-	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10
<b>Liczba Banków o współczynniku kapitału podstawowego Tier1 &lt; 5,75% (5.75% + domiar)</b>	-	4/10	6/10	6/10	7/10	5/10	6/10	6/10	7/10
<b>Liczba Banków z ujemnymi funduszami własnymi</b>	-	0/10		5/10		1/10		5/10	

\*) Wartość dokapitalizowania oznacza minimalny wzrost funduszy własnych, który pozwoli na uzyskanie współczynników adekwatności kapitałowej na wymaganym poziomie. Jeżeli w momencie przeprowadzania Projektu (czyli na 31.12.2015), wartości współczynników adekwatności kapitałowej były poniżej wartości regulacyjnych, za wymagany poziom uznawano aktualną wartość tych współczynników.

Bez domiaru oznacza sytuację, w której nie uwzględnia się dodatkowych wymogów kapitałowych na pokrycie ryzyka związanego z kredytami walutowymi. Z domiarem oznacza sytuację przeciwną.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Wpływ na fundusze własne - wzrost kursów walutowych o 25%

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015r. otrzymanych od Banków biorących udział w projekcie. Wartość portfela kredytów walutowych tych Banków stanowi ok. 90% wartości kredytów walutowych sektora bankowego w Polsce !

	Obecnie	Scenariusz							
		Restrukturyzacja dobrowolna		Restrukturyzacja przymusowa		Przeniesienie własności nieruchomości		Scenariusz łączony	
Współczynnik wypłacalności TCR	15,80%	1,28%	↓	-3,24%	↓	2,60%	↓	-3,25%	↓
Suma Funduszy własnych (licznik TCR) [mld PLN]	89,3	6,2 (-93,04%)	↓	-15,4 (-117,21%)	↓	14,2 (-84,09%)	↓	-15,4 (-117,29%)	↓
Suma łącznej ekspozycji na ryzyko (mianownik TCR) [mld PLN]	565,2	484,8 (-14,22%)	↓	474,3 (-16,08%)	↓	545,8 (-3,42%)	↓	475 (-15,95%)	↓
		Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem
Dokapitalizowanie* [mld PLN]	-	58,9	65,5	79,2	85,6	58,4	66,5	79,3	85,7
Liczba Banków wymagająca dokapitalizowania	-	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10
Liczba Banków o współczynniku kapitału podstawowego Tier1 < 5,75% (5.75% + domiar)	-	9/10	9/10	9/10	10/10	8/10	9/10	9/10	10/10
Liczba Banków z ujemnymi funduszami własnymi	-	5/10		7/10		5/10		7/10	

\*) Wartość dokapitalizowania oznacza minimalny wzrost funduszy własnych, który pozwoli na uzyskanie współczynników adekwatności kapitałowej na wymaganym poziomie. Jeżeli w momencie przeprowadzania Projektu (czyli na 31.12.2015), wartości współczynników adekwatności kapitałowej były poniżej wartości regulacyjnych, za wymagany poziom uznawano aktualną wartość tych współczynników.

Bez domiaru oznacza sytuację, w której nie uwzględnia się dodatkowych wymogów kapitałowych na pokrycie ryzyka związanego z kredytami walutowymi. Z domiarem oznacza sytuację przeciwną.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Wpływ na fundusze własne - wzrost kursów walutowych o 50%

! Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015r. otrzymanych od Banków biorących udział w projekcie. Wartość portfela kredytów walutowych tych Banków stanowi ok. 90% wartości kredytów walutowych sektora bankowego w Polsce !

	Obecnie	Scenariusz							
		Restrukturyzacja dobrowolna		Restrukturyzacja przymusowa		Przeniesie własności nieruchomości		Scenariusz łączony	
<b>Współczynnik wypłacalności TCR</b>	15,80%	-6,66%	↓	-11,36%	↓	-3,11%	↓	-11,34%	↓
<b>Suma Funduszy własnych (Ilicznik TCR) [mld PLN]</b>	89,3	-32,3 (-136,15%)	↓	-53,9 (-160,32%)	↓	-17,1 (-119,12%)	↓	-53,9 (-160,34%)	↓
<b>Suma łącznej ekspozycji na ryzyko (mianownik TCR) [mld PLN]</b>	565,2	484,8 (-14,22%)	↓	474,3 (-16,08%)	↓	549 (-2,87%)	↓	475,1 (-15,93%)	↓
		Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem	Bez domiaru	Z domiarem
<b>Dokapitalizowanie* [mld PLN]</b>	-	90,3	96,5	110,8	116,9	81,6	89,0	110,9	117,0
<b>Liczba Banków wymagająca dokapitalizowania</b>	-	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10
<b>Liczba Banków o współczynniku kapitału podstawowego Tier1 &lt; 5,75% (5.75% + domiar)</b>	-	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10	10/10
<b>Liczba Banków z ujemnymi funduszami własnymi</b>	-	7/10		9/10		6/10		9/10	

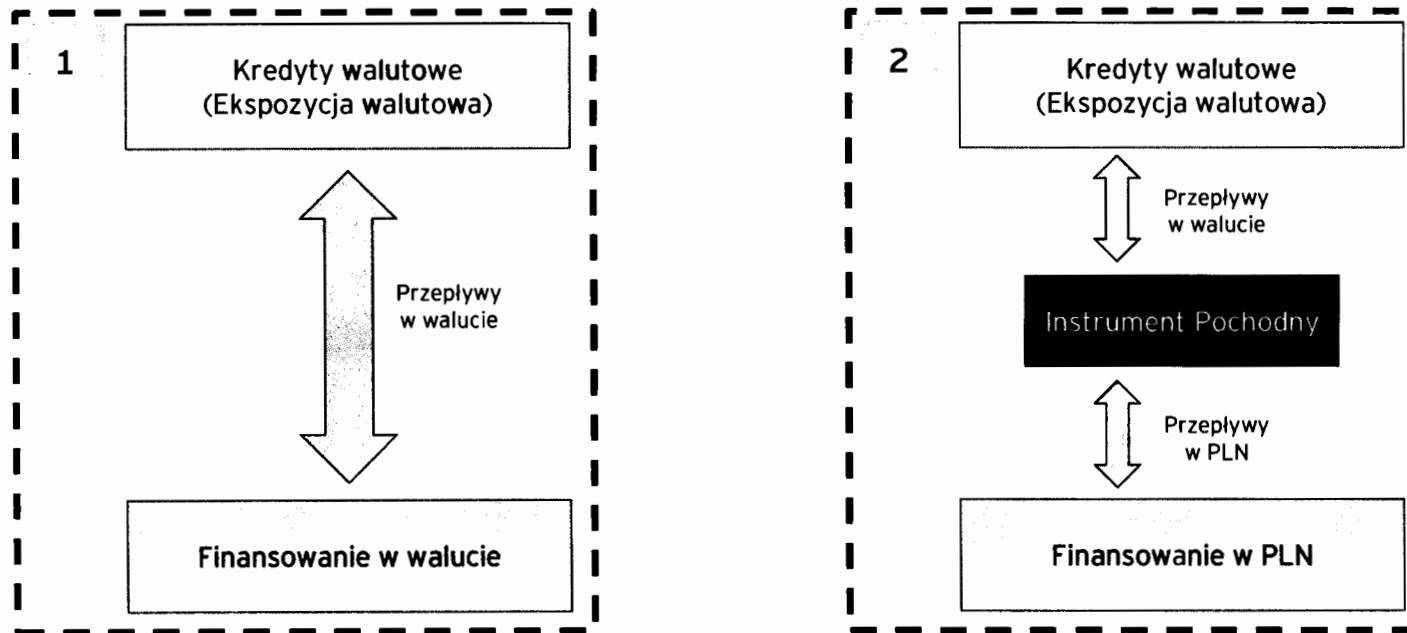
\*) Wartość dokapitalizowania oznacza minimalny wzrost funduszy własnych, który pozwoli na uzyskanie współczynników adekwatności kapitałowej na wymaganym poziomie. Jeżeli w momencie przeprowadzania Projektu (czyli na 31.12.2015), wartości współczynników adekwatności kapitałowej były poniżej wartości regulacyjnych, za wymagany poziom uznawano aktualną wartość tych współczynników.

Bez domiaru oznacza sytuację, w której nie uwzględnia się dodatkowych wymogów kapitałowych na pokrycie ryzyka związanego z kredytami walutowymi. Z domiarem oznacza sytuację przeciwną.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Wpływ na ryzyko walutowe/płynności Banków

Udzielając kredytów walutowych, Banki otwierały swoją pozycję walutową. Konieczne było więc zamknięcie powstałej pozycji przy wykorzystaniu finansowania w walucie udzielanych kredytów (1) lub w przypadku posiadania finansowania w PLN zabezpieczenia pozycji przy użyciu instrumentów pochodnych (CCBS, FX Swap) (2).



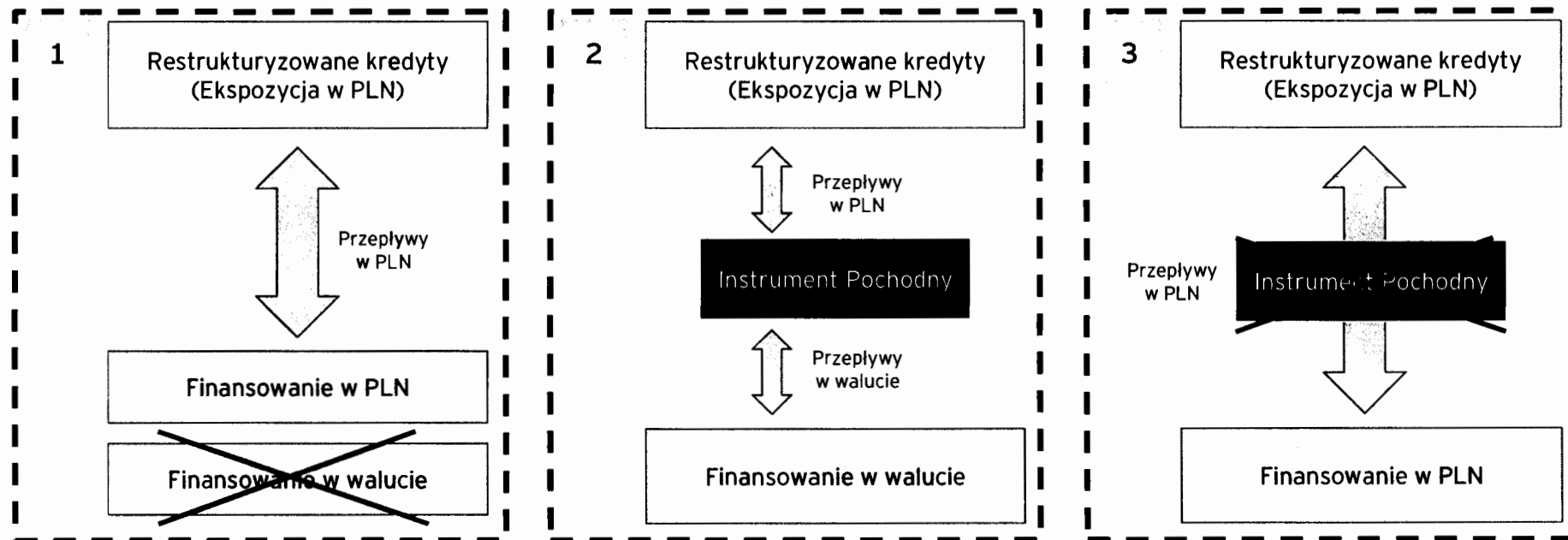
- ▶ Po restrukturyzacji kredytów walutowych będą one stanowić dla Banków ekspozycję w PLN. Pozostawienie wcześniej ustanowionych zabezpieczających instrumentów pochodnych lub finansowania w walucie będzie generowało dla Banku ryzyko walutowe, konieczne jest więc zamknięcie powstałej po restrukturyzacji pozycji walutowej.
- ▶ W przypadku pozyskiwania finansowania w walucie (1), konieczne będzie zastosowanie jednego z poniższych rozwiązań:
  - ▶ zamknięcie walutowej linii finansowania i pozyskanie finansowania w PLN o tej samej wartości
  - ▶ zabezpieczenia ryzyka walutowego poprzez wykorzystanie instrumentów pochodnych.
- ▶ Jeżeli Bank zabezpieczał ryzyko walutowe poprzez zastosowanie instrumentów pochodnych (2), po restrukturyzacji kredytów Bank ma otwartą pozycję w walucie, która wymaga zamknięcia przed terminem zapadalności instrumentu poprzez zawarcie odwrotnej transakcji pochodnej lub poprzez wcześniejsze zamknięcie transakcji za zgodą kontrahenta.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Wpływ na ryzyko walutowe/płynności Banków

Po restrukturyzacji kredytów konieczne będzie wdrożenie jednego z następujących rozwiązań:

- ▶ Zamknięcie finansowania walutowego i zastąpienie go finansowaniem w PLN (1).
- ▶ Zabezpieczenie ryzyka walutowego wynikającego z posiadania finansowania w walucie poprzez ustanowienie zabezpieczającego instrumentu pochodnego (2).
- ▶ Zamknięcie ustanowionych wcześniej transakcji pochodnych (3).



- ▶ Jako że restrukturyzacja kredytów będzie rozłożona w czasie w zależności od terminu złożenia wniosków przez Kredytobiorców, Banki będą stopniowo zamykały swoją ekspozycję walutową przy zastosowaniu kombinacji wszystkich opisanych powyżej rozwiązań.
- ▶ W celach ilustracyjnych oszacowany został jednak koszt, który musiałyby ponieść Banki, gdyby były zmuszone w jednym momencie zabezpieczyć swoje ryzyko walutowe poprzez całkowite zamknięcie finansowania w walucie i pozyskanie finansowania w PLN oraz zamknięcie wszystkich zabezpieczających instrumentów pochodnych. W takim scenariuszu Banki byłyby zmuszone jednorazowo pozyskać znaczną wartość finansowania w PLN, co najprawdopodobniej wymagałoby wsparcia NBP. Ilustracyjne oszacowanie kosztów scenariusza szokowego zamknięcia pozycji znajduje się na kolejnych stronach Raportu.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Ilustracyjne oszacowanie kosztów szokowego zamknięcia pozycji walutowej (1/5)

### Zamknięcie całego finansowania w walucie

Źródło finansowania	Wartość nominalna (mld PLN)	Koszt zamknięcia (mld PLN)
Spółka z grupy kapitałowej	48,8	0,2
Krajowy podmiot finansowy	0,1	0,0
Zagraniczny podmiot finansowy	25,0	0,6
Pozostałe źródła finansowania	28,6	0,4
<b>Suma</b>	<b>102,5</b>	<b>1,2</b>

Koszt zamknięcia finansowania w walucie oszacowano na **1,2 mld PLN**

Na potrzeby kalkulacji przyjęto następujące eksperckie szacunki kosztu:

- 0,5% nominalu dla finansowania ze spółki z grupy kapitałowej
- 2% nominalu dla finansowania z krajowego podmiotu finansowego
- 2,5% nominalu dla zagranicznego podmiotu finansowego
- 1,5% nominalu dla pozostałych źródeł finansowania

### Zamknięcie wszystkich ustanowionych transakcji pochodnych

Instrument	Wartość nominalna (mld PLN)	Koszt zamknięcia (mld PLN)
CFI	-0,01	0,0
SWAP	-7,1	0,4
<b>Suma</b>	<b>-7,1</b>	<b>0,4</b>

Koszt zamknięcia instrumentów zabezpieczających oszacowano na **0,4 mld PLN**

Koszt zamknięcia pozycji zabezpieczających ustalono ekspercko jako 5% wartości bezwzględnej wyceny instrumentów pochodnych na dzień 31 grudnia 2015 r.

#### **Koszt zamknięcia pozycji zabezpieczających**

Całkowity koszt zamknięcia pozycji zabezpieczających ryzyko walutowe Banków przed restrukturyzacją kredytów wyniósłby **1,6 mld PLN**. Konieczne jest jeszcze określenie kosztu pozyskania finansowania w PLN

**!** Wyniki uzyskane na podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymanych od Banków uczestniczących w Projekcie. Wielkość portfela 10 Banków – uczestników projektu stanowi ok. 90% wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych objętych Propozycją Ustawy. **!**

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Ilustracyjne oszacowanie kosztów szokowego zamknięcia pozycji walutowej (2/5)

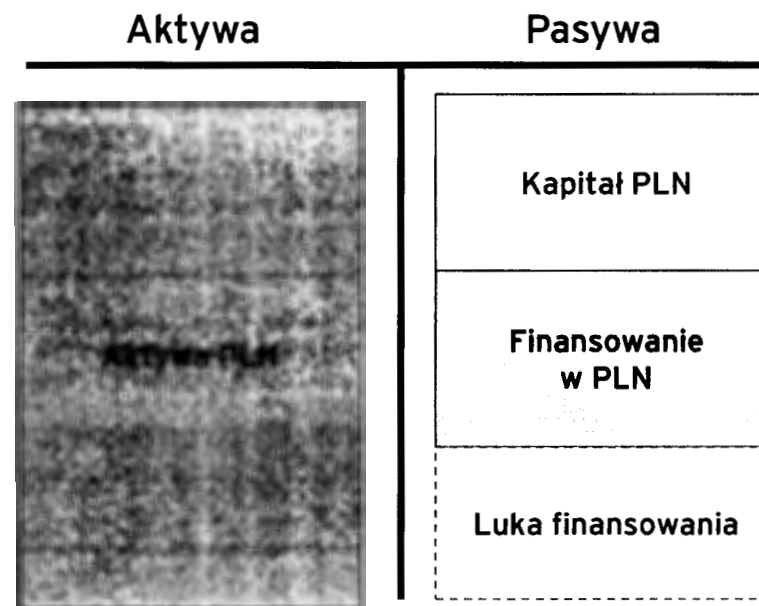
Wdrożenie scenariusza szokowego generuje dodatkowe zapotrzebowanie na płynność, ze względu na konieczność:

- Zwrotu kosztu spreadu kredytobiorcom, którzy spłacili już kredyty
- Pokrycia kosztów zamknięcia pozycji finansujących i zabezpieczających

Dodatkowo Banki zmuszone będą do pozyskania nowych, **stabilnych** źródeł finansowania w PLN, w celu uzupełnienia luki finansowania powstałej po zamknięciu finansowania walutowego.

**Potencjalne możliwości pozyskania wymaganego dodatkowego finansowania:**

- Zwiększenie akcji depozytowej,
- Emisja obligacji własnych.



Wartość potrzebnego do uzyskania finansowania określono na podstawie wartości finansowania w walucie na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz oszacowanych kosztów zwrotu spreadu walutowego i zamknięcia pozycji walutowej.

Wartość finansowania w walucie na dzień 31 grudnia 2015 roku	102,5 mld PLN
Koszt zwrotu spreadu	11,5 mld PLN
Zamknięcie pozycji walutowej (koszt + wycena pochodnych)	8,7 mld PLN
<b>Wartość wymaganego finansowania</b>	<b>122,7 mld PLN</b>

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Ilustracyjne oszacowanie kosztów szokowego zamknięcia pozycji walutowej (3/5)

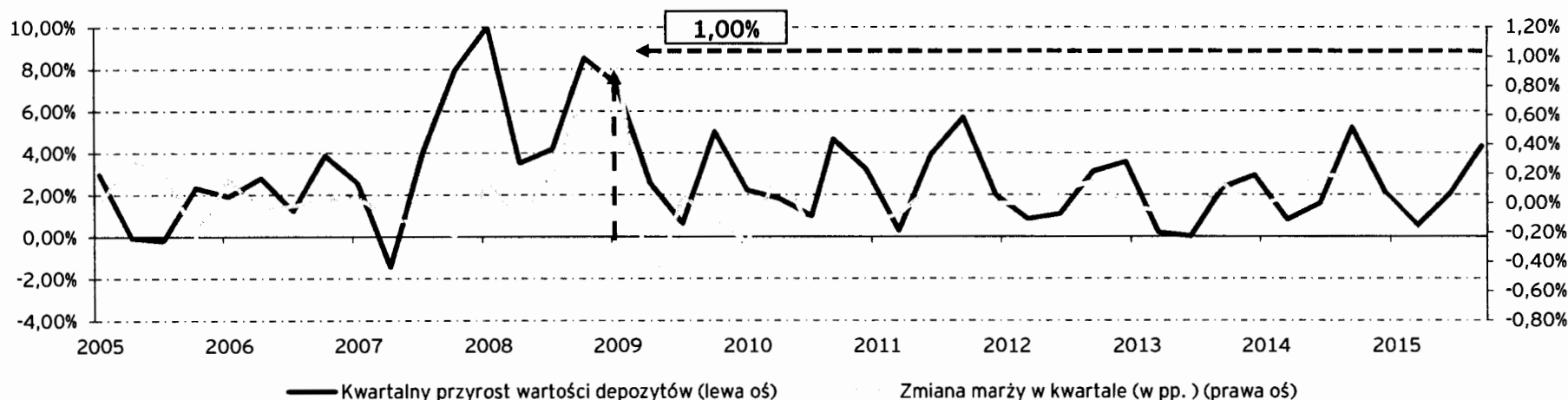
Z potrzebnych do uzyskania **122,7 mld PLN**, założono, że z racji małej płynności/ głębokości rynku obligacji własnych w Polsce, **12,7 mld PLN mogłyby zostać pozyskane z emisji obligacji na rynku hurtowym**, a pozostałe **110 mld PLN musiałoby zostać sfinansowane nowymi depozytami gospodarstw domowych**.

Oba rozwiązania wiążą się z dodatkowym kosztem, wynikającym z konieczności zwiększenia marży płaconej przez Bank.

### Zwiększenie akcji depozytowej

Uzyskanie 110 mld PLN nowych depozytów oznaczałoby zwiększenie bazy depozytowej o ok. 17%.

Koszt zwiększenia akcji depozytowej ustalono na podstawie danych historycznych z lat 2008 - 2009, gdzie maksymalny wzrost wartości depozytów w przeciągu kwartału, o ok. 8% (23 mld PLN), nastąpił po wzroście marży o ok. 100pb.



Na potrzeby oszacowania kosztu pozyskania nowych depozytów, założono ekspercko, że wzrost wartości depozytów o 17% wiązałby się z **podniesieniem marży co najmniej o 200 pb**. Wzrost marży o taką wartość spowodowałby dodatkowy **roczny koszt dla Banków w wysokości 2,2 mld PLN**.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

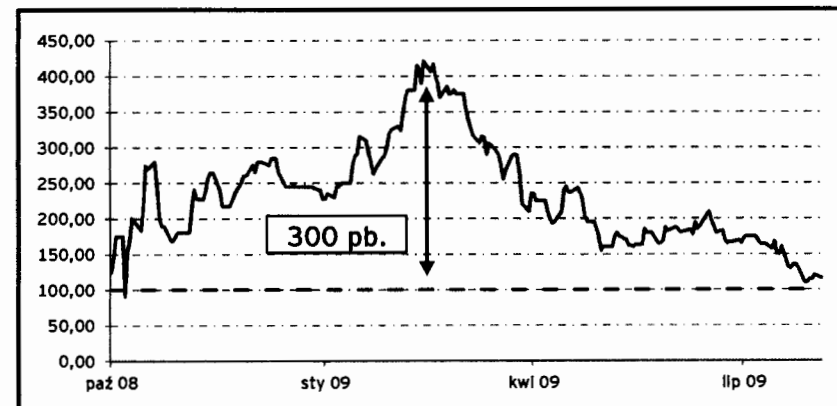
## Ilustracyjne oszacowanie kosztów szokowego zamknięcia pozycji walutowej (4/5)

### Emisja obligacji własnych

Emisja nowych obligacji o wartości 12,7 mld PLN oznaczałaby zwiększenie o 32% obecnej wartości rynku bankowych papierów wartościowych.

Koszt emisji dodatkowych obligacji własnych ustalono na podstawie danych historycznych spreadu instrumentów CDS Rządu Polskiego z lat 2008 - 2009, gdy nastąpił wzrost spreadu o 300 pb.

Nominał bankowych papierów wartościowych ulokowanych na hurtowym rynku polskim na dzień 31 XII 2015 r.	40 mld PLN
Wartość finansowania potrzebna do uzyskania	12,7 mld PLN
Wartość finansowania potrzebna do uzyskania jako procent obecnie ulokowanych na rynku hurtowym papierów	32%



Na potrzeby analizy założono ekspercko wzrost marży nowo emitowanych obligacji o 300 pb. Wzrost marży o taką wartość spowodowałby dodatkowy roczny koszt dla Banków w wysokości ok. 0,4 mld PLN.

### Koszt pozyskania finansowania

Sumaryczny koszt refinansowania dla Banków, wskutek restrukturyzacji kredytów walutowych zgodnie z Propozycją Ustawy przy założeniu zarówno zwiększenia akcji depozytowej Banków oraz dodatkowej emisji obligacji własnych, wyniósłby co najmniej 2,6 mld PLN.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Ilustracyjne oszacowanie kosztów szokowego zamknięcia pozycji walutowej (5/5)

### Analiza wykonalności scenariusza szokowego

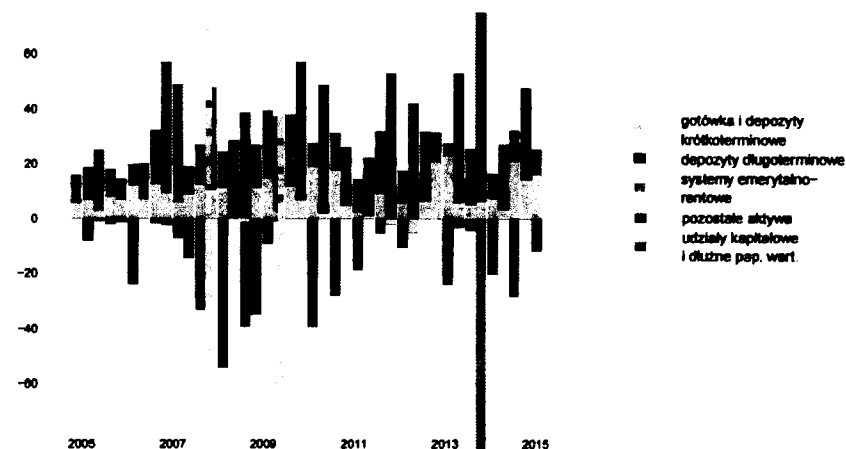
W ramach przeprowadzonej analizy kosztu pozyskania finansowania założono, że możliwe jest w krótkim terminie pozyskanie 110 mld PLN dodatkowych depozytów.

Analiza transakcji dokonywanych przez gospodarstwa domowe według rodzaju aktywów dowodzi, że w pierwszym kwartale 2009 roku miał miejsce przyrost wartości depozytów o 30 mld PLN.

**Pozyskanie jednak znacząco wyższej wartości nowych depozytów w krótkim terminie nie jest jednak możliwe** i w wypadku całkowitego zamknięcia pozycji walutowej konieczne byłoby pozyskanie środków z innych źródeł.

Wdrożenie takiego scenariusza najprawdopodobniej będzie wymagało interwencji instytucji publicznych. Możliwości łagodzenia wpływu przewalutowania na rynek walutowy przez instytucje publiczne zostały opisane na stronach 107 -109.

Wykres 27: Transakcje wg rodzajów aktywów finansowych (w mld zł, kw/kw, dane surowe)



Źródło: Sytuacja finansowa sektora gospodarstw domowych w II kw. 2015, NBP

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Ustanowienie nowych pozycji zabezpieczających (1/4)

✓ Brak ekspozycji na ryzyko  
 ✗ Ekspozycja na ryzyko

Mniej kosztownym i prostszym w zastosowaniu rozwiązaniem zamknięcia ekspozycji walutowej Banku jest ustanowienie nowych pozycji zabezpieczających.

	Finansowanie w PLN	Finansowanie w walucie obcej
Restrukturyzacja dobrowolna	Zamknięta pozycja walutowa Raty spłacane w PLN, finansowanie pozyskiwane w PLN ✓	Otwarta pozycja walutowa Raty spłacane w PLN, finansowanie pozyskiwane w walucie obcej ✗
	Zamknięta pozycja stopy procentowej Raty naliczane wg stopy WIBOR, finansowanie pozyskiwane wg stopy WIBOR ✓	Otwarta pozycja stopy procentowej Raty naliczane wg stopy WIBOR, finansowanie pozyskiwane wg stopy LIBOR / EURIBOR ✗
Restrukturyzacja przymusowa	Zamknięta pozycja walutowa Raty spłacane w PLN, finansowanie pozyskiwane w PLN ✓	Otwarta pozycja walutowa Raty spłacane w PLN, finansowanie pozyskiwane w walucie obcej ✗
	Otwarta pozycja stopy procentowej Raty naliczane wg stopy LIBOR, finansowanie pozyskiwane wg stopy WIBOR ✗	Zamknięta pozycja stopy procentowej Raty naliczane wg stopy LIBOR / EURIBOR, finansowanie pozyskiwane wg stopy LIBOR / EURIBOR ✓

Przyszła ekspozycja na ryzyko Banku zależy od wybranego sposobu finansowania oraz scenariusza restrukturyzacji.

W przypadku wariantu restrukturyzacji dobrowolnej i finansowania w PLN, Bank nie ponosi ryzyka walutowego i stopy procentowej.

W pozostałych przypadkach, Bank zmuszony jest utworzyć nowe pozycje zabezpieczające, wykorzystując transakcje CCBS lub FX Swap.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Zabezpieczanie ekspozycji na ryzyko (2/4)

Analizowany przypadek:

restrukturyzacja dobrowolna i finansowanie pozyskiwane w walucie obcej

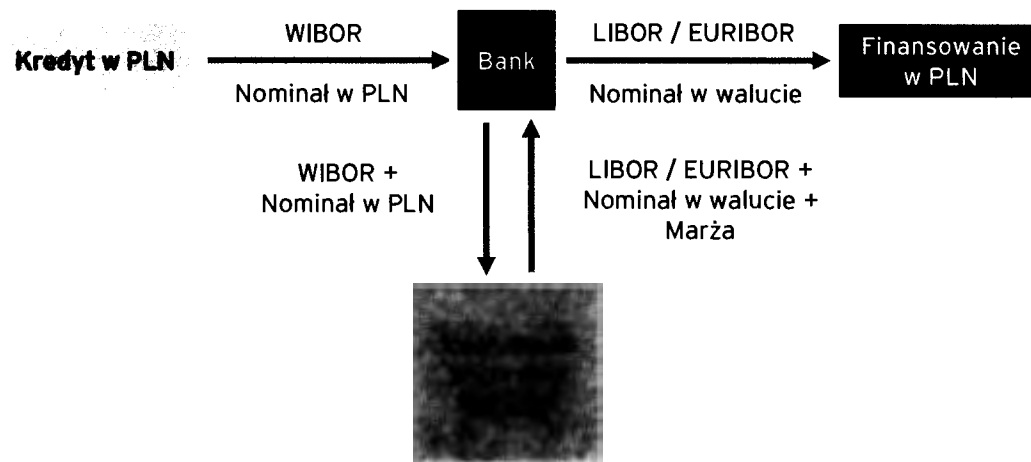
### I Ekspozycja na ryzyko przed ustanowieniem pozycji zabezpieczającej



Restrukturyzacja dobrowolna skutkuje spłaceniem rat kapitałowo - odsetkowych przez Klientów wg stopy WIBOR, płatności dokonywane są w walucie PLN.

Bank, decydując się na finansowanie w walucie obcej wg stopy LIBOR / EURIBOR, ma niezabezpieczoną ekspozycję na ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej.

### II Ekspozycja na ryzyko po ustanowieniu pozycji zabezpieczającej



Bank ma możliwość zamknięcia powstałej ekspozycji na ryzyko poprzez zawarcie transakcji pochodnej typu Cross Currency Basis Swap (CCBS) z wymianą nominału.

Bank dokonuje zamiany płatności ratalnych Klientów w PLN, obliczanych wg stopy WIBOR, na płatności w walucie obcej obliczane wg stopy LIBOR / EURIBOR.

Strony transakcji dokonują wymiany spłacanych kapitałów w PLN i w walucie obcej.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Zabezpieczanie ekspozycji na ryzyko (3/4)

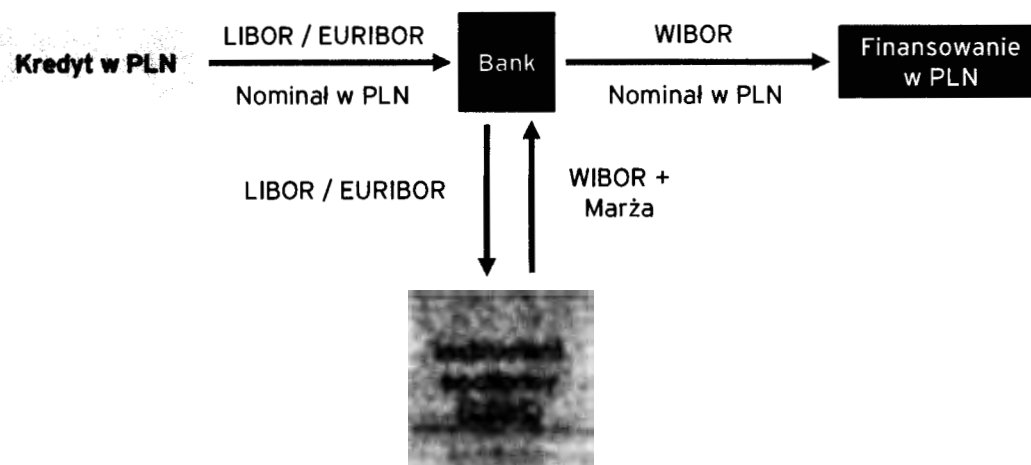
Analizowany przypadek:  
restrukturyzacja przymusowa i finansowanie pozyskiwane w PLN

### I Ekspozycja na ryzyko przed ustanowieniem pozycji zabezpieczającej



Restrukturyzacja przymusowa skutkuje spłacaniem rat kapitałowo - odsetkowych przez Klientów wg stopy LIBOR/ EURIBOR, płatności dokonywane są w walucie PLN. Bank, decydując się na finansowanie w PLN wg stopy WIBOR, ma niezabezpieczoną ekspozycję na ryzyko stopy procentowej.

### II Ekspozycja na ryzyko po ustanowieniu pozycji zabezpieczającej



Bank ma możliwość zamknięcia powstałej ekspozycji na ryzyko poprzez zawarcie egzotycznej, trudno dostępnej na rynku, transakcji pochodnej typu Cross Currency Basis Swap (CCBS) bez wymiany nominału.

Bank dokonuje zamiany płatności rat odsetkowych Klientów w walucie, obliczanych wg stopy LIBOR / EURIBOR, na płatności w PLN obliczane wg stopy WIBOR.

Egzotyczny charakter transakcji generuje dodatkowe koszty dla Banku. Kontrahent będzie miał prawo zażądać istotnego zwiększenia depozytu zabezpieczającego transakcję, dodatkowej prowizji lub marży ponad średnie warunki rynkowe.

Przedstawiony instrument pochodny nie stanowi doskonałego zabezpieczenia ryzyka ponoszonego przez Bank, gdyż ponosi on wciąż ryzyko bazy:

Stopa bazowa płacona przez Klientów (LIBOR / EURIBOR) nie odpowiada walucie płatności (PLN),

Bank otrzymuje od Klientów płatności w PLN, które naliczane są po przewalutowaniu rat kapitałowo-odsetkowych po stałym i nierynkowym kursie sprawiedliwym,

W ramach transakcji pochodnej, Bank zobowiązany jest dokonywać płatności w walucie, którą nabywa po kursie rynkowym.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Zabezpieczanie ekspozycji na ryzyko (4/4)

Analizowany przypadek:

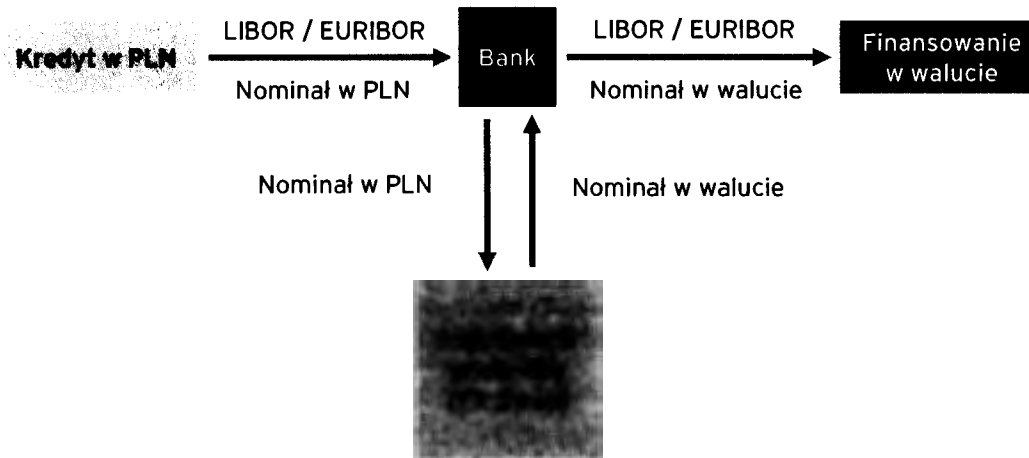
restrukturyzacja przymusowa i finansowanie pozyskiwane w walucie obcej

### I Ekspozycja na ryzyko przed ustanowieniem pozycji zabezpieczającej



Restrukturyzacja przymusowa skutkuje spłaceniem rat kapitałowo - odsetkowych przez Klientów wg stopy LIBOR/ EURIBOR, płatności dokonywane są w walucie PLN. Bank, decydując się na finansowanie w walucie obcej wg stopy LIBOR / EURIBOR, ma niezabezpieczoną ekspozycję na ryzyko walutowe.

### II Ekspozycja na ryzyko po ustanowieniu pozycji zabezpieczającej



Bank ma możliwość zamknięcia powstałej ekspozycji na ryzyko poprzez zawarcie transakcji pochodnej typu FX Swap. Bank dokonuje zamiany płatności rat kapitałowych Klientów w PLN, na płatności w walucie obcej. Zajmowana jest krótka pozycja w PLN i długa pozycja w walucie obcej.

Przedstawiony instrument pochodny nie stanowi doskonałego zabezpieczenia ryzyka ponoszonego przez Bank:

Bank otrzymuje od Klientów płatności w PLN, które naliczane są po przewalutowaniu rat kapitałowo-odsetkowych po stałym i nierynkowym kursie sprawiedliwym,

W ramach transakcji pochodnej, Bank dokonuje rozliczenia z kontrahentem po kursie rynkowym.

# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Utrata wartości przejętych nieruchomości

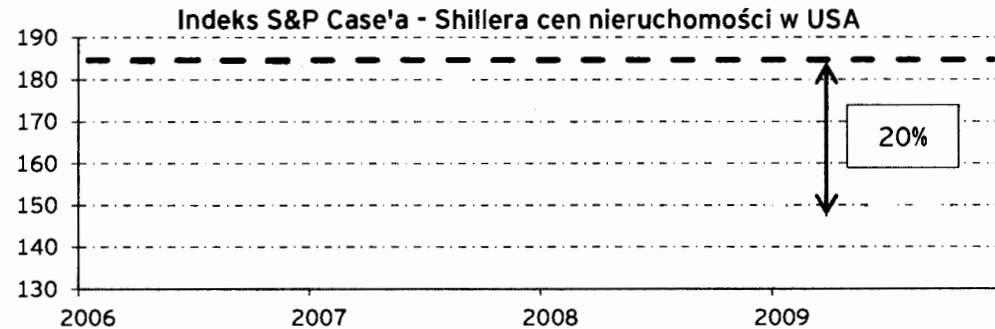
Dodatkowym kosztem dla Banków będzie spadek cen nieruchomości, który nastąpi w wyniku wzrostu podaży mieszkań na rynku, gdy Banki będą chciały spieniężyć nieruchomości, otrzymane w ramach umorzenia zobowiązania.

Poniżej zaprezentowano wyniki analizy możliwego spadku ceny w oparciu o dane historyczne z rynków zagranicznych.

### Indeks S&P Case'a - Shillera

Indeks S&P Case'a - Shillera opisuje ceny nieruchomości w Stanach Zjednoczonych i stanowi adekwatną ilustrację zmian na rynku nieruchomości w USA.

W okresie załamania rynku nieruchomości w Stanach Zjednoczonych w latach 2006 - 2009 różnica między maksymalną a minimalną wartością indeksu wyniosła 20%.



### Badania wpływu przymusowej sprzedaży na ceny nieruchomości

Badania przeprowadzone przez National Bureau of Economic Research w Stanach Zjednoczonych, w oparciu o rzeczywiste transakcje sprzedaży nieruchomości w stanie Massachusetts w latach 1987 - 2008, wykazały, że cena nieruchomości sprzedawanej w ramach windykacji jest średnio o 28% niższa od ceny sprzedaży nieruchomości w ramach niewymuszonej transakcji.

### Założenie na potrzeby analizy

Badania polskiego rynku nieruchomości wykazały, że charakteryzuje się on krótkoterminowo stałą w czasie podażą mieszkań oraz dużą zmiennością popytu (*Report on the situation in the Polish residential and commercial real estate market in 2012, NBP*) podczas gdy amerykański rynek nieruchomości charakteryzuje się większą elastycznością popytu i podaży.

Prezentowane wskaźniki dla rynku amerykańskiego oparte są na danych z okresu występowania bańki spekulacyjnej na amerykańskim rynku nieruchomości oraz kryzysu na rynkach finansowych, w związku z czym powyższe wartości w przełożeniu na rynek polski można by uznać za warunki skrajne w sytuacji znacznego wzrostu podaży.

Na potrzeby analizy założono, że **spadek ceny nieruchomości w momencie sprzedaży przez Bank wyniesie nie więcej niż 25%**. Zwracamy jednak uwagę, że uzyskane na podstawie powyższego założenia wyniki stanowią jedynie przybliżenie potencjalnych kosztów w skrajnych warunkach rynkowych.

Odnosząc powyższe założenie do szacunku wartości nieruchomości, które mogą być objęte restrukturyzacją w wariantcie oddania nieruchomości (LtV > 100%), tj. 55,6 mld PLN, oszacowaliśmy efekt spadku wartości nieruchomości na 13,9 mld PLN na poziomie sektora.

## Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy Pozostałe koszty związane z przejściem nieruchomości

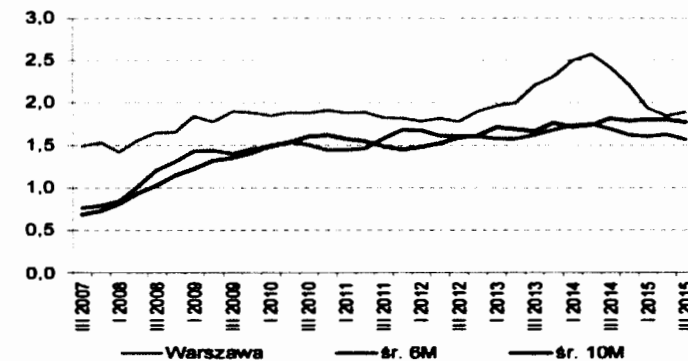
Obecnie, według danych NBP (*Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych w Polsce w III kwartale 2015 roku, NBP*), średni czas sprzedaży mieszkania w Warszawie wynosi 2 kwartały. W przypadku nadzwyczajnego wzrostu podaży, prawdopodobne jest, że czas ten wydłuży się kilkukrotnie.

Utrzymywanie mieszkania przez dłuższy czas generuje istotne koszty dla Banku, takie jak:

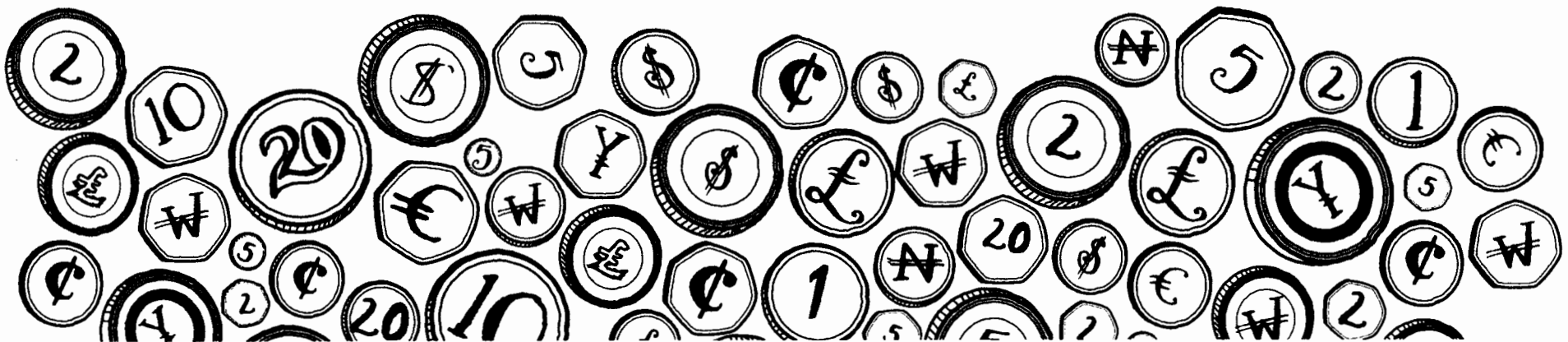
- koszt zarządców nieruchomości,
- koszty bieżące utrzymania,
- koszt remontów,
- koszt ubezpieczenia nieruchomości.

W celu pokrycia opisanych powyżej kosztów, banki mogłyby się zdecydować na komercyjne wykorzystanie nieruchomości, np. poprzez ich najem lub dzierżawę (analizę związanych z tym konsekwencji podatkowych przedstawiono na str. 85). To z kolei generowałoby dodatkowe koszty operacyjne dla Banku.

**Wykres 58 Czas sprzedaży mieszkań na RW w wybranych miastach (liczba kwartałów)**



Źródło: *Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych w Polsce w III kwartale 2015 roku, NBP*



# Dodatkowe efekty ekonomiczne Propozycji Ustawy

## Aspekty operacyjne

### Wyzwania operacyjne związane z wprowadzeniem zapisów Propozycji Ustawy

Propozycja Ustawy nakłada na Banki szereg zobowiązań w zakresie obsługi Kredytobiorców, m.in. w zakresie zwrotu spreadu, restrukturyzacji kredytu lub przejęcia nieruchomości. Wdrożenie przez Banki zapisów Propozycji Ustawy stwarza szereg wyzwań operacyjnych oraz technicznych.

**Stworzenie nowych procedur w zakresie realizacji zapisów ustawy**

Przeprowadzenie procesów zwrotu spreadu lub restrukturyzacji wymaga od Banków stworzenia efektywnych procedur obsługi wniosków, w celu spełnienia ograniczeń czasowych zapisanych w Projekcie ustawy.

**Zwiększenie zasobów ludzkich w celu płynnej obsługi Kredytobiorców**

Konieczność obsługi wniosków Kredytobiorców rodzi potrzebę zatrudnienia dodatkowych analityków wspomagających proces rozpatrywania wniosków Klientów, ale również specjalistów w obszarze zarządzania nieruchomościami, windykacji należności, obsługi roszczeń oraz rzeczoznawców majątkowych i prawników. Zwiększona zostanie również liczba pracowników w oddziałach Banków, w celu zapewnienia płynnej obsługi Kredytobiorców wnoszących o rozwiązania opisane w Propozycji Ustawy.

**Dostosowanie systemów IT do obsługi wniosków**

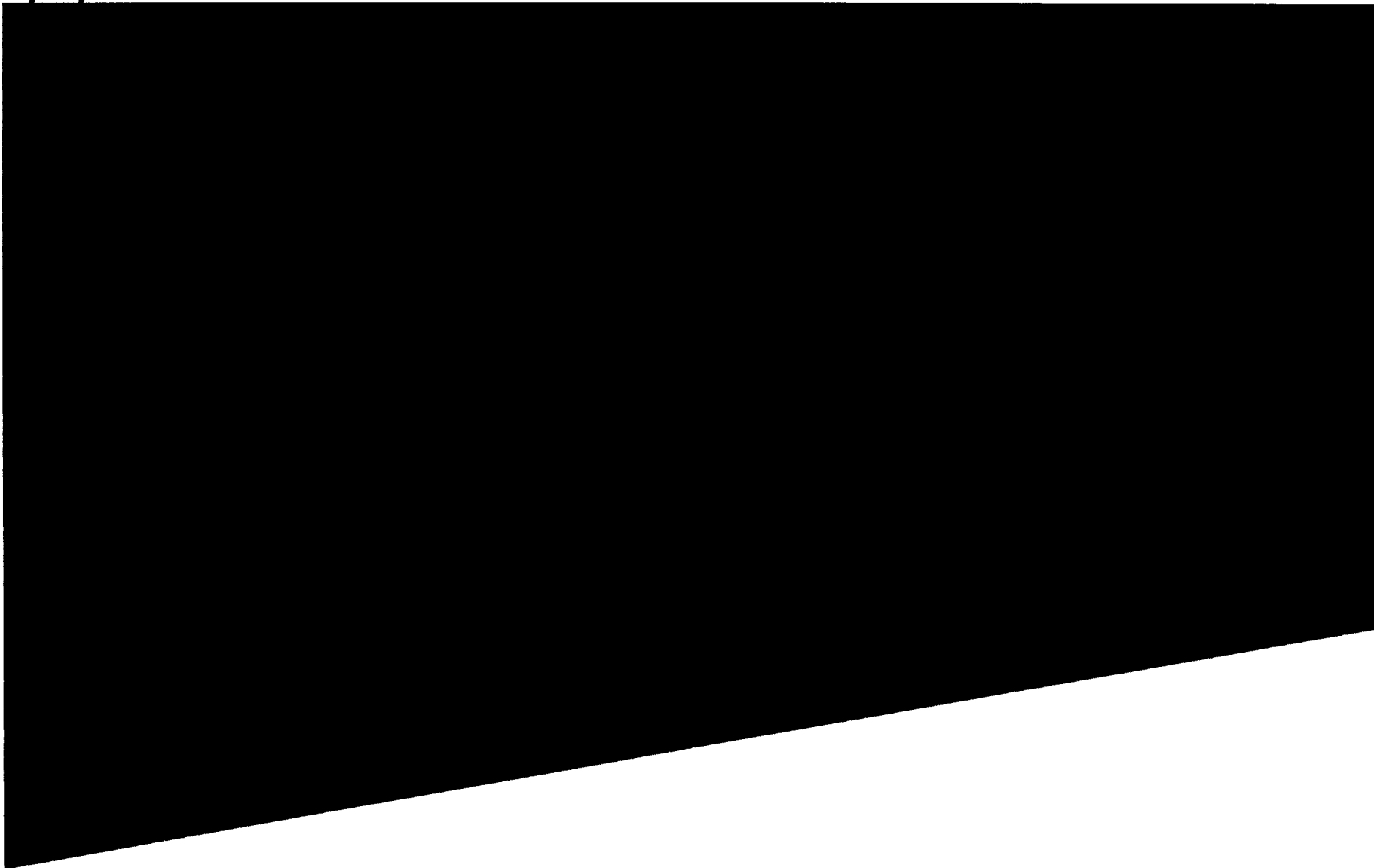
Nalożone na Banki dodatkowe zadania analityczne będą wymagały aktualizacji lub implementacji nowych systemów informatycznych i bazodanowych. Banki zobowiązane są m.in. opublikować własne kalkulatory kursu sprawiedliwego dla Klientów.

**Wyzwania logistyczne**

Zatrudnienie nowych pracowników do obsługi wniosków może wiązać się z koniecznością wynajęcia dodatkowej powierzchni biurowej wraz z jej wyposażeniem w odpowiedni sprzęt informatyczny. Na Bankach spoczywa również obowiązek wyceny przejmowanych nieruchomości oraz ich sprzedaż na rynku.

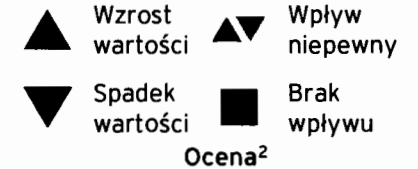
► **Wdrożenie powyższych rozwiązań przez Banki będzie wiązało się ze znacznymi dodatkowymi kosztami lub ze zmniejszeniem skali działalności. Brak jasności zapisów Projektu Ustawy, w zakresie procedur i zobowiązań Banków, powoduje, że na obecnym etapie nie jest możliwa kwantyfikacja całkowitych kosztów operacyjnych dla Banków.**

# Analiza zgodności z zapisami prawa bankowego oraz rekomendacjami KNF w zakresie dobrych praktyk zarządzania ryzykiem



# Analiza zgodności regulacyjnej

## Jakość portfela kredytowego



Wpływ na jakość portfela kredytowego<sup>1</sup>

**Opis**

Okres od wejścia w życie ustawy do momentu skorzystania z niej przez klienta lub do momentu wygaśnięcia możliwości skorzystania z zapisów Ustawy

W analizowanym okresie klienci będą mieli możliwość skorzystania z opcji przysługujących im w Projekcie Ustawy. Dlatego w horyzoncie, w jakim zazwyczaj kalkulowane są parametry ryzyka, dla każdego klienta z pewnym prawdopodobieństwem zrealizują się poszczególne scenariusze opisane w Projekcie Ustawy. Ponieważ w momencie wejścia w życie Ustawy nie wiadomo, czy i z której możliwości klient ostatecznie skorzysta, sytuację w rozważanym okresie analizowano wspólnie dla wszystkich scenariuszy.

- ▶ W momencie wejścia w życie Ustawy, Bank nie powinien odnotować zmiany parametru Dtl, ponieważ Ustawa nie będzie miała wpływu w tym momencie ani na wysokość raty ani na wysokość dochodu klienta.
- ▶ Wartość parametru PD najprawdopodobniej spadnie. Wynika to z faktu, że część klientów skorzysta z opcji oferowanych w Projekcie Ustawy, co oznacza, że prognoza poziomu ryzyka będzie zachowywać się podobnie, choć w mniejszym stopniu, co sam poziom ryzyka w momencie skorzystania przez klienta z zapisów Ustawy. Co prawda, w przypadku restrukturyzacji dobrowolnej wpływ na wartość parametru PD jest niepewny (tzn. dla niektórych klientów PD może wzrosnąć, patrz kolejny slajd), to w przypadku restrukturyzacji przymusowej, która jako korzystniejsza z punktu widzenia klienta będzie najprawdopodobniej częściej wybierana (zwłaszcza w przypadkach potencjalnego wzrostu raty wynikającego z restrukturyzacji dobrowolnej), wartość parametru PD powinna spadać. Dodatkowo, z punktu widzenia momentu wejścia w życie Ustawy, kredyty, które zostaną umorzone w zamian za przeniesienie prawa własności do nieruchomości, powinny obniżyć wartość PD, ponieważ z punktu widzenia zarządzania ryzykiem kredytowym w przyszłości nie wejdą w stan niewykonania zobowiązania, a będą to zazwyczaj kredyty o stosunkowo gorszej jakości (wyższym PD). Wyjątkiem może być sytuacja Banków, dla których duża część kredytów objętych możliwością umorzenia w zamian za przeniesienie prawa własności do nieruchomości, będzie już w stanie niewykonania zobowiązania.

W związku z powyższym w analizowanym okresie wartość parametru PD powinna spaść.

- ▶ Podobnie jak w przypadku parametru PD, ponieważ w przyszłości część klientów skorzysta z rozwiązań zaproponowanych przez Ustawę, prognozowana wartość LGD będzie spadać (w momencie skorzystania z rozwiązań ustawy najprawdopodobniej wartość parametru LGD spada zarówno dla restrukturyzacji dobrowolnej jak i przymusowej). W naszym przekonaniu intensywność zmian wartości parametru LGD zależeć będzie od zakładanego dla parametru LGD momentu wejścia w default ekspozycji kredytowej.
- ▶ W przypadku parametru LtV, jeżeli jest on liczony przy wykorzystaniu wartości bilansowej netto ekspozycji, jego wartość może spaść, co zależy od przyjętej metody księgowego ujęcia ekspozycji w analizowanym momencie. LtV liczone w oparciu o wartość zaangażowania kredytowego brutto powinno pozostać niezmiennione.



<sup>1</sup> Powyższe obserwacje nie powinny być bezpośrednio utożsamiane z oceną wpływu na wysokość odpisów z tytułu utraty wartości.

<sup>2</sup> Ocena dotyczy porównania hipotetycznej sytuacji z i bez danego rozwiązania.

# Analiza zgodności regulacyjnej

## Jakość portfela kredytowego

Ocena<sup>2</sup>

Dtl LtV PD LGD

Opis

### Moment skorzystania przez klienta z rozwiązań opisanych w Projekcie Ustawy

Wpływ na jakość portfela kredytowego<sup>1</sup>

#### Restrukturyzacja dobrowolna

- ▶ W przypadku restrukturyzacji dobrowolnej wartość kapitału pozostałego do spłaty powinna zmniejszyć się lub pozostać na dotychczasowym poziomie, co wpłynęłoby na zmniejszenie lub brak zmiany raty płaconej przez klientów. Z drugiej strony przejście z oprocentowania opartego o LIBOR/EURIBOR na oprocentowanie oparte o WIBOR spowodowałoby wzrost płaconej raty ceteris paribus. W związku z tym wartość rat płaconych przez klienta może w zależności od konkretnej sytuacji klientów wzrosnąć, spaść lub nie ulec zmianie, co oznacza niepewny kierunek zmian wskaźnika Dtl. Zakładamy, że przypadki spadku wartości raty będą przeważały, w związku z czym najczęściej będzie występował spadek wartości wskaźnika Dtl.
- ▶ Z powodu niepewnego kierunku zmiany wartości wskaźnika Dtl, niepewny jest też kierunek zmian parametru PD, przy czym najbardziej prawdopodobny jest spadek wartości parametru PD.
- ▶ Spadek wartości kapitału (poza przypadkami, gdzie wartość kapitału się nie zmieni) spowoduje spadek wartości ekspozycji, co przy założeniu braku zmiany wartości zabezpieczenia wpłynie na spadek parametru LtV.
- ▶ W przypadku spadku kapitału i przy założeniu braku zmiany wartości zabezpieczenia można spodziewać się spadku wartości parametru LGD. Wynika to z faktu, że wartość, którą Bank może odzyskać jest względnie (względem wartości ekspozycji) wyższa niż przed przeprowadzeniem restrukturyzacji.



#### Restrukturyzacja przymusowa

- ▶ Podobnie jak w przypadku restrukturyzacji dobrowolnej, w przypadku restrukturyzacji przymusowej wartość kapitału powinna zmniejszyć się lub pozostać na dotychczasowym poziomie. Dodatkowo, w tym scenariuszu z powodu braku zmiany stopy referencyjnej oprocentowania, rata spłacana przez klienta nie powinna wzrosnąć - powinna spaść lub nie ulec zmianie.
- ▶ W związku z powyższym, w przypadku restrukturyzacji przymusowej wszystkie rozważane parametry najprawdopodobniej spadną, za wyjątkiem klientów, dla których wartość kapitału lub wartość spłacanej raty nie ulegnie zmianie. Jednakże nawet dla takich klientów wartości rozważanych parametrów nie powinny wzrosnąć.



<sup>1</sup> Powyższe obserwacje nie powinny być bezpośrednio utożsamiane z oceną wpływu na wysokość odpisów z tytułu utraty wartości.

<sup>2</sup> Ocena dotyczy porównania hipotetycznej sytuacji z i bez danego rozwiązania.

# Analiza zgodności regulacyjnej

## Jakość portfela kredytowego

Ocena<sup>2</sup>

Dtl LtV PD LGD

### Moment skorzystania przez klienta z rozwiązań opisanych w Projekcie Ustawy

Wpływ na jakość portfela kredytowego<sup>1</sup>

*Umorzenie kredytu w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia*

- ▶ W przypadku umorzenia kredytu w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia, ekspozycja kredytowa klienta wobec Banku przestaje istnieć, dlatego wpływ na parametry ryzyka nie może zostać oceniony.

- - - -

### Opis

Wpływ rozwiązania na stabilizację poziomu ryzyka kredytowego

- ▶ Proponowane rozwiązanie ma pozytywny wpływ na stabilizację ryzyka kredytowego, ponieważ w przypadku kredytu walutowego wartość raty oraz ryzyko kredytowe zależy od zmian kursu walutowego i stóp procentowych, natomiast po restrukturyzacji (zarówno dobrowolnej jak i przymusowej) kredytu wyeliminowany zostaje wpływ kursu walutowego. Wobec tego restrukturyzacja stabilizuje poziom ryzyka kredytowego ponoszonego przez banki (w tym sensie ogranicza to ryzyko). Dotyczy to przypadków gdy klient uzyskuje dochody w PLN. Istotny jest przy tym poziom kursu walutowego, według którego dochodzi do przewalutowania np. przy przewalutowaniu po wysokim kursie, ryzyko kredytowe mogłoby zostać ustabilizowane na wysokim poziomie.

<sup>1</sup> Powyższe obserwacje nie powinny być bezpośrednio utożsamiane z oceną wpływu na wysokość odpisów z tytułu utraty wartości.

<sup>2</sup> Ocena dotyczy porównania hipotetycznej sytuacji z i bez danego rozwiązania.

# Analiza zgodności regulacyjnej

## Identyfikacja obiektywnych dowodów utraty wartości

### Identyfikacja obiektywnych dowodów utraty wartości według MSR 39

#### Moment wejścia w życie ustawy

- ▶ Jednym z możliwych podejść w zakresie ujęcia księgowego Ustawy jest rozpoznanie utraty wartości udzielonych kredytów zgodnie z MSR 39.63.
- ▶ W powyższym przypadku obiektywne dowody utraty wartości (przesłanka utraty wartości) powinny zostać zidentyfikowane zgodnie z MSR 39.59.

#### Moment skorzystania przez klienta z rozwiązań opisanych w Projekcie Ustawy

- ▶ W związku z restrukturyzacją opisaną w Ustawie występuje konieczność usunięcia dotychczasowego kredytu z ksiąg rachunkowych i rozpoznania nowego instrumentu finansowego według wartości godziwej.
- ▶ W związku z powyższym przesłanka utraty wartości nie będzie identyfikowana. Ocenę, czy wystąpiła przesłanka utraty wartości, należy przeprowadzać w okresach późniejszych po rozpoznaniu nowych instrumentów finansowych.
- ▶ W przypadku umorzenia kredytu w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia zobowiązanie kredytowe przestanie obowiązywać.

# Analiza zgodności regulacyjnej

## Badanie zdolności kredytowej

### Badanie zdolności kredytowej (Prawo bankowe I rekomendacja S)

#### Moment wejścia w życie Ustawy

- ▶ Kwestia dotycząca badania zdolności kredytowej klienta występuje w momencie złożenia przez klienta wniosku o zmianę warunków kredytowania a nie w momencie wejścia w życie Ustawy.

#### Moment skorzystania przez klienta z rozwiązań opisanych w Projekcie Ustawy

##### *Restrukturyzacja dobrowolna*

- ▶ Restrukturyzacja dobrowolna to restrukturyzacja, która zakłada dobrowolność ze strony Banków. Żeby doszło do restrukturyzacji dobrowolnej, Bank musi wyrazić zgodę na zmianę umowy zawartej dotychczas z konsumentem i wówczas na warunkach określonych szczegółowo w Projekcie Ustawy dochodzi do aneksowania umowy. W tym przypadku, zgodnie z Projektem Ustawy, Bank może więc odmówić przeprowadzenia takiej restrukturyzacji, ale będzie miał zakaz uzależniania restrukturyzacji dobrowolnej od ponownego badania zdolności kredytowej (art. 5 ust. 4 pkt 6 Projektu Ustawy).

**„4. W związku z restrukturyzacją kredytu indeksowanego lub kredytu denominowanego, o której mowa w ust. 1, kredytodawca nie jest uprawniony do:**

- 1) **żądania uzupełnienia zabezpieczenia kredytu;**
- 2) **obniżenia kwoty przyznanego kredytu;**
- 3) **żądania prowizji albo jakichkolwiek innych opłat;**
- 4) **podwyższenia jakichkolwiek marż, prowizji, odsetek lub innych opłat;**
- 5) **zmiany terminów spłaty kredytu lub zapłaty rat kredytu;**
- 6) **uzależniania restrukturyzacji kredytu, o której mowa w ust. 1, od wyników ponownego badania zdolności kredytowej konsumenta”**

# Analiza zgodności regulacyjnej

## Badanie zdolności kredytowej

### **Badanie zdolności kredytowej (Prawo bankowe i rekomendacja S)**

Moment skorzystania przez klienta z rozwiązań opisanych w Projekcie Ustawy

#### *Restrukturyzacja przymusowa*

- ▶ Restrukturyzacja w trybie art. 6 Projektu Ustawy jest restrukturyzacją przymusową, która dokonuje się poprzez złożenie przez konsumenta oświadczenia woli o przystąpieniu do restrukturyzacji, nie poprzez zmianę umowy kredytu (to rozróżnienie jest wprost wskazane w art. 4 ust. 3 Projektu Ustawy). W związku z tym Bank nie ma możliwości odmowy przeprowadzenia takiej restrukturyzacji, a tym bardziej jej odmowy w związku z ponownym badaniem zdolności kredytowej.

#### *Umorzenie kredytu w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia*

- ▶ Umorzenie kredytu w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia uregulowane w art. 7 Projektu Ustawy, podobnie jak w przypadku restrukturyzacji przymusowej, jest stosowane poprzez złożenie oświadczenia woli konsumenta, a więc nie przewiduje możliwości odmowy (także na podstawie wyników oceny zdolności kredytowej) przez Bank jego zastosowania, o ile konsument i nieruchomości spełniają kryteria przewidziane w Ustawie. W związku z powyższym, Bank nie może odmówić umorzenia kredytu w zamian za przeniesienie praw własności zabezpieczenia w związku z ponownym badaniem zdolności kredytowej klienta.

W kontekście ponownego badania zdolności kredytowej, to nie ma takiego obowiązku w Projekcie Ustawy, więc ewentualne ponowne badanie odbywać się może (ale nie musi) na podstawie art. 74 Prawa bankowego dot. monitorowania sytuacji finansowej klienta i postanowień umownych/regulaminu banku.

# Analiza zgodności regulacyjnej

## Oznaczenie ekspozycji jako *non-performing* i *forborne*

### Oznaczenie ekspozycji jako *non-performing* według Rozporządzenia KE<sup>1</sup>

#### Moment wejścia w życie Ustawy

- ▶ Jednym z możliwych podejść w zakresie ujęcia księgowego Ustawy w momencie wejścia jej w życie jest rozpoznanie utraty wartości udzielonych kredytów zgodnie z MSR 39.63. W przypadku, gdy takie podejście zostanie przyjęte przez Bank, Bank na podstawie cz. 2 ust. 147 Załącznika V do Rozporządzenia KE powinien uznać wszystkie ekspozycje, dla których zidentyfikował przesłankę utraty wartości, za *non-performing*.

#### Moment skorzystania przez klienta z rozwiązań opisanych w Projekcie Ustawy

- ▶ Samo skorzystanie przez klienta z rozwiązań opisanych w Ustawie nie powinno spowodować zaklasyfikowania jego ekspozycji jako *non-performing*, chyba że spełnione są warunki opisane w cz. 2 ust. 145 Załącznika V do Rozporządzenia KE.
- ▶ Zapisy cz. 2 ust. 147 Załącznika V do Rozporządzenia KE odnoszące się do rozpoznanej utraty wartości nie będą miały zastosowania (w przeciwieństwie do momentu wejścia w życie Ustawy), ponieważ na skutek skorzystania przez klienta z zapisów Ustawy występuje konieczność usunięcia dotychczasowego kredytu z ksiąg rachunkowych i rozpoznania nowego instrumentu finansowego według wartości godziwej.

<sup>1</sup> ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI (UE) 2015/227 z dnia 9 stycznia 2015 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013.

# Analiza zgodności regulacyjnej

## Oznaczenie ekspozycji jako *non-performing* i *forborne*

### Oznaczenie ekspozycji jako *forborne* według ITS według Rozporządzenia KE<sup>1</sup>

#### Moment wejścia w życie Ustawy

- ▶ Wejście w życie Ustawy nie powoduje klasyfikacji ekspozycji nią objętych jako *forborne*, ponieważ żadne udogodnienie nie zostało jeszcze udzielone klientowi.

#### Moment skorzystania przez klienta z rozwiązań opisanych w Projekcie Ustawy

- ▶ Udzielenie zmiany warunków kredytu klientowi, który nie przeżywa trudności finansowych, nie skutkuje oznaczeniem ekspozycji jako *forborne*. Tacy klienci nie spełniają cz. 2 ust. 163-164 Załącznika V do Rozporządzenia KE, w myśl których do zaklasyfikowania ekspozycji jako *forborne* wymagane jest udzielenie udogodnienia w obliczu trudności finansowych dłużnika, co potwierdza Q&A w Single Rule Book nr 2013\_654:

*„When a debtor is in financial difficulties, and only in this case, a modification or a refinancing of an exposure qualifies as a concession and hence the exposure is considered as forborne.”*

Zgodnie z pyt. 2014\_1493 Single Book Q&A banki ponoszą odpowiedzialność za określenie własnej definicji „trudności finansowych” na potrzeby ITS.

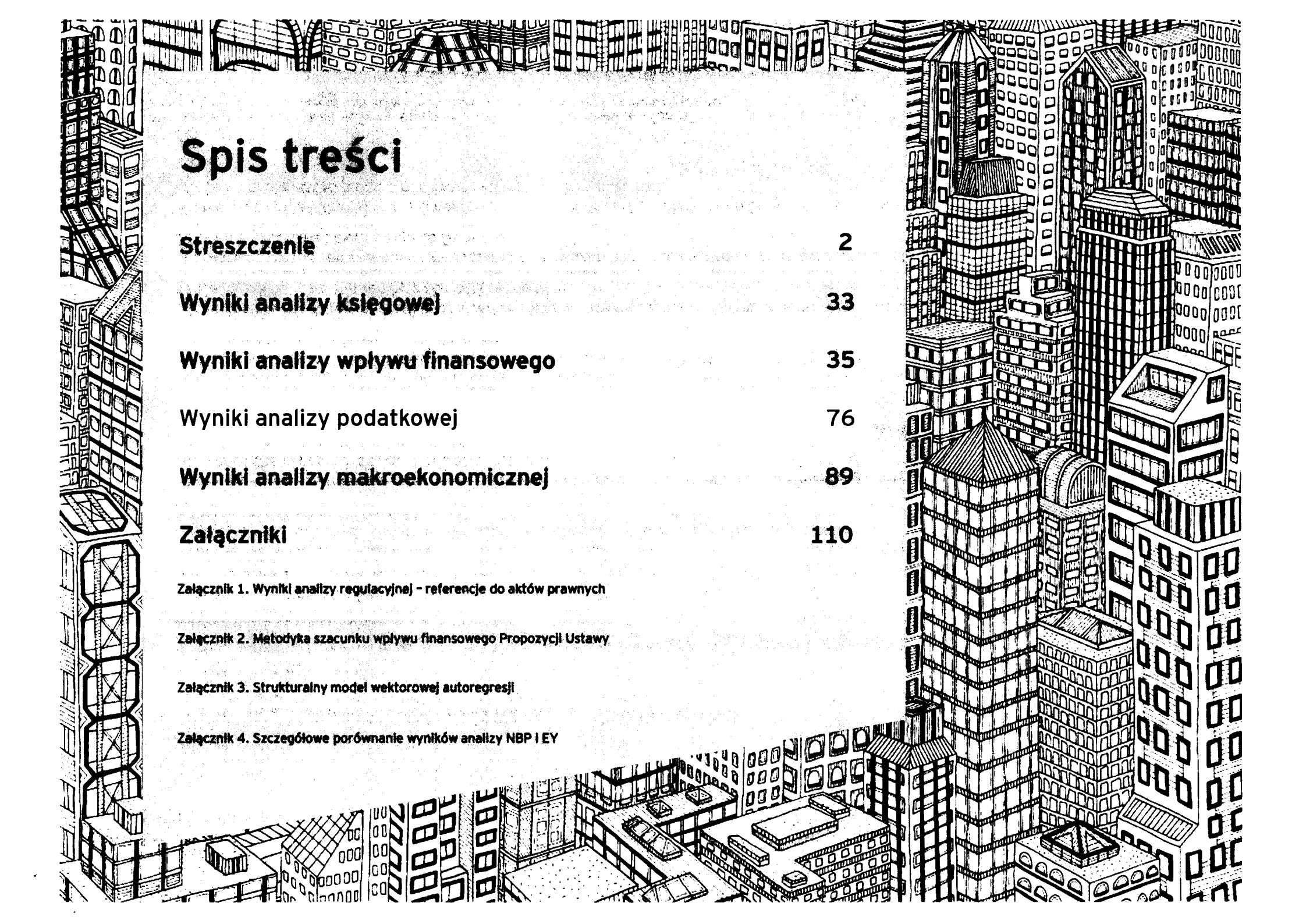
- ▶ Powyżej opisany przypadek nie ma znaczenia w sytuacji, gdy jednym z benefitów dla klienta będzie umorzenie części kredytu. Taka ekspozycja powinna być sklasyfikowana jako *forborne* zgodnie z cz. 2 ust. 172 Załącznika V do Rozporządzenia KE niezależnie od wystąpienia trudności finansowych dłużnika:

*„Nevertheless the following shall be treated as forbearance measures: ... (b) the modification that has been made to a contract involves a total or partial cancellation by write-offs of the debt;”*

W związku z tym, jeżeli w wyniku skorzystania z rozwiązań opisanych w Projekcie ustawy, część zobowiązania zostanie umorzona, Bank powinien uznać ekspozycję za *forborne*.

- ▶ ITS nie utożsamia jednoznacznie umorzenia (ang. *total or partial cancellation by write-offs*) ze spisaniem ekspozycji w ujęciu księgowym, ale jest to jedna z możliwych interpretacji tego zapisu.

<sup>1</sup> ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI (UE) 2015/227 z dnia 9 stycznia 2015 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013.



# Spis treści

**Streszczenie** 2

**Wyniki analizy księgowej** 33

**Wyniki analizy wpływu finansowego** 35

**Wyniki analizy podatkowej** 76

**Wyniki analizy makroekonomicznej** 89

**Załączniki** 110

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Analizowane zagadnienia

- ▶ Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków uwzględnia:
  - ▶ analizę wpływu proponowanego rozwiązania na rozliczenia banków z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od niektórych instytucji finansowych,
  - ▶ analizę możliwości „ukosztowania” uszczerbku ekonomicznego poniesionego przez banki w związku z ulgą w spłacie kredytów oraz innych kosztów, które banki mogą ponieść w związku z przewalutowaniem kredytów denominowanych w walutach obcych,
  - ▶ wskazanie skutków związanych z potencjalnym przeniesieniem przez klienta własności nieruchomości na banki w podatku dochodowym oraz podatku od towarów i usług,
  - ▶ identyfikację obowiązków rozliczeniowo-raportowych z tytułu opodatkowania klientów uzyskujących ulgę w spłacie kredytu.
- ▶ Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie klientów banków, uwzględnia skutki uzyskanych ulg w spłacie kredytu.

Konsekwencje podatkowe sformułowane zostały przy założeniu stosowania obecnie obowiązujących regulacji prawno-podatkowych, w tym:

- ▶ ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 851 ze zm., dalej: „UPDOP”),
- ▶ ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm., dalej: „UPDOF”),
- ▶ ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tj. Dz. U. z 2011 r., Nr 177, poz. 1054 ze zm., dalej: „Ustawa o VAT”),
- ▶ Ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (tj. Dz. U. z 2015, poz. 626, ze zm., dalej: „Ustawa o PCC”,
- ▶ ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 68, dalej: „Ustawa o podatku od niektórych instytucji finansowych”).

Wykaz zastosowanych skrótów:

- ▶ CIT - podatek dochodowy od osób prawnych,
- ▶ PIT - podatek dochodowy od osób fizycznych,
- ▶ VAT - podatek od towarów i usług,
- ▶ PCC - podatek od czynności cywilnoprawnych.

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 1: Restrukturyzacja dobrowolna (w trybie art. 5 Propozycji Ustawy)

### Skutki podatkowe po stronie banków

**Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy**

#### Artykuł 5

- ▶ Zwolnienie kredytobiorcy z długu nie powinno stanowić dla banków kosztu uzyskania przychodu, mając na uwadze, że:
  - ▶ kwota kapitału kredytu nie stanowiła uprzednio przychodu należnego na podstawie art. 12 ust. 3 UPDOP (art. 16 ust. 1 pkt 44 UPDOP) oraz
  - ▶ na podstawie Propozycji Ustawy nie mamy do czynienia z umorzeniem kredytów w wyniku postępowania restrukturyzacyjnego w rozumieniu art. 16 ust. 1 pkt 43 UPDOP
- ▶ Podobnie uszczerbek związany ze zmniejszeniem wartości przyszłych wpływów odsetkowych, nie będzie stanowił kosztu uzyskania przychodu po stronie banków.
- ▶ Bez wpływu na powyższe pozostanie uprzednie rozpoznanie jako przychodu podatkowego dodatnich różnic kursowych ujętych w wyniku z pozycji wymiany (na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 9b ust. 1 pkt 2 UPDOP).

**Rozwiązanie odpisów aktualizujących (rezerw celowych)**

#### Artykuł 5

- ▶ Rozwiązanie odpisów aktualizujących (rezerw celowych) powinno spowodować rozpoznanie przez banki przychodu podatkowego w wartości, w jakiej odpisy te zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Powyższe dotyczy odpisów/rezerw na wierzytelności, których nieściągalność została uprawdopodobniona, stanowiących koszt uzyskania przychodu zgodnie z art. 16 ust. 2a w zw. z 16 ust. 1 pkt 26 lit. a UPDOP oraz odpisów/rezerw na wierzytelności z tytułu kredytów wątpliwych i straconych, nieuprawdopodobnionych, stanowiących koszt podatkowy zgodnie z 16 ust. 1 pkt 26 lit. d i art. 16 ust. 3f UPDOP (art. 12 ust. 1 pkt 6 lit b w zw. z art. 38 b ust. 2 i 3 UPDOP).

**Zmniejszenie/rozwiązanie rezerwy IBNR**

#### Artykuł 5

- ▶ Zmniejszenie/rozwiązanie rezerwy IBNR spowoduje konieczność rozpoznania przez banki przychodu podatkowego odpowiednio w zakresie, w jakim rezerwa IBNR uprzednio została zaliczona do kosztów uzyskania przychodów (art. 12 ust. 1 pkt 6 lit. a w zw. z 38c ust. 3 UPDOP).

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 1: Restrukturyzacja dobrowolna (w trybie art. 5 Propozycji Ustawy)

### Skutki podatkowe po stronie banków c.d.

#### Różnice kursowe

##### Artykuł 5

- ▶ Przy założeniu stosowania przez banki rachunkowej metody rozpoznawania różnic kursowych, różnice kursowe ujęte w wyniku z pozycji wymiany dla celów księgowych, zostaną rozpoznane w wyniku podatkowym.
- ▶ W przypadku braku powstania różnic kursowych dla celów księgowych brak efektu podatkowego.

### Skutki podatkowe po stronie kredytobiorców

#### Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy

##### Artykuł 5, Artykuł 11

- ▶ Umorzenie rat kredytowych ze skutkiem zwolnienia z długu nie będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Propozycja Ustawy wprowadza bowiem zwolnienie dla tej kategorii przychodów poprzez dodanie do UPDOF art. 21 ust. 1 pkt 144.

#### Obowiązki informacyjne w zakresie PIT

##### Artykuł 5, Artykuł 11

- ▶ Na bankach nie będą spoczywały dodatkowe obowiązki informacyjne związane z umorzeniem rat kredytu na rzecz kredytobiorców.

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 2: Restrukturyzacja przymusowa (w trybie art. 6 Propozycji Ustawy)

### Skutki podatkowe po stronie banków

**Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy**

#### Artykuł 6

- ▶ Zwolnienie kredytobiorcy z długu nie powinno stanowić dla banków kosztu uzyskania przychodu, mając na uwadze, że:
  - ▶ kwota kapitału kredytu nie stanowiła uprzednio przychodu należnego na podstawie art. 12 ust. 3 UPDOP (art. 16 ust. 1 pkt 44 UPDOP) oraz
  - ▶ na podstawie Propozycji Ustawy nie mamy do czynienia z umorzeniem kredytów w wyniku postępowania restrukturyzacyjnego w rozumieniu art. 16 ust. 1 pkt 43 UPDOP
- ▶ Podobnie uszczerbek związany ze zmniejszeniem wartości przyszłych wpływów odsetkowych, nie będzie stanowił kosztu uzyskania przychodu po stronie banków.
- ▶ Bez wpływu na powyższe pozostanie uprzednie rozpoznanie jako przychodu podatkowego dodatnich różnic kursowych ujętych w wyniku z pozycji wymiany (na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 9b ust. 1 pkt 2 UPDOP).

**Zwrot nadpłaty kredytu**

#### Artykuł 6, Artykuł 3 ust. 6

- ▶ W odniesieniu do zwróconej kredytobiorcy nadpłaty kredytu, w części w jakiej banki rozpoznały uprzednio przychody podatkowe, banki powinny być uprawnione do rozpoznania kosztu uzyskania przychodu.
- ▶ Oznacza to, że zwrócona na rzecz kredytobiorcy część odsetkowa raty kredytowej zaliczona uprzednio przez bank do przychodów podatkowych powinna stanowić po stronie banku koszt uzyskania przychodu na moment jej zwrotu.

**Rozwiązanie odpisów aktualizujących (rezerw celowych)**

#### Artykuł 6

- ▶ Rozwiązanie odpisów aktualizujących (rezerw celowych) powinno spowodować rozpoznanie przez banki przychodu podatkowego w wartości, w jakiej odpisy te zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Powyższe dotyczy odpisów/rezerw na wierzytelności, których nieściągalność została uprawdopodobniona, stanowiących koszt uzyskania przychodu zgodnie z art. 16 ust. 2a w zw. z 16 ust. 1 pkt 26 lit. a UPDOP oraz odpisów/rezerw na wierzytelności z tytułu kredytów wątpliwych i straconych, nieuprawdopodobnionych, stanowiących koszt podatkowy zgodnie z 16 ust. 1 pkt 26 lit. d i art. 16 ust. 3f UPDOP (art. 12 ust. 1 pkt 6 lit b w zw. z art. 38 b ust. 2 i 3 UPDOP).

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 2: Restrukturyzacja przymusowa (w trybie art. 6 Propozycji Ustawy)

### Skutki podatkowe po stronie banków c.d.

#### Zmniejszenie/ rozwiązanie rezerwy IBNR

Artykuł 6

- ▶ Zmniejszenie/rozwiązanie rezerwy IBNR spowoduje konieczność rozpoznania przez banki przychodu podatkowego odpowiednio w zakresie, w jakim rezerwa IBNR uprzednio została zaliczona do kosztów uzyskania przychodów (art. 12 ust. 1 pkt 6 lit. a w zw. z 38c ust. 3 UPDOP).

#### Różnice kursowe

Artykuł 6

- ▶ Przy założeniu stosowania przez banki rachunkowej metody rozpoznawania różnic kursowych, różnice kursowe ujęte w wyniku z pozycji wymiany dla celów księgowych, zostaną rozpoznane w wyniku podatkowym.
- ▶ W przypadku braku powstania różnic kursowych dla celów księgowych brak efektu podatkowego.

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 2: Restrukturyzacja przymusowa (w trybie art. 6 Propozycji Ustawy)

### Skutki podatkowe po stronie kredytobiorców

#### Umorzenie części rat kredytu ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy

*Artykuł 6, Artykuł 11*

- ▶ Umorzenie rat kredytowych ze skutkiem zwolnienia z długu nie będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Propozycja Ustawy wprowadza bowiem zwolnienie dla tej kategorii przychodów poprzez dodanie do UPDOF art. 21 ust. 1 pkt 144.

#### Zwrot nadpłaty kredytu

*Artykuł 6, Artykuł 11, Artykuł 3 ust. 6*

- ▶ Zwrot nadpłaty kredytu nie będzie opodatkowany podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Propozycja Ustawy wprowadza bowiem zwolnienie dla tej kategorii przychodów poprzez dodanie do UPDOF art. 21 ust. 1 pkt 144.

#### Obowiązki informacyjne w zakresie UPDOF

*Artykuł 6, Artykuł 11*

- ▶ Na bankach nie będą spoczywały dodatkowe obowiązki informacyjne związane z umorzeniem rat kredytu na rzecz kredytobiorców.

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 3: Przeniesienie własności nieruchomości (w trybie art. 7 Propozycji Ustawy) Skutki podatkowe po stronie banków

### Przeniesienie własności nieruchomości ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy

#### Artykuł 7

- ▶ Propozycja Ustawy nie precyzuje skutków podatkowych przeniesienia nieruchomości na bank w zamian za zwolnienie kredytobiorcy z długu.
- ▶ Przeniesienie nieruchomości powinno zostać rozliczone zgodnie z wewnętrznymi regulacjami przyjętymi przez banki oraz zgodnie z postanowieniami umów zawartych z kredytobiorcami dotyczącymi zasad spłaty kredytu. W zależności od przyjętej przez bank kolejności zaspokojenia poszczególnych składowych wierzytelności kredytowej, wartość przejętej nieruchomości powinna zostać potraktowana jako spłata kredytu alokowana odpowiednio na część kapitałową i odsetkową kredytu.
- ▶ Wartość spłaty alokowana do części kapitałowej raty powinna być neutralna podatkowo, wartość spłaty alokowana do odsetek powinna co do zasady stanowić przychód podatkowy.

### Rozwiązanie odpisów aktualizujących (rezerw celowych)

#### Artykuł 7

- ▶ Rozwiązanie odpisów aktualizujących (rezerw celowych) powinno spowodować rozpoznanie przez banki przychodu podatkowego w wartości, w jakiej odpisy te zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Powyższe dotyczy odpisów/rezerw na wierzytelności, których nieściągalność została uprawdopodobniona, stanowiących koszt uzyskania przychodu zgodnie z art. 16 ust. 2a w zw. z 16 ust. 1 pkt 26 lit. a UPDOP oraz odpisów/rezerw na wierzytelności z tytułu kredytów wątpliwych i straconych, nieuprawdopodobnionych, stanowiących koszt podatkowy zgodnie z 16 ust. 1 pkt 26 lit. d i art. 16 ust. 3f UPDOP (art. 12 ust. 1 pkt 6 lit b w zw. z art. 38 b ust. 2 i 3 UPDOP).

### Zmniejszenie/rozwiązanie rezerwy IBNR

#### Artykuł 7

- ▶ Zmniejszenie/rozwiązanie rezerwy IBNR spowoduje konieczność rozpoznania przez banki przychodu podatkowego odpowiednio w zakresie, w jakim rezerwa IBNR uprzednio została zaliczona do kosztów uzyskania przychodów (art. 12 ust. 1 pkt 6 lit. a w zw. z 38c ust. 3 UPDOP).

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 3: Przeniesienie własności nieruchomości (w trybie art. 7 Propozycji Ustawy) Skutki podatkowe po stronie banków c.d.

### Przyszła sprzedaż nieruchomości

- ▶ Propozycja Ustawy nie odnosi się do sposobu rozliczenia sprzedaży przejętej nieruchomości.
- ▶ Z brzmienia Propozycji Ustawy nie wynika w jakiej wysokości banki powinny ustalić dochód do opodatkowania z tytułu przyszłego zbycia nieruchomości, w szczególności nie zostało określone w jakiej wysokości należy rozpoznać koszt uzyskania przychodu.
- ▶ Obowiązujące przepisy UPDOP również nie odnoszą się wprost do tego typu sytuacji, zatem powstają wątpliwości co wysokości kosztów uzyskania przychodów, które będą mogły rozpoznać banki w związku ze zbyciem nieruchomości.

## Skutki podatkowe po stronie kredytobiorców

### Przeniesienie własności nieruchomości ze skutkiem zwolnienia z długu kredytobiorcy

#### Artykuł 7, Artykuł 11

- ▶ Z brzmienia Propozycji Ustawy nie wynika wprost zwolnienie przychodu kredytobiorców z przeniesienia własności nieruchomości ze skutkiem zwolnienia z długu na gruncie podatku dochodowego od osób fizycznych.
- ▶ Zwolnienie dla przychodów kredytobiorców z tytułu zwolnienia z długu przewidziane w art. 11 Propozycji Ustawy nie odnosi się do tej sytuacji. Brak odniesienia się do tej sytuacji może stanowić błąd redakcyjny ustawodawcy, polegający na uwzględnieniu odniesienia do zwolnienia długu na podstawie art. 7 ust. 2 Propozycji Ustawy, podczas gdy o zwolnieniu z długu traktuje art. 7 ust. 3 Propozycji Ustawy.

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Scenariusz 3: Przeniesienie własności nieruchomości (w trybie art. 7 Propozycji Ustawy) Inne - podatek VAT i PCC

### Przeniesienie własności nieruchomości

#### Artykuł 2, Artykuł 7

- ▶ Przeniesienie własności nieruchomości na bank powinno każdorazowo podlegać analizie w zakresie konieczności opodatkowania na gruncie podatku VAT.
- ▶ Co do zasady, jednorazowe przeniesienie nieruchomości przez danego kredytobiorcę nie powinno powodować opodatkowania na gruncie podatku VAT, jednakże wskazana jest szczegółowa analiza okoliczności transakcji.
- ▶ Opodatkowanie VAT może wystąpić w szczególności w sytuacji, gdy kredytobiorca:
  - przenosi na banki lub zbywa w krótkim okresie więcej niż jedną nieruchomość,
  - prowadzi działalność w zakresie obrotu nieruchomościami.
- ▶ Przeniesienie własności nieruchomości na bank nie powinno być opodatkowane podatkiem PCC, ponieważ czynność ta znajduje się poza zakresem Ustawy o PCC.

### Sprzedaż /najem nieruchomości przez bank

- ▶ Przyszła sprzedaż nieruchomości przez bank powinna podlegać opodatkowaniu podatkiem VAT lub być zwolniona z opodatkowania, o czym każdorazowo decydują okoliczności dotyczące danej nieruchomości.
- ▶ Sprzedaż opodatkowana VAT nie podlega PCC, w przypadku natomiast zwolnienia sprzedaży z VAT, powstanie konieczność zapłaty PCC w wysokości 2% wartości rynkowej nieruchomości. Obowiązek uiszczenia PCC ciąży na nabywcy.
- ▶ W przypadku dokonania sprzedaży na rzecz podatnika, Ustawa o VAT przewiduje co do zasady możliwość wyboru opodatkowania transakcji sprzedaży nieruchomości podatkiem VAT na podstawie zgodnego oświadczenia stron.
- ▶ W przypadku, gdy bank zdecyduje o wynajmie przejętej nieruchomości na cele mieszkaniowe, najem będzie zwolniony z opodatkowania VAT.

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Pozostałe konsekwencje podatkowe

### Skutki podatkowe po stronie banków

#### Umorzenie części kredytu - umowy wygasły (w tym w skutek wypowiedzenia)

##### Artykuł 8, Artykuł 3

- ▶ W przypadku umorzenia części wierzytelności, wynikających umów, które wygasły, w tym w skutek wypowiedzenia, w stosunku do których kredytobiorca nie dokonał spłaty kredytu, skutki podatkowe powinny być analogiczne jak w przypadku umorzenia dobrowolnego oraz obligatoryjnego (tj. art. 5 oraz 6 Propozycji Ustawy).
- ▶ Zmniejszenie kapitału kredytu nie powinno stanowić dla banków kosztu uzyskania przychodu, mając na uwadze, że kwota kapitału kredytu nie stanowiła uprzednio przychodu należnego na podstawie art. 12 ust. 3 UPDOP (art. 16 ust. 1 pkt 43 UPDOP).
- ▶ W przypadku, gdyby doszło do spłaty części kredytu i kredytobiorcy przysługiwałby zwrot, w odniesieniu do zwróconej kredytobiorcy nadpłaty kredytu, w części w jakiej banki dokonały uprzednio rozpoznania przychodu, powinny mieć co do zasady możliwość rozpoznania kosztu uzyskania przychodu.

#### Wypłata odszkodowań na rzecz kredytobiorcy

##### Artykuł 9

- ▶ Odszkodowania wypłacane kredytobiorcom co do zasady nie powinny stanowić kosztu uzyskania przychodu, z uwagi na ich kwalifikację w Propozycji Ustawy jako odszkodowań wynikających z niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków. Tego typu odszkodowania, zgodnie z dominującą praktyką, są uznawane za wyłączone z katalogu kosztów uzyskania przychodu (art. 16 ust. 1 pkt 22 UPDOP).

#### Kary nakładane przez KNF

##### Artykuł 10

- ▶ Kary umowne nakładane przez Komisję Nadzoru Finansowego nie powinny stanowić kosztu uzyskania przychodu (art. 16 ust. 1 pkt 18 UPDOP).

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Pozostałe konsekwencje podatkowe

### Skutki podatkowe po stronie kredytobiorców

---

#### Umorzenie części kredytu - umowy wygasły (w tym w skutek wypowiedzenia)

*Artykuł 8, Artykuł 3, Artykuł 11*

- ▶ Pomniejszenie kapitału kredytu oraz zwrot nadpłaty kredytu nie będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Propozycja Ustawy wprowadza bowiem zwolnienie dla tej kategorii przychodów poprzez dodanie do UPDOF art. 21 ust. 1 pkt 144.

---

#### Wypłata odszkodowań na rzecz kredytobiorcy

*Artykuł 9*

- ▶ Odszkodowania wypłacane kredytobiorcom powinny być co do zasady zwolnione z PIT (art. 21 ust. 1 pkt 3 UPDOF).

---

#### Obowiązki informacyjne w zakresie UPDOF

*Artykuł 8, Artykuł 3, Artykuł 11, Artykuł 9*

- ▶ Na bankach co do zasady nie będą spoczywały dodatkowe obowiązki informacyjne.
-

# Analiza konsekwencji podatkowych Propozycji Ustawy po stronie banków i konsumentów

## Skutki podatkowe – podatek od niektórych instytucji finansowych

### Skutki podatkowe po stronie banków

#### Odliczenie wartości zrestrukturyzowanych kredytów od podatku od niektórych instytucji finansowych

*Artykuł 13, Artykuł 7, Artykuł 8*

- ▶ Propozycja Ustawy uprawnia do odliczenia od podatku od niektórych instytucji finansowych wartości kredytów umorzonych w trybie restrukturyzacji dobrowolnej oraz przymusowej (w trybie art. 5 i 6 Propozycji Ustawy).
- ▶ Odliczenie nie może przekroczyć 20% wartości podatku od niektórych instytucji finansowych, który bank jest zobowiązany zapłacić w danym miesiącu. Prawo do odliczenia przechodzi na kolejne miesiące, aż do pełnego odliczenia wartości umorzeń.
- ▶ Z obecnego brzmienia Propozycji Ustawy nie wynika natomiast czy od kwoty należnego podatku bankowego można odliczyć:
  - ▶ kwoty kredytów, z umów które wygasły, a następnie zostały w części umorzone w trybie art. 8 Propozycji Ustawy oraz
  - ▶ kwoty kredytów umorzonych w związku z przeniesieniem własności nieruchomości na bank w trybie art. 7 Propozycji Ustawy, w części w jakiej wartość przejętej nieruchomości nie pokryła wartości zadłużenia.



# Spis treści

**Streszczenie**

2

**Wyniki analizy księgowej**

33

**Wyniki analizy wpływu finansowego**

35

**Wyniki analizy podatkowej**

76

**Wyniki analizy makroekonomicznej**

89

**Załączniki**

110

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

# Wpływ wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy na gospodarkę (1/2)

Propozycja Ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki przewiduje rozwiązania, które - w przypadku wejścia w życie w obecnej formie - miałyby znaczący wpływ na funkcjonowanie gospodarki. Istotne zmiany związane z potencjalnym wprowadzeniem w życie Ustawy zaszyłyby bowiem nie tylko w zakresie działania banków, ale również w sposób pośredni, pozostałych sektorów gospodarki, łącznie z sektorem finansów publicznych.

Potencjalne efekty związane z implementacją Ustawy można podzielić na **efekty bezpośrednie** - wynikające wprost ze zmian w stosunkach umownych pomiędzy kredytobiorcami i bankami, oraz **efekty wtórne** - wynikające ze zmian zachowania instytucji bankowych oraz kredytobiorców posiadających restrukturyzowane kredyty. Warto zaznaczyć, że efekty bezpośrednie mają charakter księgowy, natomiast efekty wtórne są zjawiskami wynikającymi z procesu decyzyjnego podmiotów gospodarczych. W związku z tym, oceny prawdopodobieństwa wystąpienia i szacunki skali wielkości efektów bezpośrednich wymagają mniejszej liczby założeń i są obarczone mniejszą niepewnością niż takie oceny w zakresie efektów wtórnych.

## Efekty bezpośrednie

- ▶ Potencjalne efekty bezpośrednie wejścia w życie Ustawy dotyczą zmian w sytuacji sektora bankowego oraz sektora gospodarstw domowych:

1. Do bezpośrednich następstw implementacji Ustawy w **sektorze bankowym** należą: (a) spadek wartości aktywów (wartości bilansowej kredytów), (b) obniżenie wysokości wag ryzyka stosowanych do portfela kredytów podlegających konwersji (zmiana denominacji kredytów) i (c) obniżenie wartości aktywów ważonych ryzykiem oraz poziomu nadzorczych wymogów kapitałowych, (d) pogorszenie wyniku finansowego netto i poziomu kapitałów własnych banków, (e) zmiany w zakresie wypełniania wymogów kapitałowych (wynikające z efektów (c) i (d)), a także (f) potencjalna konieczność zamknięcia pozycji walutowej oraz pozyskania finansowania złotowego.

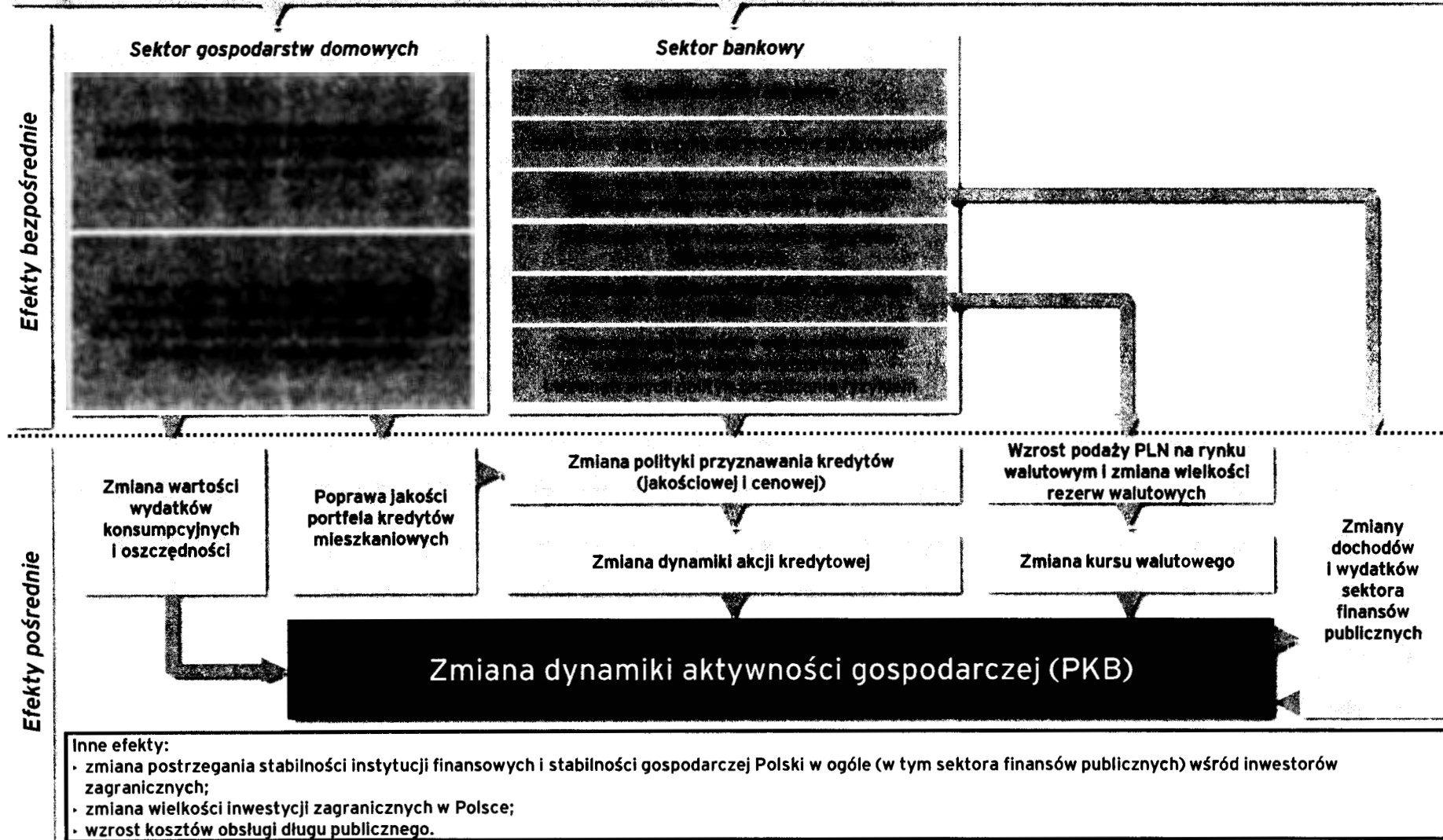
2. W wyniku wprowadzenia Ustawy w **sektorze gospodarstw domowych** można natomiast oczekiwać: (a) zmniejszenia poziomu zadłużenia oraz (b) zmiany obciążeń związanych z regulowaniem rat posiadanych kredytów (czyli zmiany dochodów do dyspozycji po odliczeniu zobowiązań ratałnych).

## Efekty wtórne

- ▶ Efekty wtórne Propozycji Ustawy mogą obejmować: (a) zmiany w polityce kredytowej banków (zarówno o charakterze jakościowym, jak i cenowym) oraz (b) wynikające z nich zmiany w dostępności kredytu w gospodarce, (c) zmiany w poziomie wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych, (d) zmiany podaży PLN na rynku walutowym i potencjalne zmiany kursu PLN. Konsekwencjami tych zmian mogą być z kolei zmiany w dynamice aktywności gospodarczej i sytuacji finansowej sektora finansów publicznych.

# Wpływ wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy na gospodarkę (2/2)

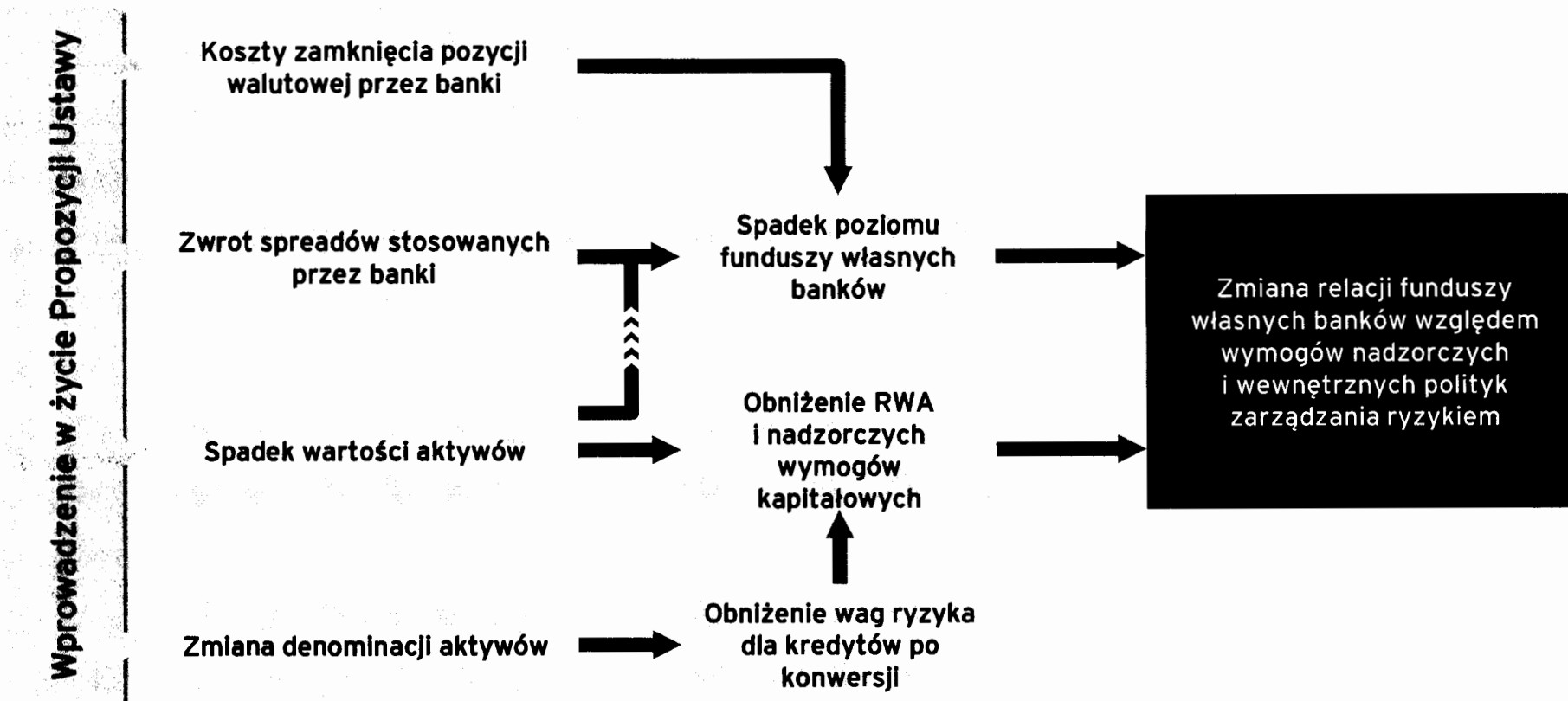
## Wprowadzenie w życie Propozycji Ustawy (denominacja kredytów, zwrot spreadów, zwrot niektórych nieruchomości)



91 Uwaga: dla zachowania przejrzystości na schemacie pominięto niektóre sprzężenia zwrotne (np. między zmianą dynamiki aktywności gospodarczej a poziomem dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych czy też między zmianą dynamiki aktywności gospodarczej a wynikiem finansowym banków).

# Efekty bezpośrednie w sektorze bankowym

W rozważanych scenariuszach wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy, przewalutowaniu będą podlegać umowy kredytowe, o bieżącej wartości (na koniec grudnia 2015 r.) ok. 169 mld zł<sup>1</sup>. W efekcie wprowadzenia w życie Ustawy banki będą musiały ponieść koszty związane ze zwrotem stosowanych wcześniej spreadów walutowych oraz koszty wynikające z umorzenia części wartości posiadanych aktywów. Materializacja tych kosztów będzie z kolei prowadziła do pogorszenia sytuacji finansowej sektora bankowego w Polsce poprzez: 1. zmniejszenie zysku netto - w przypadku niektórych banków prowadząc do realizacji strat, 2. obniżenia funduszy własnych oraz 3. zmniejszenia zdolności banków do generowania dodatniego wyniku netto i odbudowy funduszy własnych w przyszłości. W konsekwencji wymienionych zmian można oczekiwać spadku relacji funduszy własnych banków względem nadzorczych wymogów kapitałowych oraz wewnętrznych polityk zarządzania ryzykiem, a także zaostrzenia polityki przyznawania kredytów.



<sup>1</sup>Łączna wartość walutowych kredytów mieszkaniowych w sektorze bankowym na koniec grudnia 2015 r., źródło: UKNF

# Efekty bezpośrednie w sektorze gospodarstw domowych

Konwersja kredytów denominowanych w walutach obcych zgodnie z Propozycją Ustawy będzie prowadzić do zasadniczej zmiany stosunków umownych pomiędzy bankami a kredytobiorcami. Po stronie kredytobiorców, w wyniku wprowadzenia Propozycji Ustawy, spadkowi ulegnie wielkość zadłużenia. Zmianie może również ulec wartość obciążeń związanych z bieżącą obsługą rat kredytów. Może to z kolei prowadzić do zmiany bieżących wydatków konsumpcyjnych za pośrednictwem efektów majątkowych i dochodowych. Efekty te mogą łącznie działać w kierunku umiarkowanego zwiększenia konsumpcji prywatnej.

## Efekty majątkowe

- ▶ Efekt majątkowy (ang. *wealth effect*) polega na wzroście wydatków konsumpcyjnych w wyniku wzrostu majątku netto gospodarstwa domowego w związku z poprawą zdolności do gromadzenia majątku w cyklu życia gospodarstwa domowego i poprawą jego ogólnej sytuacji finansowej.
- ▶ W zależności od formy przewalutowania kredytów podlegających restrukturyzacji w ramach Propozycji Ustawy, przy założeniu utrzymania kursów walutowych z dnia 31 grudnia 2015 r., może doprowadzić do zmniejszenia łącznego zadłużenia sektora gospodarstw domowych z tytułu kredytów mieszkaniowych o 44-66 mld zł (efekt restrukturyzacji i zwrotu spreadów). Taka zmiana będzie prowadziła do wzrostu wartości majątku netto gospodarstw domowych w Polsce. Jednakże, biorąc pod uwagę szacowaną wartość majątku netto (aktywa rzeczowe i finansowe minus zobowiązania) gospodarstw domowych w Polsce, wynoszącą ok. 6,1 bln zł<sup>1</sup>, zmiana ta będzie marginalna (ok. 0,8%-1,0%). Uwzględniając niewielką siłę efektu majątkowego (większość oszacowań wskazuje na krańcową skłonność do konsumpcji z majątku nie większą niż 4% w długim okresie), wzrost majątku netto gospodarstw domowych w Polsce z tytułu konwersji kredytów nie doprowadzi do znaczącego wzrostu konsumpcji w krótkim i średnim okresie.

## Efekty dochodowe

- ▶ Efekt dochodowy polega na wzroście/spadku wydatków konsumpcyjnych w wyniku wzrostu/spadku realnych dochodów<sup>2</sup> gospodarstwa domowego.
- ▶ Oprócz ograniczenia poziomu zadłużenia, konwersja kredytów denominowanych w walutach obcych może doprowadzić do pewnej zmiany zagregowanych dochodów do dyspozycji (po wyłączeniu stałych obciążeń związanych z regulowaniem rat) sektora gospodarstw domowych i w ten sposób wywołać efekt dochodowy.
- ▶ W przypadku przewalutowania dobrowolnego, restrukturyzacja całego portfela kredytów mieszkaniowych spowodowałaby najprawdopodobniej lekki spadek zagregowanej wartości rat. Z kolei, bardziej prawdopodobna restrukturyzacja przymusowa prowadziłyby do spadku wartości miesięcznych rat dla zdecydowanej większości kredytobiorców. Oznacza to, że w wyniku konwersji kredytów walutowych zgodnie z Propozycją Ustawy możliwe jest wystąpienie dodatniego efektu dochodowego i wzrost konsumpcji w sektorze prywatnym.

<sup>1</sup>na podstawie: Zasobność gospodarstw domowych w Polsce. Raport z badania pilotażowego 2014 r., NBP 2015; <sup>2</sup>realny dochód oznacza wartość dochodu w stosunku do wartości koszyka konsumpcji

# Efekty wtórne

## Wpływ pogorszenia sytuacji kapitałowej banków na gospodarkę: główne założenia

### Kluczowe założenia

- ▶ W wyniku wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy banki będą zmuszone do rozpoznania w swoich bilansach obniżonej wartości kredytów (w związku ze zmianą warunków spłaty posiadanych kredytów i zwrotem stosowanych wcześniej spreadów walutowych). Koszty restrukturyzacji wpłyną na obniżenie funduszy własnych banków. Jednocześnie, nastąpi uwolnienie pewnej części funduszy (obniżenie wymogu kapitałowego) w wyniku: obniżenia wartości, zmiany denominacji części aktywów i obniżenia wag ryzyka dla kredytów po konwersji (w związku z tym, że staną się one kredytami złotowymi).
- ▶ Zakładamy, że księgowe dostosowanie po stronie aktywów banków wynikające z wejścia w życie Propozycji Ustawy samo w sobie nie ma wpływu na działania firm i gospodarstw domowych. Kluczowe znaczenie dla zachowania banków ma natomiast zmiana współczynnika wypłacalności TCR w relacji do wymogów nadzorczych i wewnętrznych polityk zarządzania ryzykiem, co będzie jednym z najważniejszych bezpośrednich efektów realizacji Propozycji Ustawy dla sektora bankowego.

### Scenariusze poddane analizie

- ▶ Analizie poddano dwa warianty rozpatrywanych scenariuszy:
  - ▶ Wariant bez działań interwencyjnych ze strony instytucji publicznych;
  - ▶ Wariant zakładający zaangażowanie instytucji publicznych w działania interwencyjne.
- ▶ **Wariant pierwszy zakłada pełną realizację konsekwencji Propozycji Ustawy bez dodatkowych działań ze strony wybranych instytucji publicznych w odpowiedzi na gwałtowne pogorszenie sytuacji sektora bankowego.** Analiza tego wariantu ma charakter jakościowy (na stronach 95-96).
- ▶ **Wariant drugi zakłada podjęcie przez instytucje publiczne określonych interwencji, które zmniejszają, choć nie eliminują, ryzyka wystąpienia kryzysu finansowego i gospodarczego.** Wariant ten nazywamy dalej „wariantem ilustracyjnym”, jego założenia przedstawiono na stronie 97. Wyniki analizy symulacyjnej, oraz szacunki konsekwencji materializacji wariantu ilustracyjnego przedstawione na kolejnych stronach należy interpretować jedynie w odniesieniu do tych założeń.

## Efekty wtórne

### Wariant realizacji Propozycji Ustawy bez dodatkowych interwencji ze strony instytucji publicznych (1/2)

- ▶ **Przy założeniu pełnej realizacji Propozycji Ustawy, spadek średniego współczynnika wypłacalności w polskim sektorze bankowym wyniósłby od 3,6 do 6,0 p.p. (w zależności od formy restrukturyzacji). Oznaczałoby to pogorszenie pozycji kapitałowej sektora bankowego względem wymogów nadzorczych z obecnej nadwyżki na poziomie 3,1 p.p. (wg stanu na koniec 2015 r.) nawet do niedoboru na poziomie 3,7 p.p. (po uwzględnieniu podwyższonej od stycznia 2016 r. rekomendacji KNF), czyli o -6,8 p.p. W niektórych z rozważanych scenariuszy wiązałyby się to z upadłością kilku dużych instytucji bankowych w Polsce i utratą stabilności przez sektor finansowy.**
- ▶ **Brak dodatkowych działań ze strony wybranych instytucji publicznych w odpowiedzi na gwałtowne pogorszenie sytuacji sektora bankowego doprowadziłoby z wysokim prawdopodobieństwem do uruchomienia niekontrolowanych mechanizmów o charakterze kryzysowym, niosących ze sobą (oprócz kosztów dla samych banków: ich właścicieli i klientów) bardzo negatywne konsekwencje dla gospodarstw domowych, przedsiębiorstw niefinansowych oraz sektora finansów publicznych.**

- ▶ Podstawowym mechanizmem destabilizacji sektora finansowego w przypadku pełnej realizacji Propozycji Ustawy bez dodatkowych interwencji ze strony instytucji publicznych, ukierunkowanych na ograniczenie negatywnych skutków Propozycji Ustawy, byłby spadek zaufania do instytucji finansowych oraz drastyczne pogorszenie sytuacji płynnościowej banków. Wraz ze wzrostem prawdopodobieństwa upadłości niektórych instytucji bankowych (w związku ze spadkiem ich kapitałów własnych w wyniku realizacji Propozycji Ustawy) nasilałoby się dążenie deponentów (gospodarstw domowych, przedsiębiorstw) do wycofywania środków zgromadzonych w bankach. W rozpatrywanym przypadku **bardzo prawdopodobne byłoby przekształcenie się tego procesu w zjawisko masowe (tzw. panikę bankową)**. Co istotne, zjawisko to – poprzez kanał oczekiwań – mogłoby mieć miejsce już w momencie podjęcia decyzji o realizacji ustawy w opisywanym kształcie.
- ▶ Silny spadek wzajemnego zaufania instytucji finansowych oraz *de facto* brak funkcjonowania rynku międzybankowego, jak również panika bankowa prowadziłyby do efektu zarażenia (*domina*) w sektorze finansowym. W takiej sytuacji, ze znaczącymi trudnościami płynnościowymi miałyby do czynienia nie tylko instytucje obciążone kosztami restrukturyzacji kredytów walutowych, ale również banki nieposiadające takich aktywów.
- ▶ Zatrzymanie wypłat środków zgromadzonych przez podmioty sektora niefinansowego (np. duże przedsiębiorstwa) w instytucjach bankowych, bądź utrata części tych środków ze względu na likwidację niektórych banków, doprowadziłoby do pogorszenia płynności niektórych firm niefinansowych i ich kontrahentów (np. ze względu na spadek dostępności kredytu kupieckiego, przy jednoczesnym braku dostępu do bankowego kredytu obrotowego).

## Efekty wtórne

### Wariant realizacji Propozycji Ustawy bez dodatkowych interwencji ze strony instytucji publicznych (2/2)

- ▶ Kryzysowi bankowemu z wysokim prawdopodobieństwem towarzyszyłby szereg negatywnych zjawisk na rynkach finansowych. W opisywanym scenariuszu, przy braku zaangażowania instytucji publicznych, nastąpiłby **znaczący wzrost podaży złotego na rynku walutowym**. Z jednej strony byłby on związany z realizacją potrzeb płynnościowych banków zamykających posiadane ekspozycje walutowe, z drugiej zaś z bardzo prawdopodobną spekulacyjną sprzedażą PLN przez niektóre instytucje finansowe oraz z odpływem kapitału zagranicznego z Polski.
  - ▶ **Zwiększenie podaży złotego na rynku walutowym, wzrost premii za ryzyko obciążającej aktywa denominowane w PLN i znaczące zwiększenie niepewności na polskim rynku finansowym prowadziłyby do destabilizacji rynku złotego i skokowego osłabienia kursu PLN wobec walut obcych.** Pociągałoby to za sobą nie tylko silny wzrost kosztów przeprowadzenia samej restrukturyzacji kredytów walutowych po stronie banków (większy spadek funduszy własnych), ale również wzrost kosztów obsługi zadłużenia zagranicznego przez polskie firmy i sektor finansów publicznych (które są ostatecznie ponoszone przez podatników).
  - ▶ Spadek dostępności finansowania bankowego, utrata płynności przez sektor bankowy i część przedsiębiorstw niefinansowych oraz konieczne zacieśnienie polityki fiskalnej (w związku z pogorszeniem sytuacji finansów publicznych) oznaczałyby, że konsekwencją destabilizacji sektora finansowego w opisywanym scenariuszu byłaby **destabilizacja polskiego systemu gospodarczego w ogóle.**
- 
- ▶ **Co istotne, wyżej wymienione zdarzenia mogłyby mieć miejsce nawet bez formalnego wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy.** Same oczekiwania dotyczące pogorszenia sytuacji finansowej banków w Polsce w przypadku wysokiego prawdopodobieństwa realizacji opisywanej Propozycji mogłyby bowiem wystarczyć do spadku zaufania klientów sektora finansowego i inwestorów zagranicznych oraz do spekulacyjnej wyprzedaży polskich aktywów, prowadząc do opisanych wyżej konsekwencji.
  - ▶ **Należy podkreślić, że koszty dopuszczenia do takich zdarzeń byłyby znacząco wyższe niż koszty podjęcia przez instytucje publiczne odpowiednio wczesnych działań zmierzających do stabilizacji sektora bankowego.** Równocześnie, rzetelna kwantyfikacja kosztów powyższego scenariusza kryzysowego (przy założeniu braku odpowiednich działań ze strony instytucji publicznych) jest niemożliwa do przeprowadzenia. Z kolei, rozpatrywanie skutków takiego scenariusza bez uwzględnienia konsekwencji związanych z upadłością wybranych instytucji bankowych byłoby ćwiczeniem czysto teoretycznym. Dlatego analiza tego scenariusza ma charakter wyłącznie jakościowy. **Ocenie ilościowej poddano wariant uwzględniający podjęcie przez instytucje publiczne dodatkowych interwencji, które zmniejszają, choć nie eliminują, ryzyka wystąpienia kryzysu finansowego i gospodarczego.**

# Efekty wtórne: akcja kredytowa i PKB (1/3)

## Wariant ilustracyjny, z zaangażowaniem instytucji publicznych – główne założenia

- ▶ Jak zaznaczono wcześniej, kwantyfikacja wpływu realizacji Propozycji Ustawy na gospodarkę bez założenia pewnych działań ze strony wybranych instytucji publicznych miałaby wyłącznie charakter teoretyczny. W konsekwencji, scenariusze poddane kwantyfikacji w ramach analizy makroekonomicznej zostały poszerzone względem scenariuszy analizowanych w innych sekcjach Raportu o pewne założenia dotyczące działań instytucji publicznych (dalej „wariant ilustracyjny”). W szczególności, przyjęto, że restrukturyzacji kredytów walutowych będą towarzyszyć (jednocześnie) następujące działania:
  - 1) pozyskanie przez poszczególne banki natychmiastowego uzupełnienia (w tym ze strony sektora finansów publicznych) funduszy własnych o wartości pozwalającej na przywrócenie poziomu współczynnika wypłacalności do 9,25% RWA (w przypadku banków, których współczynniki wypłacalności obniżą się wskutek restrukturyzacji kredytów walutowych poniżej poziomu 9,25%),
  - 2) obniżenie rekomendowanego przez KNF poziomu współczynnika wypłacalności do 12,25% RWA (3,0 p.p. powyżej wymogu wskazanego w CRR, ale 1,0 p.p. poniżej rekomendacji na 2016 r., wydanej przez KNF w grudniu 2015 r.)\*,
  - 3) działania NBP zmierzające do ograniczenia wpływu zamykania pozycji walutowych banków na rynek złotego.
- ▶ Skutki realizacji Propozycji Ustawy przy wymienionych wyżej założeniach, kwantyfikujemy między innymi na podstawie modelu SVAR prezentowanego w Załączniku.

- ▶ Zaprezentowane na stronach 98 i kolejnych szacunki powinny być traktowane jako ilustracyjne odzwierciedlenie poszczególnych scenariuszy przy założeniach przedstawionych w powyższym punkcie. Brak działań lub mniejsze wsparcie ze strony instytucji publicznych niż założono powyżej oznaczałoby zwiększenie ryzyka wystąpienia kryzysu finansowego i poniesienia związanych z tym odpowiednio większych kosztów dla gospodarki (por. str. 28-29). Nawet jednak w rozpatrywanym wariantcie ilustracyjnym ryzyko wystąpienia kryzysu finansowego i gospodarczego pozostawałoby istotne, choć skutki materializacji tego ryzyka nie zostały uwzględnione w obliczeniach. Można więc przyjąć, że przedstawiona kwantyfikacja skutków realizacji Propozycji Ustawy w wariantcie ilustracyjnym stanowi konserwatywne oszacowanie konsekwencji wprowadzenia w życie tej Propozycji.
- ▶ Oprócz efektów, które kwantyfikujemy, realizacja Propozycji Ustawy w omawianym wariantcie ilustracyjnym może doprowadzić do szeregu konsekwencji, których koszty trudno oszacować. Należą do nich między innymi: zwiększenie ryzyka systemowego w sektorze bankowym, wzrost zmienności kursu złotego, zmiana wyceny aktywów finansowych denominowanych w PLN, wzrost kosztów obsługi długu publicznego, zmniejszenie dostępności finansowania zagranicznego dla polskich podmiotów. Skala i prawdopodobieństwo materializacji tych konsekwencji byłyby wyższe w przypadku pominięcia niektórych założeń dotyczących dokapitalizowania instytucji bankowych, działań UKNF i NBP przyjętych w wariantcie ilustracyjnym analizy.

97 \*) należy podkreślić, że pominięcie tego dodatkowego założenia oznaczałoby przyjęcie, że począwszy od 2016 r. (mimo przeprowadzonej restrukturyzacji kredytów walutowych) banki muszą stosować się do rekomendacji KNF dotyczącej pożądanego współczynnika wypłacalności na poziomie 13,25% RWA.

# Efekty wtórne: akcja kredytowa i PKB (2/3)

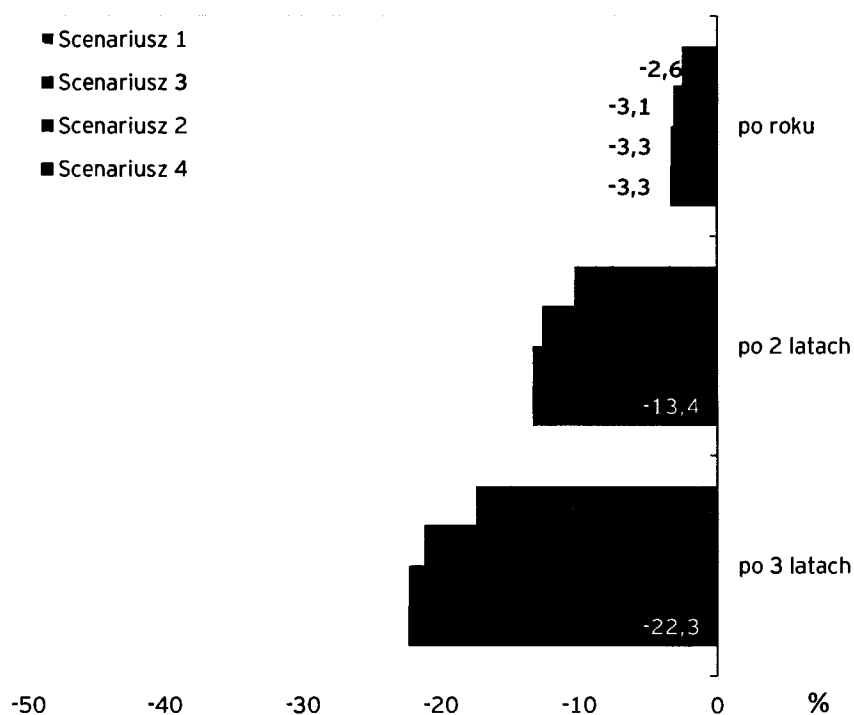
Wariant ilustracyjny, z zaangażowaniem instytucji publicznych - główne wnioski

Wariant ilustracyjny mógłby mieć miejsce w przypadku natychmiastowego przywrócenia współczynników wypłacalności wszystkich banków do poziomu min. 9,25% RWA oraz równoczesnego obniżenia wymaganego przez KNF od banków poziomu współczynnika wypłacalności do poziomu 12,25% RWA.

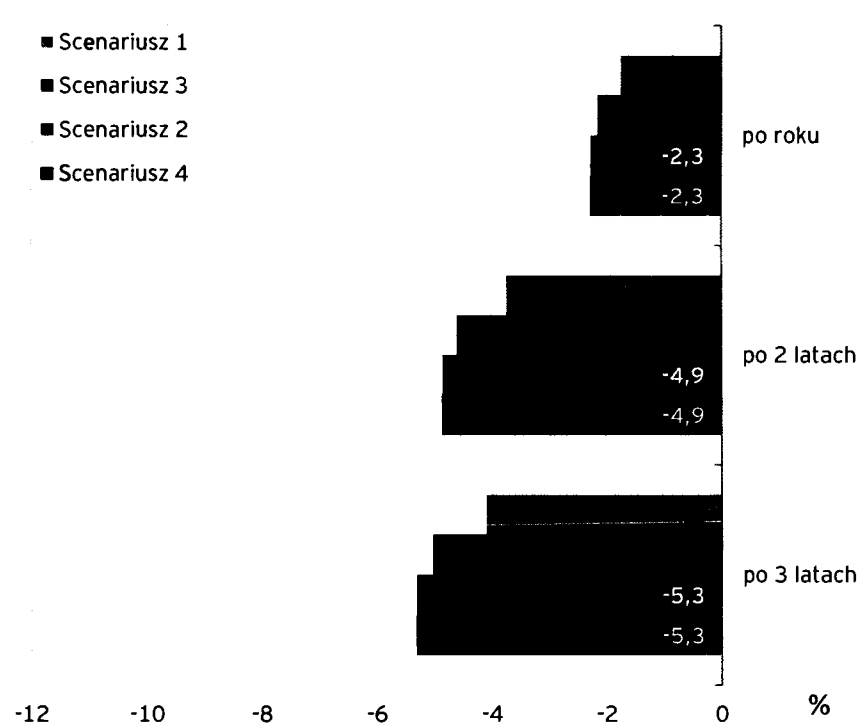
## Konsekwencje

- ▶ Znaczące obniżenie wolumenu kredytów (względem scenariusza bez wstrząsu) nawet o 3,3% po roku, 13,4% po 2 latach i 22,3% po 3 latach od wejścia w życie Propozycji Ustawy.
- ▶ Obniżenie ścieżki PKB (względem scenariusza bez wstrząsu) nawet o 2,3% po roku, 4,9% po 2 latach i 5,3% po 3 latach od wejścia w życie Propozycji Ustawy.

**Wpływ wstrząsu kapitałowego na wolumen kredytów**  
(% odchylenia od scenariusza bez wstrząsu)



**Wpływ wstrząsu kapitałowego na PKB**  
(% odchylenia od scenariusza bez wstrząsu)



Źródło: EY

98

Analiza wpływu finansowego propozycji Ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki

Wersja FINAL



# Efekty wtórne: akcja kredytowa i PKB (3/3)

Wariant ilustracyjny, z zaangażowaniem instytucji publicznych - uwagi dodatkowe

## Czynniki nieuwjęte w analizie ekonometrycznej i ich potencjalny wpływ na szacowane efekty

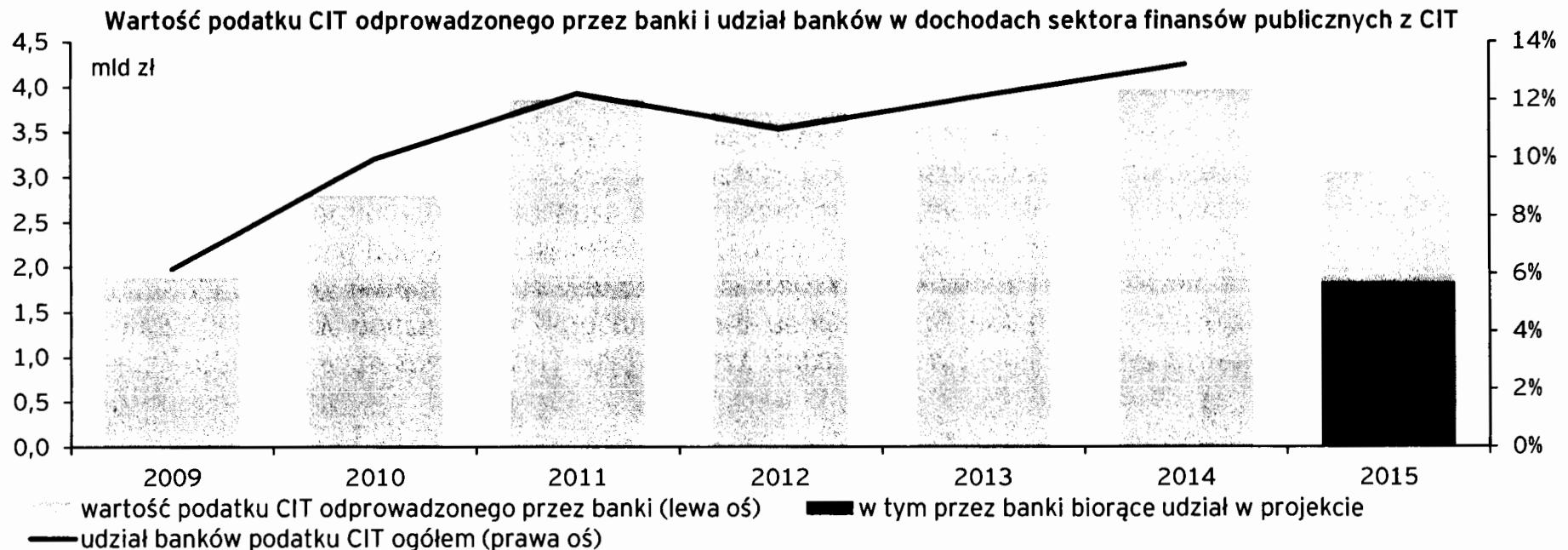
- ▶ Należy odnotować, że spadek wartości funduszy własnych, związany z wprowadzeniem w życie Propozycji Ustawy, będzie silnie skoncentrowany na kilkunastu instytucjach bankowych. Instytucje te utrzymują ok. 60% funduszy własnych całego sektora bankowego, a jednocześnie posiadają w swoich portfelach ponad 90% istniejących kredytów walutowych. Oznacza to, że banki te zaabsorbują koszt ponadproporcjonalny w stosunku do posiadanych kapitałów. To z kolei oznacza, że prezentowane wcześniej efekty wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy, oszacowane na podstawie modelu ekonometrycznego traktującego sektor bankowy jako całość, są konserwatywne.
- ▶ W ramach impulsu nie zostały uwzględnione zmiany poziomu zadłużenia i obciążenia ratami gospodarstw domowych, co przełożyłoby się na zmianę bieżących wydatków konsumpcyjnych za pośrednictwem efektów majątkowych i dochodowych, a co za tym idzie - na osłabienie oszacowanego wpływu Propozycji Ustawy na akcję kredytową i poziom aktywności ekonomicznej.
- ▶ W ramach impulsu nie został uwzględniony wpływ analizowanej Propozycji Ustawy na ceny nieruchomości niebędące zabezpieczeniem istniejących kredytów walutowych. Ewentualny spadek cen mieszkań, które nie stanowią zabezpieczenia istniejących kredytów walutowych podlegających konwersji (w formie przeniesienia własności), mógłby prowadzić do negatywnych efektów majątkowych w sektorze gospodarstw domowych oraz pogarszać jakość zabezpieczenia pozostałego (niewalutowego) portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie, a w konsekwencji pogłębiać negatywne efekty wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy względem szacowanych w analizie symulacyjnej z modelu SVAR.

# Efekty wtórne: sytuacja sektora finansów publicznych (1/5)

Wprowadzenie w życie Propozycji Ustawy doprowadziłoby do pogorszenia sytuacji sektora finansów publicznych (względem scenariusza bez wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy) z powodu:

1. zmniejszenia dochodów SFP z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych,
2. zmniejszenia podatkowych oraz niepodatkowych (np. składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne) dochodów SFP w związku z możliwym spowolnieniem aktywności gospodarczej,
3. konieczności poniesienia wydatków na dokapitalizowanie niektórych instytucji bankowych w przypadku zachwiania ich stabilności finansowej;
4. spadku dywidend od instytucji finansowych z udziałem Skarbu Państwa.

W zakresie dochodów z podatku CIT od sektora bankowego, wprowadzenie w życie Propozycji Ustawy będzie pociągało za sobą dwa przeciwstawne efekty. Z jednej strony banki mogą ponieść znaczące koszty operacyjne związane z konwersją kredytów, zwrotem spreadów walutowych oraz zarządzaniem potencjalnie przejętymi nieruchomościami. Koszty te obniżą podstawę opodatkowania i dochody SFP z CIT, jednakże skala tego efektu, choć prawdopodobnie niepomijalna, jest trudna do oszacowania. Z drugiej strony, w wyniku zmiany denominacji kredytów walutowych, banki rozwiążą posiadane rezerwy, co będzie stanowiło przychód podatkowy i powiększy podatek dochodowy należny od banków. Wartość tego efektu została przeanalizowana na stronie 26.



Źródło: EY na podstawie danych UKNF, Eurostat, oraz danych przekazanych przez banki biorące udział w projekcie

## Efekty wtórne: sytuacja sektora finansów publicznych (2/5)

### Wpływ pogorszenia sytuacji finansowej banków a dochody z podatku od niektórych instytucji finansowych

Łączną wartość zobowiązań z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych w 2016 r. od 10 banków biorących udział w Projekcie można szacować na ok. 2,5 mld zł (z ok. 3,7-4,0 mld zł podatku od całego sektora bankowego). Należy przy tym odnotować, że ze względu na obowiązywanie Ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych jedynie przez część 2016 r., wartość tego podatku w scenariuszu niewprowadzenia w życie Propozycji Ustawy za lata 2017 i kolejne byłaby wyższa. Dla banków biorących udział w projekcie można ją szacować na ok. 2,8 mld zł (z ok. 4,2-4,5 mld zł od całego sektora bankowego).

Realizacja strat w poszczególnych bankach oraz znaczące obniżenie ich funduszy własnych w wyniku wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy, może być z wysokim prawdopodobieństwem przesłanką do rekomendowania tym instytucjom wprowadzenia programów naprawczych, co stanowiłoby z kolei przesłankę do zwolnienia tych banków z opodatkowania podatkiem od niektórych instytucji finansowych zarówno w 2016 r., jak i, prawdopodobnie, w kolejnych latach. Jeśli, z jakichkolwiek przyczyn, pogorszenie sytuacji finansowej banków w wyniku wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy nie zostałyby potraktowane jako przesłanka do wprowadzenia w nich planów naprawczych, to banki będą mogły zmniejszyć należny podatek o koszty konwersji kredytów walutowych do maksymalnej kwoty 20% podatku.

Szacunek potencjalnej straty dochodów podatkowych SFP z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych nie jest wrażliwy na wybór przyjętego scenariusza restrukturyzacji. We wszystkich scenariuszach, koszty ekonomiczne poniesione przez banki są na tyle wysokie, że prawdopodobieństwo wprowadzenia programów naprawczych we wszystkich instytucjach biorących udział w Projekcie jest wysokie. Należy przy tym odnotować, że realizacja niekorzystnych scenariuszy makroekonomicznych może doprowadzić do utraty dochodów z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych również od podmiotów niebiorących udziału w konwersji kredytów walutowych.

	<b>Podatek od niektórych instytucji finansowych w 2016 r. (mld zł)</b>	<b>Podatek od niektórych instytucji finansowych w 2017 r. (mld zł)</b>	<b>Łącznie: lata 2016 i 2017 (mld zł)</b>
Scenariusz bez wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy	3,7-4,0	4,2-4,5	7,9-8,5
Scenariusz ze zwolnieniem banków z podatku	1,2-1,5	1,5-1,8	2,7-3,3
Potencjalna utrata dochodów podatkowych (10 banków)	~2,5	~2,8	~5,2

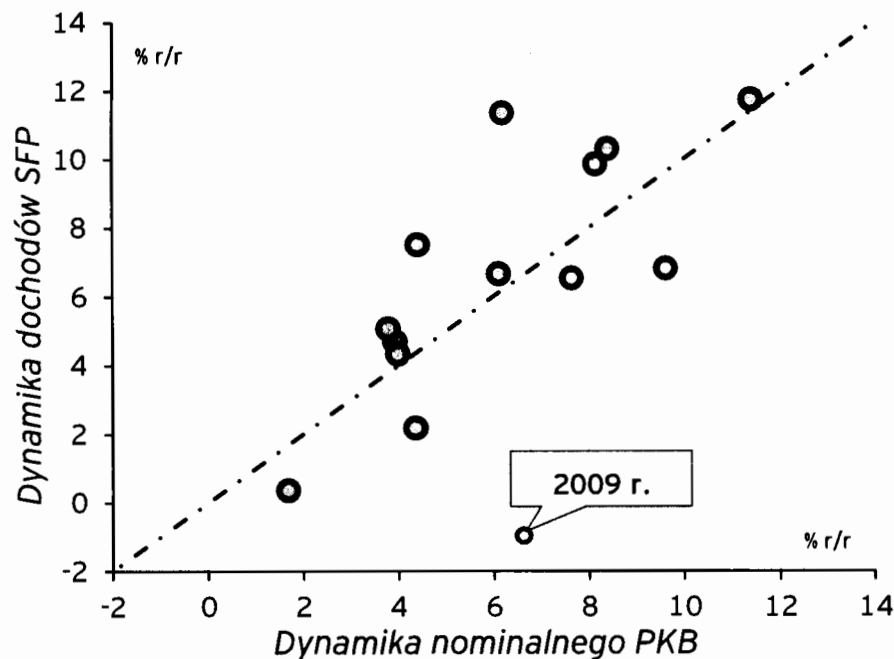
# Efekty wtórne: sytuacja sektora finansów publicznych (3/5)

## Spowolnienie gospodarcze a dynamika dochodów sektora finansów publicznych

Oprócz zmniejszenia dochodów podatkowych z tytułu podatku CIT i dochodów z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych w sektorze bankowym, wprowadzenie w życie Propozycji Ustawy prawdopodobnie będzie oddziaływać negatywnie również na inne wpływy SFP. Spowolnienie gospodarcze, które jest prawdopodobne w związku ze zmniejszeniem akcji kredytowej w wyniku wprowadzenia Propozycji Ustawy, doprowadziłoby do obniżenia dynamiki ogólnej bazy dochodowej SFP.

Kształtowanie się PKB jest stosunkowo dobrym przybliżeniem kształtowania się bazy dochodowej SFP (choć oczywiście struktura bazy podatkowej dla poszczególnych kategorii wpływów jest zróżnicowana). W związku z tym, zmniejszenie tempa wzrostu dochodów SFP w przypadku wprowadzenia w życie Ustawy można szacować na podstawie wykonanych w ramach symulacji z modelu SVAR oszacowań spadku dynamiki PKB (przyjmujemy tu uproszczone założenie, że obniżenie dynamiki aktywności gospodarczej nie wpłynie na strukturę PKB).

Dynamika nominalnego PKB i dynamika dochodów sektora finansów publicznych w Polsce w latach 2001-2014



Źródło: EY na podstawie danych Eurostat

Szacunkowe obniżenie dynamiki i poziomu dochodów sektora finansów publicznych względem scenariusza bez wprowadzenia w życie Propozycji Ustawy - efekty w pierwszym roku

Scenariusz	Obniżenie rocznej dynamiki dochodów SFP (pkt. proc.)	Obniżenie wartości dochodów SFP (mlrd zł)
Scenariusz 1	1,8	13,0
Scenariusz 2	2,3	16,6
Scenariusz 3	2,2	15,9
Scenariusz 4	2,3	16,6

Źródło: EY

Analiza wpływu finansowego propozycji Ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki

# Efekty wtórne: sytuacja sektora finansów publicznych (4/5)

## Potencjalna konieczność dokapitalizowania niektórych banków

Wprowadzenie w życie Propozycji Ustawy spowoduje znaczący spadek funduszy własnych poszczególnych banków posiadających kredyty walutowe. W przypadku większości banków biorących udział w projekcie, wprowadzenie w życie Propozycji Ustawy spowoduje obniżenie współczynników wypłacalności poniżej ustawowego poziomu 9,25% (8,00%+1,25%), oznaczając konieczność pozyskania przez te instytucje dodatkowych kapitałów. W niektórych przypadkach realizacja restrukturyzacji kredytów zgodnie z Propozycją Ustawy może doprowadzić do spadku funduszy własnych części banków poniżej 0, oznaczając - w przypadku braku natychmiastowego dokapitalizowania - upadłość i likwidację tych banków.

Ze względu na możliwość koncentracji w czasie bardzo znaczącego niedoboru kapitałowego (20-41 mld zł, przyjmując za punkt odniesienia obecne wymogi KNF) w sektorze bankowym, sektor prywatny (dotychczasowi i nowi właściciele) mógłby okazać się niezdolny do pokrycia tego niedoboru. W takim przypadku, w celu uniknięcia upadłości niektórych instytucji finansowych, niezbędnym byłoby zaangażowanie sektora finansów publicznych.

	<b>Scenariusz 1</b>	<b>Scenariusz 2</b>	<b>Scenariusz 3</b>	<b>Scenariusz 4</b>
Liczba banków ze współczynnikiem wypłacalności poniżej 13,25%	10/10	10/10	10/10	10/10
Liczba banków ze współczynnikiem wypłacalności poniżej 9,25%	5/10	9/10	5/10	9/10
Liczba banków z ujemną wartością funduszy własnych	0/10	5/10	1/10	5/10
Wartość niedoboru funduszy własnych do współczynnika wypłacalności 13,25% (mld zł)	20,4	40,7	28,3	40,8
Wartość niedoboru funduszy własnych do współczynnika wypłacalności 9,25% (mld zł)	7,7	21,5	10,6	21,7
Przykładowa wartość potencjalnego dokapitalizowania wybranych banków ze środków publicznych w przypadku założenia częściowej partycypacji SFP* (mld zł)	3,8	19,7	6,9	19,9

\*w przykładzie przyjęto, że sektor publiczny pokryłby 100% środków niezbędnych do przywrócenia współczynnika wypłacalności do poziomu 9,25% w przypadku banków, których współczynnik wypłacalności spadł poniżej 0%, oraz 50% tych środków w przypadku banków, których współczynnik wypłacalności spadł poniżej 9,25%, ale nie poniżej 0%. Pozostała część środków musiałaby zostać uzupełniona przez sektor prywatny.

# Efekty wtórne: sytuacja sektora finansów publicznych (5/5)

## Podsumowanie

<b>Efekty dla 1. roku po wprowadzeniu Propozycji Ustawy</b>	<b>Scenariusz 1</b>	<b>Scenariusz 2</b>	<b>Scenariusz 3</b>	<b>Scenariusz 4</b>
1 Ubytek dochodów z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych (w sektorze bankowym)	~2,5	~2,5	~2,5	~2,5
2 Ubytek innych dochodów SFP związany z obniżeniem dynamiki aktywności gospodarczej	13,0	16,6	15,9	16,6
Σ Szacowany ubytek dochodów SFP	~15,5	~19,1	~18,4	~19,1
3 Dokapitalizowanie niektórych instytucji bankowych przez SFP	3,8	19,7	6,9	19,9
Σ Szacowana skala pogorszenia sytuacji finansowej SFP	~19,3	~38,7	~25,3	~40,0

Należy odnotować, że przedstawione wyżej szacunki stanowią dolne ograniczenie możliwej skali pogorszenia sytuacji finansowej SFP w ramach rozpatrywanych scenariuszy. Skala potencjalnej partycypacji sektora publicznego w dokapitalizowaniu banków może być większa z powodu nieuwzględnienia w szacunkach kilku banków posiadających znaczące portfele kredytów walutowych. W związku ze spowolnieniem aktywności gospodarczej i wzrostem premii za ryzyko w wyniku realizacji poszczególnych scenariuszy najprawdopodobniej nastąpiłby również znaczący wzrost wydatków sektora finansów publicznych (np. z tytułu kosztów obsługi długu publicznego czy zasiłków dla nowych bezrobotnych).

# Efekty wtórne: rezerwy walutowe i polityka pieniężna

## Zmiany pozycji walutowej z tytułu kredytów walutowych a potrzeby finansowe banków

### Udzielenie kredytu walutowego

- ▶ Udzielenie przez bank kredytu denominowanego bądź indeksowanego do waluty obcej powoduje powstanie niedopasowania walutowego aktywów i pasywów (nadwyżki aktywów walutowych). Tego typu niedopasowanie eksponowałoby instytucję finansową na ryzyko walutowe i stopy procentowej. W celu uniknięcia tych rodzajów ryzyka, banki udzielające kredytów walutowych dążą do pozyskania odpowiedniego finansowania walutowego, którego zmiany wartości równoważą zmiany wartości posiadanych aktywów denominowanych w walutach obcych.

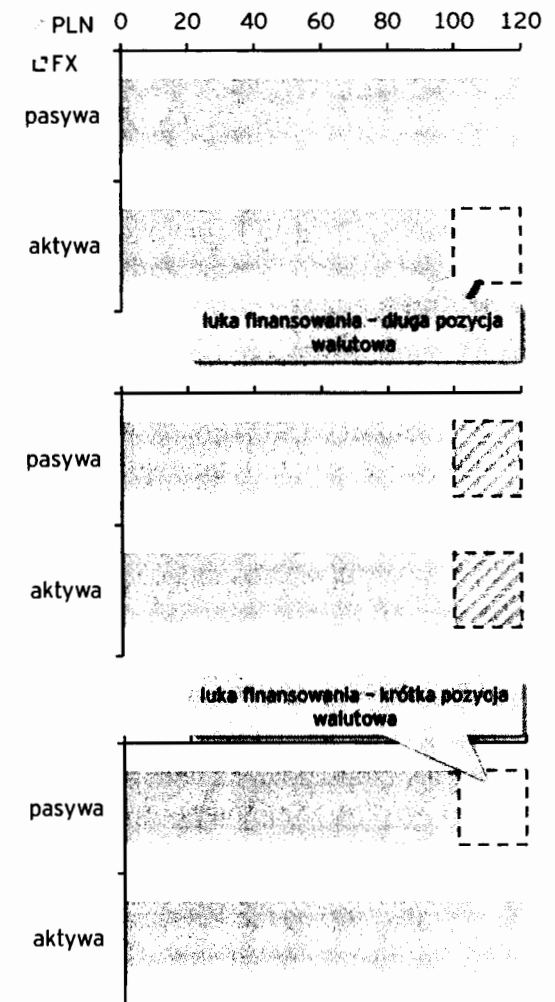
### Funkcjonowanie umowy kredytowej denominowanej w walucie obcej

- ▶ Dzięki pozyskanemu wcześniej finansowaniu, aktywa i pasywa banku są zrównoważone pod względem ekspozycji na ryzyko walutowe\*. Zmiany kursu walutowego powodują takie same (znoszące się) wahania wartości aktywów i zobowiązań banku. Bank unika wahań wyniku finansowego na skutek zmian kursów walut. Modele finansowania kredytów walutowych (bilansowy i pozabilansowy) stosowane w polskich bankach zostały zaprezentowane na stronach 53-54.

### Przewalutowanie kredytu

- ▶ Przewalutowanie kredytu denominowanego w walucie obcej, bądź zmiana waluty indeksacji kredytu indeksowanego do waluty obcej prowadziłyby do ponownego powstania niedopasowania walutowego aktywów i pasywów (w tym przypadku nadwyżki zobowiązań walutowych) banków. Oznacza to konieczność domknięcia powstałej luki walutowej poprzez rozwiązanie finansowania walutowego lub wdrożenie odpowiedniej strategii zabezpieczającej.

Zmiany pozycji walutowej banku w modelu finansowania kredytów walutowych pasywnymi bilansowymi



\*Odpowiednie ustrukturyzowanie pozyskanego finansowania (dopasowanie jego oprocentowania do oprocentowania zabezpieczanego portfela kredytów walutowych) pozwala również osiągnąć zabezpieczenie przed zmianami zagranicznych stóp procentowych.

# Efekty wtórne: rezerwy walutowe i polityka pieniężna

## Walutowe potrzeby płynnościowe banków w przypadku restrukturyzacji

### 1. Model bilansowy

- ▶ **Rozwiązanie finansowania:** rozwiązanie finansowania polega na spłacie pozostałego nominalu zobowiązań.
- ▶ **Koszt rozwiązania finansowania:** potrzeby płynnościowe strony rozwiązującej finansowanie w tym wariantcie obejmują przede wszystkim wartość środków na pokrycie nominalu pozostających do spłaty zobowiązań. Oprócz nich, bank może być zmuszony do pokrycia kosztu przedterminowego rozwiązania finansowania (zakupu i wykonania opcji *call*). W przypadku modelu finansowania bilansowego, wzrost podaży PLN wynikający z operacji przewalutowania kredytów walutowych odpowiadałby więc wartości zobowiązań podlegających spłacie w związku z przewalutowaniem i kosztowi zakupu i wykonania opcji *call* dla tych zobowiązań.

### 2. Model pozabilansowy

- ▶ **Rozwiązanie finansowania:** rozwiązanie finansowania polega na rozliczeniu netto pozostałych zobowiązań i należności wynikających z instrumentu pochodnego (zdyskontowanej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów) bądź na zawarciu przeciwnego kontraktu pochodnego.
- ▶ **Koszt rozwiązania finansowania:** koszt rozwiązania finansowania w modelu pozabilansowym jest równy kwocie netto zobowiązań i należności wobec/od przeciwnej strony transakcji pochodnej (o ile w rozliczeniu netto ta kwota stanowi zobowiązanie dla strony rozwiązującej kontrakt). Oprócz spłaty istniejących zobowiązań netto, strona rozwiązująca finansowanie może być zmuszona do pokrycia kosztu skorzystania z opcji przedterminowego rozwiązania danego kontraktu pochodnego. Wielkość walutowych potrzeb płynnościowych instytucji rozwiązującej finansowanie jest w tym przypadku znacząco mniejsza niż w modelu bilansowym (nie musi nastąpić spłata nominalnej wartości kontraktu pochodnego).

	Wartość bilansowa posiadanego finansowania bilansowego	Wycena posiadanego finansowania pozabilansowego	Cena za przedterminowe rozwiązanie finansowania <sup>1</sup>	Łączne walutowe potrzeby płynnościowe banków
1 Walutowe potrzeby płynnościowe związane z rozwiązaniem finansowania walutowego (mld PLN) <sup>2</sup>	102,5	7,1	1,6	111,2 <sup>3</sup>
2 Razem (mld EUR)	24,1	1,7	0,4	26,2
3 Jako % rezerw walutowych NBP (na koniec 2015 r.)	26,8%	1,9%	0,4%	29,1%

<sup>1</sup>oszacowana jak na stronie 55; <sup>2</sup>wartości dla 10 banków biorących udział w projekcie; <sup>3</sup>uwzględniając całość sektora bankowego w Polsce, wartość walutowych potrzeb płynnościowych może być o ok. 10% wyższa

# Efekty wtórne: rezerwy walutowe i polityka pieniężna

## Potencjalne wsparcie procesu zamknięcia pozycji walutowej banków przez instytucje publiczne (1/3)

Realizacja walutowych potrzeb płynnościowych banków z tytułu rozwiązania finansowania kredytów walutowych mogłaby doprowadzić do znaczącego wzrostu podaży złotego na rynku walutowym. Biorąc pod uwagę skalę potencjalnych potrzeb (ok. 26,2 mld EUR) oraz płynność rynku PLN, koncentracja w czasie wzrostu podaży złotego wynikającego z konwersji kredytów musiałaby doprowadzić do destabilizacji rynku walutowego, w postaci skokowego osłabienia złotego. Co więcej, sam wzrost prawdopodobieństwa realizacji takiego scenariusza mógłby zachęcać niektóre instytucje finansowe do wcześniejszej spekulacyjnej sprzedaży PLN.

To z kolei dodatkowo zwiększałoby podaż złotego na rynku walutowym w okresie poprzedzającym i w czasie konwersji kredytów walutowych, wzmacniając deprecjację kursu i utrudniając (poprzez zwiększenie ich ceny) pozyskanie środków niezbędnych do rozwiązania finansowania walutowego przez banki biorące udział w przewalutowaniu. Co istotne, w przypadku osłabienia złotego koszty utrzymania niedomkniętej pozycji walutowej mogłyby być bardzo znaczące z punktu widzenia stabilności sektora bankowego w Polsce (te dodatkowe koszty dla sektora bankowego związane z potencjalną deprecjacją złotego o 25% i 50% są analizowane w sekcji „Wyniki analizy wpływu finansowego”).

**W celu uniknięcia ww. negatywnego scenariusza, zmianie denominacji kredytów walutowych w polskim sektorze bankowym musiałyby towarzyszyć specjalne środki podjęte przez NBP w koordynacji z bankami komercyjnymi. Środki te powinny mieć na celu umożliwienie bankom zamknięcie utrzymywanych pozycji walutowych przy minimalizacji wpływu tego procesu na stabilność rynku PLN.**

- Zgodnie z danymi Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS), w kwietniu 2013 r. średnie dzienne obroty na rynku złotego wynosiły 27,9 mld EUR. Wartość transakcji *spot* i *outright forward* kształtowała się jednak na poziomie tylko 12,5 mld EUR. Z tego transakcje zawierane przez polskie instytucje odpowiadały jedynie za 2,1 mld EUR obrotów. Należy przy tym odnotować, że kwoty podawane przez BIS dotyczą transakcji zawieranych w normalnych warunkach rynkowych, kiedy żadna strona rynku (popytowa/podażowa) nie znajdowała się w sytuacji niedoboru płynności, a kurs walutowy PLN był relatywnie stabilny.

### Średnie dzienne obroty na rynku złotego wg rodzaju instrumentu w kwietniu 2013 r.

(wszystkie transakcje na parach PLN/inne waluty)

<i>mln EUR</i>	Polskie instytucje sprawozdające	Zagraniczne instytucje sprawozdające	<b>RAZEM</b>
spot	1 788	6 489	<b>8 276</b>
forward	357	3 888	<b>4 245</b>
fx-swap	3 524	11 649	<b>15 174</b>
CIRS	96	177	<b>273</b>
opcje	54	n/d	n/d
<b>RAZEM</b>	<b>5 818</b>	<b>22 204</b>	<b>27 968</b>

Źródło: Bank Rozrachunków Międzynarodowych, Narodowy Bank Polski

# Efekty wtórne: rezerwy walutowe i polityka pieniężna

## Potencjalne wsparcie procesu zamknięcia pozycji walutowej banków przez instytucje publiczne (2/3)

### **Doświadczenia Banku Węgier w zakresie wspierania procesu konwersji kredytów denominowanych w walutach obcych**

Konwersja dużych wolumenów kredytów denominowanych w walutach obcych miała na Węgrzech miejsce dwukrotnie: na przełomie 2011 i 2012 r. (październik 2011 - luty 2012) oraz w 2014 r. (listopad).

Zarówno w jednym, jak i drugim przypadku konwersja kredytów denominowanych w walutach obcych odbywała się po administracyjnie ustalonym kursie, który był jednolity dla wszystkich kredytobiorców biorących udział w przewalutowaniu.

W pierwszym z wymienionych okresów do przewalutowania zgłaszane były umowy kredytowe, których właściciele zobowiązywali się do natychmiastowej spłaty pozostałego nominalu kredytu po konwersji (przewalutowaniu podlegały w związku z tym tylko te umowy, których właściciele posiadali wystarczające środki). W drugim okresie przewalutowane zostały wszystkie istniejące w tym czasie kredyty w walutach obcych.

#### **Okres 2011-2012**

- ▶ **Uwarunkowania konwersji:** wolumen kredytów zgłoszonych do konwersji nieznan *ex ante* (umowy do przewalutowania zgłaszali klienci posiadający środki na natychmiastową spłatę pozostałego zadłużenia); kurs przewalutowania jednolity dla wszystkich umów zgłoszonych do konwersji.
- ▶ **Cele banku centralnego:** niedopuszczenie do nadmiernego wzrostu podaży HUF na rynku walutowym (ryzyko koncentracji w czasie popytu na waluty obce oraz spekulacyjnej sprzedaży HUF na rynku), zaoferowanie bankom niedostępnego na rynku instrumentu zabezpieczającego przed ryzykiem nieznanego wolumenu konwersji.
- ▶ **Zaangażowanie banku centralnego:** organizacja aukcji sprzedaży (*spot*) walut obcych przez bank centralny po cenach zbliżonych do rynkowych, odroczenie wypłat przyznanych środków do terminu właściwych spłat zobowiązań banków poprzez zastosowanie instrumentów pochodnych, skup niewykorzystanych środków walutowych przyznanych w aukcjach *spot*, brak formalnego zobowiązania banków do powstrzymania się od zakupu walut obcych bezpośrednio na rynku (w rzeczywistości ok. 40% potrzeb płynnościowych zostało zaspokojonych przez banki na rynku walutowym bądź od spółek-matek).

#### **Okres 2014-2015**

- ▶ **Uwarunkowania konwersji:** wolumen kredytów zgłoszonych do konwersji znany *ex ante* (wszystkie istniejące umowy kredytów denominowanych w walutach obcych); kurs przewalutowania jednolity dla wszystkich umów kredytowych.
- ▶ **Cele banku centralnego:** niedopuszczenie do nadmiernego wzrostu podaży HUF na rynku walutowym (przy potencjalnej koncentracji w czasie popytu na waluty obce oraz możliwej spekulacyjnej sprzedaży HUF na rynku).
- ▶ **Zaangażowanie banku centralnego:** organizacja aukcji dwóch rodzajów instrumentów: warunkowych (służących spłacie zobowiązań krótkoterminowych) i bezwarunkowych (służących spłacie zobowiązań długoterminowych) po bieżącym kursie rynkowym, dostęp do instrumentów warunkowych uzależniony od redukcji zobowiązań walutowych banku, formalne porozumienie między bankiem centralnym a bankami uczestniczącymi w konwersji o powstrzymaniu się przez banki od zakupu walut obcych bezpośrednio na rynku walutowym.

# Efekty wtórne: rezerwy walutowe i polityka pieniężna

## Możliwości łagodzenia wpływu przewalutowania na rynek walutowy przez instytucje publiczne (3/3)

Potencjalny mechanizm łagodzenia przez bank centralny wpływu konwersji kredytów walutowych na działanie rynku walutowego  
(na przykładzie rozwiązań stosowanych na Węgrzech)

### 1. Przetargi na zakup walut obcych

- ▶ Regularne aukcje sprzedaży spot walut obcych organizowane przez bank centralny w okresie zgłaszania umów kredytowych do konwersji.
- ▶ Banki składają oferty zakupu walut obcych za walutę krajową. Wolumen walut obcych dostępnych dla poszczególnych banków ograniczony do wielkości posiadanego przez nie portfela kredytów podlegających konwersji.
- ▶ Bank centralny ogłasza minimalną cenę\* sprzedaży (potencjalnie maksymalnie zbliżoną do kursu rynkowego) - wszystkie oferty złożone przez banki powyżej tej ceny są zaspokajane po cenach zawartych w ofertach.

- ▶ Zaspokojenie potrzeb płynnościowych banków według kursów (cen) nie niższych od cen rynkowych, przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska nadmiernego wykorzystania oferowanych instrumentów.
- ▶ Ograniczenie wzrostu podaży waluty krajowej na rynku walutowym.
- ▶ Ujednolicenie zasad dostępu do środków walutowych dla banków biorących udział w konwersji.

### 2. Odroczenie

- ▶ Regularne i rolowane (automatycznie przedłużane) krótkoterminowe transakcje FX swap\*, w których banki biorące udział w konwersji są zobowiązane lokować pozyskane środki walutowe w banku centralnym.

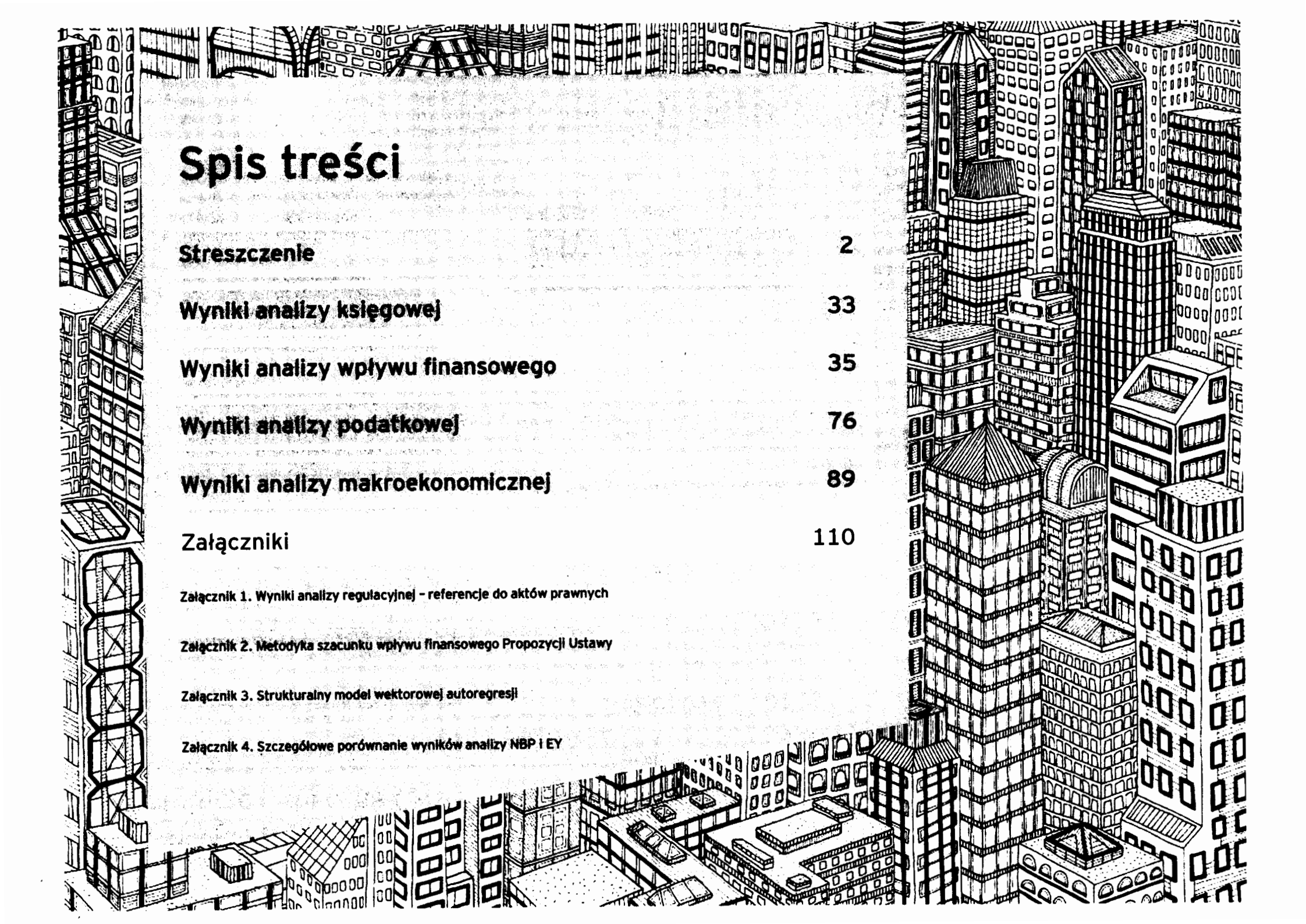
- ▶ Odroczenie faktycznej wypłaty środków walutowych do momentu rzeczywistego powstania potrzeby rozwiązania finansowania (rozłożenie spadku rezerw walutowych w czasie).

### 3. Wypłata i zwrot środków niewykorzystanych

- ▶ Zakończenie mechanizmu odroczenia poprzez przerwanie rolowania transakcji FX swap.
- ▶ Wypłata środków przyznanych poszczególnym bankom w aukcjach spot.
- ▶ Spłata przez banki uczestniczące w konwersji kredytów zobowiązań wynikających z rozwiązywanego finansowania.
- ▶ Obowiązkowa odsprzedaż niewykorzystanych środków walutowych do banku centralnego po kursie zakupu.

- ▶ Dopasowanie terminu i wolumenu sprzedaży walut obcych przez bank centralny do faktycznych potrzeb wynikających ze zgłoszeń klientów do mechanizmu przewalutowania.
- ▶ Wykluczenie wykorzystania przez banki środków pozyskanych z banku centralnego na cele niezwiązane z przewalutowaniem.
- ▶ Obniżenie rezerw walutowych w stopniu odpowiadającym wykorzystaniu opisanego mechanizmu przez banki.

\*zgodne z założeniami banku centralnego działanie mechanizmu udostępniania środków walutowych bankom biorącym udział w konwersji zależy zarówno od struktury mechanizmu, jak i od warunków cenowych ustalonych przez bank centralny w transakcjach spot i FX swap (biorąc pod uwagę wartość opcji, której bank centralny udziela w takim mechanizmie bankom komercyjnym, warunki te powinny być nieco gorsze od warunków rynkowych)



# Spis treści

**Streszczenie**

2

**Wyniki analizy księgowej**

33

**Wyniki analizy wpływu finansowego**

35

**Wyniki analizy podatkowej**

76

**Wyniki analizy makroekonomicznej**

89

**Załączniki**

110

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

A decorative border composed of various black and white line-art icons related to office work, such as papers, folders, pens, and printers, framing the central text.

# Załączniki

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

Z1

# Wyniki analizy regulacyjnej

## Referencje do aktów prawnych

### MSR 39

Referencja i kwestia  
podlegająca regulacji

Treść regulacji

#### MSR 39.59 Przesłanki utraty wartości

- ▶ Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Wskazanie pojedynczego zdarzenia powodującego utratę wartości może nie być możliwe. Utratę wartości może raczej spowodować złożony efekt kilku zdarzeń. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez posiadacza składnika aktywów informacje, dotyczące następujących zdarzeń powodujących stratę:
  - ▶ znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
  - ▶ niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub nominału;
  - ▶ przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
  - ▶ wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
  - ▶ zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
  - ▶ obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
    - ▶ negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności lub zwiększona liczba posiadaczy kart kredytowych, którzy osiągnęli limit kredytowy i spłacają miesięczną kwotę minimalną); lub
    - ▶ negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności lub zwiększona liczba posiadaczy kart kredytowych, którzy osiągnęli limit kredytowy i spłacają miesięczną kwotę minimalną);

#### MSR 39.63 Utrata wartości

- ▶ Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności lub inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności wycenianych w zamortyzowanym koszcie, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (tj. efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez zastosowanie rachunku rezerw. Kwotę straty ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Z1

# Wyniki analizy regulacyjnej

## Referencje do aktów prawnych

### Prawo bankowe

Referencja i kwestia  
podlegająca regulacji

Treść regulacji

**Art. 70 ust. 1**  
**Badanie zdolności**  
**kredytowej**

- ▶ Bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy. Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Kredytobiorca jest obowiązany przedłożyć na żądanie banku dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny tej zdolności.

**Art. 74**  
**Badanie zdolności**  
**kredytowej**

- ▶ W czasie obowiązywania umowy kredytu kredytobiorca jest obowiązany przedstawić - na żądanie banku - informacje i dokumenty niezbędne do oceny jego sytuacji finansowej i gospodarczej oraz umożliwiające kontrolę wykorzystania i spłaty kredytu.

Z1

# Wyniki analizy regulacyjnej

## Referencje do aktów prawnych

**ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI (UE) 2015/227 z dnia 9 stycznia 2015 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013.**

Referencja i kwestia podlegająca regulacji	Treść regulacji
<b>Załącznik V Część 2 Ustawy 145. Zasady przypisania flagi <i>non-performing</i></b>	145. For the purpose of template 18, non-performing exposures are those that satisfy either or both of the following criteria: <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ material exposures which are more than 90 days past-due;</li> <li>▶ the debtor is assessed as unlikely to pay its credit obligations in full without realisation of collateral, regardless of the existence of any past-due amount or of the number of days past due</li> </ul>
<b>Załącznik V Część 2 Ustawy 146. Niezależność przypisania flagi <i>non-performing</i> wg ITS od klasyfikacji na potrzeby MSR</b>	146. That categorisation as non-performing exposures shall apply notwithstanding the classification of an exposure as defaulted for regulatory purposes in accordance with Article 178 of CRR or as impaired for accounting purposes in accordance with the applicable accounting framework.
<b>Załącznik V Część 2 Ustawy 147. Klasyfikacja ekspozycji jako <i>non-performing</i>, gdy ekspozycja ma przesłankę utraty wartości</b>	147. Exposures in respect of which a default is considered to have occurred in accordance with Article 178 CRR and exposures that have been found impaired in accordance with the applicable accounting framework shall always be considered as non-performing exposures (...).
<b>Załącznik V Część 2 Ustawy 163. Definicja „<i>forbearance</i>”</b>	163. For the purpose of template 19, forbore exposures are debt contracts in respect of which forbearance measures have been applied. Forbearance measures consist of concessions towards a debtor that is experiencing or about to experience difficulties in meeting its financial commitments ('financial difficulties').

Z1

# Wyniki analizy regulacyjnej

## Referencje do aktów prawnych

**ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI (UE) 2015/227 z dnia 9 stycznia 2015 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej Instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013.**

Referencja i kwestia podlegająca regulacji	Treść regulacji
<b>Zał. V Cz. 2 Ust.</b> <b>164. Definicja ulgi</b>	<p>164. For the purpose of template 19, a concession refers to either of the following actions:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ a modification of the previous terms and conditions of a contract that the debtor is considered unable to comply with due to its financial difficulties ('troubled debt') resulting in insufficient debt service ability and that would not have been granted had the debtor not been experiencing financial difficulties;</li> <li>▶ a total or partial refinancing of a troubled debt contract, that would not have been granted had the debtor not been experiencing financial difficulties.</li> </ul> <p>A concession may entail a loss for the lender.</p>
<b>Zał. V Cz. 2 Ust.</b> <b>172 Zasady klasyfikacji jako forbearance</b>	<p>172. Exposures shall be regarded as forborne where a concession has been made, irrespective of whether any amount is past due or of the classification of the exposures as impaired in accordance with the applicable accounting framework or as defaulted in accordance with Article 178 of CRR. Exposures shall not be treated as forborne where the debtor is not in financial difficulties. Nevertheless the following shall be treated as forbearance measures:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ a modified contract that has been classified as non-performing before the modification or would in the absence of modification be classified as non-performing;</li> <li>▶ the modification that has been made to a contract involves a total or partial cancellation by write-offs of the debt;</li> <li>▶ the institution approves the use of embedded forbearance clauses for a debtor who is non-performing or who would be considered as non-performing without the use of those clauses;</li> <li>▶ simultaneously with or close in time to the concession of additional debt by the institution, the debtor made payments of principal or interest on another contract with the institution that was non-performing or would in the absence of refinancing be classified as non-performing.</li> </ul>

Z1

# Wyniki analizy regulacyjnej

## Referencje do aktów prawnych

**ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI (UE) 2015/227 z dnia 9 stycznia 2015 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013.**

Referencja i kwestia podlegająca regulacji	Treść regulacji
<p><b>Zał. V Cz. 2 Ust. 174</b> Dodatkowe założenia, że ekspozycja jest <i>forborne</i></p>	<p>174. There is a rebuttable presumption that forbearance has taken place in the following circumstances: a modified contract that has been classified as non-performing before the modification or would in the absence of modification be classified as non-performing;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ the modified contract was totally or partially past due by more than 30 days (without being non-performing) at least once during the three months prior to its modification or would be more than 30 days past due, totally or partially, without modification;</li> <li>▶ simultaneously with or close in time to the concession of additional debt by the institution, the debtor made payments of principal or interest on another contract with the institution that was totally or partially past due by 30 days at least once during the three months prior to its refinancing;</li> <li>▶ the institution approves the use of embedded forbearance clauses for 30 days past due debtors or debtors who would be 30 days past due without the exercise of those clauses.</li> </ul>

Z1

# Wyniki analizy regulacyjnej

## Referencje do aktów prawnych

### Q&A Single Rule Book dotyczący klasyfikacji jako *forbearance*

Referencja i kwestia  
podlegająca regulacji

Treść regulacji

2013\_654  
Zasady klasyfikacji  
jako *forbearance*

- ▶ On the basis of paragraphs 163 and 164, two conditions shall be satisfied in order for an exposure to be classified as *forborne*: 1) the financial difficulties of the debtor and 2) a modification of the previous terms and conditions of a contract due to the debtor's situation.

2014\_1493  
Określenie  
trudności  
finansowych na  
potrzeby  
oznaczenia  
*forbearance*

- ▶ (...) Each institution is responsible for using its own judgement when identifying situations of financial difficulties, subject to the provisions of paragraph 172, laying down situations that always qualify as *forbearance*, i.e. situations where the debtor should always be considered in financial difficulties and where any modification or refinancing is therefore a concession.

A decorative border composed of numerous hand-drawn black and white icons representing office supplies and documents, such as folders, papers, pens, and calculators, arranged in a dense, irregular pattern around the central text.

# Załączniki

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

# Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

## Dane i podstawowe założenia

### Opis danych

- ▶ Analiza przeprowadzona została dla podstawie danych na dzień 31 grudnia 2015r. otrzymanych od 10 Banków uczestniczących w Projekcie.
- ▶ Portfele kredytów zostały zagregowane według daty udzielenia. Każdy agregat wynikowy opisuje następujące parametry:
  - ▶ Waluta kredytu
  - ▶ Wartość bilansowa brutto (PLN)
  - ▶ Średni ważony okres kredytowania
  - ▶ Średnia ważona marża
  - ▶ Tenor stopy bazowej (3M lub 6M)
- ▶ Dane zawierają informację o przepływach walutowych (wypłatach i wpłatach) w okresie od stycznia 2000 r. do grudnia 2015 r. oraz stosowanym przez banki spreadzie przy udzieleniu i przy spłacie kredytu (wyrażonym jako odchylenie od kursu średniego NBP).
- ▶ Znana jest również struktura portfeli kredytowych wg wskaźnika Loan-to-Value i daty udzielenia.
- ▶ Wykorzystywane w obliczeniach dane rynkowe obejmują:
  - ▶ Stopy procentowe WIBOR, LIBOR (dla walut: CHF, USD, JPY i GBP) oraz EURIBOR o terminach 3M i 6M
  - ▶ Kursy walutowe NBP dla par walutowych: CHF/PLN, USD/PLN, EUR/PLN, JPY/PLN, GBP/PLN

# Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

## Dane i podstawowe założenia

### Założenia

- ▶ Wszystkie obliczenia przeprowadzone zostały na dzień 31 grudnia 2015 r. Zakłada się, że dzień ten stanowi moment wejścia w życie ustawy, moment kalkulacji kosztu spreadu oraz dzień dokonania restrukturyzacji kredytu.
- ▶ Dla wszystkich analizowanych kredytów przyjmuje się następujące założenia:
  - ▶ Wszystkie kredyty są denominowane w walucie obcej
  - ▶ Harmonogram spłat zakłada stałe raty kapitałowo-odsetkowe i oprocentowanie zmienne. Portfele nie zawierają kredytów o malejących ratach, stałym oprocentowaniu lub indywidualnym harmonogramie spłaty
  - ▶ Płatności ze strony Banku i Klienta (udzielenie kredytu i spłaty) dokonywane są zawsze pierwszego dnia miesiąca
- ▶ Do obliczeń przyjęto następujące kursy referencyjne (z dnia 31 grudnia 2015 r.):
  - ▶ CHF/PLN: 3,9394
  - ▶ EUR/PLN: 4,2615
  - ▶ USD/PLN: 3,9011
  - ▶ JPY/PLN: 0,032411
  - ▶ GBP/PLN: 5,7862

## Z2 Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy Zwrot z tytułu spreadu walutowego

### Metodyka obliczeń

- ▶ Obliczenia bazują na sprawozdaniach przepływów walutowych w okresie od stycznia 2000 r. do grudnia 2015 r.
- ▶ Obliczenia bazowały na danych przekazanych przez banki. Nie dla wszystkich banków otrzymaliśmy pełne dane dla kredytów spłaconych/ spisanych co skutkuje заниzeniem oszacowania skutków z tytułu zwrotu spreadu walutowego.
- ▶ Dane zawierają zestawienie miesięcznych wypłat transz kredytów oraz spłat wraz z opłatami nieujętymi w ratach.
- ▶ Spłaty kredytów uwzględniają ewentualne przedpłaty.
- ▶ Sprawozdania zawierają informację o historycznych odchyleniach kursu kupna i kursu sprzedaży banku w stosunku do średniego miesięcznego kursu NBP.
- ▶ Zwrot kosztu spreadu przysługuje z tytułu wszystkich kredytów walutowych udzielonych od 1 stycznia 2000 r. do 26 sierpnia 2011 r. oraz z tytułu wszystkich spłat kredytów w okresie od 1 stycznia 2000 r. do 31 grudnia 2015 r.
- ▶ Koszt spreadu stanowi sumę dwóch komponentów:
  - ▶ **WRK2.** Wartość różnicy kursowej, która powstała w momencie ustalenia ilości waluty obcej, na którą opiewa kredyt denominowany. Wartość ta, w danym miesiącu, stanowi iloczyn historycznego spreadu (w procentach), średniego miesięcznego kursu NBP oraz wartości wypłaconych transz kredytów (w walucie obcej). Całkowity koszt WRK2 stanowi suma częściowych kosztów spreadu w okresie od stycznia 2000 r. do grudnia 2015 r.
  - ▶ **WRK3.** Wartość różnicy kursowej, która powstała w trakcie spłaty kredytu (z uwzględnieniem przedpłat). Wartość ta, w danym miesiącu, stanowi iloczyn historycznego spreadu (w procentach), średniego miesięcznego kursu NBP oraz wartości spłaconych rat kredytów i opłat (w walucie obcej).
- ▶ Z tytułu zwrotu historycznie zapłaconych spreadów (WRK2 i WRK3), kredytobiorcy przysługują odsetki ustawowe (za okres od daty płatności obciążonej kosztem spreadu aż do momentu sporządzenia kalkulacji). Do wyliczeń wykorzystano historycznie obowiązujące stawki odsetek ustawowych. Tabelę odsetek ustawowych zamieszczono w Załączniku do niniejszego Raportu.
- ▶ Koszt spreadu dla portfeli kredytowych wyznaczany jest niezależnie od kalkulacji na potrzeby restrukturyzacji. Przyjmujemy, że obliczona wartość różnicy kursowej wraz z odsetkami ustawowymi jest zwracana kredytobiorcy.

Z2

# Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

## Tabela historycznych odsetek ustawowych

Przebieg okresu obowiązywania	Koniec okresu obowiązywania	Stawka nominalna
styczeń 2000	październik 2000	21%
listopad 2000	grudzień 2001	30%
styczeń 2002	lipiec 2002	20%
sierpień 20 02	styczeń 2003	16%
luty 2003	wrzesień 2003	13%
październik 2003	styczeń 2005	12,25%
luty 2005	październik 2005	13,50%
listopad 2005	grudzień 2008	11,50%
styczeń 2009	grudzień 2014	13,00%
styczeń 2015	grudzień 2015	8,00%

# Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

## Scenariusz 1 - Restrukturyzacja dobrowolna

### Metodyka obliczeń

- ▶ Koszt restrukturyzacji dobrowolnej portfela kredytów stanowi suma kosztów przewalutowania kapitału pozostałego do spłaty kredytów po kursie sprawiedliwym (tzw. **efekt kursu sprawiedliwego**).
- ▶ Przewalutowanie powoduje zmniejszenie wartości bilansowej portfela kredytów w PLN w dniu przeprowadzenia restrukturyzacji.
- ▶ Dla zagregowanej wartości bilansowej kredytów na dany miesiąc udzielenia, algorytm wyznaczania kosztu restrukturyzacji dobrowolnej jest następujący:
  - ▶ W pierwszym kroku, utworzony zostaje kredyt o zadanej dacie udzielenia oraz średniej dla danego agregatu marży i okresie kredytowania. Zagregowana wartość bilansowa brutto (w PLN) stanowi saldo kapitału pozostałego do spłaty na dzień 31 grudnia 2015 r.
  - ▶ Dla tak utworzonego kredytu, wyznaczony zostaje kurs sprawiedliwy, zgodnie z algorytmem, który stanowi Załącznik do Propozycji Ustawy. Kurs sprawiedliwy obliczany jest jako iloraz salda kredytu hipotetycznego oraz salda kredytu w walucie obcej.
  - ▶ Wyznaczony kurs sprawiedliwy korygowany jest tak, aby nie przewyższał kursu bieżącego (referencyjnego) i nie był niższy niż kurs udzielenia.
  - ▶ Efekt kursu sprawiedliwego stanowi iloczyn wartości bilansowej brutto na bazie kursu referencyjnego oraz wartości bilansowej brutto na bazie kursu sprawiedliwego.
  - ▶ Uzyskana wartość bilansowa brutto jest następnie korygowana do wartości bilansowej netto na bazie proporcji wartości bilansowej brutto i netto dla kredytu przed restrukturyzacją.
- ▶ Koszt restrukturyzacji dobrowolnej dla całego portfela kredytów Banku stanowi suma kosztów dla kredytów zagregowanych według daty udzielenia.
- ▶ Wysokość kosztu restrukturyzacji dobrowolnej zależy od przyjętego kursu referencyjnego. Obliczenia przeprowadzono więc przy założeniu trzech scenariuszy:
  - ▶ Wartość bazowa kursów referencyjnych
  - ▶ Wartość bazowa kursów referencyjnych + 25 %
  - ▶ Wartość bazowa kursów referencyjnych + 50 %

## Z2 Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy Scenariusz 2 - Restrukturyzacja przymusowa

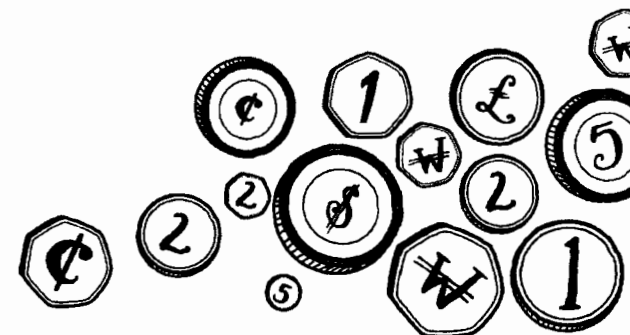
### Metodyka obliczeń

- ▶ Koszt restrukturyzacji przymusowej portfela kredytów stanowi sumę dwóch komponentów:
  - ▶ Kosztu przewalutowania portfela kredytów według kursu sprawiedliwego (**efekt kursu sprawiedliwego**)
  - ▶ Kosztu zmniejszenia wartości przyszłych płatności odsetkowych, na skutek kalkulacji rat według walutowej stopy bazowej (**efekt stopy bazowej**)
- ▶ Koszt kursu sprawiedliwego jest równy kosztowi restrukturyzacji dobrowolnej, opisanej wcześniej.
- ▶ Koszt restrukturyzacji przymusowej jest zawsze nie mniejszy niż koszt restrukturyzacji dobrowolnej.
- ▶ Algorytm obliczania **efektu stopy bazowej** dla agregatu kredytów na daną datę udzielenia jest następujący:
  - ▶ W pierwszym kroku, utworzony zostaje kredyt o zadanej dacie udzielenia oraz średniej dla danego agregatu marży i okresie kredytowania (pomniejszonym o liczbę już opłaconych rat). Wartość początkowa kredytu jest równa wartości bilansowej brutto (wyrażonej w walucie obcej), przewalutowanej na PLN według wyznaczonego wcześniej kursu sprawiedliwego.
  - ▶ Następnie, symulowane są dwa alternatywne harmonogramy spłaty kredytu. Pierwszy harmonogram zakłada naliczanie części odsetkowej według stopy WIBOR, a drugi harmonogram zakłada spłatę według stopy bazowej sprzed restrukturyzacji kredytu (LIBOR lub EURIBOR).
  - ▶ Harmonogramy spłaty zakładają stałą wartość referencyjnej stopy WIBOR oraz LIBOR/EURIBOR dla przyszłych płatności ratałnych, równą poziomom z 31 grudnia 2015 r.
  - ▶ Różnice pomiędzy kolejnymi płatnościami ratałnymi (w PLN) zostają dyskontowane na dzień 31 grudnia 2015 r.
  - ▶ Czynniki dyskontowe wyznaczane są dla waluty PLN, na podstawie kwotowań rynkowych, i uwzględnia ryzyko kredytowe (marżę).
  - ▶ Efekt stopy bazowej stanowi sumę zdyskontowanych różnic w ratach od momentu restrukturyzacji (31 grudnia 2015 r.) aż do całkowitej spłaty kredytu.
- ▶ Koszt restrukturyzacji przymusowej dla całego portfela kredytów Banku stanowi suma kosztów dla kredytów zagregowanych według daty udzielenia.

# Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy Dodatkowe założenia dla restrukturyzacji

## Dodatkowe założenia

- ▶ Restrukturyzacja dobrowolna lub przymusowa przeprowadzana jest niezależnie od kalkulacji zwrotu kosztu spreadu.
- ▶ Brak jest opóźnień pomiędzy datą złożenia, rozpatrzeniem i wejściem w życie postanowień restrukturyzacji dobrowolnej lub przymusowej. Zakładamy, że działania te mają miejsce jednocześnie - 31 grudnia 2015 r.
- ▶ W przypadku restrukturyzacji dobrowolnej, nie uwzględniono efektu dostosowania poziomu marży kredytowej do średniej marży trzech największych banków.
- ▶ Przewalutowanie kwoty zobowiązania, w ramach restrukturyzacji dobrowolnej, odbywa się po kursie sprawiedliwym.



# Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

## Scenariusz 3 - Przeniesienie własności nieruchomości

### Metodyka obliczeń

- ▶ Alternatywnie do przystąpienia do restrukturyzacji dobrowolnej lub przymusowej, kredytobiorca spełniający określone w Propozycji Ustawy warunki, może zdecydować się na zwrot nieruchomości kredytodawcy, w zamian za całkowite umorzenie kredytu.
- ▶ W analizie przyjęto, że zwrotu nieruchomości dokonają wszyscy kredytobiorcy, dla których obliczony na dzień 31 grudnia 2015 r. wskaźnik Loan-to-Value (LtV) przekracza 100 %.
- ▶ W analizie nie uwzględniono dodatkowych ograniczeń zawartych w Art. 7.4 Propozycji Ustawy.
- ▶ Koszt zastosowania tego rozwiązania dla Banku stanowi różnica między wartością bilansową netto kredytów a wartością zwróconych nieruchomości.
- ▶ Wartość nieruchomości szacowana jest na bazie struktury portfela kredytów wg daty udzielenia i wskaźnika LtV.
- ▶ Algorytm kalkulacji efektu ekonomicznego przeniesienia własności nieruchomości jest następujący:
  - ▶ W pierwszym kroku, wyznaczone są udziały poszczególnych grup ryzyka (wg wskaźnika LtV) w całkowitej wartości portfela na daną datę udzielenia kredytów.
  - ▶ Wyznaczone wagi odnoszone są do sumy wartości bilansowej brutto na daną datę udzielenia kredytu.
  - ▶ W wyniku powyższej procedury, otrzymywane są wartości brutto kredytów w grupach ryzyka powyżej 100 % LtV oraz odpowiadające im wartości nieruchomości, stanowiącej zabezpieczenie.
  - ▶ Na każdą datę udzielenia, obliczany jest koszt przejęcia nieruchomości będący różnicą między wartością kredytów brutto a wartością nieruchomości.
- ▶ Dane dotyczące struktury LtV portfela kredytów otrzymaliśmy od 9 z 10 Banków uczestników projektu, dla 1 Banku założono strukturę LtV opartą o średnie z pozostałych Banków.

# Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

## Scenariusz 4 - Scenariusz łączony

### Metodyka obliczeń

- ▶ Scenariusz łączony stanowi najbardziej pesymistyczny dla kredytodawcy wariant zastosowania restrukturyzacji dobrowolnej, przymusowej lub przeniesienia własności nieruchomości.
- ▶ Zakłada się, że kredytobiorca wybiera jedno z trzech rozwiązań, które generuje najbardziej negatywny wpływ finansowy dla Banku.
- ▶ Wpływ finansowy dla kredytodawcy, w zależności od scenariusza, stanowi:
  - ▶ Koszt przewalutowania kapitału kredytu pozostałego do spłaty po kursie sprawiedliwym (**restrukturyzacja dobrowolna**)
  - ▶ Koszt przewalutowania kapitału kredytu pozostałego do spłaty po kursie sprawiedliwym i zmniejszenia przyszłych płatności odsetkowych wobec stopy WIBOR (**restrukturyzacja przymusowa**)
  - ▶ Koszt umorzenia wartości kredytów powyżej 100 % LtV (**przeniesienie własności nieruchomości**).
- ▶ Obliczenia wymagają wyznaczenia najbardziej kosztownego z trzech rozwiązań dla kredytów zagregowanych na datę udzielenia.
- ▶ Ostateczny koszt scenariusza łączonego Banku jest równy sumie kosztów na poszczególne daty udzielenia kredytów.

# Z2 Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy Wpływ na wymogi kapitałowe

## Założenia

- ▶ Analiza została przeprowadzona na dzień 31 grudnia 2015.
- ▶ W ramach analizy rozważany był wpływ na wymogi kapitałowe z tytułu zmiany ryzyka kredytowego.
- ▶ Wagi ryzyka - metoda standardowa - (na podstawie podejścia dla ekspozycji detalicznych):
  - ▶ Część zabezpieczona efektywnie (do 80% wartości zabezpieczenia): kredyty w walucie obcej - 100%, kredyty w PLN - 35%.
  - ▶ Część zabezpieczona nieefektywnie (powyżej 80% wartości zabezpieczenia): kredyty w walucie obcej - 100%, kredyty w PLN - 75%.
  - ▶ Część niezabezpieczona: kredyty w walucie obcej - 100%, kredyty w PLN - 75%.
  - ▶ Nieruchomość przechodząca na własność Banku: 100%.
  - ▶ W przypadku scenariuszy 1, 2, 4 uznano, że w konsekwencji wejścia w życie Ustawy wagi ryzyka zmieniają się na takie, jak dla kredytów w PLN. W przypadku scenariusza 3 uznano, że wagi ryzyka pozostają takie, jak dla kredytów w walucie obcej.
- ▶ W przypadku metody standardowej obliczenia przeprowadzono dla każdej z walut CHF, EUR, USD, JPY i GBP oddzielnie. Dodatkowo, w przypadku tej metody pod uwagę brano miesiąc powstania ekspozycji.
- ▶ Wagi ryzyka - metoda IRB
  - ▶ Dla każdego z Banków do obliczeń przyjęto średnią wagę ryzyka obecnie wykorzystywaną przez Bank w kalkulacji wymogu kapitałowego.
  - ▶ Założono, że w konsekwencji wejścia w życie Ustawy, waga ryzyka nie ulega zmianie.
- ▶ Wymagane poziomy wskaźników wypłacalności
  - ▶ CET1 - 5,75% (4,5% + 1,25%) + 75% wysokości domiaru kapitałowego danego Banku,
  - ▶ Tier1 - 10,25% (9% + 1,25%) + 75% wysokości domiaru kapitałowego danego Banku,
  - ▶ TCR - 13,25% (12% + 1,25%) + 100% wysokości domiaru kapitałowego danego Banku.
  - ▶ W analizie rozważano warianty z uwzględnieniem oraz bez uwzględnienia domiaru kapitałowego.
  - ▶ W przypadku, gdy dla Banku aktualne wartości wskaźników kapitałowych są poniżej powyższych progów, na potrzeby analizy wpływu Ustawy za wysokość progów przyjmuje się aktualną wysokość wskaźników kapitałowych Banku.
- ▶ W przypadku przejścia zabezpieczenia przez Bank (możliwe w scenariuszach 3 i 4) przyjęto spadek wartości zabezpieczenia o 25%.
- ▶ Wpływ zmian kursu walutowego oraz koszt spreadu na datę przeprowadzenia restrukturyzacji analizowany był wyłącznie w kontekście poziomu strat ponoszonych w wyniku restrukturyzacji w rozumieniu art. 5 (restrukturyzacja dobrowolna), art. 6 (restrukturyzacja przymusowa) i art. 7 (umorzenie w zamian za przeniesienie prawa własności do zabezpieczenia).
- ▶ Założono, że zmiany w wyniku finansowym Banków powodują zmiany w kapitale CET1.
- ▶ Założono, że strata w wyniku wejścia w życie Ustawy wpływa bezpośrednio na wynik finansowy netto Banków.



# Załączniki

**Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych**

**Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy**

**Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji**

**Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY**

## Wyniki analizy makroekonomicznej

### Podstawowe założenia

- ▶ Celem analizy makroekonomicznej jest oszacowanie wpływu wstrząsu kapitałowego związanego z wejściem w życie Propozycji Ustawy na akcję kredytową i na PKB.
- ▶ Rozpatrywany przez nas wstrząs polega na (łącznie):
  - ▶ zmianie funduszy własnych i aktywów ważonych ryzykiem sektora bankowego w Polsce m.in. w związku z koniecznością rozpoznania strat wynikających z Propozycji Ustawy w bilansie banków oraz zmiany denominacji dotychczasowych kredytów walutowych;
  - ▶ zmianie rekomendacji KNF dot. utrzymywania przez banki minimalnego współczynnika wypłacalności;
  - ▶ dokapitalizowaniu najbardziej potrzebujących banków\*.
- ▶ W celu zbadania wpływu wstrząsu kapitałowego na gospodarkę, formułujemy najpierw **scenariusz bez wstrząsów (bazowy)**, w którym wszystkie zmienne makroekonomiczne poruszają się zgodnie z dotychczasowymi tendencjami (dynamiki poszczególnych zmiennych są ustalone na poziomie średnim, obserwowanym w próbie), a KNF pozostawia rekomendację dot. współczynnika wypłacalności na poziomie 12,5% RWA (tak jak w 2015 r., dla którego dysponujemy danymi empirycznymi)
- ▶ Scenariusz bazowy porównujemy z następującymi **scenariuszami alternatywnymi**:
  - ▶ **Scenariusz 1:** spadek funduszy własnych o 44.4 mld PLN, spadek RWA - o 80,8 mld PLN;
  - ▶ **Scenariusz 2:** spadek funduszy własnych o 66.0 mld PLN, spadek RWA - o 90,8 mld PLN;
  - ▶ **Scenariusz 3:** spadek funduszy własnych o 45.2 mld PLN, spadek RWA - o 22,1 mld PLN;
  - ▶ **Scenariusz 4:** spadek funduszy własnych o 66.2 mld PLN, spadek RWA - o 90,4 mld PLN;
- ▶ Scenariusze alternatywne uzupełniamy o (1) zmiany w zachowaniu KNF - obniżenie rekomendowanego bankom poziomu współczynnika wypłacalności do 12,25% RWA (3,0 p.p. powyżej poziomu wynikającego z CRR, ale 1,0 p.p. poniżej rekomendacji wydanej przez KNF na rok 2016 r.) oraz (2) dokapitalizowanie niektórych banków w taki sposób, by w każdym przypadku ich współczynnik wypłacalności wynosił co najmniej 9,25% RWA (dotyczy to banków biorących udział w restrukturyzacji kredytów walutowych)\*.
- ▶ W celu oszacowania wpływu tak zdefiniowanych wstrząsów kapitałowych na akcję kredytową, a także na PKB wykorzystujemy standardowe narzędzie ekonometryczne jakim jest strukturalny model wektorowej autoregresji (SVAR).
- ▶ Nasz model, oszacowany na podstawie danych dla Polski, bada dynamiczne zależności między 6 zmiennymi w ujęciu kwartalnym w latach 2002-2015: **wzrostem PKB, inflacją, stopą WIBOR 3M, % przyrostem wolumenu kredytów w gospodarce, nadwyżką współczynnika wypłacalności dla sektora bankowego nad rekomendacjami KNF, a także średni kurs złotego (względem walut głównych partnerów handlowych Polski).**

\*) Uzasadnienie dla rozpatrywania takich zmian prezentujemy na stronach 28-30

# Strukturalny model wektorowej autoregresji (SVAR)

## Podstawowe informacje

W celu oszacowania wpływu odpisów kapitałowych na akcję kredytową, a także na PKB, konieczne jest zbudowanie modelu opisującego związku między sektorem bankowym i gospodarką Polski. Standardowe narzędzie ekonometryczne, służące temu celowi, stanowi tzw. strukturalny model wektorowej autoregresji (SVAR). W naszej analizie, wzorujemy się na istniejących modelach SVAR, oszacowanych dla gospodarki USA\*.

### Kluczowe założenia modelu SVAR zbudowanego przez EY

- ▶ Nasz model ekonometryczny, oszacowany na podstawie danych dla Polski, zawiera 6 zmiennych w ujęciu kwartalnym: **dynamikę PKB, dynamikę wskaźnika CPI, stopę WIBOR 3M, dynamikę kredytów w gospodarce, nadwyżkę współczynnika wypłacalności dla sektora bankowego nad wymogiem kapitałowym, a także nominalny efektywny kurs złotego.**
- ▶ Punkt wyjścia dla konstrukcji modelu SVAR stanowi model VAR (wektorowej autoregresji), w którym każda zmienna zależy od opóźnionych wartości wszystkich zmiennych w modelu. Innymi słowy, w takim modelu, każda zmienna wpływa na każdą zmienną (choć z pewnym opóźnieniem), co często stanowi dobre przybliżenie złożonych procesów zachodzących w gospodarce.
- ▶ Nieoczekiwane zmiany wartości każdej ze zmiennych stanowią wynik tzw. wstrząsów (impulsów). Aby kluczowym impulsom nadać interpretację ekonomiczną, konieczne jest przyjęcie dodatkowych założeń co do kierunków i charakteru *natychmiastowych* zależności między zmiennymi w modelu. Na przykład, w naszym przypadku chcemy odróżnić wstrząs wynikający z odpisów kapitałowych od wstrząsu wynikającego z nieoczekiwanego wzrostu popytu na kredyty (w obu przypadkach następuje pogorszenie wskaźników kapitałowych).
- ▶ Problem ten można rozwiązać przyjmując założenie, że nieoczekiwany wzrost popytu na kredyty (np. w ramach istniejących linii kredytowych) wpływa na natychmiastową obniżkę wskaźników kapitałowych, podczas gdy obniżenie wskaźników kapitałowych nie wpływa natychmiast na nową akcję kredytową, ponieważ potrzeba czasu, by banki odpowiednio dostosowały politykę dotyczącą udzielania nowych kredytów.
- ▶ Przyjęcie zestawu założeń o tego typu natychmiastowych zależnościach nosi nazwę **strukturalizacji** modelu VAR, po ustaleniu której mówimy o strukturalnym (lub semistrukturalnym) modelu VAR - SVAR.
- ▶ Oszacowana dynamiczna sieć zależności (tzn. zależności między zmiennymi z różnych okresów) nie bazuje z kolei na żadnych dodatkowych założeniach (oprócz liniowego charakteru wpływu).

\*Lown, Cara & Morgan, Donald P., 2006. "The Credit Cycle and the Business Cycle: New Findings Using the Loan Officer Opinion Survey," *Journal of Money, Credit and Banking*, Blackwell Publishing, vol. 38(6), pages 1575-1597, September. Berrospide Jose M., Edge, Rochelle M., „The Effects of Bank Capital on Lending: What Do We Know, and What Does It Mean?“, *International Journal of Central Banking*, 2010, vol. 6, issue 34, pages 1-50.

Z3

## Rola poszczególnych zmiennych wykorzystanych w modelu SVAR

Zmienne w naszym modelu SVAR możemy podzielić na 2 grupy. Pierwsza grupa opisuje funkcjonowanie całej gospodarki Polski przy pomocy standardowego zestawu wskaźników makroekonomicznych: dynamiki PKB, inflacji, stóp procentowych oraz kursu walutowego (Polska stanowi małą gospodarkę otwartą). Z kolei druga grupa zmiennych, zawierająca dynamikę kredytów i wskaźnik kapitałowy, stanowi modelowe przybliżenie funkcjonowania sektora bankowego.

Zmienna	Opis	Źródło
<b>Dynamika PKB r/r</b>	▶ Realna dynamika PKB r/r, w cenach stałych z 2005 r. (powiązania łańcuchowe). Syntetyczny wskaźnik ogólnej sytuacji w gospodarce.	▶ Eurostat, obliczenia własne.
<b>Dynamika CPI</b>	▶ Wzrost indeksu CPI r/r. Przybliżenie wzrostu cen w gospodarce (inflacji).	▶ GUS.
<b>WIBOR 3M</b>	▶ Średnia kwartalna stopy WIBOR 3M, która jest silnie związana ze stopą referencyjną NBP. Przybliżenie aktualnego statusu polityki pieniężnej (jednak bliższe sytuacji na rynku niż same wartości instrumentów NBP).	▶ Eurostat.
<b>Dynamika nominalnego efektywnego kursu złotego</b>	▶ Przyrost r/r średniej geometrycznej kursów złotego wobec walut 42 partnerów handlowych Polski, ważonej obrotami handlowymi. Stanowi syntetyczną miarę aprecjacji (przyrost wskaźnika) lub deprecjacji (spadek wskaźnika) kursu złotego wobec wszystkich głównych walut.	▶ Eurostat, obliczenia własne.
<b>Sektor bankowy</b>		
<b>Dynamika akcji kredytowej</b>	▶ Przyrost r/r należności od przedsiębiorstw, gospodarstw domowych i instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, skorygowany o zmianę kursów walutowych w przypadku kredytów walutowych. Przybliżenie natężenia akcji kredytowej (zmienna ta uwzględnia również nieznaczny udział innych produktów finansowych poza kredytami, np. obligacji).	▶ NBP, Eurostat, obliczenia własne.
<b>Nadwyżka współczynnika wypłacalności</b>	▶ Nadwyżka łącznego współczynnika wypłacalności dla sektora bankowego nad wymogiem kapitałowym (wymóg równy 8% do końca 2011 r., 12% od początku 2012 r., 12,5% od początku 2015 r.), wyliczony przez instytucje odpowiedzialne za nadzór nad sektorem bankowym w Polsce.	▶ KNF, NBP, obliczenia własne.

## Strukturalizacja modelu – definicja wstrząsów

W modelu SVAR kluczowe znaczenie mają tzw. wstrząsy, które oznaczają pewne nieoczekiwane zdarzenia ekonomiczne, które w sposób natychmiastowy wpływają na wahania poszczególnych zmiennych. Każda zmienna poddawana jest swoim „własnym” wstrząsom, jednak może również natychmiastowo zależeć od wahań innych zmiennych (również poddawanych wstrząsom). W analizie wykorzystujemy tzw. model semistrukturalny, w którym dokładna interpretacja wszystkich wstrząsów nie jest konieczna.

Zmienna	Definicja wstrząsu
<b>Dynamika PKB r/r</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Nieoczekiwana zmiana PKB może wynikać z różnych wstrząsów, np. ze wstrząsu popytowego, oddziałującego poprzez zwiększenie aktywności inwestycyjnej firm działających w Polsce, albo ze wstrząsu technologicznego. Dokładne rozstrzygnięcie tej kwestii nie jest kluczowe dla analizy.</li> </ul>
<b>Dynamika CPI</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Wstrząs dla CPI może wiązać się ze wzrostem cen surowców np. w związku z napięciami geopolitycznymi, albo ze wzrostem cen żywności z powodu katastrof naturalnych. Dokładna identyfikacja tego wstrząsu nie jest kluczowa dla analizy.</li> </ul>
<b>WIBOR 3M</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ WIBOR 3M jest silnie związany ze stopą referencyjną NBP, która z kolei zależy od decyzji Rady Polityki Pieniężnej. W literaturze, nieoczekiwane zmiany w polityce pieniężnej określa się jako tzw. wstrząsy monetarne, które jednak nie odgrywają wiodącej roli w niniejszej analizie.</li> </ul>
<b>Dynamika akcji kredytowej</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Nieoczekiwaną zmianę dynamiki kredytów określamy jako wstrząs pożyczkowy. Może się on wiązać ze zmianą sposobu finansowania inwestycji lub innych wydatków (np. konsumpcyjnych). Podmioty gospodarcze są w stanie dostosować swój popyt na kredyty bez konieczności zmiany stosunków umownych z kredytodawcami (jednostronnie) np. poprzez szybszą spłatę, refinansowanie lub poprzez większe wykorzystywanie istniejących linii kredytowych.</li> </ul>
<b>Dynamika nominalnego efektywnego kursu złotego</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Kurs walutowy może być poddawany tzw. wstrząsom zewnętrznym, wynikającym z nagłych przepływów kapitału finansowego, który może powodować znaczące zakupy/wyprzedaż złotego.</li> </ul>
<b>Nadwyżka współczynnika wypłacalności</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Nieoczekiwane zmiany nadwyżki współczynnika wypłacalności określamy jako wstrząs kapitałowy. Może się on wiązać ze zmianami zasad oceny ryzyka niektórych aktywów, zmianą ich wartości, z koniecznością dokonania odpisów kapitałowych (co ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia niniejszej analizy), a także ze zmian wymogu kapitałowego, w stosunku do którego liczona jest nadwyżka.</li> </ul>

## Strukturalizacja modelu - natychmiastowe powiązania między zmiennymi

W naszym modelu SVAR stosujemy tzw. strukturalizację rekursywną (Cholesky'ego), która polega na uszeregowaniu zmiennych według liczby innych zmiennych, od których zależą one w sposób natychmiastowy (jeszcze w tym samym kwartale). Pierwsza zmienna nie zależy w tym samym okresie od żadnej innej zmiennej, druga zależy od pierwszej, trzecia od pierwszych dwóch itd. Na początku plasujemy PKB, który natychmiastowo nie jest kształtowany przez żadną inną zmienną, a kończymy na nadwyżce współczynnika wypłacalności, na którą natychmiastowo mogą wpływać wszystkie zmienne w modelu.

Zmienna	Wpływ innych zmiennych	Interpretacja ekonomiczna
<b>Dynamika PKB r/r</b>	▶ Brak.	▶ Potrzeba czasu, aby zmiany cen, stóp procentowych, akcji kredytowej, kapitałów i kursów walutowych przełożyły się na konsumpcję, inwestycje i produkcję w gospodarce - czyli na zmianę PKB.
<b>Dynamika CPI</b>	▶ Wzrost PKB r/r.	▶ Ceny reagują natychmiastowo na zmianę wielkości popytu, ponieważ niemożliwe jest natychmiastowe dostosowanie poziomu podaży towarów i usług w gospodarce do zmiany poziomu popytu.
<b>WIBOR 3M</b>	▶ CPI, wzrost PKB r/r.	▶ Zakładamy, że polityka pieniężna jest prowadzona zgodnie z tzw. regułą Taylora. W niniejszym modelu stopy procentowe zależą od bieżącej inflacji oraz dynamiki PKB.
<b>Dynamika akcji kredytowej</b>	▶ WIBOR 3M, CPI, wzrost PKB r/r.	▶ Zakładamy, że natychmiastowe dostosowanie popytu na kredyt, np. w ramach istniejących linii kredytowych, może nastąpić w odpowiedzi na zmianę PKB, cen i stóp procentowych. Jednocześnie zmiany kapitałów wpływają z opóźnieniem na akcję kredytową.
<b>Dynamika nominalnego efektywnego kursu złotego</b>	▶ Akcja kredytowa, WIBOR 3M, CPI, wzrost PKB r/r.	▶ Zakładamy, że rynki finansowe wykorzystują wszelką dostępną informację o gospodarce, co wpływa na natychmiastową zmianę kursów walutowych pod wpływem wahań większości zmiennych w modelu (poza aktualną sytuacją kapitałową, która staje się powszechnie znana dopiero z opóźnieniem).
<b>Nadwyżka współczynnika wypłacalności</b>	▶ Kurs złotego, akcja kredytowa, WIBOR 3M, CPI, wzrost PKB r/r.	▶ Nadwyżka współczynnika wypłacalności zależy w sposób natychmiastowy od akcji kredytowej i od zmian kursu (natychmiastowa zmiana wartości należności w mianowniku wskaźnika kapitałowego, liczonego w PLN), a także od ogólnej bieżącej sytuacji w gospodarce (np. poprzez kanał zysków).

## Estymacja modelu SVAR

Proces dezinflacji (znaczącego obniżenia inflacji), który miał miejsce w Polsce od lat 90. do początku lat 2000. utrudnia oszacowanie zależności między poszczególnymi zmiennymi wykorzystanymi w modelu SVAR, rządzących gospodarką w warunkach stabilnej inflacji. Aby rozwiązać ten problem, ograniczamy horyzont czasowy wykorzystanych danych do okresu od II kwartału 2002 do II kwartału 2014 (razem 54 obserwacje). W związku z tym uwzględniamy dwa opóźnienia w celu minimalizacji liczby parametrów koniecznych do oszacowania. Oznacza to, że każda zmienna może zależeć od swoich przeszłych realizacji, a także od przeszłych realizacji wszystkich innych zmiennych, ale z opóźnieniem wynoszącym maksymalnie 2 kwartały. Ponadto, w estymacji wykorzystujemy dodatkowe zmienne zero-jedynkowe w celu skorygowania wpływu obserwacji odstających na wyniki i poprawy własności statystycznych modelu. Wyniki najważniejszych testów diagnostycznych, wraz z komentarzami, dla 5-procentowego poziomu istotności, umieszczone są w tabelach poniżej.

Wyniki testu LM na autokorelację składników losowych (przy hipotezie zerowej o braku autokorelacji danego rzędu)

Rząd	Wartości p	Komentarz
2	0.2998	Hipotezę zerową o braku autokorelacji odrzucamy wyłącznie w przypadku wszystkich rozpatrywanych rzędów autokorelacji.
3	0.6180	
4	0.7663	
5	0.3436	
6	0.2683	

Wyniki testu Jarque-Bera na normalność rozkładów składników losowych dla poszczególnych równań oraz łącznego testu Lutkepohla (przy hipotezie zerowej mówiącej o normalności odpowiednich rozkładów)

Zmienna	Wartości p	Komentarz
Wzrost PKB r/r	0.4012	Hipotezy zerowej o normalności składników losowych nie odrzucamy ani w przypadku testów cząstkowych dla poszczególnych równań, ani w przypadku testu łącznego. Oznacza to, że na podstawie naszego modelu możemy przeprowadzić poprawne wnioskowanie statystyczne.
CPI	0.3953	
WIBOR 3M	0.7339	
Akcja kredytowa	0.6704	
Nominalny efektywny kurs złotego	0.2613	
Nadwyżka współczynnika wypłacalności	0.4924	
Test łączny	0.6855	

## Analiza symulacyjna przy wykorzystaniu modelu SVAR

Podstawą do analizy symulacyjnej wpływu zmian współczynnika kapitałowego na akcje kredytową i na PKB są tzw. funkcje reakcji na wstrząsy (*Impulse Response Functions, IRF*), które uzyskujemy na podstawie oszacowanych parametrów modelu SVAR. Z analizy tych funkcji wynika, że negatywny wstrząs kapitałowy wpływa zarówno na spowolnienie akcji kredytowej, jak i na spowolnienie wzrostu PKB.

### Kluczowe założenia analizy symulacyjnej

- ▶ Funkcje reakcji na wstrząsy opisują odchylenie wartości wszystkich zmiennych w modelu SVAR od ich stanów ustalonych, które pojawia się pod wpływem działania danego wstrząsu. W przypadku takich zmiennych jak wzrost PKB r/r czy akcja kredytowa, mówimy o dynamikach w stanie ustalonym, tzn. pewnych stabilnych ścieżkach zmian zarówno poziomu PKB, jak i wolumenu kredytów. Aby oszacować wpływ poszczególnych wstrząsów na poziomy tych zmiennych, musimy porównać ich ścieżki w stanie ustalonym ze ścieżkami implikowanymi oddziaływaniem analizowanych wstrząsów.
- ▶ W związku z tym, analizujemy dwa scenariusze:
  - ▶ **Scenariusz bez wstrząsu (bazowy)**, w którym wszystkie zmienne kształtują się na poziomie wynikającym ze stanów ustalonych, wyliczonych na podstawie średnich wartości poszczególnych zmiennych w próbie.
  - ▶ **Scenariusz alternatywny**, w którym wszystkie zmienne wykazują dynamikę albo kształtują się na poziomie implikowanym przez funkcje reakcji na impuls.
- ▶ W wynikach symulacji prezentujemy jedynie odchylenia poziomów poszczególnych zmiennych w scenariuszu alternatywnym w porównaniu do scenariusza bez wstrząsu (jako % scenariusza bez wstrząsu), który odpowiada ewolucji poszczególnych zmiennych w stanach ustalonych.
- ▶ W analizie symulacyjnej nie przewidujemy możliwości ogłoszenia niewypłacalności przez którąkolwiek z instytucji finansowych, co mogłoby mieć miejsce w przypadku znaczących odpisów kapitałowych. **Z tego punktu widzenia, nasze oszacowania negatywnego wpływu odpisów kapitałowych na gospodarkę można uznać za konserwatywne.**



# Załączniki

Załącznik 1. Wyniki analizy regulacyjnej - referencje do aktów prawnych

Załącznik 2. Metodyka szacunku wpływu finansowego Propozycji Ustawy

Załącznik 3. Strukturalny model wektorowej autoregresji

Załącznik 4. Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY

## Z4 Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY (mld PLN)

Narodowy Bank Polski w *Raporcie o stabilności systemu finansowego* na miesiąc luty 2016 opublikował analizę możliwych skutków finansowych restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych.

Poniżej zamieszczono porównanie wyników uzyskanych przez EY i NBP wraz z analizą przyjętych założeń

	Zwrot z tytułu spreadu walutowego	Scenariusz 1	Scenariusz 2	Scenariusz 3
1 Analiza NBP	9,0	35,0	56,0	20,0
2 Analiza EY	11,5	33,1	54,7	33,8

Przyjęte założenia	Analiza NBP	Analiza EY
Portfel kredytów objęty analizą kosztu restrukturyzacji	Analiza kosztu restrukturyzacji obejmowała portfel wszystkich kredytów hipotecznych sektora bankowego denominowanych w CHF	Analiza kosztu restrukturyzacji obejmowała portfel 10 Banków, stanowiący 90% wartości walutowych kredytów hipotecznych sektora bankowego (95% wartości portfela kredytów w CHF). Analizowano wszystkie istotne waluty (CHF, EUR, USD, GBP, JPY).
Portfel kredytów objęty zwrotem spreadu walutowego	Zwrot z tytułu spreadu walutowego obliczony został na podstawie poziomów spreadów 3 Banków o największym portfelu kredytów walutowych	Zwrot z tytułu spreadu walutowego obliczony został na podstawie poziomów spreadów 10 Banków uczestniczących w projekcie.
Agregacja danych	Do obliczeń wykorzystano kwartalne dane dot. wartości udzielonych kredytów oraz naliczonych spreadów walutowych	Do obliczeń wykorzystano miesięczne dane dot. wartości udzielonych kredytów oraz naliczonych spreadów walutowych
Kursy referencyjne	Jako referencyjne przyjęto kursy NBP z dnia 15 stycznia 2016 roku (CHF/PLN = 4,0284)	Jako referencyjne przyjęto kursy NBP z dnia 31 grudnia 2015 roku (CHF/PLN = 3,9394)
Ceny przejętych nieruchomości	Koszt przeniesienia własności nieruchomości nie uwzględniał możliwego spadku ceny zabezpieczenia	Koszt przeniesienia własności nieruchomości uwzględniał 25% spadek ceny zabezpieczenia (wpływ na poziomie 13,9 mld PLN)

Wyniki uzyskane przez EY i NBP nie są tożsame, ze względu na odrębny portfel kredytów, który został objęty analizą wpływu finansowego, a także przyjęcie różnych dat analiz oraz tym samym kursów odniesienia. W przypadku Scenariusza 3, analiza EY dodatkowo uwzględnia potencjalny spadek ceny przejętych nieruchomości. Przyjęcie założeń NBP w analizie ilościowej przeprowadzonej przez EY powoduje, że uzyskane wyniki stają się do siebie zbliżone. Szczegóły takiej analizy przedstawiono na następnej stronie.

## Z4 Szczegółowe porównanie wyników analizy NBP i EY (mld PLN)

Poniżej przedstawiono szczegóły przeliczenia wyników analizy wpływu finansowego kredytów w CHF, przeprowadzonej przez EY, według założeń przyjętych przez NBP w *Raporcie o stabilności systemu finansowego* na miesiąc luty 2016.

Przyjęcie założeń NBP wymaga przeskalowania wyników dla 10 Banków - uczestników do wartości bilansowej netto kredytów walutowych dla całego sektora bankowego, a następnie skorygowania o różnicę w założonym kursie referencyjnym CHF/PLN.

W przypadku Scenariusza 3, koszt wymaga dodatkowo skorygowania o efekt spadku ceny przyjętych nieruchomości.

	Zwrot z tytułu spreadu walutowego	Scenariusz 1	Scenariusz 2	Scenariusz 3
Wyniki EY (A)	9,8	33,0	51,2	32,4
<i>Współczynnik korekty o wartość bilansową sektora (B)</i>	1,05	1,05	1,05	1,05
Wyniki EY po korekcie (C = A x B)	10,2	34,7	53,8	34,0
<i>Współczynnik korekty o różnice kursów referencyjnych (D)</i>	-	1,02	1,02	1,02
Wyniki EY po korekcie (E = C x D)	10,2	35,4	54,9	34,7
<i>Korekta o spadek ceny przejmowanych nieruchomości (F)</i>	-	-	-	13,9
Wyniki EY po korekcie (G = E - F)	10,2	35,4	54,9	20,8
Wyniki NBP	9,0	35,0	56,0	20,0
<b>Różnica</b>	<b>+0,8</b>	<b>+0,4</b>	<b>-1,1</b>	<b>+0,8</b>

EY | Assurance | Tax | Transactions | Advisory

## O firmie EY

EY jest światowym liderem rynku usług profesjonalnych obejmujących usługi audytorskie, doradztwo podatkowe, doradztwo biznesowe i doradztwo transakcyjne. Nasza wiedza oraz świadczone przez nas najwyższej jakości usługi przyczyniają się do budowy zaufania na rynkach kapitałowych i w gospodarkach całego świata. W szeregach EY rozwijają się utalentowani liderzy zarządzający zgranymi zespołami, których celem jest spełnianie obietnic składanych przez markę EY. W ten sposób przyczyniamy się do budowy sprawniej funkcjonującego świata. Robimy to dla naszych klientów, społeczności, w których żyjemy i dla nas samych.

Nazwa EY odnosi się do firm członkowskich Ernst & Young Global Limited, z których każda stanowi osobny podmiot prawny. Ernst & Young Global Limited, brytyjska spółka z odpowiedzialnością ograniczoną do wysokości gwarancji (company limited by guarantee) nie świadczy usług na rzecz klientów.

Aby uzyskać więcej informacji, wejdź na [www.ey.com/pl](http://www.ey.com/pl)

EY, Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa

© 2016 EYGM Limited.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Niniejsza publikacja została sporządzona z należytą starannością, jednak z konieczności pewne informacje zostały podane w skróconej formie. W związku z tym publikacja ma charakter wyłącznie orientacyjny, a zawarte w niej dane nie powinny zastąpić szczegółowej analizy problemu lub profesjonalnego osądu. EY nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek straty powstałe w wyniku czynności podjętych lub zaniechanych na podstawie niniejszej publikacji. Zalecamy, by wszelkie przedmiotowe kwestie były konsultowane z właściwym doradcą.





**PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA**

Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa  
tel.: (+48) 022 392-31-09; fax: (+48) 022 392-31-20

www.prokuratoria.gov.pl  
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl

Warszawa, dnia 02 czerwca 2016 roku

KR-51-196/16/KLI

W/3215/16

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....

03. 06. 2016

Data wpływu .....

**Pan Adam Podgórski**

**Zastępca Szefa**

**Kancelarii Sejmu RP**

*Szanowny Panie Ministrze,*

W odpowiedzi na pismo z dnia 09.05.2016 r. (znak GMS-W8-173-118/16 doręczone w dniu 11.05.2016 r.) uprzejmie przesyłam opinię Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w sprawie poselskiego projektu „ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów”.

*L. Bosek*

PREZES  
Prokuraturii Generalnej  
Skarbu Państwa

*Leszek Bosek*



# PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA

Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa  
tel.: (+48) 022 392-31-09; fax: (+48) 022 392-31-20

www.prokuratoria.gov.pl  
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl

Warszawa, dnia 31 maja 2016 roku

KR-51-196/16/KLI/aga  
W/ /16

## Opinia w sprawie poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów nominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu do takich kredytów

Jednostka redakcyjna	Uwagi
Art. 1 ust. 1	Przepis art. 1 ust. 1 nie uwzględnia tego, że nie każdy kredytobiorca osiąga dochód w walucie polskiej. Wskazane byłoby uściślenie, że ustawa odnosi się do kredytów, które są denominowane lub indeksowane do waluty innej niż ta, w której kredytobiorca uzyskuje dochód.
Art. 1 ust. 2	Jakkolwiek zagadnienie jest sporne, trzeba wskazać, że zobowiązania, które zostały już w całości wykonane, nie łączą już stron – brak zatem węzła obligacyjnego pomiędzy stronami, który mógłby podlegać modyfikacji (restrukturyzacji).
Art. 2 pkt 2	Definicja jest nieściśła. Kredyt denominowany w walucie obcej to kredyt wyrażony w takiej walucie. Przedmiotem świadczenia jest określona ilość waluty obcej. Kredytem wyrażonym w walucie obcej jest również kredyt indeksowany do pieniądza polskiego (T. Czech, <i>Kredyt konsumencki. Komentarz</i> , Lex/el 2016).
Art. 2 pkt 3	Kredyt indeksowany do waluty obcej oznacza kredyt, w którym wysokość świadczenia w danej walucie jest ustalona poprzez odwołanie do określonej sumy pieniężnej wyrażonej w walucie obcej (mierniku wartości), z uwzględnieniem przewidzianego kursu wymiany (zob. art. 358 <sup>1</sup> § 2 k.c.). Nie ma przeszkód, aby indeksacja odnosiła się do kredytu udzielonego w walucie obcej (T. Czech, <i>Kredyt konsumencki. Komentarz</i> , Lex/el 2016). Konieczne jest doprecyzowanie definicji z art. 2 pkt 3.
Art. 2 pkt 2 i 3	Należy dokonać rozróżnienia między pojęciami tak, aby zarówno kredyt denominowany w walucie obcej, jak i kredyt indeksowany do waluty obcej nie zostały utożsamione z kredytem. Definicje zastosowane przez projektodawcę wprowadzają zamęt terminologiczny.
Art. 2 pkt 4	Sposób sformułowania tej definicji jest między innymi obarczony błędem <i>idem per idem</i> powstającym, gdy w definiensie pojawia się definiendum. W treści art. 2 pkt 4 znalazł się zapis, zgodnie z którym „kredytobiorca oznacza kredytobiorcę”. Niezrozumiałe jest również rozszerzenie definicji pojęcia

	<p>kredytobiorcy o inne osoby fizyczne bez wskazywania dalszych kryteriów dookreślających zakres tego pojęcia.</p>
Art. 2 pkt 5	<p>Restrukturyzacja kredytu dokonywana jest przez kredytodawcę. Poprawna stylistyka tego przepisu powinna wskazywać, że notyfikacja oznacza wniosek o udzielenie na piśmie informacji wskazanych w art. 6 ust. 1 projektu ustawy.</p>
Art. 3 pkt 7	<p>Stopa referencyjna nie stanowi rentowności bonów pieniężnych emitowanych przez NBP w trakcie podstawowych operacji otwartego rynku. Stopa referencyjna to główna stopa procentowa NBP określająca minimalną rentowność 7-dniowych bonów pieniężnych NBP oraz wyznaczająca minimalną rentowność operacji otwartego rynku.</p>
Art. 3 ust. 1	<p>Przepis art. 3 ust. 1 pozostaje w relacji krzyżowania wobec przepisu art. 13 pkt 1.</p>
Art. 3 ust. 1	<p>Redakcja przepisu jest obarczona błędem. „<i>Wprowadzenie na rynek</i>” dotyczyć może tylko pierwszego aktu zaistnienia towaru bądź usługi w obrocie, a nie kolejnych transakcji (zob. uchwała Sądu Najwyższego składu siedmiu sędziów z dnia 21 września 2005 roku, sygn. akt I KZP 29/05).</p>
Art. 3 ust. 2	<p>Przepis ten powinien określać termin, w jakim kredytobiorca może złożyć wniosek o restrukturyzację kredytu oraz podmiot dokonujący na zasadach określonych w ustawie restrukturyzacji kredytu. Należy również uściślić czy rewaloryzacji podlegają wszystkie kredyty denominowane lub indeksowane (również udzielane na cele konsumpcyjne) czy też wyłącznie kredyty mieszkaniowe lub hipoteczne.</p>
Art. 3 ust. 3	<p>Przepis art. 3 ust. 3 wyraża sankcję częściowej bezskuteczności czynności prawnej (zob. T. Szczurowski, <i>Wadliwość czynności prawnych spółek kapitałowych na tle sankcji kodeksu cywilnego</i>, Warszawa 2012, s. 50). Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 3 za bezskuteczne zostałyby uznane elementy przedmiotowo istotne umowy nazwanej, jaką jest umowa kredytu. Bezskuteczność części czynności prawnej może mieć jednak miejsce tylko wtedy, gdy pozostała część czynności prawnej zawiera minimalne, niezbędne elementy treści czynności prawnej warunkujące jej istnienie. Dla utrzymania czynności prawnej w mocy konieczne jest, aby jej ważne postanowienia obejmowały co najmniej jej minimalną treść, bez której żadna czynność nie tylko nie mogłaby zostać dokonana, ale także utrzymana w mocy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2002 r., II CKN 726/00, LEX nr 53153, z glosą T. Justyńskiego, PS 2004, nr 4, s. 147). Nie jest możliwe uznanie bezskuteczności tylko części czynności prawnej, gdy część ta nie daje się odłączyć od pozostałej części bez zmiany charakteru lub celu (sensu gospodarczego) całej czynności. W razie uznania za bezskuteczną postanowień umownych określających między innymi wysokość rat spłaty kredytu istnieje ryzyko, że cała umowa kredytowa nie będzie mogła zostać utrzymana w mocy.</p>

	<p>Wątpliwości budzi sposób sformułowania przepisu. Wobec uznania postanowień umownych za bezskuteczne nie jest jasne co oznacza dyspozycja „<i>usunięcia z treści umowy kredytowej</i>” tożsamyh postanowień.</p> <p>Zasadnicze wątpliwości w świetle prawa cywilnego budzi rozwiązanie aby objąć restrukturyzacją również spłaconą kwotę kapitału.</p>
Art. 3 ust. 2 – tu: błąd w numerze jednostki redakcyjnej	Przepis ten jest zbędny z legislacyjnego punktu widzenia, a w konsekwencji sprzeczny z zasadą poprawnej legislacji. O tzw. zintegrowanym charakterze dokumentu nie przesądzają elementy natury technicznej, lecz czynnik natury merytorycznej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2012 r., sygn. akt I CSK 373/11).
Art. 4 ust. 5 oraz 6	W polskim systemie prawnym nie funkcjonują pojęcia takie jak „ <i>odsetki karne</i> ” oraz „ <i>pobrane nieskuteczne ubezpieczenia</i> ”.
Art. 6 ust. 1	Brak sprecyzowania chwili doręczenia i w konsekwencji powstania obowiązku kredytodawcy
Art. 6 ust. 2	<p>W przepisie tym brak jest informacji na temat podmiotu, który zawiesza postępowanie egzekucyjne: czy jest to organ egzekucyjny czy też sąd na wniosek kredytobiorcy. Należy również zauważyć, że na gruncie postępowania cywilnego zasada, że żądanie wierzyciela powoduje zawieszenie postępowania, doznaje ograniczeń w egzekucji z nieruchomości</p> <p>Nawiązując do standardów europejskich w przedmiocie zupełności regulacji należy stwierdzić, że wszystkie przepisy odnoszące się do postępowania egzekucyjnego powinny znaleźć się w jednej ustawie – Kodeks postępowania cywilnego lub w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2016 r. poz. 599) w zależności od tego czy przepis ten ma się odnosić do egzekucji administracyjnej czy też do postępowania egzekucyjnego w postępowaniu cywilnym (co również nie jest jasne).</p>
Art. 6 ust. 3	Projektowana ustawa nie określa rodzaju czynności prawnej, w jakiej bank ma dokonać restrukturyzacji kredytu. Nie jest wiadome, czy ma to być jednostronne oświadczenie woli banku wiążące dla kredytobiorcy czy też ma to być umowa cywilnoprawna zawarta między bankiem a kredytobiorcą oraz jaka forma byłaby wymagana dla skutecznego zawarcia tej umowy.
Art. 6 ust. 3	Procedura prowadzenia sporów między klientami a podmiotami sektora przed rzecznikiem finansowym została określona w rozporządzeniu ministra finansów w sprawie pozasądowego postępowania przed rzecznikiem finansowym. W ocenie Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa sam fakt zachęcania banków do zawierania ugód z klientami zasługuje na aprobatę, jednak prowadzenie obligatoryjnego postępowania mediacyjnego nie odniesie pożądanego efektu. Naczelną zasadą mediacji jest dobrowolność (art. 183 <sup>1</sup> k.p.c.), która obowiązuje strony i mediatora. Mediator zobowiązany jest do poinformowania stron na wstępie postępowania mediacyjnego o tym, że mają prawo do odstąpienia od mediacji na każdym jej etapie.

	<p>Projektodawca posługuje się niejednorodną terminologią. W art. 6 ust. 4 znalazło się odniesienie do „wstrzymania egzekucji” podczas gdy przepis art. 6 ust. 2 odnosi się do „zawieszenia egzekucji”. Wstrzymanie się komornika z dokonaniem czynności egzekucyjnej oraz wstrzymanie egzekucji przez sąd należy odróżnić od zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Przepisy o postępowaniu egzekucyjnym przewidują szczególną formę zatrzymania biegu postępowania w postaci wstrzymania się z dokonaniem czynności. Chodzi o wstrzymanie konkretnej czynności w toku postępowania egzekucyjnego. Wstrzymanie to ma charakter tymczasowy i nie oznacza zawieszenia postępowania egzekucyjnego (Z. Szczurek, <i>Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych</i>, Lex/el 2016).</p>
Art. 6 ust. 5	<p>Treść przepisu art. 6 ust. 5 jest niepoprawna stylistycznie. „Ustanie okresu zawieszenia” jest wyrażeniem niejednoznacznym, albowiem po okresie zawieszenia postępowanie egzekucyjne może być podjęte lub umorzone, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w treści przepisu.</p>
Art. 7 ust. 1	<p>Treść przepisu art. 7 ust. 1 jest sprzeczny z zasadami <i>lex retro non agit i pacta sunt servanda</i>. Prawo ma wyznaczać reguły postępowania, które mają kształtować terażniejsze bądź przyszłe zachowania podatnika. Nowa ustawa obowiązuje dopiero od chwili wejścia w życie i nie powinna zmieniać ocen prawnych dokonanych pod rządem dawnego prawa. Wymaga tego ochrona bezpieczeństwa prawnego oraz zaufania podmiotów prawa do państwa, co oznacza, aby ustalone już prawa i obowiązki tych podmiotów nie uległy zmianom. W uzasadnieniu projektu ustawy brak jest informacji na temat okoliczności, które pozwalałyby na odstępianie od zasady nieretroakcji.</p>
Art. 7 ust. 3	<p>Przepis art. 7 ust. 3 stanowi zbędne powtórzenie ogólnej reguły dla odpowiedzialności za szkodę do której doszło wskutek czynów niedozwolonych: „<i>kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia</i>” (art. 415 k.c.). Przepis ten stanowi zatem klasyczny przykład <i>superfluum</i> ustawowego.</p> <p>Art. 363 k.c. wskazuje alternatywne sposoby naprawienia szkody: pierwszy – przez przywrócenie stanu poprzedniego oraz drugi – przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej, z równoczesnym ograniczeniem prawa wyboru sposobu naprawienia szkody do świadczenia w pieniądzu, w sytuacji gdy przywrócenie stanu poprzedniego jest niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty (B. Iwańska, <i>Koncepcja "skargi zbiorowej" w prawie ochrony środowiska</i>, LEX/el 2016). Wobec faktu, iż jednym ze sposobów naprawienia szkody jest przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe zobowiązanie kredytobiorcy do „<i>jej naprawienia lub przywrócenia stanu z dnia zawarcia umowy</i>”.</p>
Art. 7 ust. 4	<p>Treść art. 7 ust. 4 zd. 2 stanowi kolejny przykład <i>superfluum</i> ustawowego. Art. 7 ust. 4 zd. 1 stanowi częściowe powtórzenie treści art. 363 § 1 k.c.,</p>

	<p>Zważywszy na fakt, iż art. 21 u.p.d.o.f. stanowi zamknięty katalog zwolnień przedmiotowych czyli wyliczenie przychodów, które nie są opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych, z punktu widzenia zasad prawidłowej legislacji, wszystkie zwolnienia od opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych powinny znaleźć się w art. 21 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Wprowadzenie zwolnienia przedmiotowego powinno nastąpić zatem w drodze nowelizacji tej ustawy. Na marginesie należy zauważyć, że projektodawca nie przewidział zwolnienia od opodatkowania umorzonej przez bank kwoty kredytu.</p>
Art. 8 ust. 3	<p>W treści uzasadnienia projektu ustawy znalazł się fragment zatytułowany jako „<i>właściwość przemienna</i>”. Odnosi się on jednak do zakazu udzielania kredytów denominowanych w walucie obcej oraz indeksowanych do waluty obcej. Z uwagi na brak odniesienia do właściwości ogólnej, w ocenie Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa redakcja przepisu nie wskazuje jednak na ustanowienie właściwości przemiennej. Prawidłowa redakcja takiego przepisu powinna wskazywać, że powództwo o określone roszczenie (wniosek) <u>można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed inny sąd.</u></p> <p>Z treści przepisu nie wynika również, aby wniosek inicjujący postępowanie nieprocesowe mógł być wniesiony wyłącznie do oddziału, z którego działalnością wiąże się przedmiot postępowania sądowego. W konsekwencji powód byłby uprawniony do wniesienia pozwu do sądu właściwego dla jakiegokolwiek oddziału instytucji finansowej udzielającej kredytu.</p>
Art. 8 ust. 4	<p>Przepis art. 8 ust. 4 stanowi przejaw postępującej fragmentaryzacji ustawodawstwa. Norma prawna, określająca wysokość opłaty stałej od wniosku powinna znaleźć się w ustawie z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2005 Nr 167, poz. 1398 ze zm.).</p>
Art. 8 ust. 5	<p>W treści komentowanego przepisu znalazł się niedopuszczalny dla legislatora kolokwializm. Warunki restrukturyzacji nie mogą być „<i>gorsze</i>”. Warunki restrukturyzacji mogą być mniej korzystne dla kredytobiorcy.</p>
Art. 8 ust. 6	<p>Pominięcie przez projektodawcę spójnika jest sprzeczne z zasadami prawidłowej legislacji. Projektodawca powinien jednoznacznie określić czy w zadaniu tym zachodzi alternatywa zwykła czy też alternatywa rozłączna. Zapis „<i>kredytobiorcy/ ców</i>” nie powinien się znaleźć w treści projektu ustawy.</p>
Art. 9 ust. 1	<p>Treść uzasadnienia do projektu ustawy nie wyjaśnia w jaki sposób przeprowadzono obliczenia skutkujące stwierdzeniem, że podstawę do wpisania nowej hipoteki na rzecz banku powinna stanowić kwota aktualnego zadłużenia kredytobiorcy powiększonego o 20 %, co zabezpieczać ma roszczenia banku w zakresie odsetek i innych kosztów.</p>
Art. 10	<p>Brzmienie art. 10 zd. 2 („<i>w takim przypadku sąd określa wysokość zobowiązań stron umowy</i>”) mogłoby sugerować, że przepis ten dotyczy wyłącznie zobowiązań określonych kwotowo. Nie jest jasne czy taka była intencja projektodawcy.</p>

	Wykładnię przepisu utrudnia również zamieszczenie przez projektodawcę w art. 10 zd. 2 zbędnego pierwszego oraz drugiego przecinka oraz zamieszczenia modulanta „w takim przypadku”, który pozostaje bez wyraźnego związku z pierwszym zdaniem przepisu art. 10.
Art. 11	Istotą działania Prezesa UOKiK w postępowaniu dotyczącym praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest badanie działań przedsiębiorcy jako praktyki wobec zbiorowości, a nie wobec indywidualnych konsumentów (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 marca 2008 r., sygn. akt VI ACa 1098/07, niepubl.). Rozgraniczenia interesu indywidualnego od zbiorowego nie przeprowadza się wedle kryteriów ilościowych: nie jest istotne - jakiej liczby konsumentów może dotyczyć dana praktyka (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 września 2013 roku, sygn. akt VI ACa 222/13, LEX nr 1439316). O tym, czy zachowanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy czy indywidualny interes konsumentów decydują cechy tego zachowania: czy jest to zachowanie tego rodzaju, że dotyczy (skierowane jest do) potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów (A. Wiercińska-Krużewska, A. Wędrychowska – Karpińska [w:] A. Stawicki (red.), E. Stawicki (red.), <i>Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz</i> , LEX/el 2016). Obowiązki określone w niniejszym projekcie ustawy w przeważającej mierze odnoszą się jednak do indywidualnych postanowień umów łączących kredytodawcę oraz kredytobiorcę, co implikuje stwierdzenie, że ich naruszenie nie będzie stanowić praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Niezależnie od powyższego, przepis ten stanowi zbędne powtórzenie treści normy dającej się wyinterpretować z art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. 2007 Nr 50, poz. 331).
Art. 13 pkt 1	Proponowane przez projektodawcę rozwiązanie polegające na wprowadzeniu formalnego zakazu udzielania walutowych kredytów mieszkaniowych budzi wątpliwości wobec istnienia grupy konsumentów, którzy uzyskują dochody w walucie obcej, zaś wprowadzenie zakazu udzielania wszelkich kredytów w walutach wymiennalnych innych niż waluta polska wiązałoby się z obciążeniem takich podmiotów ryzykiem kursowym.
Art. 13 pkt 2	W art. 13 pkt 2 zd. 2 powinien wskazywać na koszty związane z „ <u>przeniesieniem własności nieruchomości</u> ”. Należy zauważyć, że na gruncie polskiego prawa istnieje już skuteczna procedura oddłużeniowa w postaci instytucji upadłości konsumenckiej uregulowanej w ustawie z dnia z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535).
Art. 13 pkt 3	Regulacja art. 13 pkt 3 projektowanej ustawy jest niespójna z ogólnymi regułami określającymi przebieg oraz charakter egzekucji sądowej z nieruchomości. Zgodnie z art. 921 i n. k.p.c. w ramach egzekucji z nieruchomości organem właściwym do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych do momentu zamknięcia przetargu jest komornik sądowy.

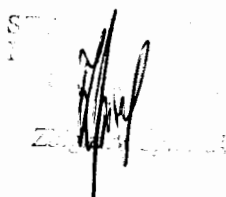
Art. 14	<p>W razie utraty wykonalności tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego organ egzekucyjny byłby zobligowany do umorzenia postępowania egzekucyjnego jako niedopuszczalnego. Przy czym podstawą umorzenia takiej egzekucji nie byłby art. 825 pkt 2 k.p.c, gdyż dotyczy on innej sytuacji tj. przepis ten znajduje zastosowanie wówczas, gdy prawomocnym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 lutego 2012 roku, sygn. akt I ACa 472/11). Należy zauważyć, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego z zakresu postępowania egzekucyjnego nie regulują w sposób pełny i wyczerpujący wypadków, w których organ egzekucyjny zobligowany będzie umorzyć egzekucję, ale w takiej sytuacji zastosowanie znalazłby odpowiednio stosowany, poprzez art. 13 § 2 k.p.c., przepis art. 355 § 1 k.p.c.</p>
Art. 15	<p>Zgodnie z art. 23d ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, UOKiK uznający postanowienie wzorca umowy za niedozwolone ma skutek tylko w stosunku do przedsiębiorcy, który ją stosował oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowę na podstawie klauzuli wskazanej w decyzji. Jest o tzw. kontrola abstrakcyjna postanowień wzorca umowy. Rozszerzona podmiotowo skuteczność decyzji o uznaniu postanowień wzorca za niedozwolone na przedsiębiorców określonych w art. 16 projektowanej ustawy stanowiłaby niedopuszczalny wyjątek od zasady działania prawomocności materialnej decyzji <i>inter partes</i>. Względem na ochronę konsumentów w świetle dyrektywy 93/13 nie uzasadnia rozciągnięcia tej prawomocności na przedsiębiorców, którzy nie byli stroną postępowania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku, sygn. akt III CZP 17/15). Co więcej, art. 7 ust. 3 dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95 z 21.04.1993 r.), wymagający, aby prawo krajowe umożliwiało łączne pozwanie więcej niż jednego przedsiębiorcy, byłby zbędny przy przyjęciu, że decyzja wydana wobec jednego przedsiębiorcy miałaby wywoływać skutki także wobec przedsiębiorców niebiorących udziału w postępowaniu. Tak szerokie znaczenie "skutku wobec osób trzecich", o którym mowa w art. 15 projektowanej ustawy, prowadziłoby do nadania wyrokowi charakteru normy generalnej, czyli zrównania go z normą prawną, co byłoby sprzeczne z zamkniętym katalogiem źródeł prawa (art. 87 Konstytucji).</p>

Ponadto w zakresie zgodności z prawem Unii Europejskiej wskazuję poniższe.

Klauzule indeksacyjne w umowach kredytowych, przewidującą indeksację kwoty głównej kredytu oraz spłacanych rat do waluty obcej, stanowią wbudowany instrument pochodny, będący jednocześnie jednym z rodzajów instrumentów finansowych, przy sprzedaży którego banki powinny spełnić wymogi określone w dyrektywach MiFID (*Markets in Financial Instruments Directive*):

- Dyrektywa 2006/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. zmieniająca dyrektywę 2004/39/WE w sprawie rynków instrumentów finansowych w odniesieniu do niektórych terminów;
- Dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych (zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG) - (MiFID);
- Dyrektywa 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 marca 1997 r. w sprawie systemów rekompensat dla inwestorów;
- Dyrektywa Komisji 2006/73/WE z dnia 10 sierpnia 2006 r. wprowadzająca środki wykonawcze do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tejże dyrektywy (tzw. MiFID poziomu 2);
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1287/2006 z dnia 10 sierpnia 2006 r. wprowadzające środki wykonawcze do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zobowiązań przedsiębiorstw inwestycyjnych w zakresie prowadzenia rejestrów, sprawozdań z transakcji, przejrzystości rynkowej, dopuszczania instrumentów finansowych do obrotu oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tejże dyrektywy.

Z podmiotowego punktu widzenia przepisy MiFID mają zastosowanie w odniesieniu do wszystkich podmiotów świadczących usługi w zakresie inwestycji lub związanych z instrumentami finansowymi będącymi przedmiotem dyrektywy. Regulacja MiFID została całkowicie implementowana do polskiego prawa finansowego dnia 21 października 2009 r., gdyż wtedy weszła w życie ustawa z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw (M. Fedorowicz, *Implementacja regulacji MiFID do polskiego prawa rynku finansowego – wybrane zagadnienia teoretyczne i praktyczne*, Wrocław 2013, s. 12).



STARSZY RADCA  
Prokuratury Generalnej  
Skarbu Państwa  
*Katarzyna Libiszewska*



PRZEWODNICZĄCY  
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

Warszawa, 06 czerwca 2016 r.

Nr WO-020-66/16

Dot. GMS-WP-173-118/16

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

**Pan Adam PODGÓRSKI**

**Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu**

L. dz. ....

Data wpływu ..... 07.06.2016 .....

*Szanowny Panie Ministrze*

W załączeniu, uprzejmie przesyłam odpis opinii Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 2 czerwca 2016 r. w przedmiocie *poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielenia takich kredytów..*

*z pozdreniem*

Wiceprzewodniczący  
Krajowej Rady Sądownictwa

płk Piotr Raczkowski  
sędzia Wojskowego Sądu Okręgowego

## OPINIA

## KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 2 czerwca 2016 r.

**w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów  
denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska  
oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów**

Krajowa Rada Sądownictwa dostrzega problem nadmiernego zadłużenia części kredytobiorców i pilną potrzebę jego rozwiązania, zwraca jednak uwagę, że każdy projekt ustawy powinien odpowiadać zasadom prawidłowej legislacji określonym w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r., poz. 283) oraz w art. 34 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2012 r., poz. 32 ze zm.).

Dlatego też Krajowa Rada Sądownictwa, po zapoznaniu się z poselskim projektem ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów, opiniuje ten projekt negatywnie.

Krajowa Rada Sądownictwa stwierdza, że przedłożony do zaopiniowania projekt ustawy narusza podstawowe normy obowiązującego systemu prawnego wyrażone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, podważając pewność i stabilność obrotu gospodarczego oraz zasadę zaufania obywateli do państwa. Projektowany zakaz udzielania na rynku polskim kredytów i pożyczek wyrażanych w walutach innych niż polska stanowi ograniczenie swobody działalności gospodarczej, pomimo braku ku temu racjonalnych przesłanek. Ustawodawca ma możliwość uregulowania rynku kredytów walutowych w sposób zapobiegający ewentualnym nadużyciom ze strony banków przy użyciu innych rozwiązań prawnych, bez uciekania się do generalnych zakazów.

W związku z powyższym Krajowa Rada Sądownictwa zgłasza jedynie przykładowe uwagi do projektu.

Proponowane rozwiązania wprowadzają odstępstwo od podstawowych i utrwalonych historycznie instytucji prawa cywilnego materialnego i procesowego, między innymi wyrażonej w art. 353<sup>1</sup> Kodeksu cywilnego zasady swobody umów oraz równości stron stosunku zobowiązaniowego. Projektodawca przewiduje uznanie za bezskuteczne od chwili zawarcia i usunięcie z treści umów kredytowych istotnych postanowień umownych oraz ich zastąpienie postanowieniami określonymi na podstawie projektowanej ustawy. Stwierdzanie bezskuteczności postanowień umownych, które nie naruszały przepisów prawa obowiązujących w momencie

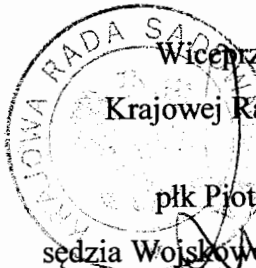
zawierania umowy kredytu podważa pewność obrotu prawnego. W świetle podstawowych zasad porządku prawnego niedopuszczalne jest generalne założenie, że umowy kredytów udzielanych w obcej walucie są sprzeczne z ustawą i stanowią pokrzywdzenie kredytobiorcy. Projektodawca przewiduje rozciągnięcie skutków bezskuteczności także na umowy wykonane przed dniem wejścia projektowanych przepisów w życie. Z chwilą spełnienia przez strony świadczeń określonych w umowie dochodzi do jej wykonania, a stosunek zobowiązaniowy pomiędzy stronami wygasa. Wobec czego proponowane rozwiązanie byłoby sprzeczne z naturą takiego stosunku zobowiązaniowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 października 2004 r. o sygnaturze CK 670/03).

Ponadto projekt ustawy przewiduje zmiany dotyczące postępowania egzekucyjnego, które nie zostały precyzyjnie uregulowane, a są odmienne od obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Projektowany art. 76c Prawa bankowego przewiduje dokonanie egzekucji z nieruchomości przez sąd na wniosek kredytobiorcy, czyli dłużnika na podstawie Części Trzeciej Tytuł II Działu VI przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Tymczasem wszczęcie egzekucji z nieruchomości może nastąpić wyłącznie na wniosek wierzyciela na podstawie tytułu wykonawczego, który może uzyskać jedynie wierzyciel czyli w tym wypadku kredytobiorca. Proponowana regulacja, zgodnie z zamierami projektodawcy, jest formą zwolnienia z długu, zatem tryb egzekucji z nieruchomości nie jest formą właściwą dla tej instytucji prawa. Nadto jako organ egzekucyjny został wskazany wyłącznie sąd podczas gdy zgodnie z obowiązującymi przepisami jest to komornik i sąd.

Opłata sądowa stała od wniosku do sądu w sprawach określonych w art. 8 ust. 1 projektu ustawy określona na poziomie 100 zł jest nieadekwatna do przedmiotu sprawy, który dotyczy rozstrzygnięcia powstałych między stronami wątpliwości w zakresie wzajemnych rozliczeń oraz warunków restrukturyzacji kredytu. Tego rodzaju sprawy są skomplikowane merytorycznie i dowodowo, co przekłada się na czas procedowania sądu.

Z uzasadnienia projektu ustawy wynika, że projektodawca nie dokonał analizy skutków finansowych uchwalenia ustawy w proponowanym kształcie, mimo, że skutki te niewątpliwie będą poważne i mogą negatywnie wpływać na funkcjonowanie finansów Państwa oraz systemu bankowego.

Biuro Krajowej Rady Sądownictwa  
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

  
Wiceprzewodniczący  
Krajowej Rady Sądownictwa  
płk Piotr Raczkowski  
sędzia Wojskowego Sądu Okręgowego

DYREKTOR  
Wydziału Organizacyjnego  
Biura Krajowej Rady Sądownictwa

  
Marek Górczew

L.dz. ZA1/2174/2016

Sopot, 8 czerwca 2016 r.

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....  
Data wpływu ..... 15. 06 2016**Pan  
Adam Podgórski  
Zastępca Szefa  
Kancelarii Sejmu***Szanowny Panie Ministrze,*

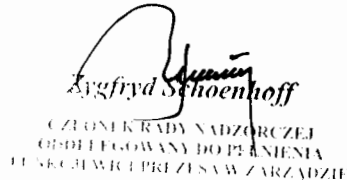
Dot. projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzaniu zakazu udzielania takich kredytów

Dziękując, za przesłanie pismem z dnia 9 maja 2016 r. (sygn. akt. GMS-WP-173-118/16) do zaopiniowania projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzaniu zakazu udzielania takich kredytów, pragnę poinformować, że Kasa Krajowa, po zapoznaniu się z treścią projektowanych regulacji, nie wnosi uwag do przedmiotowego dokumentu. Spółdzielcze kasy nigdy nie udzielały kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska, a zatem projekt ten nie wpłynie bezpośrednio na ich sytuację.

*Z poważaniem*



**Rafał Marusiak**  
PREZES



**Zygryd Schoenhoff**  
CZŁONEK RADY NADZORCZEJ  
OSŁELEGOWANY DO PEŁNIENIA  
FUNKCJI WICEPREZESA W ZARZĄDZIE



# PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA

## Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

l. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa  
t.: (+48) 022 392-31-17; fax: (+48) 022 392-31-20

www.prokuratoria.gov.pl  
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl

Warszawa, dnia 6 lipca 2016 roku

KR-51-196/16/KLI/aga  
W/ 6355 /16

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....

Data wpływu ..... 07.07.2016 .....

**Pan**  
**Adam Podgórski**  
**Zastępca Szefa**  
**Kancelarii Sejmu RP**

Znak sprawy: GMS-LOP-173-171/16

*Szanowny Panie Ministrze,*

W odpowiedzi na pismo z dnia 2 czerwca 2016 roku (znak GMS-LOP-173-171/16) doręczone Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w dniu 3 czerwca 2016 roku, uprzejmie informuję, że uwagi oraz zastrzeżenia zgłoszone przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w treści opinii z dnia 31 maja 2016 roku w sprawie poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów pozostają aktualne.

Uzupełniona wersja projektu ustawy różni się od jej pierwotnej wersji dodaniem ustępu czwartego do artykułu piątego, zgodnie z którym w przypadku toczącego się postępowania sądowego między stronami „w sprawie przedmiotowego kredytu”, termin do złożenia przez kredytobiorcę notyfikacji ulega zawieszeniu do czasu prawomocnego zakończenia sporu. W ocenie Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa z punktu widzenia prawa gospodarczego przyjęcie koncepcji zawieszenia biegu terminu określonego w art. 5 ust. 2 stwarzałoby stan niepewności co do skutków planowania i przewidywania podmiotów sektora bankowego<sup>1</sup>. Należy zauważyć, że zmiana ta nie znajduje odzwierciedlenia w uzasadnieniu projektu ustawy, jednak zdaje się, że nie jest celowe zawieszenie biegu terminu do złożenia przez kredytobiorcę pisemnego zawiadomienia o zamiarze przeprowadzenia restrukturyzacji kredytu. Wobec

<sup>1</sup> Zgodnie z podstawowymi wskaźnikami statystycznymi opracowanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości średni czas trwania postępowań sądowych według danych z roku 2015 wynosił 19 miesięcy (<https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne/rok-2015/>).

prawomocnego zakończenia postępowania sądowego rozstrzygającego w sposób wiążący o przedmiocie procesu, przeprowadzenie restrukturyzacji mogłoby być utrudnione. Jak się bowiem wydaje, pierwszeństwo powinna uzyskać restrukturyzacja kredytu, zaś dopiero po jej przeprowadzeniu rozważane powinny być ewentualne dalsze kroki prawne (przede wszystkim w postępowaniu sądowym). Na gruncie prawa polskiego istnieją już instytucje, które mogłyby znaleźć zastosowanie wobec zamiaru przeprowadzenia restrukturyzacji kredytu w przypadku toczącego się postępowania sądowego. Na podstawie art. 178 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1964 roku Nr 43, poz. 296) sąd może zawiesić postępowanie na zgodny wniosek stron<sup>2</sup>, po wszczęciu postępowania przed sądem powszechnym dotyczącym warunków restrukturyzacji zaś (art. 8 ust. 1 projektu) podstawą zawieszenia postępowania będzie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Uproszczenie i stabilizacja systemu prawa gospodarczego powinno – w kontekście zasady *entia non sunt multiplicanda praeter necessitatem* (nie należy mnożyć bytów ponad potrzebę) – prowadzić do eliminacji „bytów” zbędnych oraz zachowywać wzajemną koherentność norm. Wobec powyższego wprowadzenie nowego przepisu do projektu ustawy wydaje się być zbędne.

Z poważaniem  
Llu

---

<sup>2</sup> Podstawą zawieszenia postępowania na zgodny wniosek stron - poza treścią ich niewątpliwego w tym przedmiocie oświadczenia - może być także takie zachowanie się stron, które w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie pozostawia wątpliwości co do zgodnego zamiaru stron wywołania skutku w postaci zawieszenia postępowania na tej podstawie (art. 178 k.p.c.) i wykluczającemu możliwość przypisania takiemu zachowaniu się innego znaczenia w świetle przyczyn mogących tamować - nie z woli stron - tok dalszego postępowania w sprawie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 1999 roku, sygn. akt I CKN 535/99, LEX nr Wokanda 1999, nr 11, s. 9).



# SĄD NAJWYŻSZY

Rządowa Prokuratura Krajowa

Prokuratura Krajowa

Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

BSA I-021-287/16

Warszawa, dnia 7 lipca 2016 r.

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....

03. 07. 2016

Data wpływu .....

Pan

Adam Podgórski

Zastępca Szefa

Kancelarii Sejmu

*Szanowny Panie Ministrze,*

W odpowiedzi na pismo z dnia 23 czerwca 2016 r., GMS-WP-173-171/16 uprzejmie informuję, że Sąd Najwyższy na podstawie art. 1 pkt 3 ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 23 listopada 2002 r. (j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 499 ze zm.) nie uznaje za celowe opiniowania *uzupełnionej wersji projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów.*

*Z wyrazami szacunku*

Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf



**PIERWSZY PREZES  
SĄDU NAJWYŻSZEGO  
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Warszawa, dnia 17 maja 2016 r.

**BSA III-021-196/16**

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. .... 18. 05. 2016 .....

Data wpływu .....

**Pan  
Adam Podgórski  
Zastępca Szefa  
Kancelarii Sejmu**

*Szanowny Panie Ministrze,*

W odpowiedzi na pismo z dnia 9 maja 2016 r., GMS-WP-173-118/16 uprzejmie informuję, że Sąd Najwyższy na podstawie art. 1 pkt 3 ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 23 listopada 2002 r. (j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 499 ze zm.) nie uznaje za celowe opiniowania **poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów.**

*Z poważaniem*

  
**Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf**



RZECZPOSPOLITA POLSKA  
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 23.05. 2016 r.

PK I BP 025.93.2016

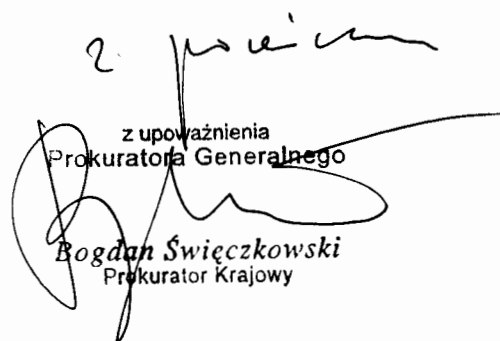
SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....

Data wpływu ..... 24.05.2016 .....

**Pan**  
**Adam Podgórski**  
**Zastępca Szefa**  
**Kancelarii Sejmu**

W nawiązaniu do pisma z dnia 9 maja 2016 r., nr GMS-WP-173-118/16, dotyczącego *poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów*, przekazanego Prokuratorowi Generalnemu do wyrażenia opinii w trybie art. 3 § 1 pkt 12 *ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze* (Dz. U. poz. 177), uprzejmie informuję, że do przedstawionego projektu, normującego problematykę leżącą poza obszarem działania prokuratury i zakresem kompetencji merytorycznych Prokuratora Generalnego, uwag nie zgłaszam.

  
z upoważnienia  
Prokuratora Generalnego  
**Bogdan Święczkowski**  
Prokurator Krajowy

FK/1850/MH/LGS/20/2016

Warszawa, dnia 23 maja 2016 r.

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....

Data wpływu ..... 31 maj. 2016 .....

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Adam Podgórski

ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

Szanowny Panie,

Odpowiadając na Pana pismo z dnia 9 maja 2016 r. nr GMS-WP-173-118/16 dotyczące poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów, uprzejmie informuję, że Federacja Konsumentów na obecnym etapie nie zgłasza uwag do treści proponowanych zmian.

Będziemy jednocześnie zobowiązani za przekazanie informacji o dalszych pracach nad przedmiotowym wnioskiem.

2 wypracow. soc. kultu,

FEDERACJA KONSUMENTÓW  
PREZES  
ODDZIAŁU W WARSZAWIE  
*Michał Herde*  
Michał Herde

Strona | 1

Warszawa, dnia 25 maja 2016 r.

R-20160525-003

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....

Data wpływu ..... 03. 06. 2016 .....

Pan

**Adam Podgórski**

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Kancelaria Sejmu

ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

*Szanowny Panie,*

W imieniu Krajowej Izby Biegłych Rewidentów uprzejmie dziękuję za przesłanie poselskiego projektu ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów (pismo z 9 maja 2016 r., znak pisma GMS-WP-173-118/16).

Jednocześnie poniżej przedstawiamy stanowisko do treści powyższego projektu.

Z uwagi na doniosłe skutki, jakie w/w ustawa może wyrzucić na prezentację wyników finansowych przez podmioty gospodarcze, chcieliśmy się odnieść do jednej propozycji wynikającej z art. 12 przedmiotowego projektu. Porusza ona problematykę wyceny i prezentacji skutków odwrócenia przewalutowania (restrukturyzacji) kredytów (denominowanych czy indeksowanych) do kursu zakupu z dnia uruchomienia tj. do wartości zobowiązania odpowiadającego (wyrażonego w złotych), faktycznie wypłaconych środków przez kredytodawcę w dniu realizacji umowy kredytowej. Ze względu na skalę oddziaływania, istotnie wpłynie to na prezentację składników aktywów, pasywów i wyniku finansowego kredytodawcy i kredytobiorcy.

Zgodnie z projektowanym zapisem ujemne skutki restrukturyzacji kredytów w wyniku odwróconego przewalutowania, zostałyby ujęte w bilansie, i rozliczane wynikowo,

proporcjonalnie, w umownym okresie przyszłego kredytowania tzn. ujemne skutki nie byłyby odnoszone do kosztów okresu, w którym znalazłyby zastosowanie rozwiązania proponowane w poselskim projekcie ustawy.

Naszym zdaniem, taka propozycja prezentacji jest niezgodna z rzeczywistym charakterem tego zdarzenia i rzeczywistą, trwałą utratą wartości tego aktywu u kredytodawcy na dzień przewalutowania (restrukturyzacji) kredytów.

z poważaniem

**PREZES**  
Krajowej Rady Biegłych Rewidentów

z up. Maciej Chorościński  
Krzysztof Burnos